

REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
W SZCZECINIE

fol. P. Myjak

PLAN URZĄDZENIA LASU

NADLEŚNICTWA GŁUSKO
NA LATA 2024-2033

stan na 1 stycznia 2024 roku

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

30-023 Kraków, ul. Mazowiecka 108
e-mail: sekretariat@krameko.com.pl, tel.: +48(12) 294-52-22
fax: +48(12) 376-73-94, +48(12) 294-52-23

 KRAMEKO A.D. 1988
Dla dobra przyrody, z pożytkiem dla ludzi

mgr inż. Ryszard Krynicki
Prezes Zarządu
mgr inż. Andrzej Krawiec
Zastępca Prezesa
Dyrektor ds. Nadzoru, Jakości i Szkoleń
mgr inż. Adela Krynicka
Z-ca PREZESA ZARZĄDU
ds. Ekonomicznych

Wykonano na zlecenie:

Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe
Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Szczecinie
ul. Słowackiego 2
71-434 Szczecin

Wykonawca:

KRAMEKO sp. z o. o.
ul. Mazowiecka 108,
30-023 Kraków.
tel: +48(12) 294-52-20 do 24 , fax: +48(12) 376-73-94,
e-mail: sekretariat@krameko.com.pl, www.krameko.com.pl

Program Ochrony Przyrody opracował:

mgr Piotr Myjak

Nadzór metodyczny i merytoryczny prowadzili:

mgr inż. Andrzej Krawiec
mgr inż. Marcin Czerny
mgr inż. Ryszard Krynicki
mgr inż. Adela Krynicka

Zespół wykonawczy:

mgr Piotr Rochowski
mgr Piotr Szczurek
mgr Sylwia Piekarz
mgr inż. Ryszard Pedrycz
mgr inż. Mateusz Kowalczyk
mgr inż. Karol Mordka

Spis treści

1. WSTĘP	7
1.1. Podstawy prawne opracowania.....	7
1.2. Forma i zakres Programu Ochrony Przyrody.....	9
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA	10
2.1. Rys historyczny osady leśnej Głusko i Nadleśnictwa Głusko	10
2.2. Położenie Nadleśnictwa Głusko	12
2.2.1. Miejsce Nadleśnictwa Głusko w strukturze Lasów Państwowych	12
2.2.2. Przynależność administracyjna.....	13
2.3. Podział powierzchniowy i powierzchnia	14
2.4. Struktura użytkowania gruntów	17
2.5. Wielkość kompleksów	17
2.6. Grupy funkcji lasów, podział na gospodarstwa, lasy ochronne.....	18
2.7. Miejsce i rola Nadleśnictwa w przestrzeni przyrodniczo-leśnej	18
2.7.1. Regionalizacja fizycznogeograficzna (Solon J., 2018)	18
2.7.2. Regionalizacja przyrodniczo-leśna (Zielony R., Kliczkowska A., 2012).....	19
2.7.3. Regionalizacja geobotaniczna (Matuszkiewicz J. M., 2008).....	20
3. FORMY OCHRONY PRZYRODY ISNIEJĄCE I PROPONOWANE	22
3.1. Rezerваты przyrody.....	23
3.1.1. Rezerwat Przyrody Flisowe Źródlika.....	25
3.1.2. Rezerwat Przyrody Torfowisko Osowiec.....	25
3.2. Obszary Chronionego Krajobrazu.....	27
3.2.1. OChK E (Korytnica Rzeka)	28
3.2.2. OChK Puszcza Drawska.....	30
3.2.3. OChK Puszcza Nad Drawą.....	31
3.3. Obszary Natura 2000	33
3.3.1. Obszar specjalnej ochrony ptaków	34
3.3.1.1. Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016	34
3.3.2. Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty	40
3.3.2.1. Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	40
3.4. Pomniki przyrody.....	47
3.5. Proponowane użytki ekologiczne	50
3.6. Stanowiska gatunków chronionych	51
3.6.1. Chronione gatunki grzybów wraz z porostami	52
3.6.2. Chronione gatunki roślin	52
3.6.3. Chronione gatunki zwierząt.....	56
3.6.4. Strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową.....	68
4. WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE	69
4.1. Klimat.....	69
4.2. Rzeźba terenu	69
4.3. Budowa geologiczna	70
4.4. Gleby	72
4.5. Warunki hydrologiczne	74
4.5.1. Wody powierzchniowe.....	74
4.5.2. Wody podziemne.....	75
4.5.3. Program Małej Retencji.....	76
4.6. Roślinność	77
4.6.1. Potencjalna roślinność naturalna na terenie Nadleśnictwa Głusko	77
4.6.2. Siedliska przyrodnicze Natura 2000.....	77
4.7. Ogólna charakterystyka drzewostanów	80
4.7.1. Pochodzenie drzewostanów	80
4.7.2. Bogactwo gatunkowe	80
4.7.3. Struktura pionowa drzewostanów	81
4.7.4. Zgodność składu gatunkowego z warunkami siedliskowymi	82
4.7.5. Formy degeneracji ekosystemu leśnego	83
4.7.6. Grunty leśne pozostawione do naturalnej sukcesji	85
4.7.7. Typy siedliskowe lasu.....	86
4.7.8. Wykaz drzewostanów czasowo wyłączonych z użytkowania głównego.....	86
4.8. Inne cenne przyrodniczo obszary	87
4.8.1. Otulina Drawieńskiego Parku Narodowego	87
4.8.2. Korytarze ekologiczne.....	88
4.8.3. Wykaz parków położonych na gruntach Nadleśnictwa	88

5. WALORY HISTORYCZNO-KULTUROWE	89
5.1. Wstęp.....	89
5.2. Zarys historii	90
5.3. Historia zagospodarowania lasów	92
5.4. Zabytki w zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa Głusko	97
5.5. Zabytki na gruntach Nadleśnictwa Głusko	98
5.6. Ochrona obiektów zabytkowych na gruntach Nadleśnictwa	115
5.7. Fotografie wybranych obiektów kultury materialnej.....	116
5.7.1. Dawny zespół dworsko-folwarczny w Głusku	116
5.7.2. Dawne cmentarze ewangelickie	117
5.7.3. Miejsca pamięci	118
5.7.4. Obiekty Pozycji Pomorskiej (Pommernstellung, Wał Pomorski)	119
5.7.5. Dawne kamienie drogowe i znaki podziałów powierzchniowych	121
6. ZAGROŻENIA.....	122
6.1. Zagrożenia antropogeniczne	122
6.1.1. Zanieczyszczenia powietrza.....	122
6.1.2. Zanieczyszczenia wód.....	123
6.1.3. Zagrożenia związane z przebiegiem szlaków komunikacyjnych	124
6.1.4. Bezpośrednie negatywne oddziaływanie człowieka na lasy	124
6.1.5. Zakłady uciążliwe dla środowiska	124
6.1.6. Pożary	124
6.2. Zagrożenia abiotyczne	127
6.3. Zagrożenia biotyczne	128
6.3.1. Zwierzyna łowna.....	128
6.3.2. Szkodniki owadzie	130
6.3.2.1. Szkodniki korzeni	130
6.3.2.2. Szkodniki upraw i młodników	130
6.3.2.3. Szkodniki pierwotne drzewostanów iglastych	130
6.3.2.4. Szkodniki wtórne drzewostanów iglastych	130
6.3.2.5. Foliofagi drzew liściastych	131
6.3.3. Grzyby patogeniczne.....	131
7. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO ORAZ WYKONYWANIA PRAC	131
7.1. Wytyczne do organizacji gospodarstwa leśnego.....	131
7.2. Wytyczne w sprawie wykonywania prac leśnych	132
8. PLAN DZIAŁAŃ	132
8.1. Obligatoryjne zadania z zakresu ochrony przyrody.....	132
8.2. Fakultatywne wskazania ochronne.....	132
8.2.1. Kształtowanie i ochrona stosunków wodnych	132
8.2.2. Kształtowanie strefy ekotonowej	133
8.2.3. Ochrona różnorodności biologicznej	133
8.2.4. Typy drzewostanów i orientacyjne składy upraw.....	134
8.2.5. Formy ochrony przyrody.....	138
8.3. Tabele działań ochronnych	139
8.3.1. Tabela XXII wg IUL	139
8.3.2. Tabela XXIII wg IUL	164
9. TURYSTYKA W LASACH.....	172
9.1. Szlaki piesze.....	172
9.2. Szlaki rowerowe.....	172
9.3. Szlaki kajakowe	172
9.4. Ścieżki edukacyjne i przyrodniczo-leśne	172
10. PROMOCJA I EDUKACJA LEŚNA.....	173
11. ŹRÓDŁA DANYCH	173
11.1. Literatura	173
11.2. Mapy archiwalne	175
11.3. Strony internetowe	175
12. KRONIKA PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY	177

1. WSTĘP

Niniejszy Program Ochrony Przyrody został wykonany dla gruntów znajdujących się w zarządzie Nadleśnictwa Głusko. Stanowi on integralną część Planu Urządzenia Lasu sporządzonego na okres gospodarczy od 01.01.2024 r. do 31.12.2033 r.

Program Ochrony Przyrody w Nadleśnictwie Głusko został sporządzony w celu:

- zinwentaryzowania i zobrazowania bogactwa przyrodniczego lasów;
- wskazania obiektów do objęcia ochroną;
- przedstawienia istniejących i potencjalnych zagrożeń lasów oraz środowiska przyrodniczego;
- doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych;
- ulepszania metod sprawowania i rozwijania ochrony przyrody;
- umożliwienia, obecnie i w przyszłości porównań i analiz zmian środowiska przyrodniczego;
- ochrony zabytków kultury materialnej w lasach.

Podstawę merytoryczną wykonania Programu Ochrony Przyrody stanowi „Instrukcja sporządzania programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie”, wydana przez Departament Leśnictwa Ministerstwa Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa prof. dr hab. Andrzeja Szujckiego.

Program Ochrony Przyrody na lata 2024-2033, zaktualizowany został zgodnie z § 110-112 Instrukcji Urządzenia Lasu cz. I oraz zaleceniami wynikającymi z „*Protokołu z posiedzenia Komisji Założeń Planu w sprawie opracowania planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Głusko, RDLP w Szczecinie, które odbyło się dnia 22.06.2021 r. w Głusku*” (zwanego dalej protokołem KZP) powołanej w celu ustalenia wytycznych do opracowania projektu Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa.

1.1. Podstawy prawne opracowania

Realizacja ochrony przyrody i kształtowanie środowiska naturalnego w Lasach Państwowych dokonywana jest na podstawie obowiązujących aktów prawnych oraz przepisów i wytycznych branżowych.

ustawy, w tym przede wszystkim:

- ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz.1356 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz. 1336 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz. 877 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz. 1082 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz. 1113 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz. 951 z późn. zm.).

Rozporządzenia Ministra Środowiska, w tym zwłaszcza:

- Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej (Dz.U. z 2023 r., poz. 672),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. z 2014 r., poz. 1408),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016 r., poz. 2183 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. 2014 r., poz. 1409),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U. z 2011 r. nr 25 poz. 133 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki (Dz.U. z 1992 r. Nr 67, poz. 337),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu (Dz.U. 2012, poz. 1302),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz.U. 2005 Nr 60, poz. 533),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii i listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, działań zaradczych oraz środków mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów (Dz.U. 2022 poz. 2649).

Konwencje międzynarodowe:

- Konwencja o różnorodności biologicznej - przyjęta 5 czerwca 1992 r. w Rio de Janeiro - ratyfikowana przez Polskę 18 stycznia 1996 r.,
- Konwencja Berneńska o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk - sporządzona 19 września 1979 r. w Bernie
- Konwencja Bońska o ochronie gatunków wędrownych dzikich zwierząt (sporządzona 29 czerwca 1979 r. w Bonn - w Polsce weszła w życie w 1995 r.),
- Konwencja z Ramsar o obszarach wodnołotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza, jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, podpisana 2 lutego 1971 roku podczas konferencji w irańskim Ramsar, konwencja weszła w życie 21 grudnia 1975 r.,
- Konwencja Waszyngtońska o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem, podpisana 3 marca 1973 roku, a w życie weszła 1 lipca 1975 r.,
- Konwencja z Rio de Janeiro o różnorodności biologicznej, przyjęta 5 czerwca 1992 r. w Rio de Janeiro - ratyfikowana przez Polskę 18 stycznia 1996 r.

Dyrektywy dotyczące ptaków i siedlisk:

- Dyrektywa Ptasia - Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (wcześniej Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa),
- Dyrektywa Siedliskowa bądź Habitatowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG (Habitat Directive) z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.

1.2. Forma i zakres Programu Ochrony Przyrody

Trwały i zrównoważony rozwoju lasów oraz zachowanie ich ciągłości występowania na terenie Polski jest warunkowane przez prowadzenie racjonalnej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej. Polska polityka leśna opierana na założeniach ekologicznych zwraca szczególną uwagę na potrzebę odpowiedniego gospodarowania w ekosystemach leśnych - bliską modelowi lasu wielofunkcyjnego i ekologicznego, w którym realizowane są zarówno jego funkcje produkcyjne, jak i ochronne. Podstawą do ustalenia celów i przedmiotów ochrony oraz sposobów realizacji działań ochronnych w lasach, jest szczegółowe rozpoznanie walorów przyrodniczych danego terenu.

Nadleśnictwa, jako jednostki administrujące i zarządzające lasami na danym obszarze, wypełniają obowiązki związane z ochroną przyrody wynikające z ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia (tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz. 1336 z późn. zm.), oraz ustawy o lasach z dnia 28 września 1991 r. (tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz.1356 z późn. zm.)

Podstawowym celem Programu Ochrony Przyrody (dalej: Program lub POP) jest prezentacja i ocena wartości przyrodniczej terenów pozostających w zarządzie Nadleśnictw na tle regionu i kraju, wskazanie cennych obiektów przyrodniczych oraz niejednokrotnie ściśle z nimi powiązanych kulturowych, a ponadto określenie celów i metod ich ochrony.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Głusko stanowi podstawę do działań mających na celu skuteczną ochronę oraz utrzymanie i wzbogacanie zasobów przyrodniczych z obszaru omawianego Nadleśnictwa, w wyniku połączenia wielofunkcyjnej gospodarki leśnej z aktywną ochroną przyrody. Ponadto, Program dostarcza także danych do oceny i aktualizacji stanu ochrony przyrody w skali zarówno regionu jak i kraju.

Program stanowi odrębnie opracowanie, będące integralną częścią PUL Nadleśnictwa Głusko na okres 1.01.2024 – 31.12.2033 r. Zgodnie z protokołem Komisji Założeń Planu niniejszy Program jest oparty na aktualizacji i weryfikacji POP z poprzedniego okresu gospodarczego. Program został wykonany na podstawie:

- danych zebranych w trakcie prac urzędniowych (2022-2023);
- danych zebranych w inwentaryzacji szczegółowej do Programu Ochrony Przyrody (2014-2023);
- informacji dostarczonych przez Nadleśnictwo Głusko;
- informacji otrzymanych z Regionalnych Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Szczecinie;
- innych informacji zebranych na potrzeby programu.

Zakres prac stanowiących podstawę do sporządzenia aktualizacji Programu Ochrony Przyrody obejmował przede wszystkim:

- weryfikację zapisów dotychczasowego Programu Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Głusko za okres 1.01.2014 – 31.12.2023,
- zebranie, zestawienie oraz analizę danych o formach ochrony przyrody oraz obiektach cennych przyrodniczo,
- zebranie i zestawienie danych dotyczących zabytków kultury materialnej takich jak m. in. miejsca historyczne, stanowiska archeologiczne, miejsca pamięci,
- zebranie informacji o podstawowych założeniach polityki zagospodarowania przestrzennego regionu dotyczących gospodarki leśnej i ochrony przyrody, z uwzględnieniem regionalnych, krajowych oraz międzynarodowych strategii rozwoju i programów ochrony środowiska.

Treść programu została podzielona na główne rozdziały, zawierające kolejno:

- ogólną charakterystykę Nadleśnictwa Głusko,
- opis istniejących na gruntach Nadleśnictwa form ochrony przyrody,

- charakterystykę walorów przyrodniczo-leśnych oraz historyczno-kulturowych Nadleśnictwa,
- opis zagrożeń dla środowiska przyrodniczego Nadleśnictwa,
- wytyczne do organizacji gospodarstwa leśnego,
- plan działań z zakresu ochrony przyrody w Nadleśnictwie,
- opis z zakresu turystyki i edukacji leśnej.

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA

2.1. Rys historyczny osady leśnej Głusko i Nadleśnictwa Głusko¹

Głusko – Kamienna Knieja (niem. *Steinbusch*) to XVI wieczna szlachecka osada leśna założona na karczunku w latach 1560-70 przez Rüdigera von Wedel z Drawna. W 1608 r. osada składała się z 3 zagrodników i folwarku - należała do Hassona von Wedel, który oddał ją w dzierżawę Moritzowi Ditteri. W 1640 r. majątek został oddany w kuratelę wierzycielom na 9 lat, gdyż Wedlowie popadli w długi. W tym czasie osada przeżywała wielokrotne grabieże. W 1713 r. wieś należała do wdowy po komisarzu von Wedel i jej czterech synów. W poł. XVIII w. Głusko przeszło z rąk rodziny von Wedel wraz z Ostrowite i Springe na własność rodziny von Versen. Przypuszcza się, że już wtedy w Głusku istniał kościół filialny należący do parafii w Miradzu. Na przełomie XVIII/XIX w. właścicielem był kaptan von Versen, ale ok. 1820 majątek Głusko przejmuje Johann Friedrich von Sydow, wyższy zarządca dóbr państwowych, właściciel pobliskiego Sitna, który następnie nabył Miradz i Jelenie. Joachim v. Sydow przekształcił Głusko w ośrodek dużego klucza majątków, które w samym powiecie choszczeńskim obejmowały 28 665 mórg ziemi. Dynamiczny rozwój majątku spowodował wzrost liczby ludności i tak w 1809r. w majątku Głusko mieszkało - 36 mieszkańców, w 1820r. - 131 mieszkańców, a w 1831r. – 537 mieszkańców. Johann Friedrich von Sydow mieszkał w głuskim dworze, ale kiedy zmarł 01.02.1849 pochowano go na cmentarzu w Radowie koło Drezdenka. Za jego rządów założono: fabrykę szkła (*Glashütte* - Podszkle), browar, gorzelnię, fabrykę serów, młyny. Wybudował kanały nawadniające łąki, na których prowadził hodowlę bydła, a także podjęto próby uprawy winorośli. Dwór, jaki wzniesiono na polecenie Johanna Friedricha von Sydowa został założony na planie kwadratu z wewnętrznym dziedzińcem, i ogrodem przydworskim. Z pierwotnej budowli (dworu) zachowały się tylko skrzydła wschodnie i środkowe, zaś w miejsce skrzydła zachodniego zbudowano na początku XX w. nowy dwór. Pozostawiony spadkobiercom majątek Głusko liczył wraz z folwarkiem Sitnica 3432 morgi. Od spadkobierców von Sydowa majątek przeszedł na własność kasy leśnej i kasy domeny państwowej. W drugiej połowie XIX wieku przebudowano dawny browar na kościół protestancki (ewangelicki), który w 1900 r. uposażony został w dwa dzwony wykonane przez gisera Colliera z Zehlendorf. Neogotycki kościół p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej zbudowany w części z murów dawnego browaru wykonanych z kamienia łamanego oraz z cegły. Od początku XX w Głusku nastąpił proces stopniowego zmniejszania się liczby mieszkańców: 1925r. - 278 mieszkańców, 1939r. - 204 mieszkańców, 1958r. - 80 mieszkańców. Na początku XX wieku istniejącą we wsi fabrykę karbidu przekształcono w elektrownię. W 1912 r. zbudowano linie elektryczną do Choszczna przez Drawno, a w 1921r. elektrownię włączono do sieci ogólnokrajowej. Z dawnej zabudowy folwarcznej zachował się jedynie ceglany czworak z 1888 roku.

Majątek von Sydowa przekształcono w Nadleśnictwo, które w 1921r. obejmowało 7278 ha (w tym lasów 5 986 ha). W dworze przed II wojną światową i po była szkoła leśna, później więzienie, a obecnie mieści się siedziba Nadleśnictwa Głusko.

¹ Rozdział w całości opracowany na podstawie danych zamieszczonych na oficjalnej stronie Nadleśnictwa Głusko (<https://glusko.szczecin.lasy.gov.pl/historia>)

Pierwszy udokumentowany podział lasu (mapy historyczne) na oddziały w Obrębie Wołogoszcz nastąpił w 1807r., zaś w Obrębie Głusko po 1850r., jako że do tego czasu znaczna część Obrębu była gruntem nieleśnym.

Jednym z poważniejszych problemów leśników była obrona lasu przed pożarami. W pierwszych latach XX wieku powstała sieć wież obserwacyjnych - dostrzegalni przeciwpożarowych, na których latem utrzymywano dyżury. W latach 30-tych istniały m.in. wieże na Chłopskiej Górze k. Jeleni, między Sitnicą a jez. Ostrowieckim, w Starym Osiecznie, koło jeziora Marta, koło Kalisza Pomorskiego oraz na zachód od Golina. Do dziś zachowały się po nich jedynie fundamenty. Elementem dawnego systemu zapobiegania dużym pożarom były również pasy kilkunastometrowej szerokości pozbawione drzewostanu, na których miał zatrzymać się ewentualny ogień. Pasy te zalesiane były brzozą i są widoczne do dziś w krajobrazie leśnym, zwłaszcza na obszarze między Głuskiem, Dominikowem i Nową Korytnicą.

W I połowie XX wieku funkcjonowała w lasach Puszczy Drawskiej wąskotorowa kolejka leśna, zaczynająca się w nieistniejącej już dziś osadzie Dąbrowa nad Drawą (naprzeciw Moczel) i biegnąca przez Sitnicę, Jelenie do Krępy, gdzie przeładowywano drewno na normalną kolej. Pozyskane drewna w Puszczy transportowano także rzeką Drawą od ok. 1850 r., wtedy to właśnie wykonano kolejne prace regulacyjne na rzece Drawie. Na lewym brzegu, w dolnym odcinku rzeki Drawy, na wysokości ujścia Mierzęckiej Strugi powstał tartak będący odbiorcą drewna z Puszczy Drawskiej. Tuż obok powstaje osada "Drawska Piła" (*Drage Schneidemuhle*). Drewno z Puszczy Drawskiej spławiane było również do portów w Drezdenku i Santoku. W 1895 r. rozpoczyna działalność elektrownia wodna - Kamienna na Drawie w pobliżu osady Głusko. Elektrownia wyposażona została w pochylnię do spuszczenia tratw i przepławkę dla ryb. W 1941-1943 r. - powstaje projekt skaskadowania rzeki Drawy przez budowę systemu stopni wodnych i hydroelektrowni. Projekt zakłada uwzględnianie potrzeb spławu drewna i budowę pochylni - zrzutni na zaporach. W 1955r. zakończono żeglugę na dolnym odcinku rzeki Drawy. Do tego okresu w miejscowości Stare Osieczno funkcjonował port rzeczny. Transport w górę rzeki odbywał się barkami ciągniętymi przez konie poruszające się po dróżce holowniczej biegnącej brzegiem rzeki. Ostatecznie spław drewna na rzece Drawa zakończono w 1975r. Chociaż zarzucono żeglugę na dolnym odcinku Drawy, to rzeka nadal znajduje się w rejestrze żeglownych rzek Polski.

Od początku XVII w. i aż do poł. XIX w. na terenie Puszczy Drawskiej funkcjonowały leśne huty szkła. Pierwszą hutę w Głusku założono w 1825 roku. Budowano je w miejscach występowania surowców-piasku szklarskiego, gliny technicznej, wapnia oraz drewna bukowego. Huty najczęściej prymitywne technicznie, zakładane były w drewnianych szopach. Produkowano w nich głównie "zielone szkło leśne" okienne i butelkowe. W XIX wieku datuje się schyłek takiego szklarstwa ze względu na duże koszty produkcji. Na południe od wsi Głusko k. Rybakówki i w pobliżu odgałęzienia obu dróg do Kamiennej znajdowały się trzy takie stanowiska XIX-wiecznych hut.

Po zakończeniu II wojny światowej na mocy dekretu PKWN z dnia 12 grudnia 1944r. administracja Lasów Państwowych na tym terenie przejęła lasy przedwojennego państwowego Nadleśnictwa Głusko. Formalne przejęcie nastąpiło w 1946r. Pierwszy po wojnie prowizoryczny plan urządzania lasu, na którego podstawie prowadzono gospodarkę planową, wykonano dla Nadleśnictw Głusko, Wołogoszcz i Nowa Korytnica w 1949-54. Plany definitywnego urządzania lasu obowiązywały dla Nadleśnictwa Głusko i Krępa Krajeńska od 01.10.1964, a Osieczno od 01.10.1961. W 1972 roku w ramach reorganizacji połączono trzy małe nadleśnictwa: Głusko, Wołogoszcz i Krępa Krajeńska (część) w jedno dwuobrubowe Nadleśnictwo Głusko. Na podstawie I rewizji urządzania lasu N-ctwo Głusko gospodarowało w latach 1971-1981, zaś w latach 1982-1993 na podstawie II rewizji urządzania lasu. W obecnych granicach istnieje od 1990 roku. Z dniem 1 maja 1990r. utworzono Drawieński Park Narodowy, w skład którego z Nadleśnictwa

Głusko odeszło ok. 4000 ha powierzchni. Nadleśnictwo Głusko z obrębami Głusko i Wołogoszcz przed zmianami w roku 1990 przechodziło różne etapy reorganizacyjne. Na podstawie Zarządzenia nr 33 Dyrektora OZLP w Szczecinie z dnia 24 grudnia 1972r do byłego Nadleśnictwa Głusko przyłączone zostało byłe Nadleśnictwo Wołogoszcz, a w roku 1973 wschodnia część byłego Nadleśnictwa Krępa Krajeńska. Powstało Nadleśnictwo Głusko, w skład którego wchodziły obręby: Głusko, Krępa Krajeńska, Wołogoszcz.

W wyniku nowego podziału administracyjnego kraju w roku 1975, z obrębu Głusko przekazano w 1978 roku północno-wschodnią część leżącą na terenie województwa pilskiego do OZLP w Szczecinku, a z byłego obrębu Krępa Krajeńska wschodnia część przeszła do OZLP w Szczecinku, a część zachodnią włączono do obrębu Głusko. Byłe Nadleśnictwa, które tworzą obecnie gospodarstwo leśne Nadleśnictwa Głusko, zostały utworzone w roku 1945 z około 80% lasów państwowych i z 20% lasów właścicieli ziemskich i lasów komunalnych. Po roku 1945 większość lasów zagospodarowana była zrębami zupełnymi, jedynie wzdłuż rzeki Drawy oraz na części obrębu Wołogoszcz w drzewostanach bukowych prowadzono cięcia częściowe uzyskując odnowienia naturalne. W latach powojennych usuwano szkody jakie w lasach wyrządziły działania wojenne. Ze znanych większych klęsk to gradacje brudnicy mniszki w latach 1946-1949 oraz w latach 1979-1983, które wystąpiły na znacznej powierzchni. W latach 1978 i 1979 na terenie Nadleśnictwa wystąpiła klęska śniegołomów, w wyniku której część drzewostanów w młodszych klasach wieku została znacznie uszkodzona lub zniszczona. (<https://glusko.szczecin.lasy.gov.pl/historia>).

Szczegółową historię lasów pod kątem zagospodarowania lasu przedstawiono w elaboracie PUL w cz I natomiast szczegółową historię ziem, na których położone jest Nadleśnictwo Głusko przedstawiono kalendarium ważniejszych wydarzeń historycznych w rozdziale 5.2. niniejszego POP.

2.2. Położenie Nadleśnictwa Głusko

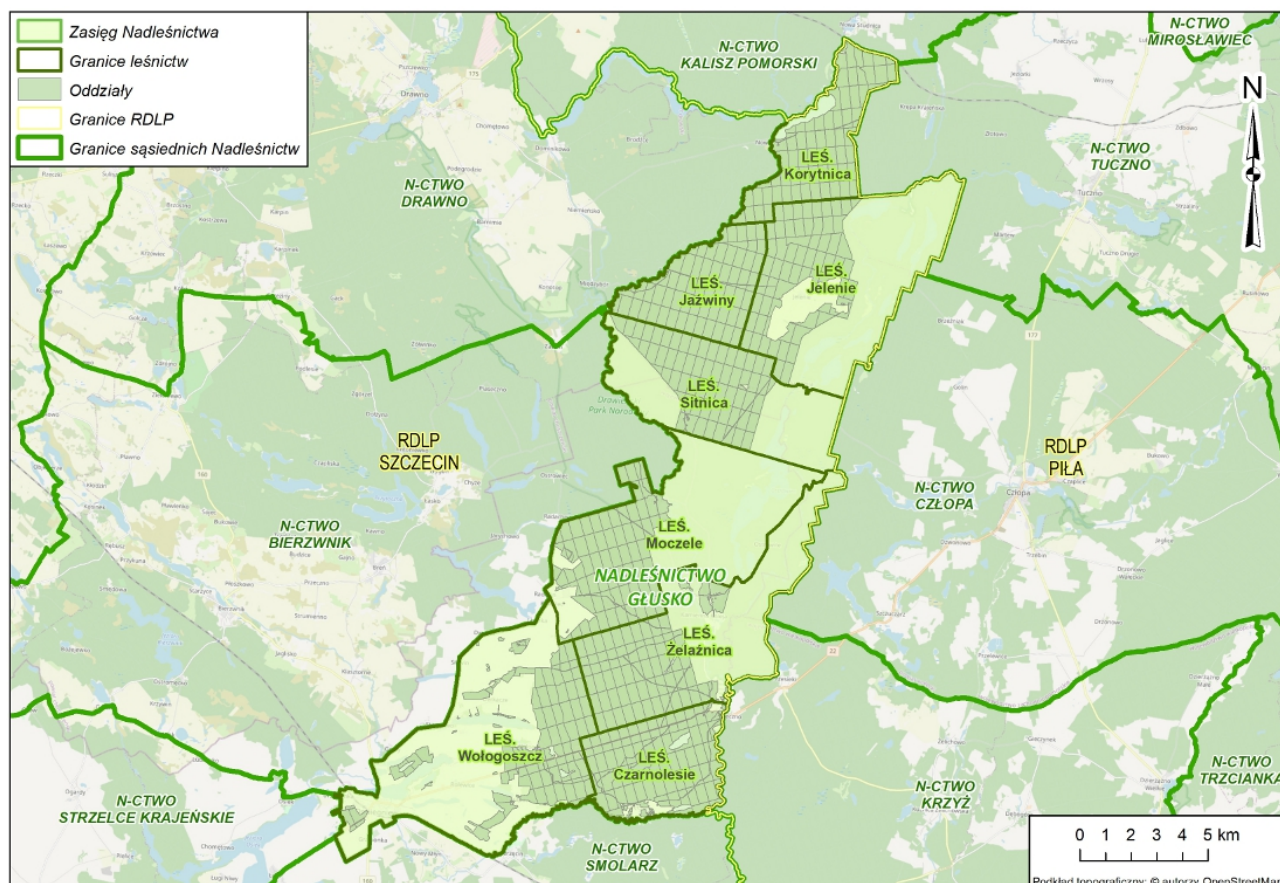
2.2.1. Miejsce Nadleśnictwa Głusko w strukturze Lasów Państwowych

Nadleśnictwo Głusko wchodzi w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych (RDLP) w Szczecinie. Jest jednym z 35 nadleśnictw tej jednostki.

Od strony północnej opisywane Nadleśnictwo graniczy z Nadleśnictwem Kalisz Pomorski, od strony północno-wschodniej z Nadleśnictwem Tuczno, od wschodniej z Nadleśnictwem Człopa oraz od południowo-wschodniej z Nadleśnictwem Krzyż (wchodzącymi w skład RDLP Piła), natomiast od strony południowej z Nadleśnictwem Smolarz, od zachodniej z Nadleśnictwem Bierzwnik i od strony północno-zachodniej z Nadleśnictwem Drawno (wchodzącymi w skład RDLP Szczecin).

Zasięg terytorialny Nadleśnictwa obejmuje obszar 266,11 km², położony jest pomiędzy podanymi wartościami współrzędnych geograficznych:

- 52° 56' 56,075" - 53° 14' 42,286" szerokości geograficznej północnej,
- 15° 43' 43,938" - 16° 04' 52,212" długości geograficznej wschodniej.

Ilustracja 1. Położenie Nadleśnictwa Głusko w strukturze Lasów Państwowych

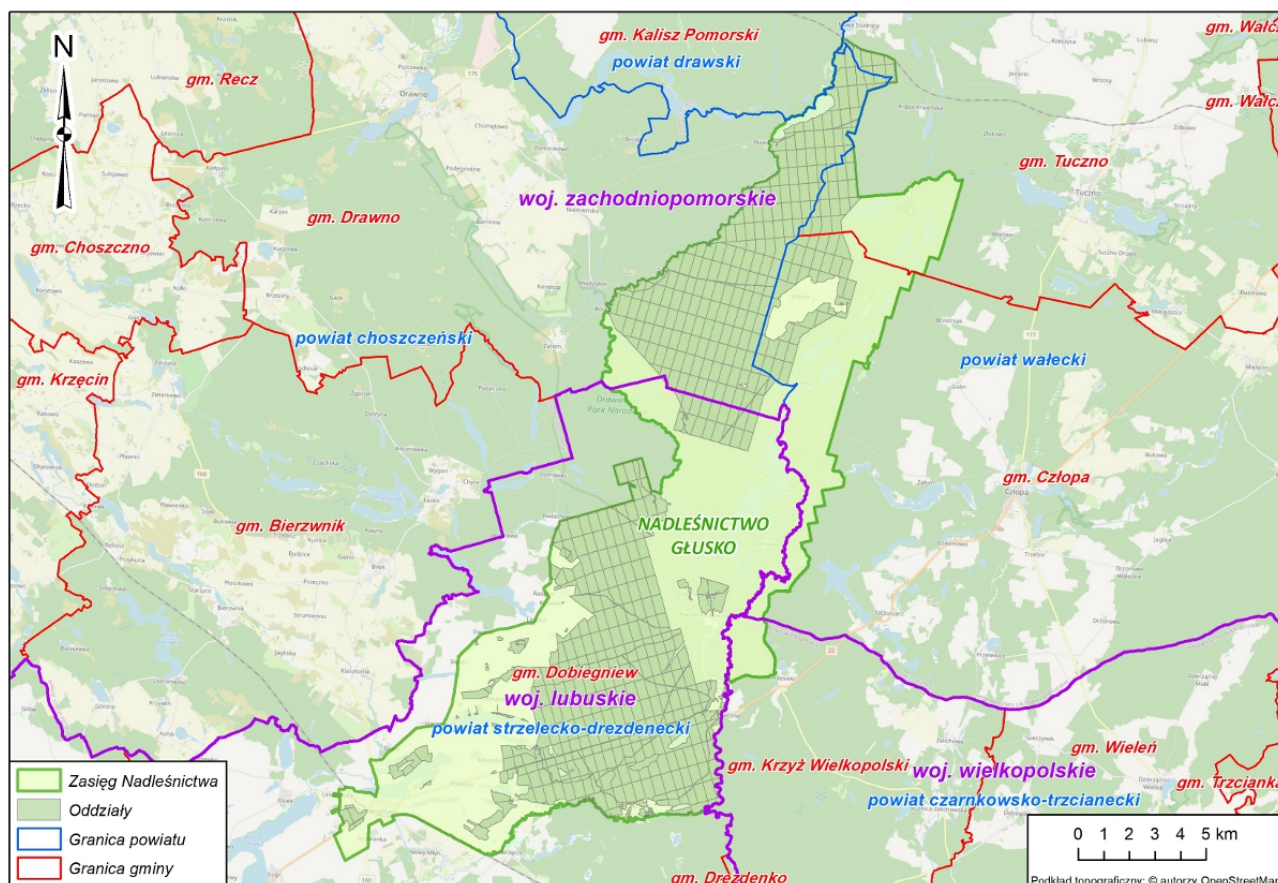
2.2.2. Przynależność administracyjna

Grunty w zarządzie Nadleśnictwa Głusko znajdują się na terenie dwóch województw, na terenie trzech powiatów i czterech gmin, poniżej szczegółowy podział.

- Województwo zachodniopomorskie
 - Powiat choszczeński
 - Gmina Drawno
 - Powiat wałecki
 - Gmina Tuczo
 - Gmina Człopa
- Województwo lubuskie
 - Powiat strzelecko-drezdenecki
 - Gmina Dobiegniew

Dodatkowo niewielki fragment terenu administrowanego przez Nadleśnictwo Głusko (Leśnictwo Żeleźnica) położony jest w województwie wielkopolskim; powiecie czarnkowsko-trzcianeckim; gminie Krzyż Wielkopolski (tylko zasięg terytorialny).

Szczegółowe dane dotyczące powierzchni gruntów Nadleśnictwa na obszarze poszczególnych gmin wraz z wyszczególnieniem grup użytków gruntowych znajduje się w części tabelarycznej Elaboratu Planu Urządzenia Lasu.

Ilustracja 2. Przynależność administracyjna Nadleśnictwa Głusko

2.3. Podział powierzchniowy i powierzchnia

Nadleśnictwo Głusko według podziału administracyjno-leśnego tworzy dwa obręby leśne o nazwie Głusko i Wołogoszcz. W skład Nadleśnictwa Głusko wchodzi 8 leśnictw i są nimi kolejno w obrębie Głusko: Korytnica, Jażwiny, Jelenie oraz Sitnica, natomiast w obrębie Wołogoszcz: Moczele, Żelaźnica, Wołogoszcz oraz Czarnolesie.

Poniżej w tabeli 1, przedstawiono zestawienie powierzchni Nadleśnictwa Głusko z podziałem na obręby leśne i leśnictwa.

Tabela 1. Zestawienie powierzchni leśnictw Nadleśnictwa Głusko (powierzchnia uwzględniająca działki we współwłasności)

Nr obrębu leśnego	Nazwa obrębu leśnego	Nr l-ctwa	Nazwa leśnictwa	Numery oddziałów	Powierzchnia [ha]			
					Leśna zalesiona i niezalesiona	Leśna związana z gospodarką leśną	Nieleśna	Razem
1	GŁUSKO	01	Korytnica	1 - 63, 73 - 76	1 557,64	39,03	61,32	1 657,99
1	GŁUSKO	02	Jażwiny	85 - 89, 104 - 106, 116 - 123, 129 - 137, 143 - 152, 158 - 170, 177 - 190	1 612,56	36,73	12,31	1 661,60
1	GŁUSKO	03	Jelenie	64 - 72, 77 - 84, 90 - 103, 107 - 115, 124 - 128, 138 - 142, 153 - 157, 171 - 176, 191 - 192	1 598,38	40,97	19,24	1 658,59
1	GŁUSKO	04	Sitnica	193 - 254	1 586,56	40,29	31,84	1 658,69
2	WOŁOGOSZCZ	05	Moczele	1 - 56, 62 - 72	1 719,69	36,22	55,46	1 811,37
2	WOŁOGOSZCZ	06	Żelaźnica	57 - 61, 74 - 83, 87 - 97, 106 - 116, 123 - 133, 140 - 152	1 639,14	35,01	60,92	1 735,07
2	WOŁOGOSZCZ	07	Wologoszcz	73, 84 - 86, 98 - 105, 117 - 122, 134 - 139, 153 - 160, 176 - 184, 200 - 206, 221 - 237, 251	1 604,43	33,15	91,97	1 729,55
2	WOŁOGOSZCZ	08	Czarnolesie	161 - 175, 185 - 199, 207 - 220, 238 - 250, 252 - 263	1 614,41	39,20	124,08	1 777,69
RAZEM:					12 932,81	300,60	457,14	13 690,55

Powierzchnia Nadleśnictwa Głusko (stan na 1.01.2024 r.):

- Według danych ewidencyjnych podanych z dokładnością do 1m² powierzchnia Nadleśnictwa wynosi 13689,9063 ha,
- Po zaokrągleniu do pełnych arów poszczególnych działek i wydzielen, powierzchnia **(powierzchnia uwzględniająca działki we współwłasności)** w ha (z dokładnością do 1 ara) wynikająca z sumy opisów taksacyjnych, wynosi **13690,55 ha**, w tym:
 - leśna „Ls” - 13233,41 ha
 - leśna zalesiona: 12722,97 ha,
 - leśna niezalesiona: 209,84 ha,
 - leśna związana z gospodarką leśną: 300,60 ha,
 - nieleśna „nie-Ls” - 457,14 ha.
- Powierzchnia we współwłasności wynosi 0,36 ha, dotyczy gruntów nieleśnych

Tabela 2. Zestawienie powierzchni leśnictw Nadleśnictwa Głusko (powierzchnia nie uwzględniająca działek we współwłasności)

Nr obrębu leśnego	Nazwa obrębu leśnego	Nr l-ctwa	Nazwa leśnictwa	Numery oddziałów	Powierzchnia [ha]			
					Leśna zalesiona i niezalesiona	Leśna związana z gospodarką leśną	Nieleśna	Razem
1	GŁUSKO	01	Korytnica	1 - 63, 73 - 76	1 557,64	39,03	61,10	1 657,77
1	GŁUSKO	02	Jażwiny	85 - 89, 104 - 106, 116 - 123, 129 - 137, 143 - 152, 158 - 170, 177 - 190	1 612,56	36,73	12,31	1 661,60
1	GŁUSKO	03	Jelenie	64 - 72, 77 - 84, 90 - 103, 107 - 115, 124 - 128, 138 - 142, 153 - 157, 171 - 176, 191 - 192	1 598,38	40,97	19,24	1 658,59
1	GŁUSKO	04	Sitnica	193 - 254	1 586,56	40,29	31,84	1 658,69
2	WOŁOGOSZCZ	05	Moczele	1 - 56, 62 - 72	1 719,69	36,22	55,46	1 811,37
2	WOŁOGOSZCZ	06	Żelaźnica	57 - 61, 74 - 83, 87 - 97, 106 - 116, 123 - 133, 140 - 152	1 639,14	35,01	60,78	1 734,93
2	WOŁOGOSZCZ	07	Wologoszcz	73, 84 - 86, 98 - 105, 117 - 122, 134 - 139, 153 - 160, 176 - 184, 200 - 206, 221 - 237, 251	1 604,43	33,15	91,97	1 729,55
2	WOŁOGOSZCZ	08	Czarcolesie	161 - 175, 185 - 199, 207 - 220, 238 - 250, 252 - 263	1 614,41	39,20	124,08	1 777,69
RAZEM:					12 932,81	300,60	456,78	13 690,19

- Po zaokrągleniu do pełnych arów poszczególnych działek i wydzieleń, powierzchnia **(nie uwzględniająca działek we współwłasności)** w ha (z dokładnością do 1 ara) wynikająca z sumy opisów taksacyjnych, wynosi **13690,19 ha**, w tym:
 - leśna „Ls” - 13233,41 ha
 - leśna zalesiona: 12722,97 ha,
 - leśna niezalesiona: 209,84 ha,
 - leśna związana z gospodarką leśną: 300,60 ha,
 - nieleśna „nie-Ls” - 456,78 ha.

2.4. Struktura użytkowania gruntów

W poniższych tabelach nr 3 i 4 przedstawiono odpowiednio udział poszczególnych grup użytków gruntowych w powierzchni Nadleśnictwa oraz udział grup kategorii użytkowania w ramach rodzaju użytku „Lasy”- „Ls”.

Tabela 3. Zestawienie powierzchni Nadleśnictwa wg grup użytków gruntowych

Grupy użytków gruntowych	Powierzchnia* [ha]	Udział [%]
Grunty leśne	13233,1884	96,66
Grunty zadrzewione i zakrzewione	7,6788	0,06
Użytki rolne	370,7057	2,71
Grunty pod wodami	48,0794	0,35
Tereny różne	17,9233	0,13
Grunty zabudowane i zurbanizowane	12,3307	0,09
Razem:	13689,9063	100,00

Dane tabelaryczne według stanu na 1.01.2024r.

*powierzchnia według danych ewidencyjnych podanych z dokładnością do 1m²

Tabela 4. Zestawienie powierzchni użytku „Ls” w rozbiu na grupy kategorii użytkowania

Rodzaj użytku gruntowego	Grupa kategorii użytkowania	Powierzchnia* [ha]	Udział [%]
Lasy („Ls”)	Grunty leśne zalesione	12722,7700	96,14
	Grunty leśne niezalesione	209,8208	1,59
	Grunty związane z gospodarką leśną	300,5976	2,27
Razem użytek „Ls”:		13233,1884	100,00

Dane tabelaryczne według stanu na 1.01.2024r.

*powierzchnia według danych ewidencyjnych podanych z dokładnością do 1m²

Pozostałe dane dotyczące kategorii użytkowania oraz grup rodzajów powierzchni zamieszczone zostały w Elaboracie PUL, w Tabeli I.

2.5. Wielkość kompleksów

Przy tworzeniu zestawienia wielkości kompleksów, przyjęto, że elementami przestrzennymi rozdzielającymi poszczególne kompleksy, będą obszary o szerokości większej niż 40 m.

Nadleśnictwo Głusko charakteryzuje się dużą zwartością zarządzanych gruntów. Łączna liczba kompleksów w Nadleśnictwie Głusko wynosi 28 z czego blisko 97% gruntów skupionych jest w 2 kompleksach, które wraz z terenami sąsiednich Nadleśnictw stanowią rozległe obszary leśne.

Tabela 5. Liczba i wielkość kompleksów (tabela opracowana w oparciu o Wzór 2 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w n-ctwie”)

Wielkość kompleksu (ha)	Powierzchnia sumaryczna kompleksów (ha)	Ilość kompleksów (szt.)	Średnia wielkość kompleksu (ha)
< 1,00	3,87	7	0,55
1,01-5,00	29,27	11	2,66
5,01-20,00	31,01	3	10,34
20,01-100,00	168,53	3	56,18
100,01-500,00	222,63	2	111,32

Wielkość kompleksu (ha)	Powierzchnia sumaryczna kompleksów (ha)	Ilość kompleksów (szt.)	Średnia wielkość kompleksu (ha)
500,01-2000,00	-	-	-
powyżej 2000,00	13235,24	2	6617,62
Nadleśnictwo Głusko:	13690,55	28	488,95

2.6. Grupy funkcji lasów, podział na gospodarstwa, lasy ochronne

Lasy Nadleśnictwa Głusko są lasami wielofunkcyjnymi. Zgodnie z IUL (cz. I, § 25, punkt 2) przyjmuje się podział według dominujących ról (funkcji) lasu na 2 podstawowe (główne) grupy lasów:

- lasy rezerwatowe,
- lasy ochronne,

Tabela 6. Podział lasów Nadleśnictwa Głusko na podstawowe grupy lasów

Grupa funkcji lasu	Powierzchnia leśna zalesiona i niezalesiona (ha)	Udział (%)
Rezerваты	9,26	0,07
Lasy ochronne	12923,55	99,93
Nadleśnictwo Głusko:	12932,81	100,00

2.7. Miejsce i rola Nadleśnictwa w przestrzeni przyrodniczo-leśnej

2.7.1. Regionalizacja fizycznogeograficzna (Solon J., 2018)

Region fizycznogeograficzny to jednostka przestrzenna wykazująca pewien stopień wewnętrznej jedności wynikający z położenia geograficznego, dominującej rzeźby terenu, historii rozwoju, charakteru współczesnych procesów geograficznych, oraz wzajemnego powiązania poszczególnych elementów tworzących daną jednostkę. Z powyższymi cechami stanowiącymi kryteria wyróżnienia danego regionu związany jest charakter szaty roślinnej i świata zwierzęcego oraz gospodarcze użytkowanie gruntu.

Według podziału fizycznogeograficznego Polski wg Solon J. 2018², obszar Nadleśnictwa Głusko położony jest w poniższych jednostkach:

Megaregion: Pozaalpejska Europa Środkowa (3)

Prowincja: Niż Środkowoeuropejski (31)

Subprowincja: Pojezierze Południowobałtyckie (314-316)

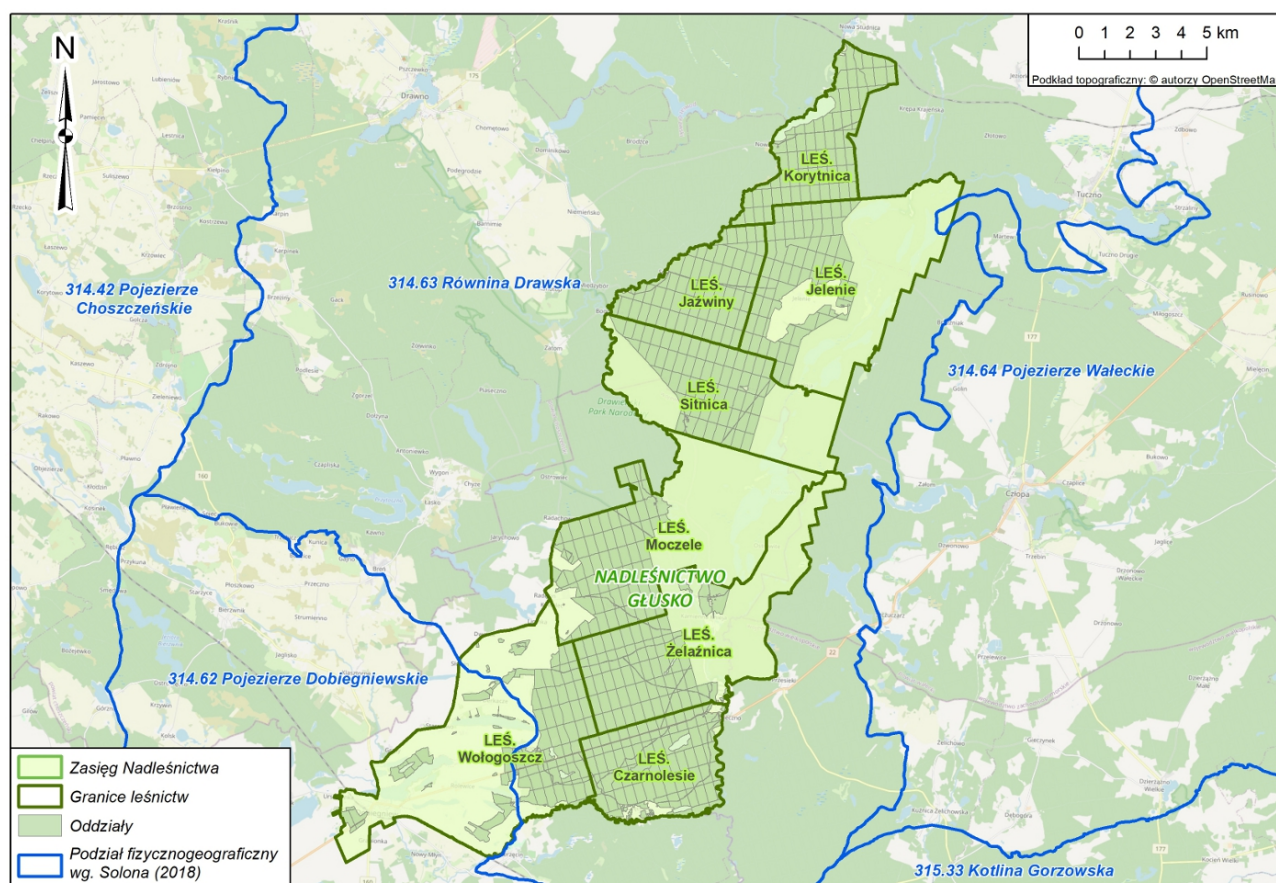
Makroregion: Pojezierze Południowopomorskie (314.6-7)

Mezoregion: Równina Dobiegniewska (314.62)

Mezoregion: Równina Drawska (314.63)

Mezoregion: Pojezierze Wałęckie (314.64)

² Solon J., Borzyszkowski J., Bidlasik M., Richling A., Badora K., Balon J., Brzezińska-Wójcik T., Chabudziński Ł., Dobrowolski R., Grzegorzczak I., Jodłowski M., Kistowski M., Kot R., Krąż P., Lechnio J., Macias A., Majchrowska A., Malinowska E., Migoń P., Myga-Piątek U., Nita J., Papińska E., Rodzik J., Strzyż M., Terpiłowski S., Ziąja W., 2018. Physico-geographical mesoregions of Poland - verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data. *Geographia Polonica*, vol. 91, no. 2.

Ilustracja 3. Położenie Nadleśnictwa Głusko na tle podziału fizycznogeograficznego Polski (Solon J., 2018)

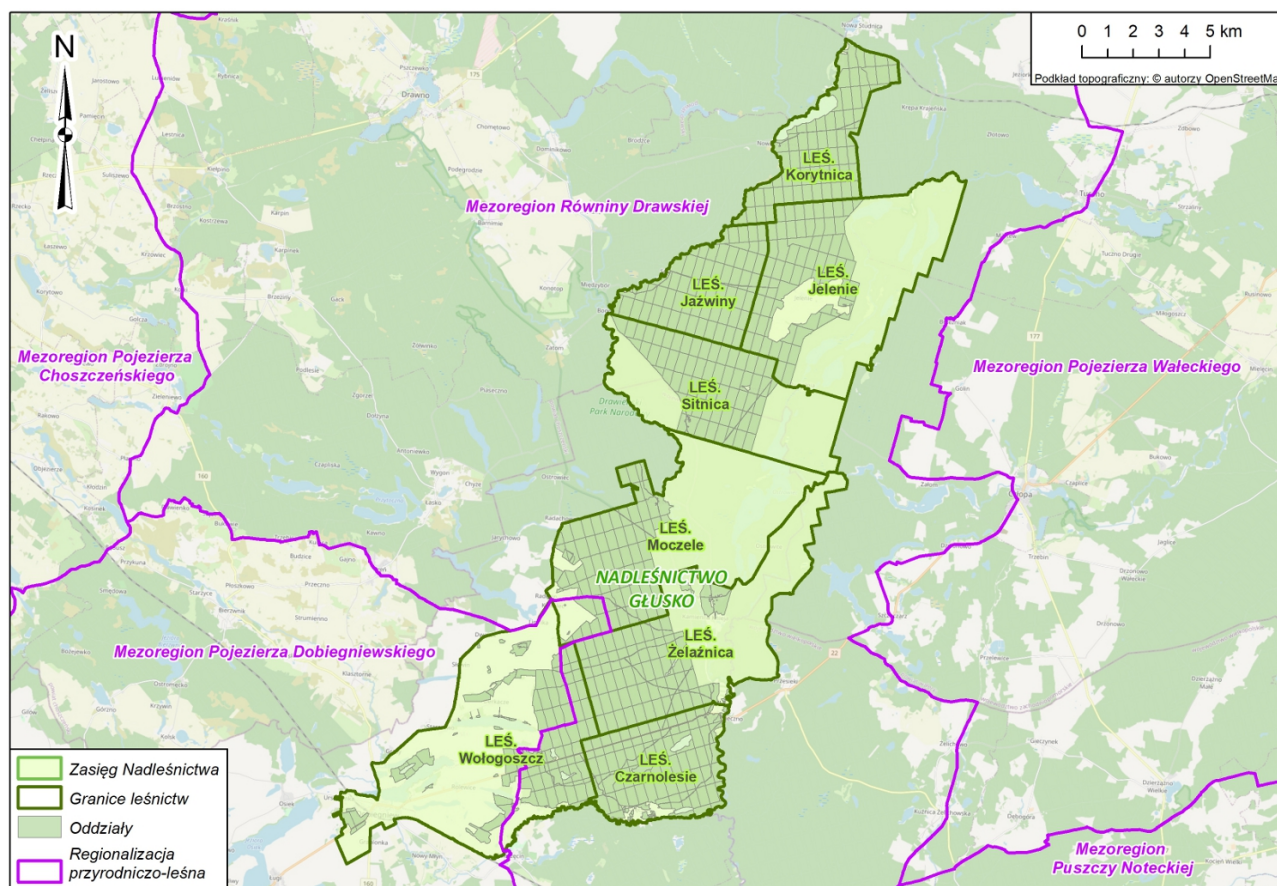
2.7.2. Regionalizacja przyrodniczo-leśna (Zielony R., Kliczkowska A., 2012)

Według Regionalizacji przyrodniczo-leśnej Polski 2010 (Zielony R., Kliczkowska A., 2012) omawiany obszar Nadleśnictwa Głusko znajduje się głównie w Krainie Wielkopolsko-Pomorskiej, Mezoregionie Równiny Drawskiej oraz we południowo-zachodnim fragmencie w Mezoregionie Pojezierza Dobiegniewskiego.

Mezoregion Równiny Drawskiej charakteryzują krajobrazy naturalne fluwioglacjalne równinne i faliste, sporadycznie glacialne pagórkowate. Znacznie mniejsze powierzchnie zajmują krajobrazy zalewowych den dolin – akumulacyjne. Pod względem geologicznym mezoregion obejmuje szeroki pas piasków i żwirów sandrowych zlodowacenia północnopolskiego, ciągnący się wzdłuż doliny rzeki Drawy, wypełnionej holocenijskimi piaskami, żwirami, madami rzecznyymi, torfami i namułami. Miejscami, głównie na północny-wschód od Drawna, występują powierzchnie glin zwałowych, piasków i żwirów lodowcowych, rzadko w morenach czołowych. Krajobrazy roślinne występują w postaci mozaiki. Pas środkowy mezoregionu, ciągnący się z północy na południe, zajmuje krajobraz śródlądowych borów sosnowych i borów mieszanych w odmianie pomorskiej. Krajobraz borów mieszanych i grądów w odmianie pomorskiej znajduje się w południowo-zachodniej części, ubogich dąbrów pomorskich – w części północno-zachodniej, a buczyn i ubogich dąbrów – w części północno-wschodniej (Zielony R., Kliczkowska A., 2012).

Mezoregion Pojezierza Dobiegniewskiego charakteryzują krajobrazy naturalne glacialne pagórkowate, rzadziej równinne i faliste oraz fluwioglacjalne równinne i faliste. Powierzchnię budują utwory zlodowacenia północnopolskiego, głównie plejstoceńskie gliny zwałowe, piaski i żwiry lodowcowe oraz piaski i żwiry sandrowe. We wschodnich rejonach mezoregionu występuje krajobraz roślinny borów mieszanych i grądów w odmianie pomorskiej. W części północno-zachodniej małe obszary zajmuje krajobraz grądowy w wariantach typowym oraz krajobraz buczyn pomorskich, a w cz. południowej –

dąbrów świetlistych i grądów, tworzący wąski pas przy dolinie Noteci (Zielony R., Kliczkowska A., 2012).

Ilustracja 4. Położenie Nadleśnictwa Głusko na tle regionalizacji przyrodniczo-leśnej (Zielony R., Kliczkowska A., 2012)

2.7.3. Regionalizacja geobotaniczna (Matuszkiewicz J. M., 2008)

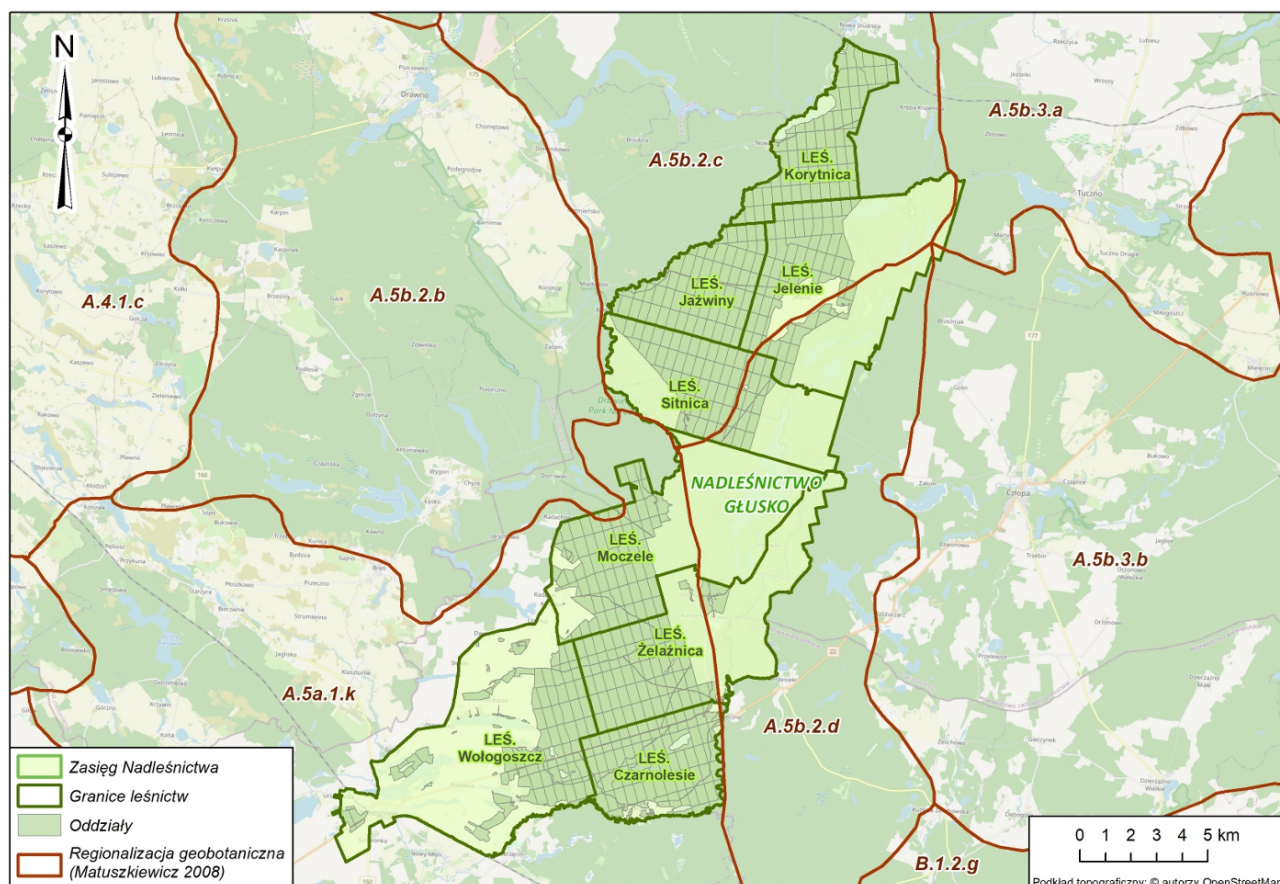
Regionalizacja geobotaniczna (Matuszkiewicz J. M., 2008) to zhierarchizowany wedle określonych reguł podział przestrzeni geograficznej dokonany ze względu na zróżnicowanie szaty roślinnej. Obejmuje on następujące klasy regionów, o specyficznym sposobie kodowania:

- działy geobotaniczne (w kodzie oznaczane kolejnymi dużymi literami od A do I), częściowo z podziałem na poddziały (kody: E i E'), zaliczane w zestawieniu tabelarycznym do odpowiednich jednostek wyższego rzędu, tj. prowincji i ewentualnie podprowincji,
- krainy geobotaniczne (w kodzie oznaczane cyframi po wielkiej literze, np. A.1 albo C.5), dzielone w niektórych przypadkach na podkrainy (w kodzie oznaczane cyframi z dodatkiem małych liter, np. A.5a),
- okręgi geobotaniczne (w kodzie oznaczane cyframi po kodzie krainy, np. A.3.1), obligatoryjnie dzielone na podokręgi geobotaniczne, stanowiące podstawowe jednostki podziału (w kodzie oznaczane małymi literami po kodzie okręgu, np.: A.3.1.a).

Tereny Nadleśnictwa Głusko są położone w następujących jednostkach podziału geobotanicznego:

Tabela 7. Położenie Nadleśnictwa Głusko na tle regionalizacji geobotanicznej (Matuszkiewicz J.M., 2008)

Jednostka	Nazwa regionu
DZIAŁ	A. Pomorski
KRAINA	A.5. Sandrowych Przedpola Pojezierzy Środkowopomorskich
PODKRAINA	A.5a. Gorzowska
OKRĘG	A.5a.1. Gorzowski
PODOKRĘG	A.5a.1.k. Dobiegniewski
PODKRAINA	A.5b. Wałecka
OKRĘG	A.5b.2. Doliny Drawy
PODOKRĘG	A.5b.2.b. Drawnowski
PODOKRĘG	A.5b.2.c. Borów Drawskich
PODOKRĘG	A.5b.2.d. Doliny Dolnej Drawy
OKRĘG	A.5b.3. Pojezierza Wałeckiego
PODOKRĘG	A.5b.3.a. Tucznowski
PODOKRĘG	A.5b.3.b. Człopski

Ilustracja 5. Położenie Nadleśnictwa Głusko na tle regionalizacji geobotanicznej (Matuszkiewicz J. M., 2008)

3. FORMY OCHRONY PRZYRODY ISNIEJĄCE I PROPONOWANE

Ochrona przyrody w lasach polega na zachowaniu w niezmienionym lub optymalnym stanie najcenniejszych fragmentów przyrody ożywionej i nieożywionej oraz różnorodności biologicznej, utrzymaniu procesów ekologicznych i właściwego stanu zachowania siedlisk przyrodniczych, a także na ochronie walorów krajobrazowych. Równolegle wykonywane są czynności służące odtworzeniu zubożałych lub zanikłych elementów środowiska leśnego i przywróceniu ich do właściwego stanu i funkcji. Podstawą tych działań jest ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, Rozporządzenia Ministra Środowiska oraz zasady i wytyczne wprowadzone na różnych szczeblach zarządzania w Lasach Państwowych.

W Nadleśnictwie Głusko wyznaczone zostały tereny, obszary i obiekty podlegające ochronie prawnej na podstawie ustawy o ochronie przyrody. Poza ochroną przyrody opartą na wymienionych w ustawie formach, stosuje się szereg zaleceń i ograniczeń stanowiących dodatkowe narzędzia w ramach działań ochronnych.

Formy ochrony przyrody w Nadleśnictwie Głusko to:

- rezerваты przyrody:
 - rezerwat przyrody Flisowe Źródlika,
 - rezerwat przyrody Torfowisko Osowiec,
- obszary chronionego krajobrazu:
 - obszar chronionego krajobrazu E - Korytnica Rzeka,
 - obszar chronionego krajobrazu Puszcza Drawska,
 - obszar chronionego krajobrazu Puszcza Nad Drawą,
- obszary Natura 2000:
 - Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016,
 - Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046,
- 9 pomników przyrody:
 - cis pospolity (grupa drzew, 2 sztuki),
 - dąb bezszypułkowy "Dąb drewniany",
 - dąb bezszypułkowy "Grzegorz",
 - dąb bezszypułkowy "Piotruś",
 - dąb bezszypułkowy "Wiesław",
 - dąb szypułkowy "Wojtek",
 - płatan klonolistny (bez nazwy),
 - żywotnik olbrzymi (bez nazwy),
 - żywotnik olbrzymi "Tuja Czarnoleska".
- ochrona gatunkowa grzybów, roślin i zwierząt, w tym strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków zwierząt chronionych.

Poszczególne formy ochrony przyrody występujące na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwie Głusko zostały opisane w kolejnych podrozdziałach.

3.1. Rezerваты przyrody

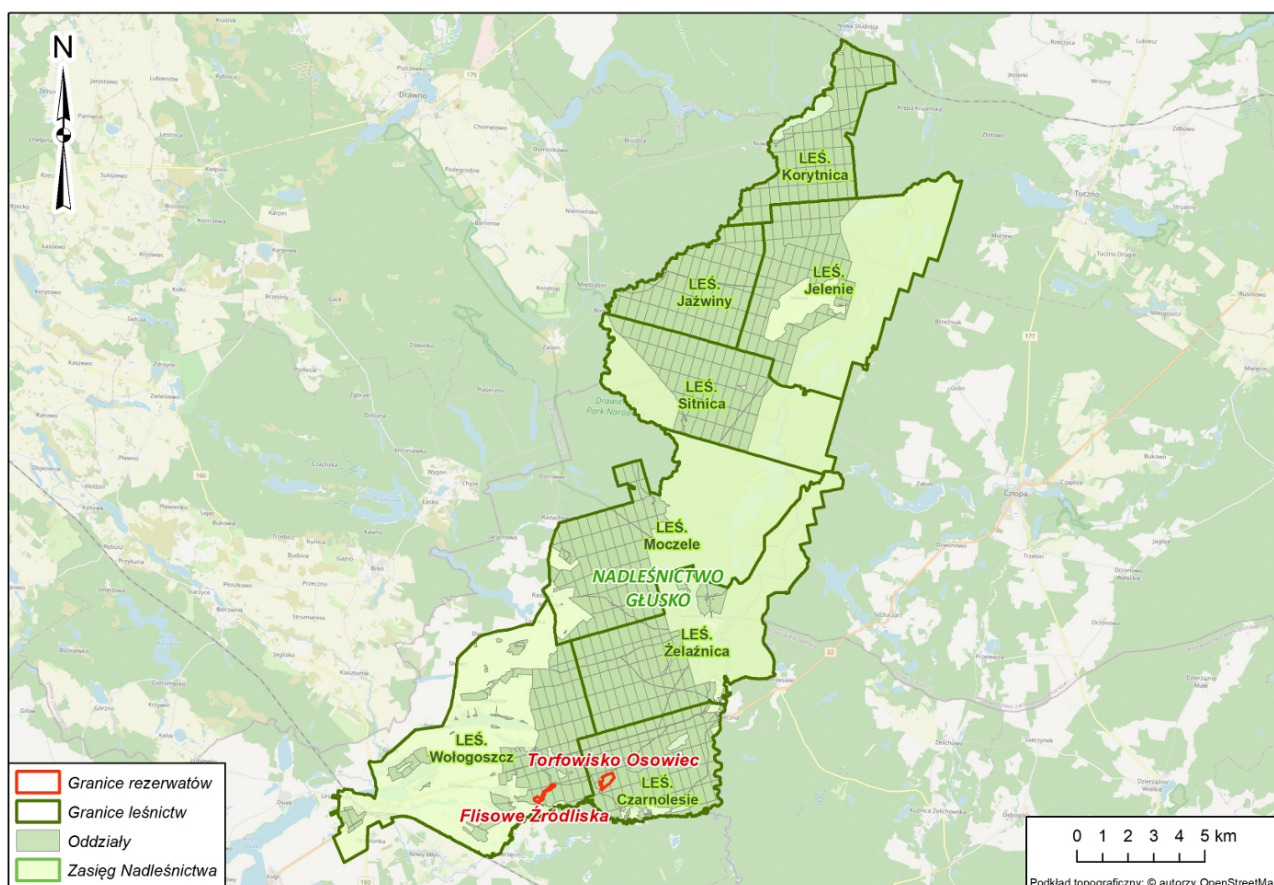
Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa Głusko występują dwa rezerваты przyrody (tabele nr 8, 9).

Tabela 8. Rezerваты przyrody na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Głusko

Forma ochrony przyrody	Powierzchnia ogólna wg aktu powołującego	Powierzchnia w zarządzie Nadleśnictwa Głusko (ha)	Udział (%) w powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Głusko
Rezerwat Przyrody Flisowe Źródlika	9,73	9,73	0,07
Rezerwat Przyrody Torfowisko Osowiec	18,24	18,25*	0,13
Razem:	27,97	27,98	0,20

* powierzchnia 18,25 ha wynika z aktualnej ewidencji gruntów Nadleśnictwa Głusko

Ilustracja 6. Rezerваты Przyrody na tle gruntów Nadleśnictwa Głusko

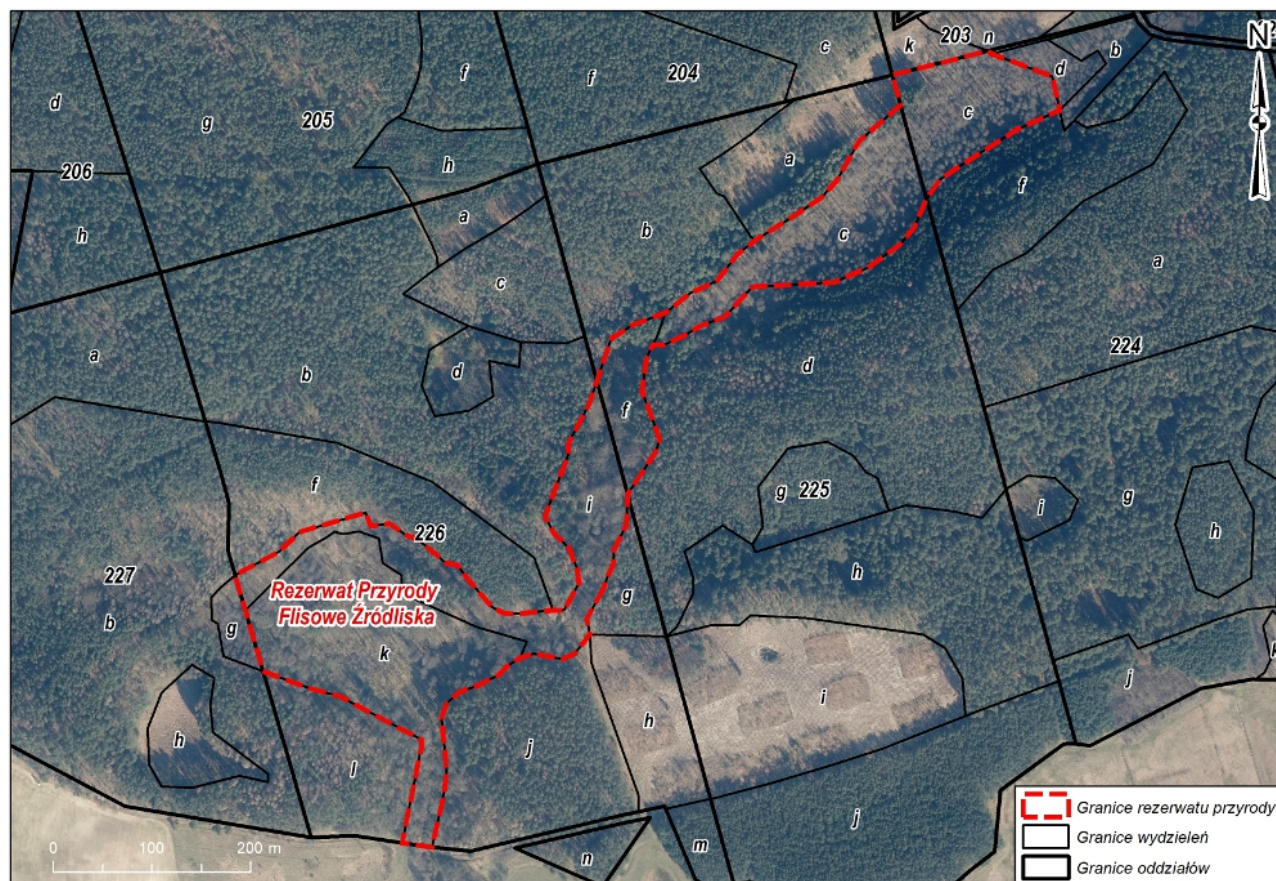
Tabela 9. Rezerwat przyrody w Nadleśnictwie Głusko (tabela opracowana w oparciu o Wzór 3 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w nadleśnictwie”)

Lp.	Nazwa rezerwatu	Podstawa prawna	Położenie administracyjne		Typ i podtyp rezerwatu wg dominującego:		Powierzchnia objęta ochroną [ha]					Cel ochrony oraz ważniejsze zbiorowiska i zespoły roślinne, grupy zwierząt
			Oddz. poddz.	Gmina/ Leśnictwo	Przedmiotu ochrony	Typu środowiska	Wg. aktual. Zarządzenia	W zarządzie N-ctwa	Wg. PUL	Ścisłą	Czynną	
1	Rezerwat Przyrody Flisowe Źródlika	Zarządzenie Nr 17/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 10 maja 2011 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. z 2011 r. Nr 61, poz. 1184), zmieniony zarządzeniem z dnia 9 marca 2016 roku (Dz. Urz. z 2016 r. poz. 543)	224c, 225c, 225f, 226i, 226k	Gmina Dobiegniew, Leś. Wołogoszcz	Typ: biocenotyczny i fizjocenotyczny (PBf) Podtyp: biocenoz naturalnych i półnaturalnych (bp)	Rodzaj: Leśny (L) Typ: różnych ekosystemów (EE) Podtyp: lasów i wód (lw)	9,73	9,73	9,73	9,73	-	Zachowanie kompleksu źródłiskowego wraz z otaczającym lasem oraz charakterystycznych roślin i zwierząt
2	Rezerwat Przyrody Torfowisko Osowiec	Rozporządzeniem Nr 16 Wojewody Lubuskiego z dnia 22 października 2003 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. z 2003 r. Nr 85, poz. 1235).	219d, 219g	Gmina Dobiegniew, Leś. Czarnolesie	Typ: fitocenotyczny (PFI) Podtyp: zbiorowisk nieleśnych (zn)	Rodzaj: Torfowiskowy (T) Typ: torfowiskowy (bagienny) (ET) Podtyp: torfowisk przejściowych (tp)	18,24	18,25*	18,25*	-	18,25*	Zachowanie ze względu na szczególne wartości przyrodnicze i naukowe kompleksu ekosystemów torfowiskowych i szuwarowych wykształconych na pojeziernej misie zbiornika wodnego wraz z charakterystycznymi dla tych ekosystemów gatunkami roślin i zwierząt

* Powierzchnia 18,25 ha wynika z aktualnej ewidencji gruntów Nadleśnictwa Głusko

3.1.1. Rezerwat Przyrody Flisowe Źródlika

Rezerwat Przyrody Flisowe Źródlika został ustanowiony Zarządzeniem Nr 17/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 10 maja 2011 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. z 2011 r. Nr 61, poz. 1184), zmieniony zarządzeniem ww. Organu z dnia 9 marca 2016 roku (Dz. Urz. z 2016 r. poz. 543).

Ilustracja 7. Rezerwat Przyrody Flisowe Źródlika

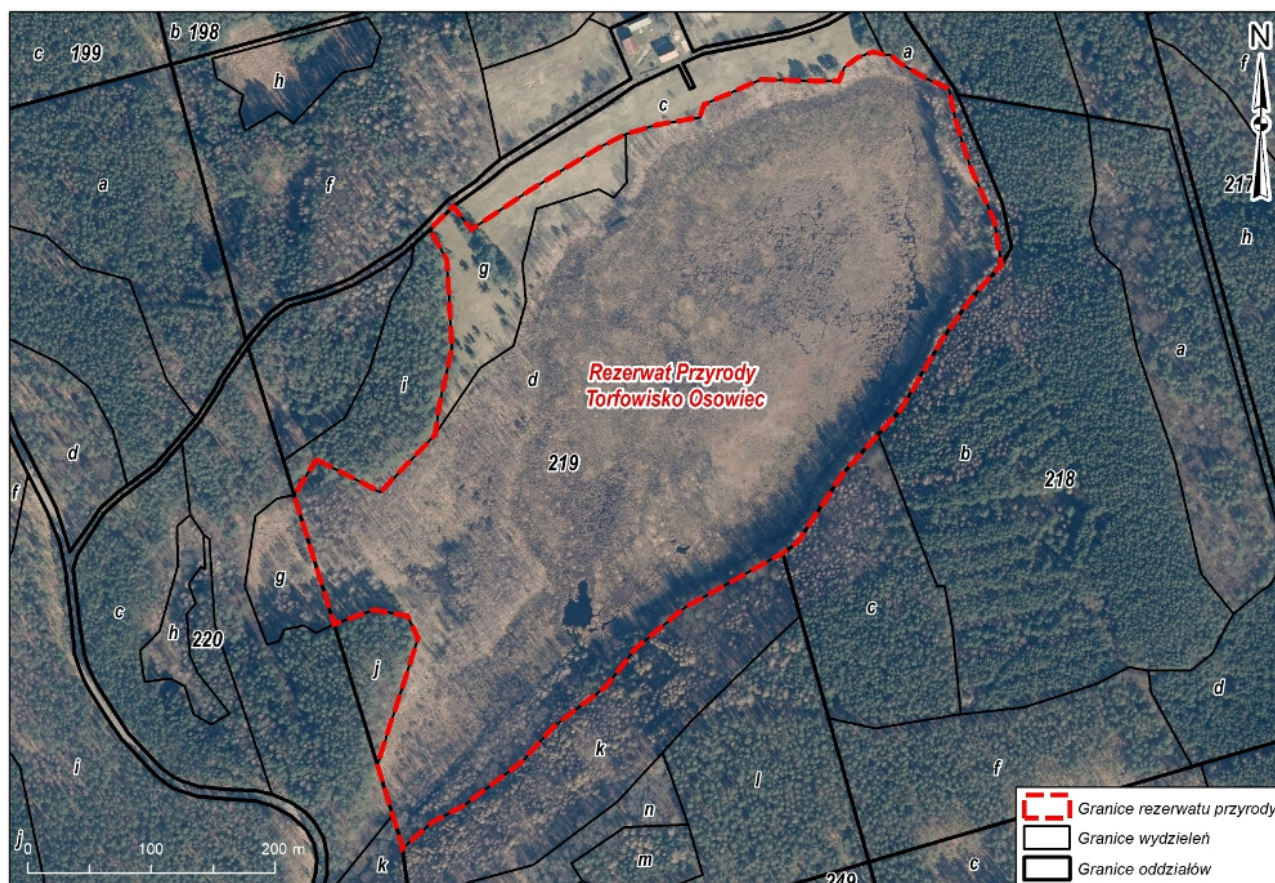
(podkład: Ortofotomapa pozyskana z zasobów RDLP Szczecin)

Celem ochrony jest zachowanie kompleksu źródłiskowego wraz z otaczającym lasem oraz charakterystycznych roślin i zwierząt.

Rezerwat nie posiada otuliny ani zatwierdzonego planu ochrony. Zarządzeniem Nr 1/2023 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 2 stycznia 2023 roku zostały ustanowione zadania ochronne dla rezerwatu przyrody Flisowe Źródlika. Przedmiotowy obiekt objęty jest ochroną ścisłą.

3.1.2. Rezerwat Przyrody Torfowisko Osowiec

Rezerwat Przyrody Torfowisko Osowiec został ustanowiony Rozporządzeniem Nr 16 Wojewody Lubuskiego z dnia 22 października 2003 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. z 2003 r. Nr 85, poz. 1235). Aktualnym aktem prawnym dotyczącym rezerwatu jest Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 25 października 2019 r. w sprawie rezerwatu przyrody Torfowisko Osowiec (Dz. Urz. z 2019 r. poz. 2832).

Ilustracja 8. Rezerwat Przyrody Torfowisko Osowiec

(podkład: Ortofotomapa pozyskana z zasobów RDLP Szczecin)

Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względu na szczególne wartości przyrodnicze i naukowe kompleksu ekosystemów torfowiskowych i szuwarowych wykształconych na pojeziernej misie zbiornika wodnego wraz z charakterystycznymi dla tych ekosystemów gatunkami roślin i zwierząt.

Rezerwat nie posiada otuliny, posiada natomiast planu ochrony ustanowiony Rozporządzenie Nr 4/08 Wojewody Lubuskiego z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody Torfowisko Osowiec (Dz. Urz. z 2008 r. Nr 19, poz. 449).

Fotografia 1. Torfowisko Osowiec - lustro wody w zachodniej części rezerwatu

(fot. Aleksander Smoliga, RDLP Szczecin)

3.2. Obszary Chronionego Krajobrazu

Według ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody obszarami chronionego krajobrazu są „wyróżniające się krajobrazowo tereny o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych”.

Na terenie Nadleśnictwa Głusko znajdują się:

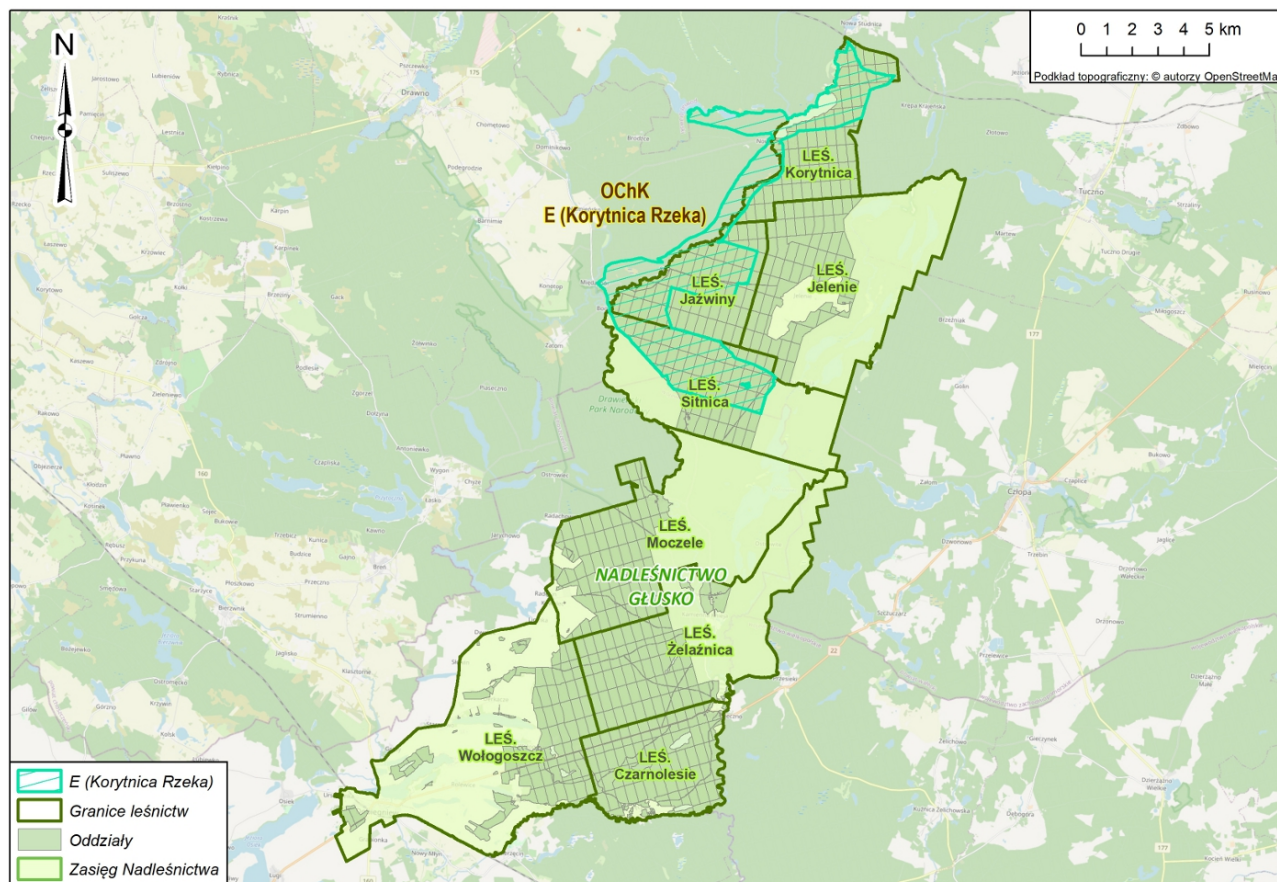
- Obszar Chronionego Krajobrazu E (Korytnica Rzeka)
- Obszar Chronionego Krajobrazu Puszcza Drawska
- Obszar Chronionego Krajobrazu Puszcza Nad Drawą

Tabela 10. Obszary chronionego krajobrazu na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Głusko

Forma ochrony przyrody	Powierzchnia ogólna (ha)	Powierzchnia w zarządzie Nadleśnictwa Głusko (ha)	Udział (%) w powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Głusko
OChK E (Korytnica Rzeka)	3550,00	2547,90	23,87
OChK Puszcza Drawska	46256,86	6781,07	63,53
OChK Puszcza Nad Drawą	62200,00	1344,64	12,60
Razem:	112006,86	10673,61	100,00

3.2.1. OChK E (Korytnica Rzeka)

Obszar Chronionego Krajobrazu OChK E (Korytnica Rzeka) został utworzony na mocy Rozporządzenia Nr 12 Wojewody Gorzowskiego z dnia 24 listopada 1998 r. w sprawie określenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa gorzowskiego (Dz. Urz. Woj. Gorz. Nr 20, poz. 266). Najnowszym aktem prawnym dotyczącym omawianego obszaru jest Obwieszczenie Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. z 2021 r. poz. 2091).

Ilustracja 9. OChK E (Korytnica Rzeka) na tle gruntów w zasięgu Nadleśnictwa Głusko

Całkowita powierzchnia tego obszaru wynosi 3550,00 ha, natomiast powierzchnia obszaru na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Głusko wynosi: 2547,90 ha (grunty leśne: 2473,86 ha, grunty nieleśne: 74,04 ha). Obszar obejmuje swoim zasięgiem fragmenty leśnictw: Korytnica, Jazwiny, Sitnica.

Tabela 11. Wykaz oddziałów i pododdziałów leśnych położonych w zasięgu OChK E (Korytnica Rzeka) na gruntach Nadleśnictwa Głusko

Leśnictwo	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia w zarządzie Nadleśnictwa Głusko [ha]
Korytnica	4~c, 4f, 5~b, 5f, 5g, 5h, 5i, 5j, 6, 7~a, 7~c, 7m, 8~a, 8~f, 8h, 8i, 8j, 8k, 8l, 8m, 8n, 8o, 9~a, 9~c, 9d, 9f, 9g, 9h, 9i, 10 - 17, 18~a, 18~b, 18a, 18b, 18c, 18d, 18f, 19~a, 19~b, 19a, 19b, 19c, 19d, 19f, 20 - 25, 31f, 32a, 32b, 32c, 32d, 32f, 32g, 33~b, 33a, 33ax, 33b, 33c, 33cx, 33d, 33dx, 33f, 33fx, 33g, 33gx, 33h, 33hx, 33i, 33ix, 33j, 33k, 33p, 33r, 33s, 33t, 33w, 33x, 33y, 33z, 41~b, 41d, 41f, 41g, 41h, 41i, 41j, 41m, 41o, 49~b, 49f, 49g, 49h, 50a, 50b, 50c, 50d, 50f, 50g, 51a, 51c, 51d, 51f, 51i, 51j, 51k, 51l, 62b, 62c, 62d, 62f, 63a, 63b, 63c, 63d, 63f, 63g, 63j, 63k, 63l, 75c, 76~b, 76a, 76b, 76d, 76i,	539,49
Jaźwiny	88~b, 88b, 89a, 89b, 89c, 89d, 89f, 89g, 89i, 89j, 89l, 89m, 89n, 89o, 89p, 117 - 123, 130~a, 130a, 130b, 130c, 131 - 137, 145 - 152, 166d, 166f, 166g, 166j, 167, 168, 169, 170, 184f, 184i, 185~a, 185d, 185f, 185g, 185h, 185i, 185j, 185k, 185l, 185m, 185n, 186, 187, 188, 189, 190,	915,73
Sitnica	193~b, 193k, 193l, 194~b, 194g, 194h, 195i, 195j, 195k, 196j, 196k, 196l, 196m, 196n, 197h, 197i, 197j, 197k, 197l, 198~a, 198c, 198d, 198f, 198g, 198h, 198i, 198j, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210b, 210c, 210d, 211 - 235, 236~a, 236a, 236b, 237,	1092,68
Razem N-ctwo:		2547,90

Obszar Chronionego Krajobrazu E (Korytnica Rzeka) położony jest w otulinie Drawieńskiego Parku Narodowego. Tworzy go malownicza dolina rzeki Korytnicy, która płynie wśród sosnowych starodrzewi. Flora roślin naczyniowych odznacza się udziałem wielu gatunków chronionych i zagrożonych, takich jak: mchy torfowce, grażel żółty, grzybień biały, bagno zwyczajne, turzyca piaszkowa, rosziczka okrągłolistna. Szczególnym walorem tego obszaru jest fauna związana z wodami, obejmująca zarówno bezkręgowce jak i kręgowce. Występują tutaj między innymi stanowiska lęgowych ptaków wodno-błotnych i siedliska ptaków chronionych objętych ochroną strefową (www.crfop.gdos.gov.pl).

Obwieszczenie Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. z 2021 r. poz. 2091) podaje ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów na terenie OChK, do których należą:

- w zakresie ochrony ekosystemów leśnych - prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej polegającej na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk,
- w zakresie ochrony nieleśnych ekosystemów lądowych - dostosowanie zabiegów agrotechnicznych do wymogów zbiorowisk roślinnych i zasiedlających je gatunków fauny, zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości, oczek wodnych oraz sprzyjanie ograniczaniu ich sukcesji,
- w zakresie ochrony ekosystemów wodnych - zachowanie i ochrona zbiorników wodnych wraz z pasem roślinności kalającej, ograniczanie zabudowy na skarpach wysoczyznowych, zapewnianie swobodnej migracji fauny w ciekach wodnych, wdrażanie programów reintrodukcji i restytucji rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt, roślin i grzybów bezpośrednio związanych z ekosystemami wodnymi.

3.2.2. OChK Puszcza Drawska

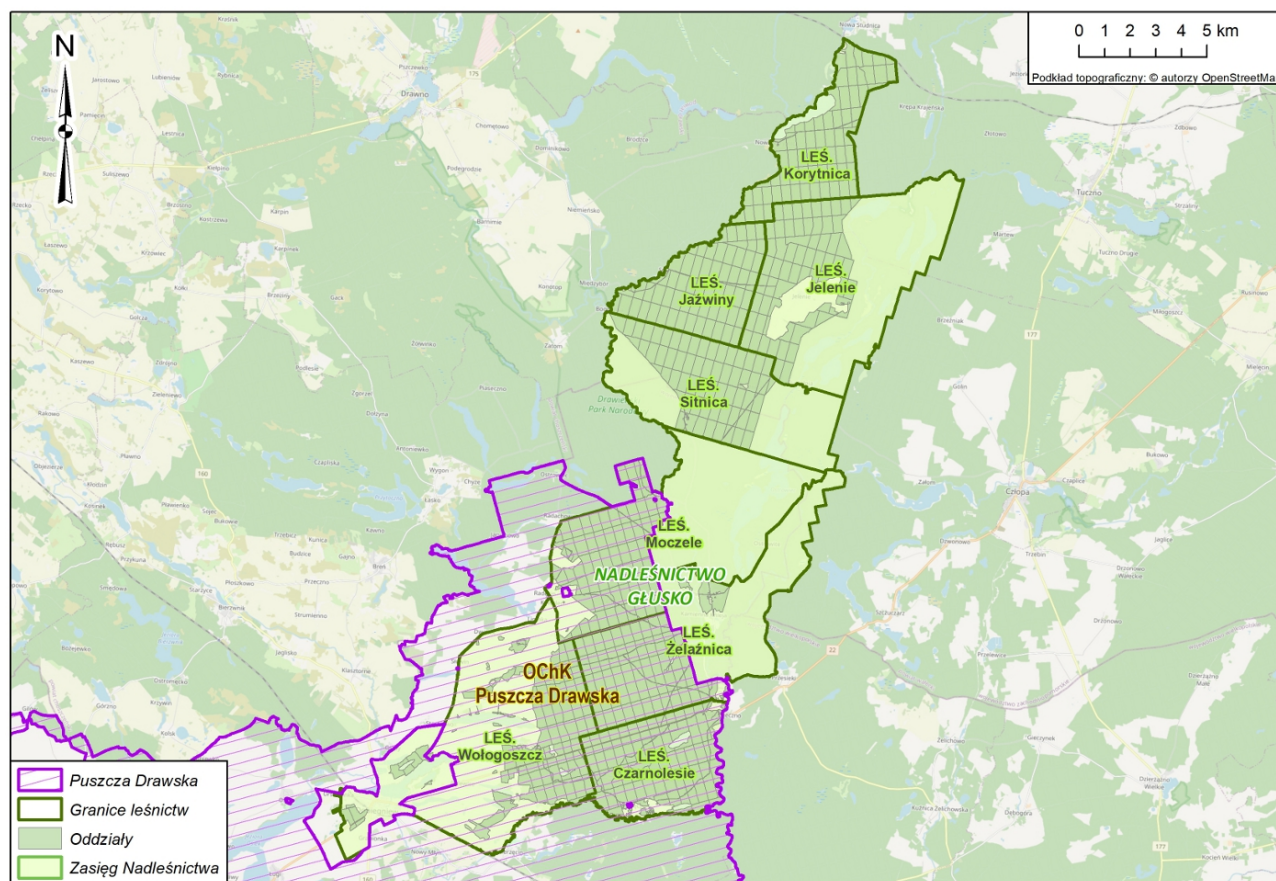
Obszar Chronionego Krajobrazu Puszcza Drawska został utworzony na mocy Rozporządzenie Nr 14 Wojewody Lubuskiego z dnia 24 lipca 2003 r. w sprawie określenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa lubuskiego (Dz. Urz. z 2003 r. Nr 47, poz. 820). Najnowszym aktem prawnym dotyczącym omawianego obszaru jest Uchwała Nr L/795/18 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 29 października 2018 r. zmieniająca uchwałę w sprawie obszaru chronionego krajobrazu o nazwie "Puszcza Drawska" (Dz. Urz. z 2018 r. poz. 2530).

Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 46256,86 ha obejmując swoim zasięgiem częściowo leśnictwa Żelaźnica i Wołogoszcz oraz w całości Leśnictwa Moczele i Czarnolesie. Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa powierzchnia obszaru wynosi: 6781,07 ha (grunty leśne: 6510,77 ha, grunty nieleśne: 270,30 ha).

Tabela 12. Wykaz oddziałów i pododdziałów leśnych położonych w zasięgu OChK Puszcza Drawska na gruntach Nadleśnictwa Głusko

Leśnictwo	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia w zarządzie Nadleśnictwa Głusko [ha]
Moczele	1 - 56, 62 - 72	1811,37
Żelaźnica	74 - 83, 87 - 97, 106 - 116, 123 - 133, 140 - 152	1604,27
Wołogoszcz	73, 84, 85, 86, 98 - 105, 117 - 122, 134 - 139, 153 - 160, 176 - 182, 183~a, 183a , 183b , 183c , 183d , 184, 200 - 206, 221 - 230, 231, 232f , 232i, 251	1587,74
Czarnolesie	161 - 175, 185 - 199, 207 - 220, 238 - 250, 252 - 263	1777,69
Razem N-ctwo:		6781,07

Obszar chronionego krajobrazu położony w obrębie powiatu strzelecko-drezdeneckiego (na terenie gmin: Dobiegniew, Drezdenko, Stare Kurowo, Strzelce Krajeńskie, Zwierzyn). Czynna ochrona ekosystemów obszaru, realizowana w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej, polega na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych kompleksów leśnych Równiny Drawskiej (www.crfop.gdos.gov.pl).

Ilustracja 10. OChK Puszcza Drawska na tle gruntów w zasięgu Nadleśnictwa Głusko

3.2.3. OChK Puszcza Nad Drawą

Obszar Chronionego Krajobrazu Puszcza Nad Drawą został utworzony na mocy Uchwały Nr IX/56/89 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Pile z dnia 31 maja 1989 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie pilskim (Dz. Urz. Nr 11, poz. 95 z 1989 r.). Najnowszym aktem prawnym dotyczącym omawianego obszaru jest Obwieszczenie Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. z 2021 r. poz. 2091).

Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 62200,00 ha (w tym na terenie woj. zachodniopomorskiego 33280,00) obejmując swoim zasięgiem częściowo grunty w zarządzie leśnictw: Korytnica, Jelenie oraz Sitnica. Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa powierzchnia obszaru wynosi: 1344,64 ha (grunty leśne: 1341,18 ha, grunty nieleśne: 3,46 ha).

Tabela 13. Wykaz oddziałów i pododdziałów leśnych położonych w zasięgu OChK Puszcza nad Drawą na gruntach Nadleśnictwa Głusko

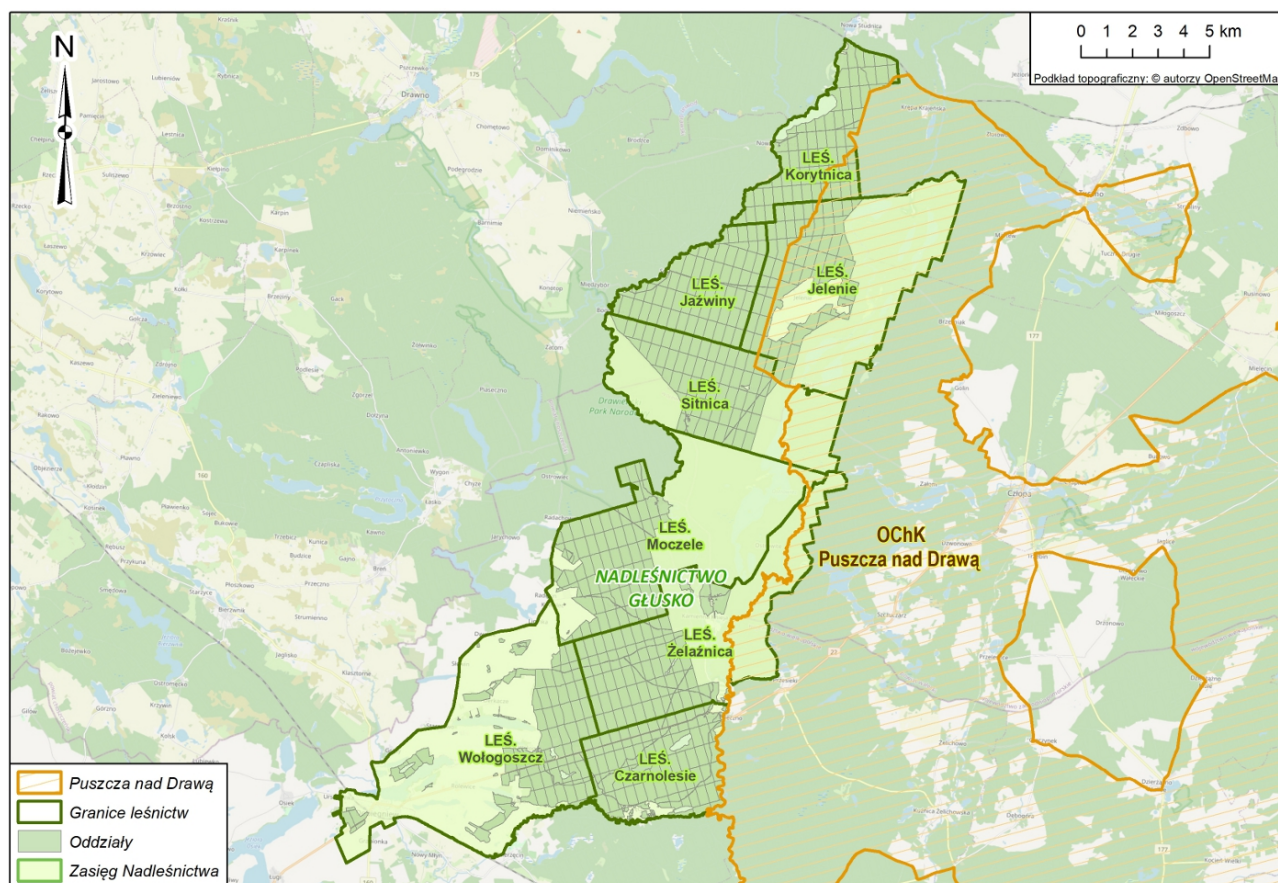
Leśnictwo	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia w zarządzie Nadleśnictwa Głusko [ha]
Korytnica	7l, 7n, 34~b, 34~c, 34d, 34f, 34g, 34h, 35~b, 35g, 35h, 42, 43~a, 43a, 43c, 43d, 43f, 43g, 43h, 43i, 44~a, 44~c, 44c, 44d, 44f, 44g, 44h, 45~b, 45d, 45f, 45g, 52, 53, 54, 55~a, 55~b, 55a, 55b, 55f, 55g, 55h, 55i, 56~c, 56c	204,67
Jelenie	64, 65, 66, 67, 68~a, 68~b, 68a, 68b, 68c, 68d, 68f, 68g, 68h, 69~b, 69i, 77, 78, 79, 80~b, 80~c, 80a, 80b, 80c, 80d, 80f, 81~c, 81~d, 81f, 90, 91, 92, 93, 94a, 94b, 94c, 94d, 94f, 94g, 95 - 101, 107- 113, 124 - 126, 138 - 140, 153 - 155, 171 - 174, 191, 192	1096,53

Leśnictwo	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia w zarządzie Nadleśnictwa Głusko [ha]
Sitnica	193~a, 193a, 193b, 193c, 193d, 193f, 193g, 193h, 193i, 193j, 194~a, 194a, 194b, 194c, 194d, 194f,	43,44
Razem N-ctwo:		1344,64

Obszar Chronionego Krajobrazu Puszcza nad Drawą znajduje się na terenie mezoregionu Pojezierze Wałeckie. Obejmuje kompleksy leśne nad rzekami Drawą i Płociczną. Na całej długości swojej zachodniej granicy sąsiaduje z Drawieńskim Parkiem Narodowym i Obszarem Chronionego Krajobrazu Puszcza Drawska. Obszar charakteryzuje się wybitnymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, na które składają się malownicze doliny rzek, rynny polodowcowe z licznymi jeziorami, czyste wody powierzchniowe, duża lesistość terenu z resztkami dawnej "Puszczy drawskiej".

Obwieszczenie Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. z 2021 r. poz. 2091) podaje ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów na terenie OChK, do których należą:

- w zakresie ochrony ekosystemów leśnych - prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej polegającej na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk,
- w zakresie ochrony nieleśnych ekosystemów lądowych - dostosowanie zabiegów agrotechnicznych do wymogów zbiorowisk roślinnych i zasiedlających je gatunków fauny, zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości, oczek wodnych oraz sprzyjanie ograniczaniu ich sukcesji,
- w zakresie ochrony ekosystemów wodnych - zachowanie i ochrona zbiorników wodnych wraz z pasem roślinności kalającej, ograniczanie zabudowy na skarpach wysoczyznowych, zapewnianie swobodnej migracji fauny w ciekach wodnych, wdrażanie programów reintrodukcji i restytucji rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt, roślin i grzybów bezpośrednio związanych z ekosystemami wodnymi.

Ilustracja 11. OChK Puszcza Nad Drawą na tle gruntów w zasięgu Nadleśnictwa Głusko

3.3. Obszary Natura 2000

Natura 2000 jest przyjętym przez Unię Europejską systemem ochrony wybranych elementów przyrody, najważniejszych z punktu widzenia całej Europy. System ten nie ma zastępować systemów krajowych, ale je uzupełniać – dawać merytoryczne podstawy do zachowania dziedzictwa przyrodniczego w skali kontynentu. Polega na wybraniu (wg określonych kryteriów), a następnie objęciu skuteczną ochroną określonych obszarów. Podstawę do wybrania i ochrony obszarów zaliczanych do systemu Natura 2000 stanowią dwie dyrektywy europejskie - Dyrektywa Ptasia i Dyrektywa Siedliskowa:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (wcześniej Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa), (tzw. Dyrektywa Ptasia). W myśl tej Dyrektywy powołuje się obszary specjalnej ochrony (OSO).
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG (Habitat Directive) z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. (tzw. Dyrektywa Habitatowa bądź Siedliskowa). Dyrektywa ta zobowiązuje kraje Unii Europejskiej do typowania terenów ważnych dla ochrony gatunków oraz siedlisk jako specjalnych obszarów ochrony (SOO).

Na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa Głusko znajduje się łącznie dwa obszary Natura 2000 w tym:

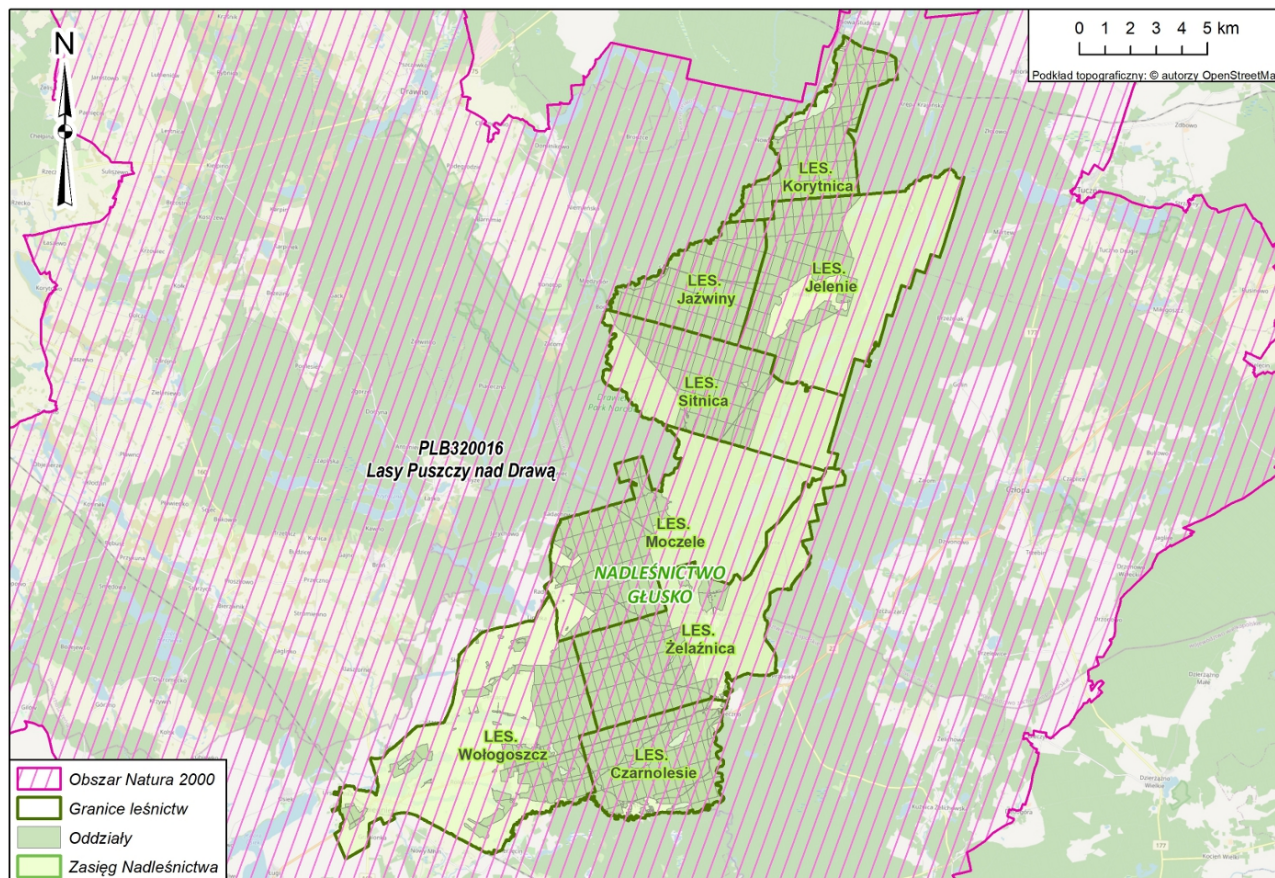
- Obszar specjalnej ochrony ptaków: Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016,
- Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty: Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046.

3.3.1. Obszar specjalnej ochrony ptaków

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Głusko znajduje się jeden obszar specjalnej ochrony ptaków jest nim Obszar N2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016.

Tabela 14. Obszar specjalnej ochrony ptaków na gruntach Nadleśnictwa Głusko

Nazwa obszaru	Powierzchnia obszaru wg SDF (ha)	Powierzchnia obszaru na gruntach zarządzanych przez N-ctwo (ha)	Udział (%) w powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Głusko
Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016	190279,05	13690,55	100,00

Ilustracja 12. Obszar Natura 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016 w zasięgu Nadleśnictwa Głusko

3.3.1.1. Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016

Obszar Natura 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016 wyznaczony został w 2007 r. Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 179, poz. 1275). Obecnie obowiązującym aktem wyznaczającym obszar jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133).

Obszar posiada plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 29 października 2021 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016 (Dz. U. Woj.

Zachodniopomorskiego poz. 4596, Dz. U. Woj. Lubuskiego poz. 2222, Dz. U. Woj. Wielkopolskiego poz. 8055).

Według danych znajdujących się w standardowym formularzu danych (SDF, III 2022) obszar Natura 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016 jest obszarem ochrony ptaków o powierzchni 190279,05 ha. Opisywany obszar Natura 2000 w całości obejmuje swoim zasięgiem Nadleśnictwo Głusko (stanowią go grunty leśne o powierzchni 13233,41 ha oraz grunty nieleśne 457,14 ha).

Tabela 15. Wykaz oddziałów i pododdziałów leśnych położonych w zasięgu obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016 na gruntach Nadleśnictwa Głusko

Leśnictwo	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia w zarządzie Nadleśnictwa Głusko [ha]
Korytnica	1 - 63, 73 - 76	1 657,99
Jażwiny	85 - 89, 104 - 106, 116 - 123, 129 - 137, 143 - 152, 158 - 170, 177 - 190	1 661,60
Jelenie	64 - 72, 77 - 84, 90 - 103, 107 - 115, 124 - 128, 138 - 142, 153 - 157, 171 - 176, 191 - 192	1 658,59
Sitnica	193 - 254	1 658,69
Moczele	1 - 56, 62 - 72	1 811,37
Żelaźnica	57 - 61, 74 - 83, 87 - 97, 106 - 116, 123 - 133, 140 - 152	1 735,07
Wologoszcz	73, 84 - 86, 98 - 105, 117 - 122, 134 - 139, 153 - 160, 176 - 184, 200 - 206, 221 - 237, 251	1 729,55
Czarcolesie	161 - 175, 185 - 199, 207 - 220, 238 - 250, 252 - 263	1 777,69
Razem N-ctwo:		13690,55

Obszar specjalnej ochrony Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016 należy do największych obszarów Natura 2000 w kraju. Obejmuje większą część dużego kompleksu leśnego porastającego równinę sandrową nad środkową i dolną Drawą, a także przyległe obszary pofałdowanych równin morenowych. Rzeźba terenu charakteryzuje się znaczną dynamiką, z uwagi na duży udział zagłębień wytopiskowych, rynien i dolin oraz obecność stromych stoków. Główną osią hydrograficzną obszaru jest Dolina Drawy. Najcenniejsza pod względem przyrodniczym jest jego centralna część, położona w widłach Drawy i jej dopływu Płocicznej. Obie rzeki mają bystry prąd i kręte koryta, płyną głęboko wcięzonymi dolinami o stromych skarpach. W obrębie obszaru znajdują się liczne jeziora, zróżnicowane pod względem trofizmu wód. Liczne są także oczka wodne oraz położone w zagłębieniach terenu oraz niewielkie torfowiska. W lasach Puszczy nad Drawą dominują bory sosnowe, znaczne powierzchnie zajmują także buczyny o charakterze naturalnym, z partiami starodrzewu. W dolinach rzecznych występują niewielkie fragmenty łągów, a na obrzeżach mis jeziornych olsy. W północno-zachodniej części obszaru, w okolicach Dobiegniewa, Recza i Drawna, znajdują się większe tereny bezleśne, zajęte głównie przez pola uprawne oraz łąki i pastwiska, a także niewielkie kompleksy stawów rybnych. W obrębie obszaru znajduje się w całości Drawieński Park Narodowy wraz z otuliną, fragmenty kilku obszarów chronionego krajobrazu, siedliskowe obszary Natura 2000 oraz liczne rezerваты przyrody (SDF, III 2022).

Wykaz gatunków stanowiących przedmioty ochrony (posiadających ocenę A, B lub C) w obszarze Natura 2000 (wg SDF, III 2022) zamieszczono w tabeli nr 16.

Tabela 16. Zestawienie przedmiotów ochrony dla których wyznaczono obszar Natura 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016

Lp.	Kod gatunku	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Kategoria ochrony*	Gatunek z załącznika I Dyrektywy Ptasiej	Ogólnie**	Przedmiot ochrony występujący na gruntach w zarządzie N-ctwa w granicach obszaru N2000***
1	A005	<i>Podiceps cristatus</i>	perkoz dwuczuby	Ścisła	NIE	C	NIE
2	A021	<i>Botaurus stellaris</i>	bąk	Ścisła	TAK	C	TAK
3	A022	<i>Ixobrychus minutus</i>	bączek	Ścisła ¹⁾	TAK	C	NIE
4	A028	<i>Ardea cinerea</i>	czapla siwa	Ścisła	NIE	C	NIE
5	A030	<i>Ciconia nigra</i>	bocian czarny	Ścisła ^{1), 2)}	TAK	C	TAK
6	A036	<i>Cygnus olor</i>	łabędź niemy	Ścisła	NIE	B	TAK
7	A038	<i>Cygnus cygnus</i>	łabędź krzykliwy	Ścisła	TAK	C	NIE
8	A043	<i>Anser anser</i>	gęś gęgawa	-	NIE	C	NIE
9	A067	<i>Bucephala clangula</i>	gągoł	Ścisła ¹⁾	NIE	B	TAK
10	A070	<i>Mergus merganser</i>	nurogęś	Ścisła ¹⁾	NIE	B	TAK
11	A072	<i>Pernis apivorus</i>	trzmiełodjad	Ścisła	TAK	C	TAK
12	A073	<i>Milvus migrans</i>	kania czarna	Ścisła ^{1), 2)}	TAK	B	NIE
13	A074	<i>Milvus milvus</i>	kania ruda	Ścisła ^{1), 2)}	TAK	C	TAK
14	A075	<i>Haliaeetus albicilla</i>	bielik	Ścisła ²⁾	TAK	B	TAK
15	A081	<i>Circus aeruginosus</i>	blotniak stawowy	Ścisła ¹⁾	TAK	C	TAK
16	A089	<i>Aquila pomarina</i>	orlik krzykliwy	Ścisła ^{1), 2)}	TAK	C	NIE
17	A094	<i>Pandion haliaetus</i>	rybółw	Ścisła ^{1), 2)}	TAK	A	TAK
18	A119	<i>Porzana porzana</i>	kropiatka	Ścisła ¹⁾	TAK	C	NIE
19	A120	<i>Porzana parva</i>	zielonka	Ścisła	TAK	C	NIE
20	A127	<i>Grus grus</i>	żuraw	Ścisła	TAK	C	TAK
21	A155	<i>Scolopax rusticola</i>	słonka	-	TAK	B	TAK
22	A165	<i>Tringa ochropus</i>	samotnik	Ścisła ¹⁾	NIE	C	TAK
23	A197	<i>Chlidonias niger</i>	rybitwa czarna	Ścisła ¹⁾	TAK	C	NIE
24	A207	<i>Columba oenas</i>	siniak	Ścisła ¹⁾	NIE	C	TAK
25	A215	<i>Bubo bubo</i>	puchacz	Ścisła ^{1), 2)}	TAK	B	NIE
26	A217	<i>Glaucidium passerinum</i>	sóweczka	Ścisła ^{1), 2)}	TAK	C	TAK
27	A223	<i>Aegolius funereus</i>	włochatka	Ścisła ^{1), 2)}	TAK	C	TAK
28	A224	<i>Caprimulgus europaeus</i>	lelek	Ścisła	TAK	C	TAK

Lp.	Kod gatunku	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Kategoria ochrony*	Gatunek z załącznika I Dyrektywy Ptasiej	Ogólnie**	Przedmiot ochrony występujący na gruntach w zarządzie N-ctwa w granicach obszaru N2000***
29	A229	<i>Alcedo atthis</i>	zimorodek	Ścisła	TAK	B	TAK
30	A236	<i>Dryocopus martius</i>	dzięcioł czarny	Ścisła ¹⁾	TAK	C	TAK
31	A320	<i>Ficedula parva</i>	mucholówka mała	Ścisła	TAK	C	TAK

Objaśnienia do tabeli:

* na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt

** przy gatunkach, będących przedmiotami ochrony ocena wg SDF

*** występowanie danego przedmiotu ochrony na terenie Nadleśnictwa Głusko w granicach obszaru Natura 2000 określono na podstawie danych otrzymanych z Nadleśnictwa Głusko oraz RDOŚ Szczecin (*Dokumentacja projektu planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą, Klub Przyrodników & Taxus SI, 2014*)

1) gatunki wymagające ochrony czynnej

2) gatunki zwierząt, wymagające ustalenia stref ochrony, miejsc rozrodu i regularnego przebywania oraz wielkości stref ochrony

Drzewostany ponad 100-letnie oraz tworzące KO i KDO (tabela 17) w opisywanym obszarze Natura 2000 zajmują łącznie 1976,55 ha. W tej grupie drzewostanów dominują drzewostany w klasie odnowienia (KO) zajmujące łącznie 1158,19 ha. Gatunkiem dominującym jest sosna zwyczajna zajmująca blisko 75 % powierzchni wszystkich opisywanych drzewostanów ponad 100-letnich.

Tabela 17. Zestawienie powierzchniowe i procentowe drzewostanów ponad 100-letnich wg gatunków panujących w obszarze Natura 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016

Gatunek panujący	VI 101-120	VII 121-140	VIII 141 i wyż.	KO	KDO	Razem [ha]	Razem [%]
SO	488,41	71,29	21,03	820,57	72,33	1473,63	74,56
MD				6,41		6,41	0,32
ŚW	2,20					2,20	0,11
BK	10,66	16,10	29,16	302,38	14,14	372,44	18,84
DB.S	12,81	15,17	9,38	11,66	3,80	52,82	2,67
DB.B	15,13	34,47				49,60	2,51
KL	1,03					1,03	0,05
BRZ				17,17	0,81	17,98	0,91
OL	0,44					0,44	0,02
Razem [ha]	530,68	137,03	59,57	1158,19	91,08	1976,55	100,00
Razem [%]	26,85	6,93	3,01	58,60	4,61	100,00	-

W tabeli nr 18 przedstawiono powierzchniową i miąższościową tabelę klas wieku wg gatunków panujących dla drzewostanów w obszarze Natura 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016. Biorąc pod uwagę strukturę wiekową, na blisko 90% powierzchni tego obszaru gatunkiem panującym jest sosna zwyczajna. Widoczny udział ma również buk, który łącznie zajmuje ponad 5% powierzchni obszaru. Pozostałe gatunki mają mniejsze udziały i zajmują łącznie około 5% powierzchni omawianego obszaru. Biorąc pod uwagę strukturę wiekową, najliczniej reprezentowane są drzewostany II klasy wieku – zajmują 2446,04 ha. Licznie są również drzewostany III i IV klasy wieku: zajmujące odpowiednio 2234,66 ha i 2198,57 ha.

Tabela 18. Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg gatunków panujących dla drzewostanów w obszarze Natura 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016

Gatunek panujący	Grunty leśne niezalesione				Przestoje na gr. zales.	Drzewostany w klasach i podklasach wieku												KO	KDO	Budowa prer.	Razem grunty		Procent				
	do odnowienia		w prod. ubocz.	pozostałe		I		II		III		IV		V		VI					VII			VIII		zalesione	zales. i nie zales.
	plaz.	hal.,zręby				1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140				140 i wyż.						
	Powierzchnia w ha / miąższości w m³																										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25			
SO		177,96	8,81	10,79		893,54	766,39	892,59	1185,73	725,90	1365,82	1630,61	467,13	1164,08	806,47	488,41	71,29	21,03	820,57	72,33		11371,89	11569,45	89,45			
		2299	3	261	30691	520	7480	89205	233055	171320	437415	542195	171570	414665	295580	189355	31050	6675	241310	26005		2888091	2890654	91,75			
MD								1,02	7,56	5,64		4,74							6,41			25,37	25,37	0,20			
					25			105	1540	1165		1615							890			5340	5340	0,17			
ŚW								11,75	3,69	6,17	2,64		0,85				2,20					27,30	27,30	0,21			
					107			1115	735	2330	945		365				930					6527	6527	0,21			
DG									7,34													7,34	7,34	0,06			
									1380													1380	1380	0,04			
BK			0,91	1,14		11,75	41,77	125,41	46,00	2,71	41,48	2,43	5,98	5,69	7,38	10,66	16,10	29,16	302,38	14,14		663,04	665,09	5,14			
			22	24	3155	60	80	4385	4140	490	11690	730	1880	2270	2845	5660	6645	8680	64950	4970		122630	122676	3,89			
DB		0,81	0,19																				1,00	0,01			
DB.S						5,42	1,68	2,98	7,95	3,39			2,04	2,91	4,26	12,81	15,17	9,38	11,66	3,80		83,45	83,45	0,65			
					120	75		310	1080	565			900	870	2025	5935	5675	2200	3795	1615		25165	25165	0,8			
DB.B						4,89	95,98	44,08	3,62	1,98	1,08			2,04	4,59	15,13	34,47					207,86	207,86	1,61			
					2099		330	2915	165	305	270			775	2095	6890	17190					33034	33034	1,05			
DB.C								0,03														0,03	0,03	0,00			
								5														5	5	0,00			
KL											4,43		0,87			1,03						6,33	6,33	0,05			
					8						1025		155			145						1333	1333	0,04			
JW										1,45	2,68											4,13	4,13	0,03			
					130					345	685											1160	1160	0,04			
GB												0,91			0,56							1,47	1,47	0,01			
												210			125							335	335	0,01			
BRZ				0,84		6,10	18,52	16,22	69,34	40,39	13,88	8,75	34,51		0,86				17,17	0,81		226,55	227,39	1,76			
				77	260		1040	1470	7710	5365	3430	2695	9485		105				3535	150		35245	35322	1,12			
OL				8,39		2,26	5,24	5,46	11,67	0,50	14,21	24,20	11,98	6,76	7,13	0,44						89,85	98,24	0,76			
				296	120		690	1060	2845	190	4365	7460	4530	2900	1745	175						26080	26376	0,84			

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Głusko

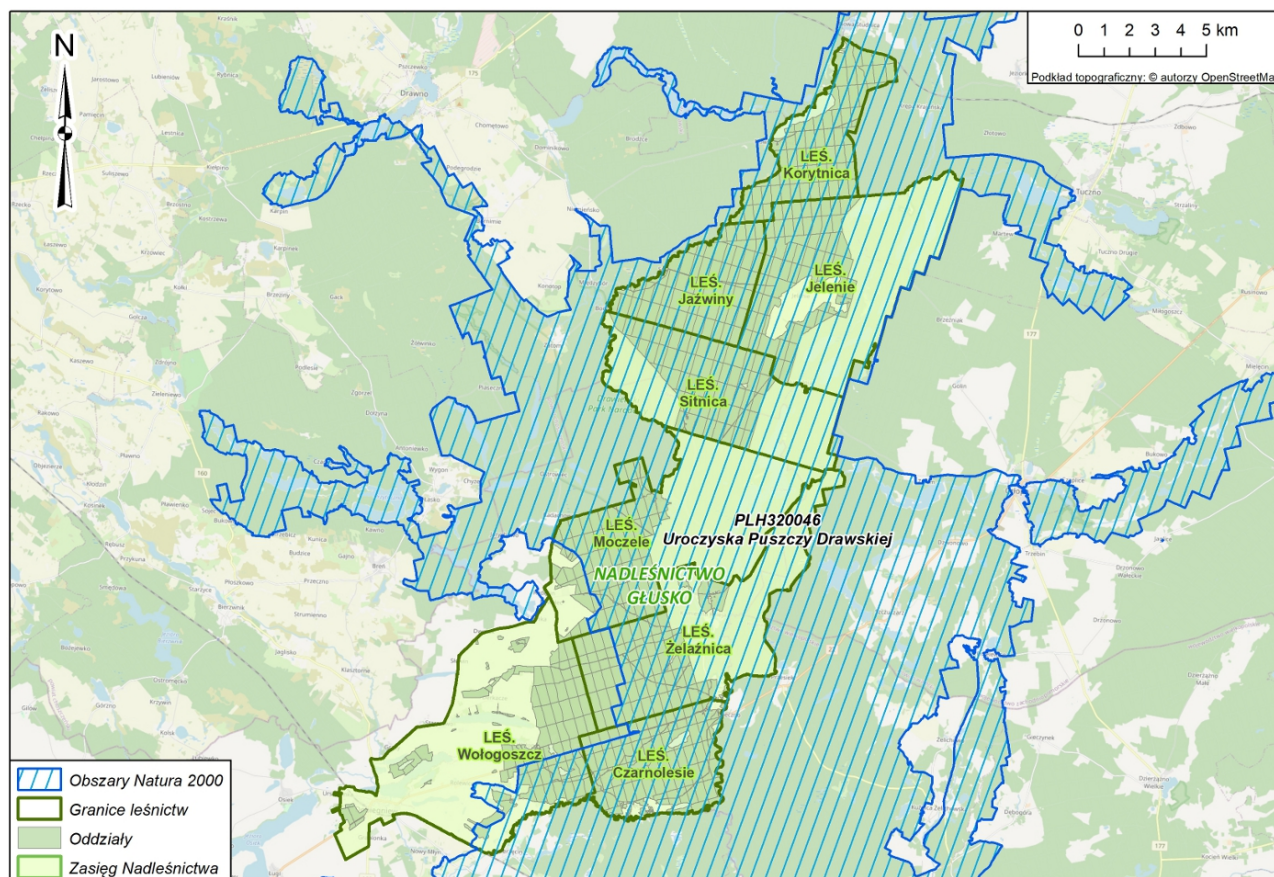
Gatunek panujący	Grunty leśne niezalesione				Przestoje na gr. zales.	Drzewostany w klasach i podklasach wieku												KO	KDO	Budowa przer.	Razem grunty		Procent				
	do odnowienia		w prod. ubocz.	pozostałe		I		II		III		IV		V		VI					VII			VIII		zalesione	zales. i nie zales.
	plaz.	hal., zręby				1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140				140 i wyż.						
	Powierzchnia w ha / miąższości w m ³																										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25			
AK									0,89			3,57										4,46	4,46	0,03			
									135			690										825	825	0,03			
OS											0,31											0,31	0,31	0,00			
											80											80	80	0,00			
LP							0,88		2,71													3,59	3,59	0,03			
					32				150													182	182	0,01			
Razem:		178,77	9,91	21,16		923,96	930,46	1099,54	1346,50	788,13	1446,53	1675,21	523,36	1181,48	831,25	530,68	137,03	59,57	1158,19	91,08		12722,97	12932,81	100,00			
		2299	25	658	36747	655	9620	100570	252935	182075	459905	555595	188885	421480	304520	209090	60560	17555	314480	32740		3147412	3150394	100,00			

3.3.2. Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty

Na terenie będącym w zarządzie Nadleśnictwa Głusko znajdują się jeden obszar mający znaczenie dla Wspólnoty tj: Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046.

Tabela 19. Zestawienie obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty na gruntach Nadleśnictwa Głusko

Nazwa obszaru	Powierzchnia obszaru wg SDF (ha)	Powierzchnia obszaru na gruntach zarządzanych przez N-ctwo (ha)	Udział (%) w powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Głusko
Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	74768,36	11658,15	85,15

Ilustracja 13. Obszar Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 w zasięgu Nadleśnictwa Głusko

3.3.2.1. Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046

Obszar Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 został utworzony na mocy Decyzji Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039)(2009/93/WE). Obszar posiada plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 23 listopada 2022 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 (Dz. U. Woj. Zachodniopomorskiego z 2022r. poz. 5136, Dz. U. Woj. Lubuskiego z 2022r. poz. 2344, Dz. U. Woj. Wielkopolskiego z 2022r. poz. 8416).

Według danych znajdujących się w standardowym formularzu danych (SDF, III 2022) Obszar Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 jest obszarem o powierzchni 74768,36 ha. Na terenie zarządzanym przez Nadleśnictwo Głusko znajduje się duży fragment tego obszaru o powierzchni 11658,15 ha (grunty leśne: 11262,67 ha, grunty nieleśne: 395,48 ha). Obszar obejmuje w całości leśnictwa: Korytnica, Jażwiny, Jelenie i Sitnica oraz częściowo leśnictwa: Moczele, Żelaźnica, Wołogoszcz i Czarnolesie.

Tabela 20. Wykaz oddziałów i pododdziałów leśnych położonych w zasięgu obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 na gruntach Nadleśnictwa Głusko

Leśnictwo	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia w zarządzie Nadleśnictwa Głusko [ha]
Korytnica	1 - 63, 73 - 76	1 657,99
Jażwiny	85 - 89, 104 - 106, 116 - 123, 129 - 137, 143 - 152, 158 - 170, 177 - 190	1 661,60
Jelenie	64 - 72, 77 - 84, 90 - 103, 107 - 115, 124 - 128, 138 - 142, 153 - 157, 171 - 176, 191 - 192	1 658,59
Sitnica	193 - 254	1 658,69
Moczele	1 - 27, 28~a, 28~b, 28~c, 28a, 28b, 28c, 28d, 28f, 28g, 28h, 28i, 28j, 28k, 29a, 29b, 30 - 36, 40 - 46, 49 - 54, 55~a, 55~b, 55a, 55b, 55c, 55g, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68~a, 68~b, 68a, 68c, 68d, 68f, 68g, 69	1 570,13
Żelaźnica	57 - 61, 74 - 79, 87 - 93, 106 - 112, 123 - 129, 130~a, 130a, 130b, 130d, 130f, 130g, 130h, 140 - 150	1 242,95
Wołogoszcz	176f, 176g, 177g, 177h, 177i, 177j, 177k, 178d, 178f, 178g, 178h, 178i, 178j, 178k, 179k, 179l, 179m, 179n, 179o, 179p, 179r, 179s, 180m, 180n, 180o, 180p, 180r, 181h, 181i, 181j, 181k, 181l, 181m, 181n, 181o, 182g, 182h, 182i, 182l, 200 - 206, 221 - 229, 230a, 230b, 230c, 231a, 231c, 231d, 231f, 231g, 231h, 251,	520,47
Czarnolesie	161 - 169, 170~a, 170~b, 170a, 170b, 170g, 170h, 170i, 170j, 170k, 171~b, 171c, 171d, 171f, 172c, 173d, 173f, 174d, 174f, 174g, 174h, 175d, 175f, 175g, 185 - 199, 207 - 220, 238 - 250, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263,	1 687,73
Razem N-ctwo:		11658,15

Jak podaje SDF (III 2022) ostoja obejmuje większą część dużego kompleksu leśnego na równinie sandrowej, położonej w środkowym i dolnym biegu rzeki Drawy. W lasach dominują drzewostany sosnowe, jednak duży jest udział buczyn i dąbrów; niektóre ich płaty mają charakter zbliżony do naturalnego. W miejscach, gdzie teren jest pofałdowany, wzgórza osiągają wysokość do 121 m. Najcenniejszym przyrodniczo obszarem jest centralna część ostoi, położona w widłach rzek: Drawy i Płocicznej. Są tu liczne jeziora (największym z nich jest J. Ostrowieckie - 370 ha). W rzeźbie terenu odznaczają się meandry obu rzek, obramowane wysokimi skarpami. Charakterystyczną cechą tych rzek jest bystry prąd wywołany silnym spadkiem terenu. Ich koryta i doliny zachowały charakter zbliżony do naturalnego. Jeziora są zróżnicowane pod względem trofizmu wód, od dystroficznych przez mezotroficzne do eutroficznych. Na terenie ostoi rozproszone są liczne, małopowierzchniowe ale bardzo cenne torfowiska przejściowe i kilka dobrze zachowanych torfowisk alkalicznych.

Drzewostany ponad 100-letnie w opisywanym obszarze Natura 2000 zajmują łącznie 1849,95 ha. Na około 74% powierzchni występuje sosna, natomiast buk na około

20%. Udział pozostałych gatunków jest niewielki, wśród nich dominuje dąb szypułkowy i bezszypułkowy, które łącznie zajmują około 5% powierzchni obszaru. Większość opisywanych drzewostanów 100-letnich występuje w klasie odnowienia (KO).

Tabela 21. Zestawienie powierzchniowe i procentowe drzewostanów ponad 100-letnich wg gatunków panujących w obszarze Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046

Gatunek panujący	VI 101-120	VII 121-140	VIII 141 i wyż.	KO	KDO	Razem [ha]	Razem [%]
SO	250,95	286,63	20,61	733,69	62,60	1354,48	73,22
MD				6,41		6,41	0,35
ŚW	2,20					2,20	0,12
BK	10,66	16,10	29,16	302,38	14,14	372,44	20,13
DB.S	4,18	21,66	9,38	11,66	3,80	50,68	2,74
DB.B	0,87	45,92				46,79	2,53
KL		1,03				1,03	0,06
BRZ				14,67	0,81	15,48	0,84
OL	0,44					0,44	0,02
Razem [ha]	269,30	371,34	59,15	1068,81	81,35	1849,95	100,00
Razem [%]	14,56	20,07	3,20	57,78	4,40	100,00	

W tabeli nr 22 przedstawiono zestawienie powierzchniowe i miąższościowe klas wieku wg gatunków panujących dla drzewostanów w obszarze Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046. Na 89% powierzchni tego obszaru gatunkiem panującym jest sosna zwyczajna. Buk zwyczajny występuje na około 6% powierzchni. Udział pozostałych gatunków jest niewielki, wśród tej grupy dominuje dąb bezszypułkowy z około 1,5% udziałem oraz brzoza także z około 1,5% udziałem. Biorąc pod uwagę strukturę wiekową, najliczniej reprezentowane są drzewostany II oraz III klasy wieku, które zajmują odpowiednio 2069,09 ha i 1985,87 ha.

Tabela 22. Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg gatunków panujących dla drzewostanów w obszarze Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046

Gatunek panujący	Grunty leśne niezalesione				Przestoje na gr. zales.	Drzewostany w klasach i podklasach wieku												KO	KDO	Bud. przer.	Razem grunty		Procent		
	do odnowienia		w prod. ubocz.	pozo-stale		I		II		III		IV		V		VI	VII				VIII	zalesione		zales. i nie zales.	
	plaz.	hal.,zręby				1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140				140 i wyż.				
	Powierzchnia w ha / miąższości w m³																								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
SO		165,35	7,26	10,73		751,88	651,70	760,25	983,30	619,91	1 240,25	1 380,06	327,45	984,28	559,34	250,95	286,63	20,61	733,69	62,60		9 612,90	9 796,24	89,03	
		2 144	1	261	27 151	285	5 740	73 235	184 640	142 655	393 020	451 400	115 715	347 365	208 290	92 485	119 150	6 505	217 320	23 050		2 408 006	2 410 412	91,12	
MD									7,56	5,64		2,52							6,41			22,13	22,13	0,20	
									1 540	1 165		1 000							890			4 595	4 595	0,17	
ŚW								11,75	3,69	6,17	2,64		0,85			2,20						27,30	27,30	0,25	
					107			1 115	735	2 330	945		365			930						6 527	6 527	0,25	
DG									7,34													7,34	7,34	0,07	
									1 380													1 380	1 380	0,05	
BK			0,91	1,14		11,75	34,66	115,92	46,00	2,71	41,48	2,43	5,98	3,67	6,38	10,66	16,10	29,16	302,38	14,14		643,42	645,47	5,87	
			22	24	2 798	60	80	3 495	4 140	490	11 690	730	1 880	1 315	2 475	5 660	6 645	8 680	64 950	4 970		120 058	120 104	4,54	
DB		0,81	0,19																					1,00	0,01
DB.S						5,42	1,68	2,98	7,95	3,39				2,46	4,26	4,18	21,66	9,38	11,66	3,80		78,82	78,82	0,72	
					120	75		310	1 080	565				690	2 025	1 875	8 475	2 200	3 795	1 615		22 825	22 825	0,86	
DB.B						1,43	78,26	26,96	0,78	0,81	1,08			2,04	4,59	0,87	45,92					162,74	162,74	1,48	
					1 797		15	1 380	80	75	270			775	2 095	320	23 005					29 812	29 812	1,13	
DB.C								0,03														0,03	0,03	0,00	
								5														5	5	0,00	
KL																	1,03					1,03	1,03	0,01	
					8													145				153	153	0,01	
JW										0,64	2,68											3,32	3,32	0,03	
					130					190	685											1 005	1 005	0,04	
GB												0,91			0,56							1,47	1,47	0,01	
												210			125							335	335	0,01	
BRZ				0,84		6,10	0,77	9,84	64,90	29,67	13,88	4,94	14,52		0,86				14,67	0,81		160,96	161,80	1,47	
				77	260		60	580	7 150	3 275	3 430	1 815	3 500		105				3 360	150		23 685	23 762	0,90	
OL				6,78		2,26	3,16	5,46	11,67	0,50	14,21	21,02	10,78	6,76	6,67	0,44						82,93	89,71	0,82	
				205	120		440	1 060	2 845	190	4 365	6 335	3 875	2 900	1 585	175						23 890	24 095	0,91	

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Głusko

Gatunek panujący	Grunty leśne niezalesione				Przestoje na gr. zales.	Drzewostany w klasach i podklasach wieku												KO	KDO	Bud. przer.	Razem grunty		Procent	
	do odnowienia		w prod. ubocz.	pozostałe		I		II		III		IV		V		VI	VII				VIII	zalesione		zales. i nie zales.
	plaz.	hal.,zręby				1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140				140 i wyż.			
	Powierzchnia w ha / miąższości w m ³																							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
OS											0,31											0,31	0,31	0,00
											80											80	80	0,00
LP							0,88		2,71													3,59	3,59	0,03
					32				150													182	182	0,01
Razem		166,16	8,36	19,49	X	778,84	771,11	933,19	1 135,90	669,44	1 316,53	1 411,88	359,58	999,21	582,66	269,30	371,34	59,15	1 068,81	81,35		10 808,29	11 002,30	100,00
		2 144	23	567	32 523	420	6 335	81 180	203 740	150 935	414 485	461 490	125 335	353 045	216 700	101 445	157 420	17 385	290 315	29 785		2 642 538	2 645 272	100,00

Wykaz siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony w omawianym obszarze (wg SDF, III 2022) zamieszczono w tabeli nr 23, natomiast gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków przedstawiono w tabeli 24.

Tabela 23. Zestawienie siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046

Lp.	Kod siedliska	Nazwa siedliska	Siedlisko priorytetowe	Ogólnie*	Przedmioty ochrony występujący na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa w granicach obszaru Natura 2000	Pow. geometryczna siedliska [ha] w obszarze N2000 na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa
1	3140	Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic <i>Charetea</i> (jeziora ramienicowe)	NIE	B	TAK	28,31
2	3150	Starorzeczca i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	NIE	B	TAK	7,05
3	3160	Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	NIE	B	TAK	0,10
4	3260	Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (<i>Ranunculion fluitantis</i>)	NIE	A	NIE	-
5	6120	Cieplolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (<i>Koelerion glaucae</i>)	TAK	C	TAK	13,40
6	6410	zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	NIE	C	NIE	-
7	6430	Ziólorośla górskie (<i>Adenostylin alliariae</i>) i ziólorośla nadrzeczna (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	NIE	C	NIE	-
8	6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie <i>Arrhenatherion elatioris</i>	NIE	C	TAK	25,78
9	7110	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	TAK	B	NIE	-
10	7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>)	NIE	B	TAK	52,36
11	7210	Torfowiska nakredowe (<i>Cladietum marisci</i> , <i>Caricetum buxbaumii</i> , <i>Schoenetum nigricantis</i>)	TAK	C	NIE	-
12	7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	NIE	B	TAK	3,27
13	9110	Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagenion</i>)	NIE	B	TAK	356,50
14	9130	Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati Fagenion</i>)	NIE	B	TAK	243,92
15	9160	Grąd subatlantycki (<i>Stellario-Carpinetum</i>)	NIE	B	TAK	170,78
16	9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	NIE	B	TAK	25,37
17	9190	Kwaśne dąbrowy (<i>Quercion robori-petraeae</i>)	NIE	B	TAK	47,16
18	91D0	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>) i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne*	TAK	B	TAK	8,41
19	91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłkowe)	TAK	B	TAK	39,80
20	91T0	Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i>) i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>)	NIE	C	TAK	8,23
Razem:						1030,44

Objaśnienia do tabeli:

* na podstawie SDF

Tabela 24. Zestawienie gatunków objętych art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046

Lp.	Kod	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ogólnie*	Przedmioty ochrony występujący na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa w granicach obszaru Natura 2000**
Rośliny					
1	1831	<i>Luronium natans</i>	Elisma wodna	C	NIE
2	1903	<i>Liparis loeselii</i>	Lipiennik Loesela	C	NIE
3	6216	<i>Hamatocaulis vernicosus</i>	Haczykowiec błyszczący	C	TAK
Zwierzęta					
4	1013	<i>Vertigo geyeri</i>	Poczwarówka Geyera	B	NIE
5	1014	<i>Vertigo angustior</i>	Poczwarówka zwężona	B	TAK
6	1016	<i>Vertigo moulinsiana</i>	Poczwarówka jajowata	B	NIE
7	1032	<i>Unio crasus</i>	Skójka gruboskorupowa	B	NIE
8	1037	<i>Ophiogomphus cecilia</i>	Trzepla zielona	B	NIE
9	1042	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	Zalotka większa	B	TAK
10	1060	<i>Lycaena dispar</i>	Czerwończyk nieparek	B	TAK
11	1084	<i>Osmoderma eremita</i>	Pachnica dębowa	C	NIE
12	1088	<i>Cerambyx cerdo</i>	Kozioróg dębosz	C	NIE
13	1096	<i>Lamperta planeri</i>	Minóg strumieniowy	B	NIE
14	1106	<i>Salmo salar</i>	Łosoś szlachetny	B	NIE
15	1145	<i>Misgurnus fossilis</i>	Piskorz	B	NIE
16	1149	<i>Cobitis taenia</i>	Koza pospolita	B	NIE
17	1163	<i>Cottus gobio</i>	Głowacz białopletwy	B	NIE
18	1166	<i>Triturus cristatus</i>	Traszka grzebieniasta	B	TAK
19	1188	<i>Bombina bombina</i>	Kumak nizinny	B	TAK
20	1220	<i>Emys orbicularis</i>	Żółw błotny	B	NIE
21	1324	<i>Myotis myotis</i>	Nocek duży	B	NIE
22	1337	<i>Castor fiber</i>	Bóbr europejski	C	TAK
23	1352	<i>Canis lupus</i>	Wilk	B	TAK
24	1355	<i>Lutra lutra</i>	Wydra europejska	C	TAK
25	4056	<i>Anisus vorticulus</i>	Zatoczek łamliwy	C	TAK
26	5339	<i>Rhodeus amarus</i>	Różanka europejska	B	NIE

Objaśnienia do tabeli:

* na podstawie SDF

**występowanie danego gatunku na terenie Nadleśnictwa Głusko w granicach obszaru Natura 2000 określono na podstawie danych otrzymanych od RDOŚ Szczecin, RDOŚ Gorzów Wielkopolski, RDLP Szczecin oraz Nadleśnictwa Głusko

3.4. Pomniki przyrody

Podstawą prawną tworzenia pomników przyrody w Polsce jest ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Zgodnie z art. 40 przytoczonej ustawy pomnikami przyrody są: „pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie”.

W Nadleśnictwie Głusko zlokalizowanych jest 9 pomników przyrody (8 pojedynczych drzew oraz jedna grupa drzew). Do 2017 roku istniał także dodatkowo jeden pomnik przyrody dęb szypułkowy w pododdziale 227i w Leśnictwie Wołoszcz. Status pomnika został zniesiony Uchwałą XXXVIII/207/17 Rady Miejskiej w Dobiegniewie z dnia 30 listopada 2017 roku, obecnie jest to drzewo obumarłe pozostawione do naturalnego rozkładu.

Aktualne zestawienie istniejących pomników przyrody występujących na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Głusko przedstawiono w tabeli 25.

Tabela 25. Zestawienie istniejących pomników przyrody na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Głusko

Lp.	Rodzaj	Gatunek	Podstawa prawna	Położenie		Opis obiektu					Uwagi
				Oddział, pododdział	Obr. ewid., Gmina, Leśnictwo	Wiek	Obwód (cm)	Wysokość (m)	Stan zdrowotny*	Ilość (szt.)	
1	Drzewo	Żywotnik olbrzymi (<i>Thuja plicata</i>)	Rozporządzenie Wojewody Lubuskiego z dnia 5 czerwca 2006 r. (Dz. U. Woj. Lub. nr 38 poz. 837)	227d, Obr. Wołogoszcz	Chrapów, Dobiegniew, Wołogoszcz	-	250	23	2	1	-
2	Drzewo	Platan klonolistny (<i>Platanus acerifolia</i>)	Rozporządzenie Wojewody Lubuskiego z dnia 5 czerwca 2006 r. (Dz. U. Woj. Lub. nr 38 poz. 837)	227d Obr. Wołogoszcz	Chrapów, Dobiegniew, Wołogoszcz	-	444	30	2	1	-
3	Grupa drzew	cisy pospolite (<i>Taxus baccata</i>)	Rozporządzenie Wojewody Lubuskiego z dnia 5 czerwca 2006 r. (Dz. U. Woj. Lub. nr 38 poz. 837)	60j Obr. Wołogoszcz	Głusko, Dobiegniew, Żelaźnica	-	125 130	10 15	2 2	2	-
4	Drzewo	Żywotnik olbrzymi (<i>Thuja plicata</i>)	Uchwała Nr LXIV/418/23 Rady Miejskiej w Dobiegniewie z dnia 25 września 2023 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. U. Woj. Lub. poz. 2426)	238f Obr. Wołogoszcz	Stare Osieczno, Dobiegniew, Czarnolesie	-	475	20	2	1	Nazwa własna: „Tuja Czarnoleska”
5	Drzewo	Dąb bezszypułkowy <i>Quercus petraea</i>	Uchwała Nr LXIV/418/23 Rady Miejskiej w Dobiegniewie z dnia 25 września 2023 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. U. Woj. Lub. poz. 2426)	77g Obr. Wołogoszcz	Stare Osieczno, Dobiegniew, Żelaźnica	-	407	-	-	1	Nazwa własna: „Wiesław”

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Głusko

Lp.	Rodzaj	Gatunek	Podstawa prawna	Położenie		Opis obiektu					Uwagi
				Oddział, pododdział	Obr. ewid., Gmina, Leśnictwo	Wiek	Obwód (cm)	Wysokość (m)	Stan zdrowotny*	Ilość (szt.)	
6	Drzewo	Dąb bezszypułkowy <i>Quercus petraea</i>	Uchwała Nr LXIV/418/23 Rady Miejskiej w Dobiegniewie z dnia 25 września 2023 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. U. Woj. Lub. poz. 2426)	123h Obr. Wołogoszcz	Stare Osieczno, Dobiegniew, Żelaźnica	-	434	-	-	1	Nazwa własna: „Grzegorz”
7	Drzewo	Dąb bezszypułkowy <i>Quercus petraea</i>	Uchwała Nr LXIV/418/23 Rady Miejskiej w Dobiegniewie z dnia 25 września 2023 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. U. Woj. Lub. poz. 2426)	123h Obr. Wołogoszcz	Stare Osieczno, Dobiegniew, Żelaźnica	-	371	-	-	1	Nazwa własna: „Piotruś”
8	Drzewo	Dąb bezszypułkowy <i>Quercus petraea</i>	Uchwała Nr LXIV/418/23 Rady Miejskiej w Dobiegniewie z dnia 25 września 2023 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. U. Woj. Lub. poz. 2426)	126b Obr. Wołogoszcz	Stare Osieczno, Dobiegniew, Żelaźnica	-	459	-	-	1	Nazwa własna: „Dąb drewniany”
9	Drzewo	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Uchwała Nr LXIV/418/23 Rady Miejskiej w Dobiegniewie z dnia 25 września 2023 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. U. Woj. Lub. poz. 2426)	161f Obr. Wołogoszcz	Stare Osieczno, Dobiegniew, Czarnolesie	-	475	-	-	1	Nazwa własna: „Wojtek”

* Stan zdrowotny pomników przyrody ożywionej przedstawiony wg uproszczonej skali Pacyniaka i Smólskiego:

- 1 – drzewo zdrowe, bez ubytków i obecności szkodników,
- 2 – drzewo z częściowo obumierającymi cieńszymi gałęziami w wierzchołkowej partii korony, z pojedynczymi szkodnikami,
- 3 – drzewo mające w 50% obumarłą koronę lub pień, w znacznym stopniu zaatakowane przez szkodniki,
- 4 – drzewo mające w 70% obumarłą koronę lub pień, z dużymi ubytkami tkanki drzewnej,
- 5 – drzewo mające w ponad 70% obumarłą koronę lub pień, z licznymi dziuplami oraz drzewo martwe.

3.5. Proponowane użytki ekologiczne

Na terenie Nadleśnictwa Głusko brak jest istniejących użytków ekologicznych. Poniżej w tabeli 26 przedstawiono wykaz proponowanych przez Nadleśnictwo Głusko użytków ekologicznych.

Tabela 26. Proponowane użytki ekologiczne

Lp.	Gmina Nazwa	Leśnictwo pododdzia ł	Pow. [ha]	Opis Cel ochrony	Uwagi
Obręb Głusko					
1	Drawno „Zielono- świątkowe Bagno”	Korytnica 10c 11h	11,06	<p>Torfowisko przejściowe z roślinnością z klasy <i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>. W centralnej części torfowiska znajduje się niewielka mineralna „grzędą” rozdzielająca obiekt na dwa „baseny”. W części zachodniej dominują stosunkowo dobrze uwodnione płaskie mszary wełniankowe <i>Eriophoro angustifoli-Sphagnetum recurvii</i> i mszary o strukturze kępowo-dolinkowej <i>Eriophoro vaginati</i> – <i>Sphagnetum recurvii</i>, z niewielkim udziałem mszarów budowanych przez torfowca magellańskiego.</p> <p>W części wschodniej torfowiska dominuje mszar wełniankowy o charakterystycznej strukturze kępowo-dolinkowej <i>Eriophoro vaginati</i> – <i>Sphagnetum recurvii</i> z dużym udziałem sosny zwyczajnej <i>Pinus sylvestris</i>.</p> <p>Na wschodnim krańcu torfowiska rozwinął się niewielki płat mszaru turzycowego <i>Caricetum lasiocarpae</i>.</p> <p><i>Zachowanie śródleśnego torfowiska.</i></p>	
Obręb Wołogoszcz					
2	Dobiegniew „Bagienna Brzezina”	Czarnolesie 186k 187g (frag)	1,43	Śródleśne torfowisko porośnięte brzozą omszoną, olszą czarną, wierzbą. Na torfowisku licznie występuje bagno zwyczajne, wełnianki, żurawina błotna, turzyce.	

3.6. Stanowiska gatunków chronionych

Zgodnie z art 46.1.2 ustawy o ochronie przyrody ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju lub innych państw członkowskich Unii Europejskiej rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Aktualnie obowiązującymi rozporządzeniami, określającymi listy gatunków chronionych roślin, grzybów i zwierząt są:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r. poz. 1408),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r. poz. 1409),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016 r., poz. 2183 z późn. zm.),

Według powyższych rozporządzeń ustalono listy gatunków roślin, grzybów i zwierząt występujących na terenie Nadleśnictwa Głusko, które są:

- objęte ochroną częściową,
- objęte ochroną ścisłą,
- objęte ochroną ścisłą, wymagające ochrony czynnej.

Na terenie Nadleśnictwa Głusko stwierdzono następujące ilości chronionych gatunków grzybów wraz z porostami, roślin i zwierząt:

- 1 gatunek grzyba i 2 rodzaje (*Cladonia sp.*, *Morchella sp.*),
- 21 gatunków mchów oraz 2 rodzaje (*Sphagnum sp.* *Polytrichum sp.*),
- 5 gatunków paprotników i 1 rodzina (*Lycopodiaceae fam.*),
- 43 gatunków roślin nasiennych i 6 rodzajów (*Drosera sp.*, *Epipactis sp.*, *Orchis sp.*, *Pedicularis sp.*, *Pyrola sp.*, *Utricularia sp.*),
- 14 gatunków bezkręgowców,
- 13 gatunków płazów,
- 7 gatunków gadów,
- 142 gatunków ptaków,
- 20 gatunków ssaków.

Poniżej w tabelach od nr 27 do nr 35 zestawiono występujące na terenie Nadleśnictwa chronione gatunki grzybów, porostów, roślin i zwierząt objętych ochroną. Lokalizacje wybranych chronionych gatunków grzybów (wraz z porostami) roślin i zwierząt przedstawiono na „Mapie przeglądowej walorów przyrodniczo-kulturowych Nadleśnictwa Głusko 1:25 000” oraz na „Mapie przeglądowej obszarów chronionych i funkcji lasu Nadleśnictwa Głusko 1:25 000”. **Szczegółowe lokalizacje (adres leśny) zostały przedstawione w „Załączniku do POP - Dane wrażliwe”.**

3.6.1. Chronione gatunki grzybów wraz z porostami

Tabela 27. Chronione gatunki grzybów wraz z porostami

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
1	<i>Hericium coralloides</i>	soplówka bukowa	częściowa	- Dane z N-ctwa Głusko, 2023
-	<i>Cladonia sp.</i>	chrobotki - rodzaj	ścista/częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
-	<i>Morchella sp.</i>	smardz - rodzaj	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023

* Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r. poz. 1408)

3.6.2. Chronione gatunki roślin

Tabela 28. Chronione gatunki mchów i wątrobowców

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
1	<i>Aulacomnium palustre</i>	próchniczek błotny	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
2	<i>Calleirgonella cuspidata</i>	mokradłoszka zaostrowana	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
3	<i>Climacium dendroides</i>	drabik drzewkowaty	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
4	<i>Dicranum bonjeanii</i>	widłoząb błotny	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
5	<i>Dicranum polysetum</i>	widłoząb kędzierzawy	częściowa	- Taksacja do PUL na lata 2024-2033, Krameko Sp. z o. o. 2022-2023
6	<i>Dicranum scoparium</i>	widłoząb miotłowy	częściowa	- Taksacja do PUL na lata 2024-2033, Krameko Sp. z o. o. 2022-2023 - POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
7	<i>Hamatocaulis vernicosus</i>	haczykowiec błyszczący	ścista (3)	- Dane z N-ctwa Głusko, 2023
8	<i>Helodium blandowii</i>	błotniszek wełnisty	ścista (3)	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
9	<i>Hylocomium splendens</i>	gajnik lśniący	częściowa	- Taksacja do PUL na lata 2024-2033, Krameko Sp. z o. o. 2022-2023 - POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
10	<i>Leucobryum glaucum</i>	bielistka siwa	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
11	<i>Paludella squarrosa</i>	mszar krokiewkowy	ścisła (3)	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
12	<i>Pleurozium schreberi</i>	rokietnik pospolity	częściowa	- Taksacja do PUL na lata 2024-2033, Krameko Sp. z o. o. 2022-2023 - POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
13	<i>Polytrichum commune</i>	plonnik pospolity	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
14	<i>Polytrichum strictum</i>	plonnik cienki	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
15	<i>Pseudoscleropodium purum</i>	brodawkowiec czysty	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
16	<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	fałdownik nastroszony	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
17	<i>Scorpidium scorpioides</i>	skorpionowiec brunatny	ścisła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
18	<i>Sphagnum fallax</i>	torfowiec kończysty	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
19	<i>Sphagnum palustre</i>	torfowiec błotny	częściowa	- Dane z N-ctwa Głusko, 2023
20	<i>Sphagnum squarrosum</i>	torfowiec nastroszony	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
21	<i>Tomentypnum nitens</i>	błyszczce włoskowate	częściowa (3)	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
-	<i>Sphagnum sp.</i>	torfowiec - rodzaj	częściowa	- Dane z N-ctwa Głusko, 2023
-	<i>Polytrichum sp.</i>	plonnik - rodzaj	częściowa	- Dane z N-ctwa Głusko, 2023

*Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r. poz. 1409)

Tabela 29. Chronione gatunki paprotników

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
1	<i>Diphasiastrum complanatum</i>	widlicz spłaszczony	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
2	<i>Lycopodium annotinum</i>	widłak jałowcowaty	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
3	<i>Lycopodium clavatum</i>	widłak goździsty	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
4	<i>Ophioglossum vulgatum</i>	nasięźrzal pospolity	ściśla	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
5	<i>Phyllitis scolopendrium</i>	jęczyznik zwyczajny	ściśla	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
-	<i>Lycopodiaceae</i>	widlakowate - rodzina	ściśla/częściowa	- Dane z N-ctwa Głusko, 2023

*Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r. poz. 1409)

Tabela 30. Chronione gatunki roślin nasiennych

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
1	<i>Andromeda polifolia</i>	modrzewnica zwyczajna	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
2	<i>Anthericum liliago</i>	pajęcznica liliowata	ściśla	- Dane z N-ctwa Głusko, 2023
3	<i>Aquilegia vulgaris</i>	orlik pospolity	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
4	<i>Carex arenaria</i>	turzyca piaszkowa	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
5	<i>Carex divulsa</i>	turzyca rozsunięta	ściśla	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
6	<i>Cephalanthera damasonium</i>	bulawnik wielkokwiatowy	ściśla	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
7	<i>Chimaphila umbellata</i>	pomocnik baldaszkowy	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
8	<i>Caldium mariscus</i>	kłoc wiechowata	ściśla (3)	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
9	<i>Dactylorhiza incarnata subsp. ochroleuca</i>	kukułka krwista żółtawa	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
10	<i>Dactylorhiza maculata</i>	kukułka plamista	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
11	<i>Dactylorhiza majalis</i>	kukułka szerokolistna	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
12	<i>Daphne mezereum</i>	wawrzynek wilczelyko	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
13	<i>Digitalis grandiflora</i>	naparstnica zwyczajna	częściowa	- Dane z N-ctwa Głusko, 2023
14	<i>Drosera intermedia</i>	rosiczka pośrednia	ściśla	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
15	<i>Drosera rotundifolia</i>	rosiczka okrągolistna	ściśla	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
16	<i>Epipactis helleborine</i>	kruszczyk szerokolistny	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
17	<i>Galanthus nivalis</i>	śnieżyczka przebiśnieg	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
18	<i>Gypsophila paniculata</i>	lyszczec (gipsówka) wiechowaty	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
19	<i>Helichrysum arenarium</i>	kocanki piaskowe	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
20	<i>Ledum palustre</i>	bagno zwyczajne	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
21	<i>Lilium martagon</i>	lilia złotogłów	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
22	<i>Linum austriacum</i>	len austriacki	ściśła	- Dane z N-ctwa Głusko, 2023
23	<i>Liparis loeselii</i>	lipiennik Loesela	ściśła (3)	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
24	<i>Listera cordata</i>	listera sercowata	ściśła	- Plan Ochrony dla Rezerwatu Torfowisko Osowiec
25	<i>Listera ovata</i>	listera jajowata	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
26	<i>Lonicera periclymenum</i>	wiciokrzew pomorski	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
27	<i>Menyanthes trifoliata</i>	bobrek trójlistkowy	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
28	<i>Muscari comosum</i>	szafirek miękolistny	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
29	<i>Nasturtium officinale</i>	rukiew wodna	częściowa	- Dane z N-ctwa Głusko, 2023
30	<i>Neottia nidus-avis</i>	gnieźnik leśny	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
31	<i>Nymphaea alba</i>	grzybienie białe	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
32	<i>Nymphaea candida</i>	grzybienie północne	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
33	<i>Ononis spinosa</i>	wil żyna ciernista	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
34	<i>Primula elatior</i>	pierwiosnek wyniosły	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
35	<i>Pyrola chlorantha</i>	gruszyca zielonawa	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
36	<i>Pyrola media</i>	gruszyca średnia	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
37	<i>Pyrola rotundifolia</i>	gruszyca okrągolistna	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
38	<i>Rosa gallica</i>	róża francuska	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
39	<i>Scheuchzeria palustris</i>	bagnica torfowa	ściśla	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
40	<i>Sorbus torminalis</i>	jarząb brekinia	ściśla (3)	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
41	<i>Taxus baccata</i>	cis pospolity	ściśla	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
42	<i>Utricularia australis</i>	plywacz zachodni	ściśla	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
43	<i>Utricularia minor</i>	plywacz drobny	ściśla (3)	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
-	<i>Drosera sp.</i>	rosiczka - rodzaj	ściśla	- Dane z N-ctwa Głusko, 2023
-	<i>Epipactis sp.</i>	kruszczyk - rodzaj	ściśla/częściowa	- Dane z N-ctwa Głusko, 2023
-	<i>Orchis sp.</i>	storczyk - rodzaj	ściśla	- Dane z N-ctwa Głusko, 2023
-	<i>Pedicularis sp.</i>	gnidosz - rodzaj	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
-	<i>Pyrola sp.</i>	gruszyczka - rodzaj	częściowa	- Dane z N-ctwa Głusko, 2023
-	<i>Utricularia sp.</i>	plywacz - rodzaj	ściśla	- Dane z N-ctwa Głusko, 2023

*Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r. poz. 1409)

(3) - Gatunki, których nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 1 (w stosunku do dziko występujących roślin należących do gatunków objętych ochroną ściśłą oraz częściową, z wyjątkiem gatunków oznaczonych w załącznikach nr 1 i 2 do rozporządzenia symbolem (3), zakazy umyślnego niszczenia i uszkodzenia oraz niszczenia ich siedlisk, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 1–3, nie dotyczą wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie tych zakazów)

3.6.3. Chronione gatunki zwierząt

Tabela 31. Chronione gatunki bezkręgowców

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
1	<i>Anisus vorticulus</i>	zatoczek łamliwy	ściśla	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
2	<i>Anodonta cygnea</i>	szczeżuja wielka	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
3	<i>Bombus lapidarius</i>	trzmieł kamiennik	częściowa	- Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
4	<i>Bombus terrestris</i>	trzmieł ziemny	częściowa	- Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
5	<i>Carabus coriaceus</i>	biegacz skórzasty	częściowa	- Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
9	<i>Euphydryas aurinia</i>	przeplatka aurinia	ściśla	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
6	<i>Formica rufa</i>	mrówka rudnica	częściowa	- Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
7	<i>Helix pomatia</i>	ślimak winniczek	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
8	<i>Hirudo medicinalis</i>	pijawka lekarska	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
10	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	zalotka większa	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
11	<i>Lycaena dispar</i>	czerwończyk nieparek	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
12	<i>Lycaena helle</i>	czerwończyk fioletek	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
13	<i>Unio crassus</i>	skójką gruboskorupowa	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
14	<i>Vertigo angustior</i>	poczwarówka zwężona	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023

* Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016 r., poz. 2183 z późn. zm.)

Tabela 32. Chronione gatunki płazów

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
1	<i>Bombina bombina</i>	kumak nizinny	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
2	<i>Bufo bufo</i>	ropucha szara	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
3	<i>Epidalea calamita</i>	ropucha paskówka	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
4	<i>Hyla arborea</i>	rzekotka drzewna	ściśła (czynna)	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
5	<i>Pelobates fuscus</i>	grzebiuszka ziemna	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
6	<i>Pelophylax esculentus</i> (= <i>Rana esculentus</i>)	żaba wodna	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
7	<i>Pelophylax lessonae</i> (= <i>Rana lessonae</i>)	żaba jeziorkowa	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
8	<i>Pelophylax ridibundus</i> (= <i>Rana ridibunda</i>)	żaba śmieszka	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
9	<i>Pseudepidalea viridis</i>	ropucha zielona	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
10	<i>Rana arvalis</i>	żaba moczarowa	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
11	<i>Rana temporaria</i>	żaba trawna	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
12	<i>Triturus (=Lisotriton) vulgaris</i>	traszka zwyczajna	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
13	<i>Triturus cristatus</i>	traszka grzebieniasta	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
-	<i>Amphibia classis</i>	plazy - gromada	ściśła/ częściowa	- Dane z N-ctwa Głusko, 2023

* Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016 r., poz. 2183 z późn. zm.)

Tabela 33. Chronione gatunki gadów

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
1	<i>Anguis fragilis</i>	padalec zwyczajny	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
2	<i>Coronella austriaca</i>	gniewosz plamisty	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
3	<i>Emys orbicularis</i>	żółw błotny	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
4	<i>Lacerta agilis</i>	jaszczurka zwinka	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
5	<i>Natrix natrix</i>	zaskroniec zwyczajny	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
6	<i>Vipera berus</i>	żmija zygzakowata	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
7	<i>Zootoca vivipara</i>	jaszczurka żyworodna	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008

* Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016 r., poz. 2183 z późn. zm.)

Tabela 34. Chronione gatunki ptaków

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
1	<i>Acanthis flammea</i>	czeczotka	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
2	<i>Accipiter gentilis</i>	jastrząb	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
3	<i>Accipiter nisus</i>	krogulec	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
4	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	trzciniak	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
5	<i>Acrocephalus palustris</i>	łozówka	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
6	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	rokitniczka	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
7	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	trzcinniczek	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
8	<i>Actitis hypoleucos</i>	brodziec piskliwy	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
9	<i>Aegithalos caudatus</i>	raniuszek	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
10	<i>Aegolius funereus</i>	włochatka	ściśła	- Dane z N-ctwa Głusko, 2023 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021
11	<i>Alauda arvensis</i>	skowronek	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
12	<i>Alcedo atthis</i>	zimirdek	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021
13	<i>Anas clypeata</i>	plaskonos	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
14	<i>Anas penelope</i>	świstun	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
15	<i>Anas querquedula</i>	cyranka	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
16	<i>Anas strepera</i>	krakwa	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
17	<i>Anthus pratensis</i>	świergotek łąkowy	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
18	<i>Anthus trivialis</i>	świergotek drzewny	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
19	<i>Apus apus</i>	jerzyk	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
20	<i>Asio otus</i>	uszatka	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
21	<i>Athene noctua</i>	pójdźka	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
22	<i>Aythya nyroca</i>	podgorzałka	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
24	<i>Bombycilla garrulus</i>	jemioluszką	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
25	<i>Botaurus stellaris</i>	bąk	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
26	<i>Bubo bubo</i>	puchacz	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021 (w Nadleśnictwie nie stwierdzono gniazdowania gatunku)
27	<i>Bucephala clangula</i>	gągoł	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
28	<i>Buteo buteo</i>	myszolów	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021
29	<i>Buteo lagopus</i>	myszolów włochaty	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
30	<i>Calidris alpina</i>	biegus zmienny	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
31	<i>Caprimulgus europaeus</i>	lelek	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021
32	<i>Carduelis carduelis</i>	strzygieł	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
34	<i>Certhia brachydactyla</i>	pełzacz ogrodowy	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
33	<i>Certhia familiaris</i>	pełzacz leśny	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
35	<i>Charadrius dubius</i>	sieweczka rzeczna	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
36	<i>Chlidonias niger</i>	rybitwa czarna	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
37	<i>Chloris chloris</i>	dzwoniec	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
38	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	mewa śmieszka	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
39	<i>Ciconia ciconia</i>	bocian biały	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
40	<i>Ciconia nigra</i>	bocian czarny	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021
41	<i>Circus aeruginosus</i>	błotniak stawowy	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021
42	<i>Circus cyaneus</i>	błotniak zbożowy	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
23	<i>Clanga pomarina</i>	orlik krzykliwy	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
43	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	grubodziób	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
44	<i>Columba oenas</i>	siniak	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021
45	<i>Corvus corax</i>	kruk	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
46	<i>Coturnix coturnix</i>	przepiórka	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021
47	<i>Crex crex</i>	derkacz	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
48	<i>Cuculus canorus</i>	kukółka	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
49	<i>Cyanistes caeruleus</i>	modraszka	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
50	<i>Cygnus cygnus</i>	łabędź krzykliwy	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
51	<i>Cygnus olor</i>	łabędź niemy	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
52	<i>Delichon urbicum</i>	oknówka	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
53	<i>Dendrocopos major</i>	dzięcioł duży	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
54	<i>Dendrocopos medius</i>	dzięcioł średni	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
55	<i>Dendrocopos minor</i>	dzięciołek	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
56	<i>Dryocopus martius</i>	dzięcioł czarny	ścisła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
57	<i>Emberiza calandra</i>	potrzyszcz	ścisła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
58	<i>Emberiza citrinella</i>	trznadel	ścisła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
59	<i>Emberiza schoeniclus</i>	potrzos	ścisła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
60	<i>Erithacus rubecula</i>	rudzik	ścisła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
61	<i>Erythrura erythrura</i>	dziwonica	ścisła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
62	<i>Falco subbuteo</i>	kobuz	ścisła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
63	<i>Falco tinnunculus</i>	pustułka	ścisła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
64	<i>Ficedula parva</i>	mucholówka mała	ścisła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
65	<i>Fringilla coelebs</i>	zięba	ścisła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
66	<i>Fringilla montifringilla</i>	jer	ścisła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
67	<i>Galerida cristata</i>	dzierlatka	ścisła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
68	<i>Gallinago gallinago</i>	kszyk	ścisła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
69	<i>Gallinula chloropus</i>	kokoszka	ścisła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
70	<i>Garrulus glandarius</i>	sójka	ścisła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
72	<i>Glaucidium passerinum</i>	sóweczka	ścisła	- Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
71	<i>Grus grus</i>	żuraw	ścisła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
73	<i>Haliaeetus albicilla</i>	bielik	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
74	<i>Hippolais icterina</i>	zaganiacz	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
75	<i>Hirundo rustica</i>	dymówka	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
76	<i>Jynx torquilla</i>	krętogłów	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
77	<i>Lanius collurio</i>	gąsiorek	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
78	<i>Larus canus</i>	mewa siwa	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
79	<i>Linaria cannabina</i>	makolągwa	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
81	<i>Locustella luscinioides</i>	brzęczka	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
82	<i>Lophophanes cristatus</i>	czubatka	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
80	<i>Loxia curvirostra</i>	krzyżodziób świerkowy	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
83	<i>Lullula arborea</i>	lerka	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
84	<i>Luscinia luscinia</i>	słowik szary	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
85	<i>Luscinia megarhynchos</i>	słowik rdzawy	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
86	<i>Lymnocyptes minimus</i>	bekasik	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
87	<i>Melanitta fusca</i>	uhła	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
88	<i>Mergus merganser</i>	nurogęś	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
89	<i>Milvus migrans</i>	kania czarna	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne, w Nadleśnictwie nie stwierdzono gniazdowania gatunku)

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
90	<i>Milvus milvus</i>	kania ruda	ściska	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023 (w Nadleśnictwie nie stwierdzono gniazdowania gatunku)
91	<i>Motacilla alba</i>	pliszka siwa	ściska	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
92	<i>Motacilla flava</i>	pliszka żółta	ściska	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
93	<i>Muscicapa striata</i>	mucholówka szara	ściska	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
94	<i>Oenanthe oenanthe</i>	białorzytka	ściska	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
95	<i>Oriolus oriolus</i>	wilga	ściska	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
96	<i>Pandion haliaetus</i>	rybołów	ściska	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
97	<i>Parus major</i>	bogatka	ściska	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
98	<i>Passer domesticus</i>	wróbel	ściska	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
99	<i>Passer montanus</i>	mazurek	ściska	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
100	<i>Periparus ater</i>	sosnowka	ściska	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
101	<i>Pernis apivorus</i>	trzmiełojad	ściska	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
102	<i>Phoenicurus ochruros</i>	kopciuszek	ściska	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
103	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	pleszka	ściska	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
104	<i>Phylloscopus collybita</i>	pierwiosnek	ściska	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
105	<i>Phylloscopus trochilus</i>	piecuszek	ściska	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
106	<i>Picus viridis</i>	dzięcioł zielony	ściska	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
107	<i>Podiceps cristatus</i>	perkoz dwuczuby	ściska	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
108	<i>Podiceps grisegena</i>	perkoz rdzawoszyi	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
109	<i>Podiceps nigricollis</i>	zausznik	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
111	<i>Poecile montanus</i>	czarnogłówka	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
110	<i>Poecile palustris</i>	sikora uboga	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
112	<i>Prunella modularis</i>	pokrzywnica	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
113	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	gil	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
114	<i>Rallus aquaticus</i>	wodnik	ścista	- Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
115	<i>Regulus regulus</i>	mysikrólik	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
116	<i>Remiz pendulinus</i>	remiz	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
117	<i>Riparia riparia</i>	brzegówka	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
118	<i>Saxicola rubetra</i>	pokląska	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
119	<i>Serinus serinus</i>	kulczyk	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
120	<i>Sitta europaea</i>	kowalik	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
121	<i>Spinus spinus</i>	czyż	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
122	<i>Sterna hirundo</i>	rybitwa rzeczna	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
123	<i>Streptopelia turtur</i>	turkawka	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
124	<i>Strix aluco</i>	puszczyk	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
125	<i>Sturnus vulgaris</i>	szpak	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
127	<i>Sylvia atricapilla</i>	kapturka	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
126	<i>Sylvia borin</i>	gajówka	ścista	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
128	<i>Sylvia communis</i>	cieniówka	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
129	<i>Sylvia curruca</i>	piegża	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
130	<i>Sylvia nisoria</i>	jarzębatka	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
131	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	perkozek	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
132	<i>Tringa glareola</i>	łęczak	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
133	<i>Tringa ochropus</i>	samotnik	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
134	<i>Tringa totanus</i>	krwawodziób	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
135	<i>Troglodytes troglodytes</i>	strzyżyk	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
136	<i>Turdus iliacus</i>	drożdżik	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
137	<i>Turdus merula</i>	kos	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
138	<i>Turdus pilaris</i>	kwiczoł	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
139	<i>Turdus viscivorus</i>	paszkot	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
140	<i>Tyto alba</i>	płomykówka	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
141	<i>Upupa epos</i>	dudek	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016, 2021
142	<i>Vanellus vanellus</i>	czajka	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)

* Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016 r., poz. 2183 z późn. zm.)

Tabela 35. Chronione gatunki ssaków

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
1	<i>Castor fiber</i>	bóbr europejski	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
2	<i>Canis lupus</i>	wilk	ściśła	- Dane z N-ctwa Głusko, 2023

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
3	<i>Eptesicus serotinus</i>	mroczek późny	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
4	<i>Erinaceus europaeus</i>	jeż europejski	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
5	<i>Lutra lutra</i>	wydra	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Dane z N-ctwa Głusko, 2023
6	<i>Mustela erminea</i>	gronostaj	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
7	<i>Mustela nivalis</i>	łasica	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
8	<i>Myotis daubentoni</i>	nocek rudy	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
9	<i>Myotis myotis</i>	nocek duży	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
10	<i>Myotis mystacinus</i>	nocek wąsatek	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
11	<i>Neomys fodiens</i>	rzęsorek rzeczek	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
12	<i>Nyctalus noctula</i>	borowiec wielki	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
13	<i>Pipistrellus nathusii</i>	karlik większy	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
14	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	karlik malutki	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
15	<i>Plecotus auritus</i>	gacek brunatny	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
16	<i>Sciurus vulgaris</i>	wiewiórka pospolita	częściowa	- Taksacja do PUL na lata 2024-2033, Krameko Sp. z o. o. 2022-2023 - POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014
17	<i>Sicista betulina</i>	smużka leśna	ściśła	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 (dane historyczne)
18	<i>Sorex araneus</i>	ryjówka aksamitna	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008
19	<i>Sorex minutus</i>	ryjówka malutka	częściowa	- POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014 - Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody Torfowisko Osowiec, 2008

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych
20	<i>Talpa europaea</i>	kret	częściowa	- Taksacja do PUL na lata 2024-2033, Krameko Sp. z o. o. 2022-2023 - POP Nadleśnictwa Głusko na lata 2014-2023 BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014

* Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016 r., poz. 2183 z późn. zm.)

3.6.4. Strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową

W celu ochrony ostoi i stanowisk roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową lub ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być ustalane strefy ochrony.

Na terenie Nadleśnictwa Głusko wyznaczono 4 strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową. Dla bielika (*Haliaeetus albicilla*) została ustalona Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 25 kwietnia 2016 r. (WPN-I.6442.8.2016.JK) oraz decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 23 grudnia 2015 r. (WPN-I.6442.77.2015.JK), dla rybołowa (*Pandion haliaetus*) została ustalona Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 23 grudnia 2015 r. (WPN-I.6442.80.2015.JK) natomiast dla bociana czarnego (*Ciconia nigra*) została ustalona decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 23 grudnia 2015 r. (WPN-I.6442.75.2015.JK)

W strefie ochrony całorocznej nie planowano żadnych zabiegów gospodarczych; w strefie ochrony okresowej zaplanowane użytkowanie odbywać się może poza okresem ochronnym lub za zgodą właściwego Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

4. WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE

4.1. Klimat

Obszar Nadleśnictwa Głusko według regionalizacji klimatycznej Alojzego Wosia (1993) zlokalizowany jest w regionie VII – Środkowopomorskim oraz XIII – Dolna Warta. Obejmuje on zachodni odcinek Kotliny Gorzowskiej, a także obszar między Notecią i Wartą. Region ten odznacza się wyrazistością granic co wskazuje na znaczące powiązania makroklimatyczne z sąsiednimi regionami: Zachodniopomorskim, Środkowopomorskim, Lubuskim i Środkowowielkopolskim. Cechą specyficzną dla tego obszaru jest dość częste występowanie dni z pogodą przymrozkową bardzo chłodną ($t_{\text{śrdob.}} 0,1^{\circ}\text{C} - 5,0^{\circ}\text{C}$, $t_{\text{min}} \leq 0^{\circ}\text{C}$, $t_{\text{max}} > 0^{\circ}\text{C}$) z towarzyszącym opadem. Liczniejszymi typami pogody są także te z pogodą umiarkowanie ciepłą ($t_{\text{śrdob.}} 5,1^{\circ}\text{C} - 15,0^{\circ}\text{C}$, $t_{\text{min}} > 0^{\circ}\text{C}$, $t_{\text{max}} > 0^{\circ}\text{C}$) ze znaczącym zachmurzeniem (Woś, 1993).

Region, gdzie zlokalizowane jest Nadleśnictwo Głusko, ze względu na mało urozmaiconą rzeźbę terenu, w znaczący sposób wpływa na swobodny przepływ mas powietrza. Głównym rejonem skąd pochodzą masy powietrza nad tę część Polski jest północno-wschodnia część Oceanu Atlantyckiego. Niż Islandzki odpowiada w tym rejonie za napływ wilgotnych mas powietrza polarno-morskiego (PPm). Stanowią one $\frac{3}{4}$ wszystkich mas powietrza docierających nad ten obszar w ciągu roku. Udział takiego powietrza w znacznym stopniu wpływa na klimat. Na tym obszarze lata są chłodniejsze a zimy łagodniejsze w porównaniu ze wschodnią częścią Polski. W pozostałej części roku na pogodę wpływ ma powietrze: polarno-kontynentalne (7%), arktyczne (16%), zwrotnikowe (2%) (Bąk, 2004).

4.2. Rzeźba terenu

Według podziału fizycznogeograficznego Polski wg Solon J. 2018, obszar Nadleśnictwa Głusko położony jest w trzech mezoregionach: Równina Dobiegniewska (314.62), Równina Drawska (314.63) oraz Pojezierze Wałeckie (314.64)

Mezoregion Równiny Dobiegniewskiej cechuje się stosunkowo niewielkim zróżnicowaniem hipsometrycznym. Wśród powierzchni równin sandrowych i wysoczyzn morenowych, występują nieliczne rynny glacialne i doliny – głównie w części środkowej i wschodniej. Na południu przebiega wyraźna krawędź morfologiczna związana z doliną Noteci i Pradolina Toruńsko-Eberswaldzką. W jej rejonie miejscami istnieją rozległe pola niewielkich wzniesień kemowych z wysokościami do 128 m n.p.m. Podłoże litologiczne budują w części zachodniej i północnej głównie gliny zwałowe, natomiast w części środkowej i południowej piaski i żwiry wodnolodowcowe. Na południe od Dobiegniewa, w strefie związanej z krawędzią doliny, na dużych powierzchniach występują piaski i mułki kemów oraz piaski i żwiry teras kemowych. Osady holoceniowe – głównie torfy, namuły i piaski rzeczne – występują jedynie na niewielkich powierzchniach w dnach dolin i obniżeniach. Pod względem potencjalnej roślinności naturalnej występuje tam mozaika siedlisk łąk subatlantyckich i borów mieszanych. W części północnej pojawiają się także siedliska kwaśnych buczyn niżowych oraz acydofilnych lasów bukowo-dębowych. Na krawędzi doliny Noteci zaznacza się udział siedlisk świetlistych dąbrów. W strukturze pokrycia terenu zbliżony jest udział lasów (około 40%) i gruntów rolnych. Te ostatnie koncentrują się w zachodniej (wokół Strzelec Krajeńskich) i północnej (wokół Dobiegniewa) częściach regionu. Znaczna jest jeziorność. Lasy południowej części Puszczy Drawskiej, zajmujące południowy wschód regionu, objęte są ochroną w obszarach Natura 2000. Kilka rezerwatów przyrody chroni ekosystemy mokradłowe (jezioro Lubówko, mszary Przygiełkowy i Rosiczkowy koło Rokitna, wyspę na jeziorze Bierzwnik i źródłisko Skrzypowe) (Richling A., Solon J., Macias A., Balon J., Borzyszkowski J., Kistowski M., red., 2021).

Mezoregion Równiny Drawskiej tworzy równina sandrowa, ciągnąca się wzdłuż biegu Drawy pasem o długości około 65 km i szerokości średnio kilkunastu kilometrów. Najbardziej wyrazista jest granica południowa, przebiegająca wzdłuż strefy krawędziowej Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej. Od zachodu, północy i wschodu, region graniczy z młodoglacjalnymi wysoczyznami Pojezierzy: Dobiegniewskiego, Choszczeńskiego, Ińskiego, Drawskiego i Wałeckiego. Obszar cechuje się wyrównaną rzeźbą terenu z dominacją równin sandrowych, miejscami wykazujących kilka poziomów akumulacji wodnolodowcowej. Powierzchnię tę urozmaicają liczne doliny, zwłaszcza w części wschodniej i południowej, a miejscami także rynny lodowcowe. Lokalnie, głównie w części północnej, występują wzniesienia moren i form akumulacji szczelinowej, osiągające maksymalnie przy północnej granicy regionu do ok. 140 m n.p.m. Sieć hydrograficzną regionu tworzą Drawa wraz z dopływami – Korytnicą, Płociczną i Mierzęką Strugą. Dość licznie występują jeziora polodowcowe. Do największych należą Ostrowiec, Przytoczno i Radęcińskie. W strukturze roślinności potencjalnej zaznacza się dominacja siedlisk borów mieszanych i suboceanicznych borów sosnowych, występujących na sandrach. Lokalnie, na glebach brunatnych, występują większe powierzchnie siedlisk lasów bukowo-dębowych oraz grądów subatlantyckich. Zaznacza się udział małopowierzchniowych siedlisk borów i brzezin bagiennych, torfowisk wysokich i olsów (Richling A., Solon J., Macias A., Balon J., Borzyszkowski J., Kistowski M., red., 2021).

Mezoregion Pojezierza Wałeckiego położony jest w środkowej części Pojezierza Południowopomorskiego. Na terenie Nadleśnictwa występuje fragmentarycznie tylko w zasięgu terytorialnym. Najbardziej wyrazista jest granica południowa, biegnąca wzdłuż strefy krawędziowej doliny Noteci. Wyrazna jest również część granicy wschodniej, przebiegającej wzdłuż doliny Gwdy. Od zachodu i północnego wschodu Pojezierze Wałeckie graniczy z równinami sandrowymi, a od północy z wysoczyzną morenową Pojezierza Drawskiego. Obszar jest zróżnicowany morfologicznie, z udziałem wzniesień morenowych w części północnej (do 211 m n.p.m.), wysoczyzn morenowych, a także powierzchniami równin sandrowych – dominującymi w części południowej. Powierzchnia równin sandrowych obniża się stopniowo w kierunku południowym do Kotliny Gorzowskiej. Zarówno tereny sandrowe, jak i wysoczyzny, urozmaicone są dość licznymi dolinami i rynnami. Rzeki płyną decentrycznie w kierunku otaczających dolin – Noteci, Gwdy i Drawy. Są to: Piławka, Kłębowianka, Żydówka, Korytnica, Płociczna, Cieszynka, Niekurska Struga, Trzcianka i Słopica. W środkowej części regionu występują liczne jeziora. Do największych należą Bytyń Wielki, Raduń i Zamkowe. W strukturze roślinności potencjalnej zaznacza się mozaika siedlisk acydofilnych lasów bukowo-dębowych, grądów subatlantyckich, a na mniejszych powierzchniach borów mieszanych i suboceanicznych borów sosnowych. W części północnej istnieją niewielkie powierzchnie siedliskowe kwaśnych i żyznych buczyn niżowych. Cechą specyficzną jest strefa przejścia grądów, przejawiająca się występowaniem ich dwóch odmian regionalnych – subatlantyckiej oraz wielkopolskiej (Richling A., Solon J., Macias A., Balon J., Borzyszkowski J., Kistowski M., red., 2021).

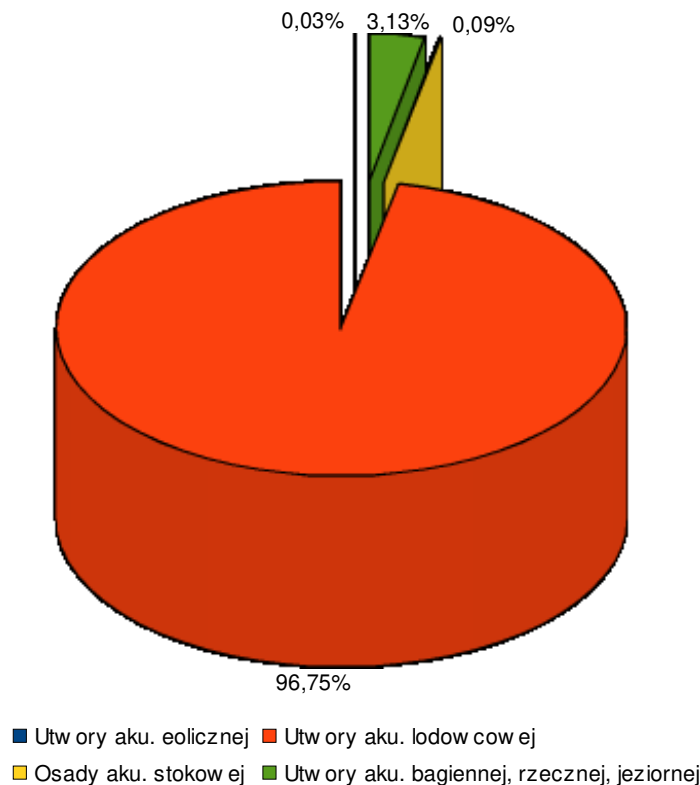
4.3. Budowa geologiczna

Urozmaicona rzeźba terenu opisywanego obszaru jest efektem długiej historii geologicznej oraz związana jest z działalnością wielu procesów egzo- i endogenicznych. Szczególny wpływ na stan rzeźby miały transgresje plejstocentrycznych lądolodów. W epoce plejstocenu wystąpił cykl kilku zlodowaceń, podczas których obszar Polski częściowo lub niemal całkowicie pokryty był lądolodem. Tam gdzie lądolody zalegały najdłużej dobrze zachowały się formy i utwory glacialne, natomiast utwory starszych zlodowaceń pozostały w postaci szczątkowej (Mizerski 2000). W

zależności od stopnia przekształcenia rzeźby polodowcowej obszar Polski można podzielić na formy staroglacjalne obejmujące zlodowacenia południowopolskie i środkowopolskie oraz młodoglacjalne powstałe podczas zlodowacenia północnopolskiego. Zlodowacenie północnopolskie nazywane również bałtyckim ukształtowało obszar Nadleśnictwa Głusko. Na powierzchni opisywanego obszaru zalegają głównie utwory czwartorzędowe, na przeważającym obszarze plejstoceńskie, a w dolinach i nieckach jeziornych holoceniowe.

Według danych znajdujących się w operacie glebowo-siedliskowym opracowanym wg stanu na 2001 r., przez Zakład Usług Ekologicznych i Urządzeniowo Leśnych A. Kosakowski (Poznań 2001) oraz zaktualizowanych danych siedliskowych z bazy SILP, na obszarze Nadleśnictwa wyróżniono następujące dominujące rodzaje utworów czwartorzędowych.

- Utwory akumulacji lodowcowej
 - Qz – piaski wodnolodowcowe
 - QZp – piaski wodnolodowcowe (sandrowe)
 - QZp/Qg – piaski wodnolodowcowe (sandrowe) na glinach zwałowych
 - Qg - gliny zwałowe
 - Qp - piaski zwałowe
 - QhRp - piaski rzeczne holoceniowe
- Utwory akumulacji bagiennej, rzecznej i jeziornej
 - Qfp - piaski rzeczne tarasów plejstoceńskich
 - QT – torfy
 - QT/QhRp - torfy na piaskach rzecznych
 - QM - mursze
 - QM/QhRp - mursze na piaskach rzecznych
 - QM/QZp - mursze na piaskach wodnolodowcowych
- Utwory akumulacji eolicznej
 - Qep - piaski eoliczne
- Osady akumulacji stokowej
 - QDp - piaski deluwialne
 - QDp/Qg - piaski deluwialne na glinach zwałowych

Wykres 1. Procentowy udział utworów geologicznych w Nadleśnictwie Głusko

Utwory akumulacji lodowcowej zdecydowanie dominują wśród powierzchniowych utworów geologicznych na terenie Nadleśnictwa (96,75% wszystkich utworów powierzchniowych). W przeważającej części stanowią je osady piasków wodnolodowcowych sandrowych (QZP – 87%). Utwory akumulacji bagiennej i jeziornej występujące na badanym obszarze to torfy i mursze. Torfy w warunkach Nadleśnictwa Głusko rozwijają się głównie w terenach o słabym odpływie wód powierzchniowych. Nagromadzeniu się materii organicznej i rozwojowi torfowisk sprzyjają właściwości topograficzne terenu. Mursze powstają w wyniku procesów murszotwórczych z płytkich torfów w warunkach dużych wahań poziomu wód gruntowych, gdzie zachodzą naprzemiennie procesy tlenowe i beztlenowe. Murszejąca substancja podlega jednocześnie intensywnym procesom humifikacji. Utwory akumulacji stokowej reprezentowane są głównie przez piaski deluwialne (QDp), genetycznie związane z procesem splukiwania substratu glebowego przez wody opadowe. Najmniejszą powierzchniowo grupę stanowią osady akumulacji eolicznej, zajmują one zaledwie 0,03% obszaru Nadleśnictwa.

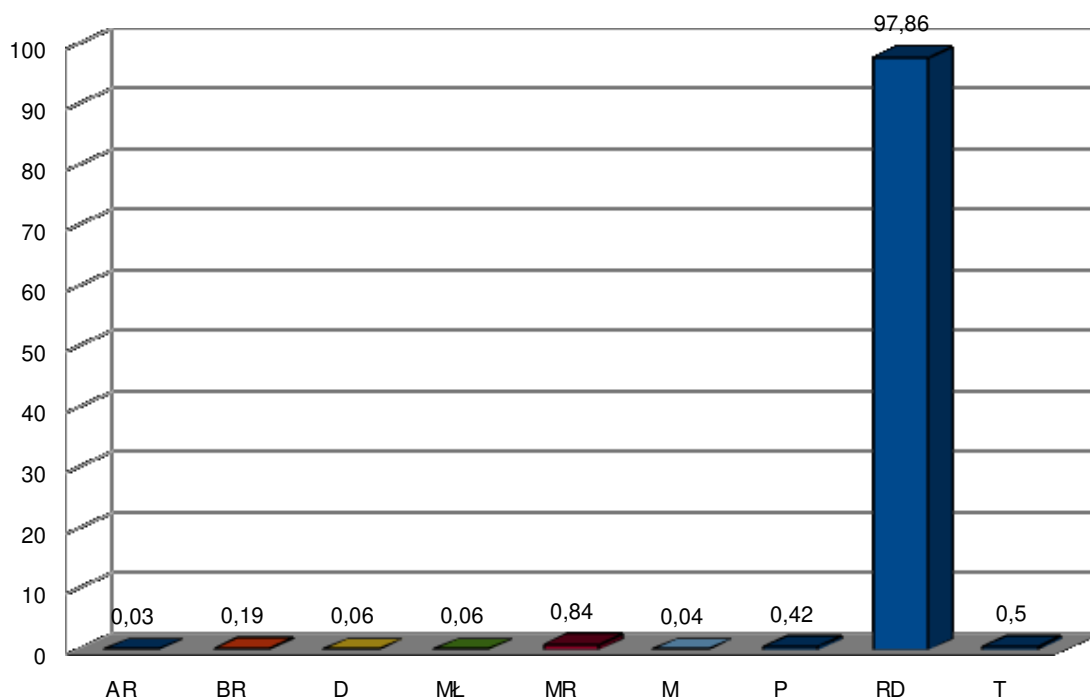
4.4. Gleby

Gleba jest naturalnym, ożywionym składnikiem powierzchniowej warstwy ziemi w sferze przenikania się skał (litosfera), powietrza (atmosfera), wody (hydrosfera) i młodsze od nich świata organizmów (biosfera). Powstanie jej ze zwietrzelin skalnych jest związane z oddziaływaniem na nie zmieniających się w czasie oraz przestrzeni formacji roślinnych, warunków klimatycznych i wodnych, a także rzeźby powierzchni ziemi (CILP 2000).

Według danych znajdujących się w operacie glebowo-siedliskowym opracowanym wg stanu na 2001 r., przez Zakład Usług Ekologicznych i Urzędniowo Leśnych A. Kosakowski (Poznań 2001) oraz zaktualizowanych danych siedliskowych z

bazy SILP, na obszarze Nadleśnictwa wyróżniono (według „Klasyfikacji gleb leśnych Polski” - CILP 2000) występowanie 17 podtypów gleb należących do 9 typów. Duża zmienność spowodowana jest aktywnością na tym terenie różnych procesów glebotwórczych, zależnych w dużej mierze od substratu geologicznego oraz sposobu użytkowania tych gruntów obecnie i w przeszłości. Wyróżnione typy i podtypy gleb w Nadleśnictwie Głusko:

- **Typ 4. Arenosole (AR)**
 - Podtyp 4.2. Arenosole właściwe (ARw)
- **Typ 10. Gleby brunatne (BR)**
 - Podtyp 10.4. Gleby brunatne kwaśne (BRk)
- **Typ 11. Gleby płowe (P)**
 - Podtyp 11.1. Gleby płowe właściwe (Pw)
- **Typ 12. Gleby rdzawe (RD)**
 - Podtyp 12.1. Gleby rdzawe właściwe (RDw)
 - Podtyp 12.2. Gleby rdzawe brunatne (RDbr)
 - Podtyp 12.3. Gleby rdzawe bielcowe (RDb)
- **Typ 17. Gleby mułowe (MŁ)**
 - Podtyp 17.1. Gleby mułowe właściwe (MŁw)
 - Podtyp 17.2. Gleby torfowo-mułowe (MŁt)
- **Typ 18. Gleby torfowe (T)**
 - Podtyp 18.1. Gleby torfowe torfowisk niskich (Tn)
 - Podtyp 18.2. Gleby torfowe torfowisk przejściowych (Tp)
 - Podtyp 18.3. Gleby torfowe torfowisk wysokich (Tw)
- **Typ 19. Gleby murszowe (M)**
 - Podtyp 19.1. Gleby torfowo-murszowe (Mt)
- **Typ 20. Gleby murszowate (MR)**
 - Podtyp 20.1. Gleby mineralno-murszowe (MRm)
 - Podtyp 20.2. Gleby murszowate właściwe (MRw)
- **Typ 23. Gleby deluwialne (D)**
 - Podtyp 23.2. Gleby deluwialne właściwe (Dw)
 - Podtyp 23.3. Gleby deluwialne próchniczne (Dp)
 - Podtyp 23.4. Gleby deluwialne brunatne (Dbr)

Wykres 2. Procentowy udział typów gleb w Nadleśnictwie Głusko

W Nadleśnictwie Głusko przeważają gleby rdzawe (RD), które pokrywają łącznie 97,86% powierzchni Nadleśnictwa. Udział pozostałych typów gleb jest bardzo niewielki, spośród nich wyróżniają się gleby murszowate (MR), których powierzchnia wynosi 0,84% powierzchni badanego obszaru.

4.5. Warunki hydrologiczne

4.5.1. Wody powierzchniowe

Według podziału hydrograficznego Polski Nadleśnictwo Głusko położone jest w zlewniach:

- Drawy (dział wodny IV rzędu),
- Noteci (dział wodny III rzędu),
- Warty (dział wodny II rzędu),
- Odry (dział wodny I rzędu).

Dopływami Drawy na terenie Nadleśnictwa są rzeki: Korytnica, Moczel, Sucha, Płociczna i Mierzęcka Struga. Cieki stanowią zlewnie V rzędu.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Głusko znajdują się także jeziora, do najważniejszych z nich należą:

- Jezioro Ostrowite największe jezioro regionu, położone w Leśnictwach Sitnica i Moczele,
- Jezioro Korytnica, położone w Leśnictwie Korytnica,
- Jeziora: Sitno, Płocica, Martwia, Zdroje, Jamno, Płociczno, Piaseczno Wielkie, Piaseczno Małe, położone w Leśnictwie Jelenie,
- Jezioro Czarne, Głuszyno, położone w Leśnictwie Moczele,
- Jeziora: Wyrwa, Łabądź, Łęczyn, położone w Leśnictwie Czarnolesie,
- Jeziora: Wołogoszcz Duża, Wołogoszcz Średnia, Wołogoszcz Mała, Madolinka, Chrapowo, Chrapówko, Rolewiec, Ługowo, Wielgie, Rakarnia, położone w Leśnictwie Wołogoszcz.

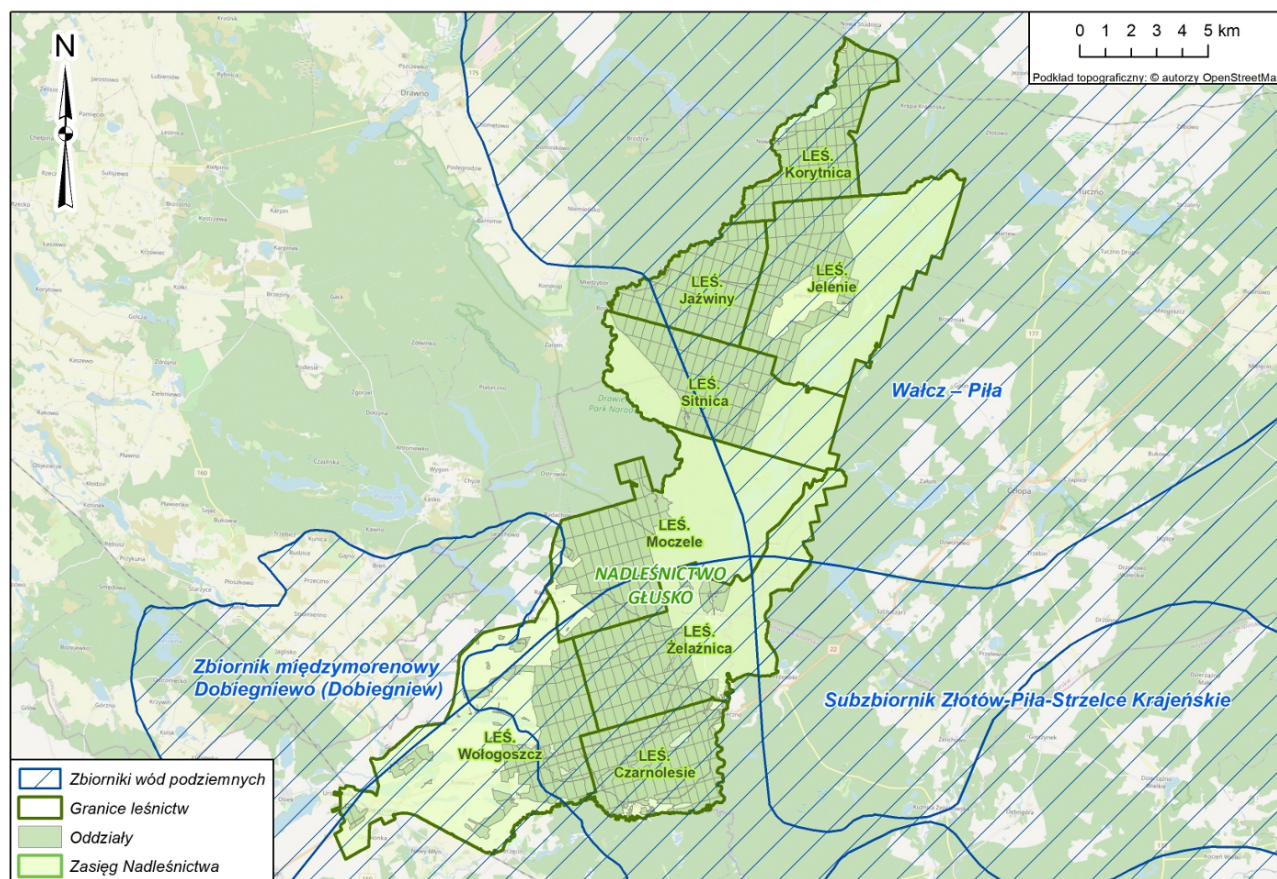
4.5.2. Wody podziemne

Według regionalizacji hydrogeologicznej (zgodnie z „Hydrogeologią regionalną Polski” tom I - Wody słodkie pod redakcją B. Paczyńskiego i A. Sadurskiego, 2007), teren Nadleśnictwa Głusko położony jest w: Prowincji Odry, Regionie Warty, Subregionie Warty nizinnej.

Subregion Warty nizinny, o powierzchni 44171 km², jest położony w Polsce północno-zachodniej i obejmuje trzy krainy: Pojezierze Południowopomorskie, Pojezierze Wielkopolskie i Nizinę Południowowielkopolską. Północną granicę subregionu wyznaczają moreny fazy pomorskiej zlodowacenia Wisły, stanowiące wododział zlewni Warty i Noteci oraz rzek Przymorza, od wschodu – dział wodny dorzecza Odry i Wisły, a od południa i zachodu – wododział pomiędzy zlewniami środkowej Odry (zlewnia Baryczy) i Warty, ukształtowany częściowo na Wysoczyźnie Kaliskiej i Wysoczyźnie Leszczyńskiej, bez wyraźnego związku z przebiegiem moren czołowych faz i zlodowaceń środkowo-polskich i zlodowacenia północnopolskiego.

Korzystne warunki gospodarowania wodami podziemnymi cechuje północna część subregionu, w której to położone jest Nadleśnictwo. Zasoby odnawialne wód podziemnych subregionu, wg. ustaleń w obszarach działalności PGW WP (P. Herbich i in., 2003), wynoszą łącznie 354 133 m³/h tj. 98,37m³/s. W ok. 90% dotyczą one wód piętra czwartorzędowego, ok. 7% piętra neogeńskiego i ok. 3% poziomów kredy i jury. Zasoby perspektywiczne i dyspozycyjne do wykorzystania gospodarczego stanowią ok. 63,1% zasobów odnawialnych. Wykorzystanie zasobów wód podziemnych na obszarze subregionu jest bardzo zróżnicowane, zależnie od zasiedlenia, zurbanizowania i uprzemysłowienia. Największe pobory wód związane są z aglomeracją Poznania oraz rejonami większych miast, w tym Piły. Wykorzystanie wód sięga w tych rejonach od 15 do 45% zasobów dyspozycyjnych, zaś na pozostałych obszarach najczęściej 5–15%, największe, 30–95%, w środkowej Wielkopolsce. Mimo tego w zlewniach subregionu nadal istnieją duże rezerwy zasobowe, ale występują także deficyty rezerw w piętrze neogeńskim – przede wszystkim rejon poznańskiego dorzecza Warty, ale również w znacznej części Wielkopolski środkowej i południowej (Paczyński, Sadurski, 2007 r).

Na obszarze subregionu zostało wyodrębnionych 19 głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP). Na terenie zarządzanym przez Nadleśnictwo znajdują się dwa udokumentowane GZWP 125 „Wałcz-Piła” i GZWP 136 "Zbiornik międzymorenowy Dobiegniew" oraz jeden na znajdujący się na terenie administrowanym: GZWP 127 "Subzbiornik Złotów-Piła-Sztrzelce Krajeńskie".

Ilustracja 14. Usytuowanie terenu administrowanego przez Nadleśnictwo Głusko na tle głównych zbiorników wód podziemnych

Dodatkowo oprócz GZWP, cała Polska podzielona jest na jednostki zwane jednolitymi częściami wód podziemnych (JCWPd). Kryteria wydzielenia zostały szczegółowo przedstawione w monografii „Hydrogeologia regionalna Polski” (2007). Zgodnie z tym podziałem, teren Nadleśnictwa Głusko znajduje się w granicach jednej jednostki JCWPd o numerze 25. Jednolite części wód podziemnych - (groundwater bodies) obejmują te wody podziemne, które występują w warstwach wodonośnych o porowatości i przepuszczalności, umożliwiającą pobór znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę lub przepływ o natężeniu znaczącym dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych.

4.5.3. Program Małej Retencji

Nadleśnictwo Głusko w mijającym okresie zrealizowało zadania w ramach programu: „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych” (MRN2).

Zadania prowadzone na terenie PGL LP mają na celu spowolnienie odpływu wezbraniowych wód, jeszcze na terenach leśnych, a także zatrzymanie jak najdłuższej wody w ekosystemach leśnych. Działania te będą miały wpływ na zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego kraju, a także na poprawę bilansu wodnego, renaturyzacji siedlisk, zwiększenie bioróżnorodności oraz bezpieczeństwa przeciwpożarowego obszarów leśnych. Projekt, oprócz zwiększenia zasobów wodnych, podniesienia poziomu wód gruntowych, istotnie wpływa także na walory przyrodnicze ekosystemu leśnego oraz na zwiększenie jego biologicznej różnorodności.

Wykaz obiektów powstałych w ramach projektu przedstawia Analiza Gospodarki Leśnej za okres obowiązywania dotychczasowego planu urządzenia lasu na lata 2014 – 2023 zamieszczona w załącznikach do Elaboratu PUL.

4.6. Roślinność

4.6.1. Potencjalna roślinność naturalna na terenie Nadleśnictwa Głusko

Potencjalna roślinność naturalna to hipotetyczny stan roślinności opisany fitosocjologicznymi jednostkami zbiorowisk roślinnych, jaki mógłby być osiągnięty na drodze naturalnej sukcesji pierwotnej lub wtórnej, gdyby oddziaływania człowieka zostały wyeliminowane, a właściwa dla danego regionu roślinność mogła w pełni wykorzystać zróżnicowane siedliska. Zakłada się przy tym, że stan ten rozpoznaje się dla aktualnego zróżnicowania siedlisk, uwzględniając zmiany w siedliskach, jakie spowodowała dotychczasowa działalność człowieka (Matuszkiewicz 2008).

Na podstawie mapy potencjalnej roślinności naturalnej Polski (opracowanej wg: Matuszkiewicz W., Faliński J.B., Kostrowicki A.S., Matuszkiewicz J.M., Olaczek R., Wojterski T., Potencjalna roślinność naturalna Polski. Mapa przeglądowa 1:300 000. Arkusze 1-12, IGiPZ PAN, Warszawa.) znajdującej się na stronie internetowej - <https://www.igipz.pan.pl/Roslinnosc-potencjalna-zgik.html> - na terenie Nadleśnictwa Głusko wyróżniono następujące zespoły roślinności potencjalnej:

- 03 – *Ficario - Ulmetum typ.* - Łęg jesionowo wiązowy typowy
- 04 – *Ficario - Ulmetum chrysospl.* - Łęg jesionowo wiązowy
- 05 – *Fraxino Alnetum (Circae-Alnetum)* – Łęg jesionowo olszowy
- 08 – *Stelario-Carpinetum* – Grąd subatlantycki (wariant ubogi)
- 09 – *Stelario-Carpinetum* – Grąd subatlantycki (wariant żyzny)
- 29 – *Melico - Fagetum* - Żyzna buczyna niżowa
- 37 – *Luzulo pilosae - Fagetum* - Kwaśna buczyna niżowa
- 44 – *Fago Quercetum* – Acydofilny las dębowo-bukowy
- 49 – *Leucobryo-Pinetum* – Suboceaniczny bór sosnowy świeży
- 53 – *Vaccinio uliginosi - Pinetum* - Bór sosnowy bagienny

4.6.2. Siedliska przyrodnicze Natura 2000

Inwentaryzacja siedlisk przyrodniczych w Nadleśnictwie Głusko została wykonana w 2014 roku przez dr Dorotę Wrońską-Pilarek oraz w 2016 roku przez dr Sebastiana Rymszewicza. Dodatkowo w okresie od 4 do 16 sierpnia 2023 r. przez RDLP Szczecin została przeprowadzona weryfikacja punktowych (zarówno leśnych i nieleśnych) siedlisk przyrodniczych. W trakcie weryfikacji prowadzono kartowanie granic płatów poszczególnych fitocenoz.

Łącznie w Nadleśnictwie wyróżniono 15 typów siedlisk przyrodniczych na powierzchni: 1099,27 ha, w tym 7 typów siedlisk nieleśnych (139,78 ha) oraz 8 typów siedlisk leśnych (959,49 ha). Największe powierzchnie wśród nieleśnych siedlisk przyrodniczych zajmują torfowiska przejściowe i trzęsawiska - 7140. Wśród siedlisk leśnych dominują kwaśne buczyny 9110 oraz żyzne 9130.

Tabela 36. Zestawienie powierzchni siedlisk przyrodniczych Natura 2000 Nadleśnictwa Głusko

Lp.	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	Pow. geometryczna (ha)
Siedliska nieleśne		
1	3140 - twarłowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic <i>Charetea</i> (jeziora ramienicowe)	28,31
2	3150 - starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nymphaeion, Potamion</i>	13,57
3	3160 - naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	0,10
4	6120* - ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (<i>Koelerion glaucae</i>)	13,40
5	6510 - niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	28,71
6	7140 - torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)	52,36
7	7230 - górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	3,33
Razem (nieleśne):		139,78
Siedliska leśne		
8	9110 - kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagetum</i>)	359,63
9	9130 - żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion</i>)	243,92
10	9160 - grąd subatlantycki (<i>Stellario-Carpinetum</i>)	170,78
11	9170 - grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>)	77,83
12	9190 - kwaśne dąbrowy (<i>Quercion robori-petraeae</i>)	50,89
13	91D0* - bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi-Pinetum, Pino mugo-Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum</i> i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne)	8,41
14	91E0* - łąki wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae, olsy źródłiskowe</i>)	39,80
15	91T0 - sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i> i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>)	8,23
Razem (leśne):		959,49
Razem siedliska przyrodnicze:		1099,27

Fotografia 2. Siedlisko przyrodnicze 7230

(fot. Aleksander Smoliga, RDLP Szczecin)

Fotografia 3. Siedlisko przyrodnicze 91E0*

(fot. Aleksander Smoliga, RDLP Szczecin)

4.7. Ogólna charakterystyka drzewostanów

Drzewostan jest składową ekosystemu leśnego, który tworzy zespół żywych organizmów (biocenoza) oraz jego abiotyczne siedlisko (biotop). Ogólna charakterystyka drzewostanów występujących na terenie Nadleśnictwa znajduje się w Elaboracie PUL (Opisaniu ogólnym). W niniejszym opracowaniu przedstawiono uzupełniającą ocenę stanu lasu. Wybrane cechy taksacyjne dotyczące drzewostanów Nadleśnictwa Głusko w porównaniu z analogicznymi przeciętnymi cechami drzewostanów Lasów Państwowych przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 37. Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów Nadleśnictwa Głusko (tabela opracowana w oparciu o Wzór 1a „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w n-ctwie”)

Jednostka	Przeciętny wiek [lat]	Przeciętna zasobność [m ³ /ha]	Przeciętna przyrost [m ³ /ha]	Udział siedlisk borowych [%]	Udział gatunków iglastych [%]
Nadleśnictwo Głusko	61	246	4,03	71,77	89,85
Lasy Państwowe*	64	275	4,30	49,50	75,60

* wg wyników aktualizacji stanu powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w LP na dzień 1 stycznia 2022 r.

4.7.1. Pochodzenie drzewostanów

Rodzaj i pochodzenie drzewostanów Nadleśnictwa Głusko prezentuje tabela nr 38, w której zestawiono powierzchnię w trzech grupach wiekowych.

Tabela 38. Zestawienie powierzchni według pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych (tabela opracowana w oparciu o Wzór 15 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w n-ctwie”)

Rodzaj i pochodzenie drzewostanów	Wiek (lata)			Ogółem	Udział [%]
	Do 40	Od 41 do 80	Powyżej 80		
odroślowe	1,01	-	-	1,01	0,01
z samosiewu	219,22	52,80	111,92	383,94	3,02
z sadzenia	4091,17	4400,88	3845,97	12338,02	96,97
Podsumowanie dla N-ctwa	4311,40	4453,68	3957,89	12722,97	100,00

Na terenie Nadleśnictwa najczęściej drzewostanów pochodzi z odnowienia sztucznego – głównie z sadzenia, stanowią one prawie całość powierzchni drzewostanów Nadleśnictwa Głusko.

4.7.2. Bogactwo gatunkowe

Bogactwo gatunkowe drzewostanów przedstawiono pod względem ilości gatunków wchodzących w skład górnej warstwy drzew. Uzyskane dane zestawiono w tabeli nr 39 według grup wiekowych.

Tabela 39. Zestawienie powierzchni i miąższości drzewostanów według grup wiekowych i bogactwa gatunkowego (tabela opracowana w oparciu o Wzór 13 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w n-ctwie”)

Struktura drzewostanów, drzewostany	Wiek (lata)			Ogółem	Udział [%]
	Do 40	Od 41 do 80	Powyżej 80		
Jednogatunkowe	1133,27	2502,32	2067,75	5703,34	44,83
Dwugatunkowe	2007,97	1205,89	981,42	4195,28	32,97
Trzygatunkowe	767,14	479,59	624,82	1871,55	14,71
Cztero i więcej gatunkowe	403,02	265,88	283,90	952,80	7,49
Podsumowanie dla Nadleśnictwa:	4311,40	4453,68	3957,89	12722,97	100,00

W Nadleśnictwie Głusko największą powierzchnię zajmują drzewostany jednogatunkowe, stanowiące 44,83% powierzchni leśnej zalesionej. Stosunkowo dużym udziałem wyróżniają się drzewostany dwugatunkowe występujące na blisko 33% powierzchni. Drzewostany trzy- oraz cztero- i więcej gatunkowe mają mniejszy udział w lasach Nadleśnictwa i występują odpowiednio na 14,71% i 7,49% powierzchni.

Powyższe zestawienie obrazuje, mimo dużego udziału siedlisk „borowych” i długotrwałego zrębowego sposobu zagospodarowania, dużą różnorodność gatunkową drzewostanów Nadleśnictwa, która dzięki zapisom zawartym w obecnym PUL nadal będzie się powiększać.

4.7.3. Struktura pionowa drzewostanów

W drzewostanach jednopiętrowych drzewa tworzą zasadniczo jeden pułap wysokości. W warstwę tych drzew przenikają jednak drzewa z okapu drzewostanu (młodsze lub słabiej rozwinięte). Drzewostany dwupiętrowe są to drzewostany, gdzie stworzono w sposób głównie sztuczny, wyraźne dwie warstwy drzew. Drzewa z piętra dolnego w zasadzie nie przenikają do piętra górnego (i równocześnie nie tworzą warstwy podrostu). Drzewostany w klasie odnowienia (KO) to drzewostany, w których w sposób głównie naturalny powstało liczne odnowienie właściwymi dla siedliska gatunkami lub drzewostany użytkowane rębniami złożonymi, gdzie użytkowanie i odnowienie lasu przebiega równocześnie. Drzewostany w klasie do odnowienia (KDO) to drzewostany użytkowane rębniami złożonymi, gdzie ilość młodego pokolenia jest niedostateczna lub jest go brak. Zestawienie powierzchni (powierzchnia leśna zalesiona) i miąższości drzewostanów wg grup wiekowych i struktury przedstawiono w tabeli nr 40.

Tabela 40. Zestawienie powierzchni drzewostanów według grup wiekowych i struktury (tabela opracowana w oparciu o Wzór 14 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w n-ctwie”)

Struktura drzewostanów	Wiek (lata)			Ogółem	Udział [%]
	Do 40	Od 41 do 80	Powyżej 80		
Jednopiętrowa	4300,46	4423,86	2610,27	11334,59	89,09
Dwupiętrowa	-	9,37	129,74	139,11	1,09
KO i KDO	10,94	20,45	1217,88	1249,27	9,82
Podsumowanie dla Nadleśnictwa:	4311,40	4453,68	3957,89	12722,97	100,00

Zdecydowana większość drzewostanów w Nadleśnictwie Głusko to drzewostany jednopiętrowe, stanowiące 89,09% powierzchni leśnej zalesionej. Pozostałą część stanowią drzewostany w klasie odnowienia i do odnowienia, które

zajmują 9,82% powierzchni. Drzewostany dwupiętrowe zajmują niewielkie powierzchnie (1,09% wszystkich drzewostanów), warto jednak w tym miejscu zaznaczyć, że część drzewostanów zaliczonych do struktury jednopiętrowej, posiada w Nadleśnictwie Głusko warstwę podokapową złożoną z tzw. "podrostów dolnego piętra lub inaczej podrostów II - piętra", względnie w górne piętro wnikają młodsze drzewa gatunków znoszących mniejszy dostęp światła.

4.7.4. Zgodność składu gatunkowego z warunkami siedliskowymi

Jednym z ważniejszych wskaźników wykorzystania zdolności produkcyjnej siedlisk jest ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskowym typem lasu. Jest to także w pewnym stopniu wskaźnik naturalności ekosystemów leśnych. W trakcie prac przygotowawczych oraz w procesie przystąpienia do tworzenia projektu PUL uwzględniono między innymi potrzebę dostosowania TD oraz orientacyjnych składów upraw do typu siedliskowego lasu.

W przypadku leśnych siedlisk przyrodniczych prowadzenie na nich gospodarki leśnej miejscami odbiega nieco od typowych działań wykonywanych w drzewostanie, w którym nie stwierdzono występowania takiego siedliska. Wskazana jest modyfikacja postępowania i zastosowanie indywidualnego podejścia do prac na danym siedlisku przyrodniczym. Działanie takie zapewni zachowanie siedliska we właściwym stanie, co stanowi kluczowy element ich ochrony. Zgodnie z zapisami zawartymi w Zasadach Hodowli Lasu możliwe jest modyfikowanie wskazań gospodarczych i podejmowania indywidualnych decyzji gospodarczych uwzględniających zmienność potrzeb lasu w trakcie obowiązywania PUL. Na KZP podjęto decyzję o zalecanych typach drzewostanu TD dla poszczególnych typów siedliskowych lasu (TSL) dla drzewostanów o kierunku gospodarczym.

W tabeli nr 41 zestawiono powierzchnie drzewostanów w rozbiciu na stopnie zgodności składu gatunkowego w poszczególnych typach siedliskowych lasu.

Tabela 41. Zgodność składu gatunkowego z warunkami siedliskowymi

TSL	Pow. [ha]	Stopień zgodności składu gatunkowego z siedliskiem					
		zgodny		częściowo zgodny		niezgodny	
		ha	%	ha	%	ha	%
BB	5,10	2,89	0,02	1,77	0,01	0,44	<0,01
BMB	10,29	5,70	0,04	4,59	0,04		
BMŚW	5053,44	4560,53	35,84	472,57	3,71	20,34	0,16
BMW	3,14	1,71	0,01			1,43	0,01
BŚW	4059,70	3993,68	31,39	65,32	0,51	0,70	0,01
LMB	18,56	9,09	0,07	9,47	0,07		
LMŚW	2803,37	1346,09	10,58	1428,70	11,23	28,58	0,22
LMW	21,94	3,38	0,03	18,56	0,15		
LŚW	673,02	545,22	4,29	65,79	0,52	62,01	0,49
LW	7,85	2,26	0,02	5,59	0,04		
OL	22,82	19,94	0,16	1,57	0,01	1,31	0,01
OLJ	43,74	10,18	0,08	33,05	0,26	0,51	<0,01
Razem [ha]:	12722,97	10500,67	82,53	2106,98	16,56	115,32	0,91

Największą powierzchnię w Nadleśnictwie zajmują drzewostany zgodne z siedliskiem – stanowią one 82,53% powierzchni omawianego obszaru, drzewostany częściowo zgodne stanowią 16,56% powierzchni, a drzewostany niezgodne to zaledwie 0,91% powierzchni leśnej zalesionej Nadleśnictwa Głusko. Za niezgodne

głównie uznano lite drzewostany (lub ze zdecydowaną przewagą) sosnowe, czy brzozowe na siedliskach lasów świeżych bądź lasów mieszanych świeżych. Realizacja zapisów zawartych w PUL zapewni stopniowy spadek areału drzewostanów niezgodnych.

4.7.5. Formy degeneracji ekosystemu leśnego

Degenerację ekosystemu leśnego w Nadleśnictwie Głusko oceniono biorąc pod uwagę następujące elementy:

- stopień pinetyzacji (borowacenia),
- stopień neofityzacji,
- stopień monotypizacji.

Pinetyzacja (borowacenie) jest formą degeneracji ekosystemu leśnego wynikającą ze zbyt dużego udziału sosny (lub świerka) w górnej warstwie drzewostanu na siedliskach boru mieszanego, lasu mieszanego i lasu. W zależności od wielkości udziału sosny i świerka wyróżniono borowacenie: słabe, średnie i mocne (patrz tabela nr 42).

Tabela 42. Zestawienie procentowe stopnia borowacenia na siedliskach boru mieszanego (BM), lasu mieszanego (LM) i lasu (L)

Stopień borowacenia	BM	LM	L
słabe	ponad 80%	50 – 80%	10 – 30%
średnie	—	ponad 80%	31 – 60%
mocne	—	—	ponad 60%

W poniższej tabeli przedstawiono wielkość borowacenia w lasach Nadleśnictwa Głusko w zależności od grup wiekowych drzewostanów.

Tabela 43. Zestawienie powierzchni drzewostanów według form degeneracji lasów – borowacenie (tabela opracowana w oparciu o Wzór 22 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w n-ctwie”)

Stopień borowacenia	Wiek (lata)			Ogółem	Udział [%]
	Do 40	Od 41 do 80	Powyżej 80		
brak	2934,52	1782,27	1385,16	6101,95	47,96
słabe	1149,42	1967,99	2079,59	5197,00	40,85
średnie	218,05	675,63	470,26	1363,94	10,72
mocne	9,41	27,79	22,88	60,08	0,47
Razem N-ctwo:	4311,40	4453,68	3957,89	12722,97	100,00

W Nadleśnictwie Głusko borowaceniem mocnym objęte jest obecnie jedynie 0,47% powierzchni leśnej zalesionej, natomiast nie stwierdzono borowacenia na powierzchni 47,96% omawianego terenu.

Warto też zauważyć, że borowacenie mocne i średnie dla grupy drzewostanów I i II klasy wieku jest obecnie na bardzo niskim poziomie, co świadczy pozytywnie o właściwej pracy jaką w ostatnich okresach gospodarczych podjęło Nadleśnictwo Głusko przy tzw. "wyprowadzaniu" upraw i młodników.

Neofityzacja polega na samoistnym lub sztucznym wnikaniu do ekosystemów leśnych gatunków obcych drzew i krzewów. Na terenie Nadleśnictwa Głusko

stwierdzono cztery gatunki drzew obcych w składzie drzewostanów jako gatunki panujące lub współpanujące oraz pięć gatunków drzew i krzewów występujących w dolnych warstwach drzewostanów (patrz tabele nr 44 i 45).

Tabela 44. Zestawienie powierzchni według form degeneracji lasów – neofityzacja (tabela opracowana w oparciu o Wzór 24 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w n-ctwie”)

Gatunek	Wiek (lata)			Ogółem [ha]	Udział [%]
	Do 40	Od 41 do 80	Powyżej 80		
dagleźja zielona	7,34	0,00	0,88	8,22	38,34
dąb czerwony	2,96	1,00	0,79	4,74	22,10
robinia akacjowa	3,45	3,27	1,40	8,12	37,87
sosna wejmutka			0,36	0,36	1,69
Powierzchnia razem:	13,75	4,27	3,43	21,45	100,00

Neofityzacja w drzewostanach Nadleśnictwa Głusko związana jest z obecnością czterech gatunków obcego pochodzenia w górnej warstwie drzewostanu. Największy udział powierzchniowy wśród neofitów (około 40%) wykazuje dagleźja zielona – gatunek ten stwierdzono na powierzchni 8,28 ha. Drugim pod względem udziału powierzchniowego gatunkiem jest robinia akacjowa zajmująca podobną jak dagleźja powierzchnię 8,14 ha. Widocznym udziałem odznacza się także dąb czerwony występujący na powierzchni 4,72 ha. Udział sosny wejmutki jest dużo mniejszy, łącznie zajmuje ona 0,36 ha.

Ze względu na znikome zjawisko neofityzacji można uznać, że gatunki tu występujące urozmaicają jedynie obraz lasów Nadleśnictwa.

Dokonano również analizy występowania gatunków obcych w dolnych warstwach drzewostanu. Pod uwagę wzięto warstwę podszytu i podrostu. Z danych przedstawionych poniżej wynika, że neofityzacja występuje na powierzchni ok 1300 ha. Jest to jednak powierzchnia całych wydzieleń, niezredukowana o stopień pokrycia powierzchni gatunkiem obcym, więc w rzeczywistości neofity w dolnych warstwach występują na znacznie mniejszej powierzchni.

Tabela 45. Zestawienie powierzchni neofityzacji dolnej warstwy drzewostanów (tabela opracowana w oparciu o Wzór 24a „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w n-ctwie”)

Gatunek	Powierzchnia [ha]	Udział [%]
czeremcha późna	774,74	59,69
dagleźja zielona	50,28	3,87
dąb czerwony	131,64	10,14
robinia akacjowa	325,30	25,06
sosna wejmutka	15,94	1,23
Podsumowanie dla Nadleśnictwa:	1 297,90	100,00

Zdecydowanie najliczniej jako neofit w warstwie podszytu występuje czeremcha późna. Stanowi ona blisko 60% wszystkich neofitów. Udział pozostałych gatunków jest mniejszy, wśród nich dominują robinia akacjowa występująca łącznie na około 325,30 ha oraz dąb czerwony który stwierdzono na 131,64 ha.

Monotypizacja, czyli ujednoczenie składu gatunkowego i wiekowego, występuje wówczas, gdy udział drzewostanów jednego gatunku i jednej klasy wieku wynosi 50-80% powierzchni kompleksu leśnego (monotypizacja częściowa) lub ponad 80% (monotypizacja pełna). Biorąc pod uwagę powyższe, należy stwierdzić, że w warunkach Nadleśnictwa Głusko monotypizacja nie występuje.

4.7.6. Grunty leśne pozostawione do naturalnej sukcesji

Poniżej zestawiono powierzchnie, na których z różnych względów prowadzenie gospodarki leśnej jest utrudnione. Mogą to być m.in. pozbawione drzewostanów tereny o charakterze muraw, zarośli, zakrzaczeń, tereny podmokłe, zalewane czy powierzchnie po wiatrolomach. W trakcie prac urzędzeniowych zostały one opisane jako grunty do naturalnej sukcesji i pozostawione do samoistnego ukształtowania siłami natury (w bazie TAKSATOR zakodowane jako rodzaj powierzchni: SUKCESJA).

Na terenie Nadleśnictwa Głusko zajmują one powierzchnię 16,20 ha (13 pododdziałów).

Tabela 46. Wykaz gruntów pozostawionych do naturalnej sukcesji

Lp.	Adres leśny	Pow. [ha]	Siedlisko	Rodzaj pow.	Funkcja lasu	Gospodarstwo
Obręb Głusko						
1	8m	0,58	BMB	SUKCESJA	OCHR	S
2	33hx	0,73	OL	SUKCESJA	OCHR	S
3	174b	0,96	BMŚW	SUKCESJA	OCHR	S
4	202h	1,77	BB	SUKCESJA	OCHR	S
Obręb Wołogoszcz						
5	73c	1,05	OLJ	SUKCESJA	OCHR	S
6	73h	0,56	OLJ	SUKCESJA	OCHR	S
7	187i	0,84	BMB	SUKCESJA	OCHR	S
8	188g	1,04	LMŚW	SUKCESJA	OCHR	O
9	203a	0,41	OLJ	SUKCESJA	OCHR	S
10	228l	0,87	LMŚW	SUKCESJA	OCHR	O
11	231f	2,71	BMB	SUKCESJA	OCHR	S
12	239d	3,33	BB	SUKCESJA	OCHR	S
13	240d	1,35	LMB	SUKCESJA	OCHR	S

4.7.7. Typy siedliskowe lasu

Siedlisko jest kompleksem czynników abiotycznych wpływających na środowisko leśne. Ukształtowane zostaje pod wpływem położenia (wysokość n.p.m., wystawa, nachylenie terenu), warunków klimatycznych i gleby. Czynniki te należy zawsze rozpatrywać jako powiązany zespół wpływów. Istniejąca klasyfikacja typologiczna lasu oparta jest na 2 kryteriach. Kryterium żyzności dzieli siedliska na 4 podstawowe grupy: siedliska borowe, borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów. Kryterium wilgotności wyróżnia siedliska: suche, świeże, wilgotne i bagienne. Podstawową jednostką typologiczną jest typ siedliskowy lasu (TSL), grupujący siedliska o zbliżonej potencjalnej produktywności. Gospodarka leśna, oparta na podstawach ekologicznych, wymaga dokładnego poznania przyrodniczych warunków produkcji, a następnie ich sklasyfikowania i przedstawienia w formie kartograficznej i opisowej w operacie siedliskowym. Przewiedzione w tym opracowaniu typy siedliskowe lasu stanowią podstawę do dalszych prac urzędniowych, m.in. tworzenia wyłączeń i sporządzania opisów taksacyjnych.

W tabeli 47 przedstawiono udziały poszczególnych typów siedliskowych lasu zestawione na podstawie opisów taksacyjnych wg tworzonego na lata 2024-2033 PUL (grunty leśne zalesione).

Tabela 47. Typy siedliskowe lasu na terenie Nadleśnictwa Głusko

Lp.	Typ Siedliskowy Lasu	Powierzchnia leśna zalesiona (ha)	Udział w powierzchni leśnej zalesionej (%)
1	BB	5,10	0,04
2	BMB	10,29	0,08
3	BMŚW	5053,44	39,72
4	BMW	3,14	0,02
5	BŚW	4059,70	31,91
6	LMB	18,56	0,15
7	LMŚW	2803,37	22,03
8	LMW	21,94	0,17
9	LŚW	673,02	5,29
10	LW	7,85	0,06
11	OL	22,82	0,18
12	OLJ	43,74	0,34
Razem:		12,722,97	100,00

4.7.8. Wykaz drzewostanów czasowo wyłączonych z użytkowania głównego

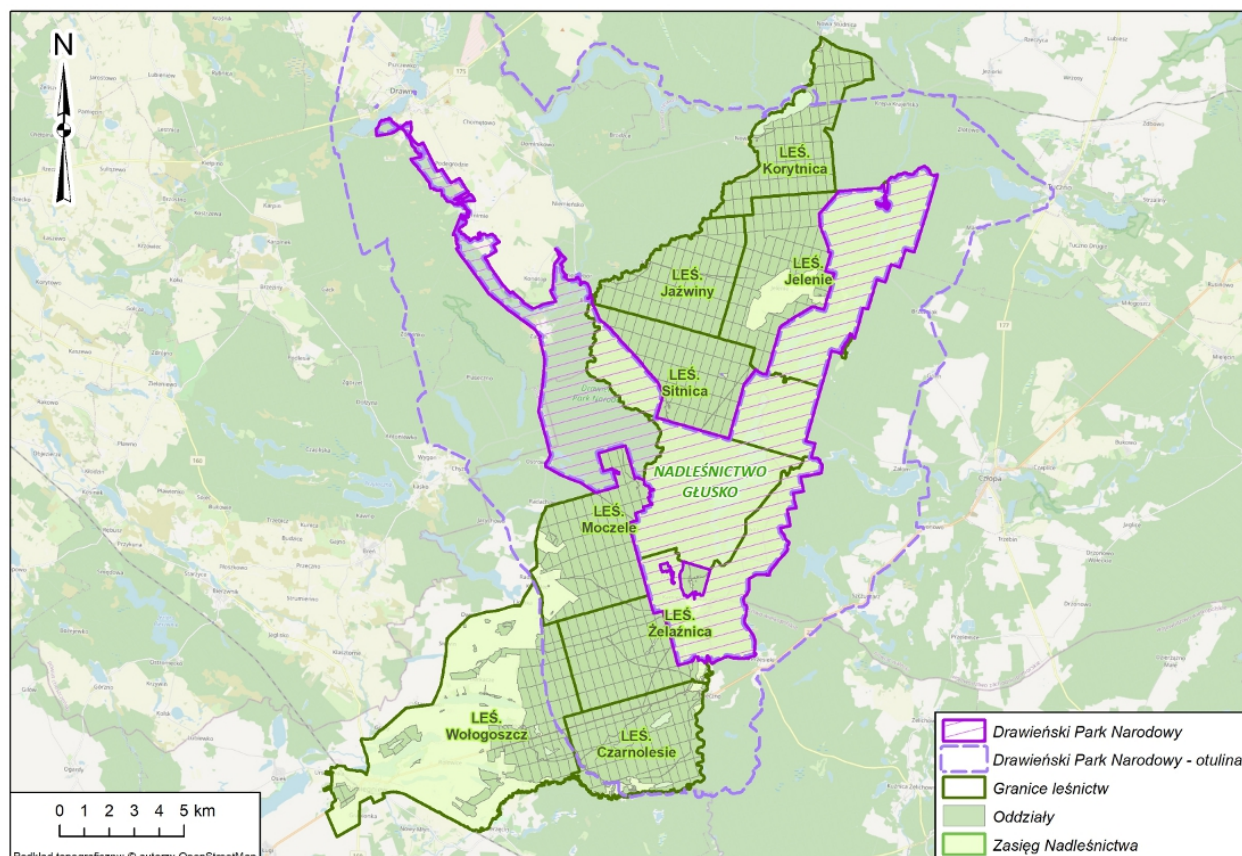
Tabela 48. Wykaz drzewostanów czasowo wyłączonych z użytkowania głównego

Drzewostany bez wskazówek (całe wydzielenia)	Obręb Głusko	Obręb Wołogoszcz	Nadleśnictwo
strefy ochrony całorocznej (bez drzewostanu zachowawczego)	-	51,82	51,82
wyłączone drzewostany nasienne	-	7,04	7,04
drzewostan zachowawczy	-	2,68	2,68
drzewostany w rezerwatach		9,26	9,26
pozostałe drzewostany będące ekosystemami referencyjnymi (bez stref, drzewostanów zachowawczych, i drzewostanów w rezerwatach)	35,97	101,33	137,30
Ogółem:	35,97	172,13	208,10

4.8. Inne cenne przyrodniczo obszary

4.8.1. Otulina Drawieńskiego Parku Narodowego

Drawieński Park Narodowy powołany został Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 kwietnia 1990 r. w sprawie utworzenia Drawieńskiego Parku Narodowego (Dz. U. z 1990 r. Nr 26, poz. 151), zmienionego Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 1996 r. (Dz. U. Nr 4, poz. 28) oraz Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 1998 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Drawieńskiego Parku Narodowego (Dz. U. Nr 156, poz. 1021). Na terenie parku obowiązują zadania ochronne wyznaczone Zarządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14.11.2022 r. w sprawie zadań ochronnych dla Drawieńskiego Parku Narodowego na lata 2023-2024 (Dz. Urz. Min. Klim. i Środ. z 2022 r., poz. 62).

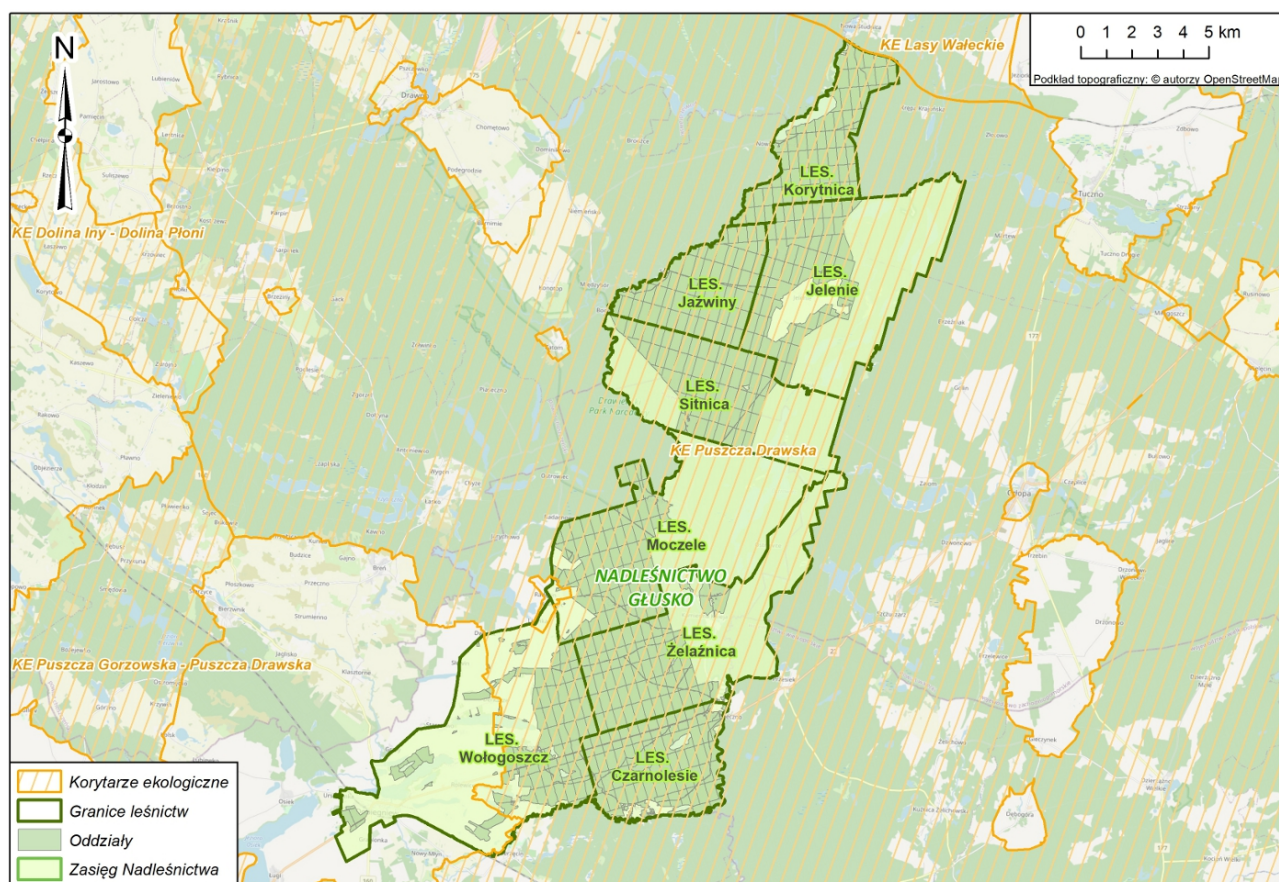
Ilustracja 15. Otulina Drawieńskiego Parku Narodowego na tle gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Głusko

Na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa Głusko występuje otulina parku, która zajmuje powierzchnię 11470,84 ha (grunty leśne: 11223,46 ha, grunty nieleśne: 247,38 ha).

Wykaz zabiegów gospodarczych planowanych w pododdziałach zarządzanych przez Nadleśnictwo Głusko, (wykaz wydzieleń w części dotyczącej otuliny Drawieńskiego Parku Narodowego, opisy taksacyjne, mapę planowanych działań gospodarczych) celem uzgodnienia zapisów w projekcie planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Głusko, na lata 2024-2033, mogących mieć negatywny wpływ na ochronę przyrody Drawieńskiego Parku Narodowego zostały przekazane pismem RDLP w Szczecinie z dnia 14 września 2023 r., do Dyrektora Drawieńskiego PN (znak spr.: ZU.6004.3.2021). Dyrektor Drawieńskiego Parku Narodowego uzgodnił przesłany projekt Planu Urządzenia Lasu pismem z dnia 9 października 2023 roku (znak spr.: DOP-3056/2023/ez).

4.8.2. Korytarze ekologiczne

Według ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, korytarz ekologiczny to obszar umożliwiający migrację zwierząt, roślin lub grzybów. Przez Nadleśnictwo Głusko przebiega jeden korytarz ekologiczny³ pn. "Puszcza Drawska".

Ilustracja 16. Korytarz ekologiczny "Puszcza Drawska" na tle gruntów Nadleśnictwa Głusko

4.8.3. Wykaz parków położonych na gruntach Nadleśnictwa

Na terenie Nadleśnictwa Głusko istnieją dwa cenne parki. Wykaz parków wraz z charakterystyką drzewostanu znajduje się w poniższej tabeli.

Tabela 49. Wykaz parków położonych na gruntach Nadleśnictwa

Lp.	Oddział.	Pow. [ha].	Opis ogólny, gatunki, walory.	Zabiegi.	Uwagi, zagrożenia.
Obręb Wologoszcz					
1	227d	1,03	Wielogatunkowy drzewostan – Jw, Lp, Dbs, Bk, Js, Dg, Jd (90 – 170 lat), położony w pobliżu miejscowości Chrapowo. Występują tu pomniki przyrody – platan klonolistny, żywotnik olbrzymi. Stanowisko bluszczu pospolitego. Obiekt o wysokich walorach krajobrazowych.	-	-
2	60j	2,28	Zadrzewienie położone przy siedzibie Nadleśnictwa Głusko. W parku m.in.: Md, Lp, Kl, Ksz, Dg, Jw, Ak, Dbs, Gb. W parku pomnik przyrody – cis. Stanowisko barwinka pospolitego, bluszczu pospolitego. Obiekt o dużych walorach krajobrazowych.	-	-

³ Na podstawie danych zamieszczonych na serwerach Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (<https://www.gov.pl/web/gdgos/dostep-do-danych-geoprzestrzennych>)

5. WALORY HISTORYCZNO-KULTUROWE

5.1. Wstęp

Przedstawiona poniżej charakterystyka walorów kulturowych Nadleśnictwa Głusko obejmuje zarys historii terenu opracowania oraz opis zabytków kultury materialnej - ogólny dla całego zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa oraz szczegółowy dla terenów będących w jego zarządzie.

W opracowaniu przyjęto ustawową definicję obiektu zabytkowego, według której zabytek oznacza *nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową* (ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Przy sporządzaniu opracowania wykorzystano:

1. Materiały Wojewódzkich Urzędów Ochrony Zabytków w Szczecinie i Zielonej Górze (Delegatura w Gorzowie Wielkopolskim) oraz Narodowego Instytutu Dziedzictwa, w tym: aktualne wykazy i dokumentacje obiektów wpisanych do rejestru zabytków i ewidencji zabytków archeologicznych, karty ewidencyjne zabytków nieruchomych, karty ewidencyjne cmentarzy zabytkowych oraz dokumentację Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP) z kartami ewidencyjnymi zabytków archeologicznych (KEZA).
2. Opracowania (tradycyjne i internetowe) dotyczące obiektów zabytkowych i historii regionu, w szczególności dwie monografie historyczne autorstwa Zbigniewa Mieczkowskiego (*Renesans Głuska n. Drawą za czasów J. Friedricha Sydowa, 2021; Łączy nas Drawa*, wydanie drugie, poszerzone z 2022 r.) na podstawie których sporządzono m.in. kalendarium historyczne i część dotyczącą historii gospodarki leśnej.
3. Opracowania (tradycyjne i internetowe) dotyczące historii i obecnego stanu obiektów Pozycji Pomorskiej (Kupiec M., Olejniczak M., *Struktura militarnego krajobrazu pozycji umocnionej z drugiej wojny światowej na przykładzie wybranych odcinków Pozycji Pomorskiej*, 2020; Miniewicz J., Perzyk B. *Wał Pomorski*, 1997; Motyl K. *Stanowisko obserwacyjne w Starym Osiecznie – pretendent do rangi zabytku architektury obronnej*, 2011 i inne).
4. Mapy archiwalne obszaru opracowania w różnych skalach, w szczególności: niemieckie *Messtischblatt* 1:25 000 (1878-1945), *Karte des Deutschen Reiches* 1:100 000 (1830-1934) oraz *Topographischer Spezial-Karte von Central-Europa* 1:200 000 (1806-1908), dostępne w cyfrowych repozytoriach danych (landkartenarchiv.de, mapywig.org, kartenforum.slub-dresden.de).
5. Przedwojenne urzędowe opracowania statystyczne, zawierające między innymi informacje o obecnie nieistniejących osadach, w szczególności *Gemeindelexikon für das Königreich Preußen* 1898 (dane ze spisu z 1895 r., dostęp na stronie Biblioteki Uniwersyteckiej Cottbus-Senftenberg: opus4.kobv.de).
6. Informacje z części „kulturowej” Programu Ochrony Przyrody z roku 2014 oraz materiały przekazane przez Nadleśnictwo w trakcie prac nad obecnym Planem urządzenia Lasu.

Pełny wykaz wykorzystanych materiałów został zamieszczony w rozdziale 12. Źródła danych.

Przedstawiony w dalszej części opis obiektów zabytkowych na gruntach Nadleśnictwa uwzględnia weryfikację przeprowadzoną w terenie w październiku 2022 i w maju 2023 roku.

5.2. Zarys historii

Nadleśnictwo Głusko położone jest na terenach stanowiących historyczne pogranicze Wielkopolski i Pomorza. Po okresie przynależności do monarchii wczesnopiastowskiej, obszar ten w okresie rozbitcia dzielnicowego stanowił przedmiot sporu pomiędzy polskimi władcami z dynastii piastowskiej i książętami pomorskimi. W połowie XIII w. do rywalizacji o te ziemie włączyli się także władcy Marchii Brandenburskiej, którzy w toku ekspansji prowadzonej znad Odry doprowadzili do utworzenia Nowej Marchii – prowincji wcinającej się klinem pomiędzy Wielkopolską i Pomorze Zachodnie.

Po ustabilizowaniu pod koniec średniowiecza przebiegu granicy państwowej pomiędzy Polską i Marchią Brandenburską na dolnej Drawie i Płocicznej, tereny obecnego Nadleśnictwa na trwałe zostały związane z Brandenburgią, a później z Prusami i Niemcami. Stan ten uległ zmianie dopiero po zakończeniu drugiej wojny światowej, kiedy na mocy postanowień „wielkiej trójki” Polska odzyskała ziemie położone nad Odrą. Dawna, wyznaczona jeszcze w średniowieczu granica polsko-brandenburska na dolnej Drawie i Płocicznej stanowi dziś granicę województw: wielkopolskiego i zachodniopomorskiego po stronie wschodniej oraz lubuskiego po stronie zachodniej.

Historia omawianego terenu koncentruje się wokół kilku głównych wątków, do których zaliczyć można:

- Dzieje trwającej przez większą część średniowiecza rywalizacji władców polskich, pomorskich i brandenburskich o panowanie nad terenami leżącymi nad Drawą.
- Zagospodarowanie dziewiczych terenów Puszczy Drawskiej przez rycerski ród Wedłów, zapoczątkowane rozległymi nadaniami ziemskimi nad środkową Drawą, dokonanymi na rzecz tego rodu w 1269 r. przez księcia Barnima I.
- Rozwój nowoczesnego majątku ziemskiego w Głusku, zapoczątkowany w pierwszej połowie XIX w. przez Johanna Friedricha Sydowa, połączony z powstaniem unikalnego krajobrazu kulturowego i naturalno-kulturowego, którego zasadnicze elementy przetrwały do czasów obecnych.
- Powstanie na początku XX w. na bazie dawnego majątku głuskiego niemieckiego nadleśnictwa państwowego ze szkołą leśną, którego pośrednim kontynuatorem jest obecne Nadleśnictwo Głusko.
- Rozpoczęta na początku lat trzydziestych XX w. budowa niemieckiej linii umocnień Pommernstellung (Pozycja Pomorska, Wał Pomorski), której fragment przebiega przez teren obecnego Nadleśnictwa, a następnie walki o przełamanie tych umocnień w styczniu 1945 r.
- Utworzenie w 1990 r. Drawieńskiego Parku Narodowego i związane z tym wydarzeniem zmiany obszaru i granic Nadleśnictwa, w tym przekazanie na cele związane z ochroną przyrody gruntów o łącznej powierzchni około 4 tysięcy ha.

Najważniejsze wydarzenia historyczne dotyczące terenu obecnego Nadleśnictwa zostały przedstawione poniżej w formie kalendarium.

Tabela 50. Kalendarium ważniejszych wydarzeń historycznych

Okres (data)	Wydarzenie
14-8 tys. lat p.n.e.	Epoka schyłkowego paleolitu, pierwsze ślady pobytu ludzi na terenie obecnego Nadleśnictwa (znaleziska archeologiczne na stanowiskach w rejonie Moczeli i Radęcina)
8-4 tys. lat p.n.e.	Epoka mezolitu, powstanie trwałego zespołu osadniczego w rejonie Łęczyna (południowa część obecnego Nadleśnictwa)
4200-1700 lat p.n.e.	Epoka neolitu, początki gospodarki rolno-hodowlanej, rozwój w dorzeczu Drawy osadnictwa związanego z kulturami: pucharów lejkowych, amfor kulistych i ceramiki sznurowej

Okres (data)	Wydarzenie
1700-650 lat p.n.e.	Epoka brązu, w dorzeczu Drawy osadnictwo ludności kultury przedłużyckiej i lużyckiej
Od połowy VII w. pn.e.	Epoka żelaza, w dorzeczu Drawy osadnictwo ludności kultury lużyckiej, pomorskiej i oksywskiej
IV-VII w.	Okres wędrówki ludów, przybycie plemion słowiańskich
Schyłek X w.	Przyłączenie obszaru opracowania do państwa polskiego przez Mieszka I
XI-XIII w.	Obszar obecnego Nadleśnictwa stanowił fragment pogranicza będącego przedmiotem rywalizacji książąt piastowskich i zachodniopomorskich, a po utworzeniu w XIII wieku Nowej Marchii także margrabiów brandenburskich
Przed 1200	Prawdopodobny czas powstania pomorskiego grodu w dzisiejszym Starym Osiecznie (Hochzeit), strzegącego przeprawy przez Drawę na szlaku handlowym z Wielkopolski na Pomorze
1269	Rozległe nadania dokonane przez księcia Barnima I w Puszczy Drawskiej nad środkową Drawą na rzecz rodziny Wedlów
1286, 1305	Pierwsze wzmianki źródłowe na temat brodu na Drawie koło Głuska (Steinvorde, Steinfurt, pol. Kamienny Bród)
Po 1296	Zagarnięcie przez Brandenburgię ziem na lewym (wschodnim) brzegu Drawy po zabójstwie króla polskiego Przemysła II w Rogoźnie, początek walk o odzyskanie tych terenów przez Polskę
Okolo 1298	Nadanie praw miejskich osadzie rybackiej Dobiegniew (Woldenberg)
1350	Pierwsze wzmianki źródłowe o osadzie hutniczej Żeleznica (Eisenhammer)
XV w.	Dalsze walki o kształt granicy polsko-brandenburskiej, zakończone pod koniec XV w. ustaleniem jej przebiegu na dolnej Drawie i Płocicznej. Granica państwowa przetrwała na tym odcinku do pierwszego rozbioru Polski w 1772 r. (najpierw jako granica polsko-brandenburska, od 1701 r. jako granica polsko-pruska)
1402-1454	Okres panowania krzyżackiego Nowej Marchii
1467	Założenie wsi Dąbrowa (Springe)
1551-1579	Akcja kolonizacyjna prowadzona przez Rudigera Wedla z Drawna, założenie lub powtórne założenie osad: Głusko (Steinbusch), Krępa (Crampe), Miradz (Grüneberg), Nowa Korytnica (Neu Körnitz)
1604	Założenie dużej warzelni soli w Drezdenku, początek transportu soli Notecią i Drawą do Starego Osieczna, a następnie drogą lądową do Drawna (Droga Solna, Salzwege)
1618-1648	Wojna trzydziestoletnia, zniszczenie i splądrowanie szeregu wsi nad Drawą
XVIII-XX w.	Okres wykorzystywania Drawy do spławiania drewna, powstanie kilkunastu nadrzecznych bindug, czyli miejsc służących do przygotowania drewna do spławu (z niem. binden – wiązać)
1752	Założenie osady Moczele (Marcelle)
1816	Zakup majątku rycerskiego Głusko przez Johanna Friedricha Sydowa. Początek intensywnego rozwoju gospodarczego majątku głuskiego, do którego włączone zostały folwarki w Sitnie (Zietenfier), Jeleniach (Bußberg), Miradzu, Ostrowitem (Werder), Rogożnicy (Räumde), Dąbrowie i Sitnicy (Mariental)
1818	Założenie huty szkła w Podszklu (Steinbuscher Glashütte) oraz fabryki papieru i osady w Jażwinach (Hertelsaue)
Po 1820	Budowa zespołu dworsko-folwarcznego w Głusku złożonego z czworobocznego dworu, zabudowy gospodarczej oraz parku
1829-1847	Budowa Kanału Siecieńskiego (Zietenfierkanal) o długości 22 km w celu nawadniania łąk na terenie majątku Głusko
1849	Śmierć Friedricha Sydowa, przejęcie majątku Głusko przez spadkobierców
1875	Budowa nowoczesnej wytwórni sera głuskiego (Steinbuscher Käse) w folwarku majątku głuskiego w Sitnicy

Okres (data)	Wydarzenie
1890	Budowa stacji pomp wodociągu wiejskiego w Głusku
1896-1903	Budowa elektrowni wodnej Kamienna na Drawie
Koniec XIX w.	Budowa obecnego kościoła pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Głusku, z wykorzystaniem fundamentów nieczynnego browaru
1902-1903	Powstanie nadleśnictwa państwowego Głusko na gruntach leśnych dawnego majątku Głusko wykupionych przez państwo. Pierwszym nadleśniczym zostaje Wegner, po nim funkcję sprawuje przez wiele lat Friedrich Christian Feddersen. Przy siedzibie nadleśnictwa w dawnym pałacu głuskim zostaje założona szkoła leśna.
1903	Budowa konnej kolejki wąskotorowej o długości 22 km z Dąbrowy (Springe) do Kępy Krajeńskiej, służącej do transportu drewna i produktów rolnych
1931-1944	Budowa systemu fortyfikacyjnego Pozycji Pomorskiej na odcinku wschodniej granicy Niemiec (Pommernstellung, potocznie Wał Pomorski). Na terenie obecnego Nadleśnictwa powstają fortyfikacje na odcinkach taktycznych Ke (Kesselgrund/Czarnolesie), HO (Hochzeit/Stare Osieczno) oraz Neu (Neubrück/Mostniki)
1946	Formalne przejęcie lasów przedwojennego Nadleśnictwa Głusko przez administrację Lasów Państwowych, utworzenie nadleśnictw: Głusko, Wołogoszcz, Osieczno, Krępa Krajeńska i Nowa Korytnica
1972	Reorganizacja administracji leśnej, połączenie nadleśnictw: Głusko, Wołogoszcz i Krępa Krajeńska (część) w jedno Nadleśnictwo Głusko
1990	Utworzenie Drawieńskiego Parku Narodowego, w skład którego weszło około 4000 ha gruntów z Nadleśnictwa Głusko

5.3. Historia zagospodarowania lasów

Jedną z najwcześniejszych informacji na temat zagospodarowania tej części Puszczy Drawskiej związana jest z przywilejem księcia wielkopolskiego Przemysła I z 1250 r., w którym przyznał on klasztorowi cysterek w Owińskach majątność *hereditas* Ozesno (Osieczno) i Dobiegniew z okolicą, z „wszystkim co jest w lasach, polach, pastwiskach, bagnach, jeziorach, wodach, młynach, barciach z prawem polowań oraz osadzania Niemców, zakładania miast i wsi na prawie niemieckim, zakładania komór celnych, sądownictwa oraz zwalniania ludności od ciężarów i posług” (cyt. za: Mieczkowski 2022, s. 71). Na podstawie przywileju cysterki miały m.in. prawo połowów i pobierania cła z rzeki Drawy od ujścia do niej Korytnicy po Noteć. Postanowienia tego przywileju potwierdził w 1252 r. raz jeszcze Przemysł I, a w 1280 r. jego syn Przemysł II. Cysterki z Owińsk utraciły posiadłości między Osiecznem i Dobiegniewem pod koniec XIII w., kiedy ziemie na zachód od Drawy zostały opanowane przez Nową Marchię.

W 1269 r. Puszcę Drawską pomiędzy Starym Osiecznem i Drawnem otrzymali z nadania księcia Barnima I członkowie rycerskiego rodu Wedłów. Od tego czasu na mapach i w dokumentach obszar ten zaczęto opisywać jako Puszcę Wedelską. Ponieważ nadanie było w naturalny sposób podzielone na dwa kompleksy przez przepływającą tędy Drawę, dla terenów po lewej stronie rzeki zaczęto stosować nazwę Wielka Puszcza Wedelska (Gross Wedelsche Heide), natomiast część prawobrzeżna otrzymała miano Małej Puszczy Wedelskiej (Klein Wedelsche Heide). Tę pierwszą określano też jako miradzką (od osady leśnej Miradz, niem. Grüneberg), natomiast drugą jako zatomską (od Zatomu, niem. Zatten). Nazwy te przetrwały aż do drugiej wojny światowej.

Ilustracja 17. Puszcza Drawska pomiędzy Dobiegniewem (Wollenberg) i Tuczem na mapie „Palatinatus, Posnaniensis in maiori Polonia primarii” z 1662 r. (źródło: <https://polona.pl/>). Na mapie zaznaczono przebieg polsko-brandenburskiej granicy państwowej

Wedlowie z Tuczna i Drawna jako „panowie” Puszczy Drawskiej posiadali wyłączne prawo do polowań na grubą zwierzynę, natomiast na zwierzynę drobną (zające, ptaki) mogli polować także ich poddani. W 1538 r. w lasach Wedłów wprowadzono zakaz polowań z długolufową bronią palną oraz połowów raków w porze nocnej. Obcym myśliwym zabroniono polowań w rejonie opuszczonej wsi Miradz, wokół której urządzono obwód łowiecki. W tym samym roku Jerzy Starszy von Wedel z Drawna i jego kuzyn Jan Młodszy von Wedel z Drawna i Mirosławca wydzielili trzy leśne kompleksy pomiędzy Barnimem i Radęcinem dla władcy Nowej Marchii, Jana z Kostrzyna. W 1540 roku margrabia rozszerzył swoje posiadłości kosztem Wedłów, zajmując znaczną część puszczy pomiędzy Głuskiem a Starym Osiecznem oraz kwartał lasu w rejonie Konotopu. Margrabia utworzył na tych terenach jeden rozległy okręg łowiecki, którego granice został oznakowane malowanymi krzyżami przybitymi do pni drzew. Odtąd Wedlowie mogli swobodnie polować jedynie po wschodniej stronie Drawy, w tzw. Dużej Puszczy Wedelskiej (Miradzkiej).

Ilustracja 18. Teren obecnego Nadleśnictwa na Carte de la Pologne, aut. Rizzi Zannoni, 1772 r. (źródło: <https://www.oldmapsonline.org/>)

Obok łowiectwa jedną z najwcześniejszych form użytkowania lasów było bartnictwo. Prawo do wybierania miodu z barci dzikich pszczoł mieli na podstawie przywileju z 1538 r. wyłącznie Wedlowie, którzy wydierżawiali je w zamian za opłatę dzierżawną w miodzie. W 1569 r. mieszkańcy z Drawna trudniący się pozyskiwaniem miodu w lasach nad Drawą oddawali rocznie tutejszym Wedlom 4,5 beczki miodu, a chłopci z nadbrzeżnego Barnimia aż 5 beczek tego produktu. Wraz z sąsiednimi wsiami na zamek w Drawnie odstawianych było w tym czasie 20 beczek miodu, który trafiał potem przeważnie na targ w Gorzowie, gdzie za beczkę otrzymywano 9 florenów.

Od czasów średniowiecza w lasach Puszczy Drawskiej rozwijały się różne formy działalności gospodarczej wykorzystujące jako surowiec i źródło energii drewno oraz nurt rzeki Drawy. Około połowy XIV wieku istniała już osada hutnicza Żeleźnica (Eisenhammer). Pomiędzy XV i XIX w. w Puszczy oraz na terenach do niej przyległych powstały liczne smolarnie, wypalarnie wapna, manufaktury produkujące węgiel drzewny i potaż oraz fabryki terpentyny, kalafonii i karbidu, a nad Drawą także huty szkła, tartaki i papiernie. Dla zwiększenia efektywności gospodarki na rzadko zaludnionych obszarach leśnych kolejni właściciele prowadzili zakrojone na dużą skalę akcje osadnicze. Pierwszą z nich zainicjował w XVI w. Rudiger Wedel z Drawna (osadnictwo olęderskie), następną przeprowadziło w XVIII w. państwo pruskie za czasów Fryderyka Wielkiego (tzw. kolonizacja fryderycjańska).

Ilustracja 19. Teren obecnego Nadleśnictwa na mapie Reymanna z 1851 r. (źródło: <https://www.landkartenarchiv.de/>). Dawne lasy Wedłów opisane są jako Wielka i Mała Puszcza Wedelska (Grosse, Kleine Wedelsche Heide). Pomiędzy Zatomiem (Zatten) i Radęcinem (Regenthin) rozciągają się należące do państwa lasy radęcińskie (Königliche Regenthiner Forst)

Problemy związane z transportem drewna i towarów na trudno dostępnych terenach leśnych rozwiązano wykorzystując możliwości transportowe Drawy. Flisacy pojawili się na tej rzece prawdopodobnie już po koniec XVII w., jednak prawdziwy rozkwit flisactwa nastąpił po roku 1750, kiedy państwo pruskie zaczęło nadzorować gospodarkę leśną wprowadzając planowe zarządzanie, które zaowocowało znacznym zwiększeniem pozyskania drewna i koniecznością usprawnienia jego transportu. Odpowiedzią był właśnie rozwój flisactwa oraz powstanie na przełomie XIX i XX w. dużego portu rzecznej w Starym Osiecznie, przyjmującego barki i holowniki, którymi wywożono do Gorzowa, Frankfurtu, Hamburga, Berlina i Szczecina płody rolne, tarcicę, cegłę, wapno, mąkę, szkło, terpentynę, kalafonię i smołę.

Ilustracja 20. Przedwojenna pocztówka z Głuska: budynek nadleśnictwa, szkoła leśna i kościół
(źródło: <https://fotopolska.eu/>)

W pierwszej połowie XIX w. wielkim impulsem do rozwoju gospodarczego omawianego terenu stała się działalność właściciela dóbr głuskich Friedricha Sydowa. W Głusku stworzył on wzorcowy majątek ziemski, do którego kierowano na staże studentów, odwiedzały go wycieczki i popularyzowano jego osiągnięcia w prasie. Działał tu młyn, gorzelnia, browar, owczarnia, cegielnia i słynna wytwórnia serów (Steinbuscher Käse), która miała swój sklep firmowy m.in. w Berlinie. Do wybitnych osiągnięć technicznych zaliczano wybudowany w latach 1829-1847 Kanał Siecieński (lub Sicieński, tutaj pisownia za: Mieczkowski 2022) o długości 22 km (Zietenfier Kanał), wykorzystywany do nawadniania łąk oraz na niewielką skalę do spławiania drewna. Innym nowoczesnym jak na tamte czasy rozwiązaniem była ponad dwudziestokilometrowa leśna konna kolejka wąskotorowa do transportu drewna i płodów rolnych, która zaczynała się w Dąbrowie, a następnie przez Sitnicę i Jelenie docierała do Krępy Krajeńskiej, gdzie towary przeladowywano na kolej normalnotorową.

Fotografia 4. Kanał Siecieński na zachód od jeziora Ostrowieckiego

Fotografia 5. Tory wąskotorowej kolejki konnej na terenie dawnego folwarku Jelenie

Na początku XX w. gospodarowanie w tutejszych lasach przejęło nadleśnictwo państwowe Głusko (Staatsforst Steinbusch), które zostało utworzone na gruntach dawnego majątku wykupionych przez państwo. Zajmowało ono powierzchnię 7865 ha (w tym 5986 ha lasów) i składało się z siedmiu leśnictw. Przy nadleśnictwie założono szkołę leśną. Urząd nadleśniczego sprawował najpierw Wagner, a następnie Oskar Zoch. Późniejszym wieloletnim nadleśniczym i dyrektorem szkoły leśnej w latach 1921-1934 był Friedrich Christian Feddersen, którego grób znajduje się na dawnym cmentarzu w Ostrowitem. Na południu nadleśnictwo Głusko graniczyło z nadleśnictwem Osieczno (Staatsforst Hochzeit) o powierzchni 4900 ha. W okresie międzywojennym kierował nim Helmuth Braungartt. Drewno pozyskiwane na terenie tego nadleśnictwa ekspediowano z lokalnej bindugi, która miała dwa baseny do gromadzenia, przechowywania i manipulacji kłodami przed utworzeniem tratw płynących w dół Drawy.

Po zakończeniu drugiej wojny światowej lasy przedwojennych nadleśnictw Głusko i Osieczno zostały przejęte przez polską administrację Lasów Państwowych, a na ich terenie utworzono nowe nadleśnictwa: Głusko, Wołogoszcz, Osieczno, Krępa Krajeńska i Nowa Korytnica. W 1972 r. w wyniku reorganizacji administracji leśnej połączono nadleśnictwa: Głusko, Wołogoszcz i Krępa Krajeńska (część) w obecne Nadleśnictwo Głusko. Po utworzeniu w 1990 r. Drawieńskiego Parku Narodowego, grunty Nadleśnictwa zostały uszczuplone o około 4000 ha, które włączono w granice parku.

5.4. Zabytki w zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa Głusko

W granicach administracyjnych Nadleśnictwa znajduje się kilkadziesiąt obiektów zabytkowych o wysokiej wartości artystycznej, historycznej i naukowej, wśród których na szczególną uwagę zasługują:

- Zespół zabytków w Dobiegniewie z gotyckim kościołem parafialnym pw. Chrystusa Króla z XIV w., średniowieczną basztą z fragmentem murów obronnych oraz dawnym budynkiem arsenału z XIX w.
- Dawne kościoły ewangelickie, obecnie katolickie (parafialne i filialne) w Słowniu (pocz. XVI w.), Wołogoszczy (XVII w.), Starym Osiecznie (1867), Radęcinie (1878) i Głusku (2. poł. XIX w.).
- Dawny zespół dworsko-folwarczny z parkiem w Głusku (opisany szczegółowo w dalszej części opracowania).
- Zabytki techniki, w tym elektrownia wodna Kamienna nad Drawie (1896-1903), dawna papiernia w Jażwinach (XIX), pozostałości systemu hydrotechnicznego na terenie dawnego majątku Głusko (Kanał Siecieński, stacja pomp wodociągu wiejskiego, stawy hodowlane).
- Pozostałości dawnej zabudowy wiejskiej z przełomu XIX i XX oraz pierwszej połowy XX w. (Moczele, Łęczyn).
- Pozostałości niemieckiej linii umocnień Pozycji Pomorskiej (Pommernstellung) z lat 1934-1945.
- Zieleń urządzona, w tym zabytkowe aleje (dębowa i wiązowa) w Głusku, drzewostany z okazami pomnikowymi przy kościołach, na cmentarzach i w parkach oraz pozostałości dawnych nasadzeń wzdłuż starych dróg.

Dziewięć obiektów z omawianego terenu wpisanych jest do księgi A rejestru zabytków (zabytki nieruchome). Wykaz tych obiektów według stanu na sierpień 2023 r. zamieszczono w tabeli 51.

Tabela 51. Zabytki w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Głusko wpisane do rejestru zabytków

Lp	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Rejestr (numer – data)
1	Dobiegniew - miasto	Dobiegniew	Kościół parafialny pw. Chrystusa Króla, gotycki, ceglany, 1. poł. XIV w.	KOK-I-22/76 z 25.11.2005
2	Dobiegniew - miasto	Dobiegniew	Dawny cmentarz przykościelny, data założenia nieznana	KOK-I-22/76 z 25.11.2005
3	Dobiegniew - miasto	Dobiegniew	Baszta z fragmentem murów obronnych, ul. Zabytkowa 1, ceglana, 2. ćw. XIV w.	KOK-I-23/76 z 22.20.1976
4	Dobiegniew - miasto	Dobiegniew	Arsenał, 1 ćw. XIX w.	L-391/A z 19.03.2010
5	Dobiegniew - obszar wiejski	Radęcin	Dawny kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Apostołów Piotra i Pawła, neogotycki, ceglany, 1878 r.	L-863/A z 15.06.2021
6	Dobiegniew - obszar wiejski	Radęcin	Otoczenie dawnego kościoła ewangelickiego, ob. rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Apostołów Piotra i Pawła	L-863/A z 15.06.2021
7	Dobiegniew - obszar wiejski	Stare Osieczno	Schron obserwacyjny, żelbetowy, 1934 r.	L-652/A z 9.06.2014
8	Dobiegniew - obszar wiejski	Słowin	Kościół filialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, gotycki, kamienny, pocz. XVI w.	500 z 22.12.1965
9	Dobiegniew - obszar wiejski	Wołogoszcz	Kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki filialny pw. Podwyższenia Krzyża Świętego, szachulcowy, XVII w.	KI-V-O/48/58 z 5.07.1958

5.5. Zabytki na gruntach Nadleśnictwa Głusko

Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo znajduje się kilkadziesiąt obiektów zabytkowych z kilku różnych kategorii, w tym między innymi:

1. Część dawnego zespołu dworsko-folwarcznego w Głusku z obiektami leżącymi w jego bliskim sąsiedztwie: dawny dwór (obecnie siedziba Nadleśnictwa) z oficyną, zabudowaniami gospodarczymi i parkiem, dawna stacja pomp wodociągu wiejskiego i strzelnica myśliwska.
2. Dawne cmentarze ewangelickie, na których w kilku przypadkach zachowały się interesujące zabytki plastyki nagrobnej (zespół kilkunastu pomników nagrobnych na cmentarzu w Łęczynie, pomnik nagrobny leśnika Fritza Rau w Miradzu, nagrobek w kształcie otwartej księgi w Moczalach, obelisk na dawnym cmentarzu rodzinnym Rumlerów w Starym Osiecznie) oraz pozostałości dużych mauzoleów rodowych (Stare Osieczno, Wołogoszcz).
3. Miejsca pamięci poświęcone osobom i wydarzeniom związanym z terenem opracowania (m.in.: pomnik mieszkańców okolic Głuska poległych podczas pierwszej wojny światowej, pomnik w miejscu wypadku przedwojennego starosty waleckiego Walthera Kleemana, kamień pamiątkowy mieszkańca Żeleźnicy Siegfrieda Greinke, kamienie z tablicami pamiątkowymi powojennych pracowników Nadleśnictwa).
4. Obiekty Pozycji Pomorskiej (Pommernstellung, potocznie Wał Pomorski) wchodzące w skład systemu fortyfikacyjnego wznoszonego w okresie międzywojennym i w czasie II wojny światowej wzdłuż przedwojennej wschodniej granicy Niemiec. Na terenie obecnego Nadleśnictwa są to pozostałości wysadzonych po wojnie umocnień na odcinkach taktycznych Kesselgrund (Czarnolesie), Hochzeit (Stare Osieczno) oraz Neubrück

(Mostniki): schrony bojowe różnego rodzaju, w tym najcięższe schrony typu B-Werk Panzerwerk (Pz. W. 920, 921) schron dowodzenia, schrony obserwacyjne oraz obiekty pomocnicze (fundamenty wieży obserwacyjnej, schron studni wody). Przedstawiony w dalszej części opis obiektów Pommernstellung został oparty na wynikach prac inwentaryzacyjnych badacza tego tematu Krzysztofa Kusego, od którego przyjęto także system jednolitej numeracji, pozwalający na jednoznaczny identyfikację każdego obiektu.

5. Dawne kamienie drogowe oraz znaki dawnych leśnych podziałów powierzchniowych, w tym kilka drogowskazów z zachowanymi czytelnymi przedwojennymi napisami z nazwami miejscowości, wyrytymi w kamieniu lub wykonanymi farbą.
6. Osady służbowe usytuowane na miejscu dawnych leśniczówek i gajówek o rodowodzie sięgającym drugiej połowy XIX i pierwszej połowy XX wieku (Czarnolesie, Żelaźnica, Świnki).
7. Inne interesujące obiekty kulturowe, m.in.: ruiny fabryki Semmlerów w Starym Osiecznie, miejsce po leśniczówce Bukowa Góra (Buchberg) koło Moczeli, dawna binduga Kotlina przy leśniczówce Czarnolesie i inne.

Zestawienie zweryfikowanych źródłowo i potwierdzonych w terenie obiektów zabytkowych położonych na gruntach Nadleśnictwa wraz z ich ogólnym opisem prezentuje 52. Zestawienie przygotowano w porządku według leśnictw. Dodatkowo sporządzone zostało zestawienie obejmujące wyjątkowo liczne na terenie Nadleśnictwa obiekty Pozycji Pomorskiej (Tabela 53).

W skład opisywanego zasobu obiektów zabytkowych wchodzi także 17 stanowisk ujętych w ewidencji zabytków archeologicznych i posiadających dokumentację wykonaną w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP). Na uwagę zasługuje tutaj zgrupowanie stanowisk w południowej części leśnictwa Czarnolesie, w rejonie Łęczyna, gdzie podczas badań archeologicznych udokumentowano istnienie dużego i trwałego zespołu osadniczego z okresu mezolitu. Zestawienie wszystkich stanowisk z ewidencji prezentuje Tabela 54.

Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo znajduje się jeden obiekt objęty ochroną prawną na podstawie wpisu do rejestru zabytków. Jest to schron bierny ze stanowiskiem obserwatora artylerii, wybudowany w 1934 roku na odcinku taktycznym HO (niem. Hochzeit, pol. Stare Osieczno) Pozycji Pomorskiej. Schron został wkomponowany w narożnik ogrodzenia cmentarz ewangelickiego. Jest jednym z najlepiej zachowanych obiektów w swojej klasie, z pancerną kopułą obserwacyjną, wspornikiem siedziska obserwatora oraz rzadko spotykanymi detalami: sygnaturą taktyczną oraz sygnaturą z numerem fabrycznym, danymi producenta i rokiem produkcji (nr w rejestrze L-652/A z 9.06.2014).

W rozdziale 5.7. zamieszczono przykładowe fotografie najcenniejszych i najbardziej interesujących zabytków z poszczególnych kategorii (autor wszystkich fotografii: Piotr Rochowski, Krameko Sp. z o. o.).

Tabela 52. Zestawienie informacji o obiektach zabytkowych na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa Głusko

Lp	Lokalizacja (leśnictwo, pododdział)	Nazwa obiektu	Ogólny opis
1	Czarsolesie 162-a	Ruiny fabryki Semmlerów	Ruiny znajdują się około 200 m na północny wschód od dawnego cmentarza ewangelickiego w Starym Osiecznie. W pierwszej połowie XX w. działała w tym miejscu 18-piecowa fabryka terpentyny, smoły i węgla drzewnego należąca do Artura Semmlera [Mieczkowski 2022]. Zachowały się ceglane i ceglano-betonowe fragmenty fundamentów oraz duża ilość gruzu.
2	Czarsolesie 162-a	Dawny cmentarz ewangelicki w Starym Osiecznie (Hochzeit)	Cmentarz założony w połowie XIX w., w późniejszym czasie poszerzony w kierunku południowym. Posiada kształt prostokąta o powierzchni 0,3 ha. Dwa dawne wejścia na jego teren prowadziły od strony zachodniej (obecnie droga do Głuska) [WUOZ]. Granice założenia czytelne. Na części obwodu zachowały się betonowe słupy dawnego ogrodzenia. Pierwotny układ i jego rozplanowanie częściowo czytelne. Zachowało się kilka pomników nagrobnych z częściowo czytelnymi inskrypcjami, fragmenty zniszczonych nagrobków i postumentów oraz ślady kilkunastu grobów, część z obramowaniem betonowym, część w formie zarysów ziemnych. Uwagę zwracają ruiny dużego mauzoleum rodzinnego w północnej, starszej części cmentarza. Nazwiska odczytane na nagrobkach: Eduard Oppermann (1885-1940), Fam. Gellert (napis na prowizorycznej, drewnianej tabliczce), Berta Konrad (1868-1927), George Biefr...? (1851-1879). W 1934 r. na terenie nekropolii wybudowano schron ze stanowiskiem obserwatora artylerii, wchodzący w skład umocnień Pozycji Pomorskiej. Schron został wkomponowany w północno-wschodni narożnik ogrodzenia. W latach 80. XX w. kilka grobów znajdowało się pod opieką rodzin przyjeżdżających z Niemiec. Roślinność na cmentarzu: robinie akacjowe, brzozy, dęby, klony, lipy, świerki, modrzewie, lilak.
3	Czarsolesie 162-f	Stanowisko obserwacyjne HO-08 Pozycji Pomorskiej	Schron bierny ze stanowiskiem obserwatora artylerii, wyposażony w pancerną kopułę obserwacyjną typu 9P7. Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym HO (niem. Hochzeit, pol. Stare Osieczno) Pozycji Pomorskiej. Posiadał lekką klasę odporności C (ściany żelbetowe 0,6 m). Schron został wkomponowany w narożnik ogrodzenia starego cmentarza ewangelickiego. Obiekt w dobrym stanie, z zachowaną kopułą obserwacyjną, wspornikiem siedziska obserwatora i sygnaturą taktyczną Artl.Beob.Ho. Na pancerzu kopuły czytelna sygnatura z numerem fabrycznym (11), z danymi producenta (zakłady Otto Grusona z Magdeburga) i rokiem produkcji (1934).
4	Czarsolesie 162-w	Schron bojowy HO-07 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy). Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym HO (niem. Hochzeit, pol. Stare Osieczno) Pozycji Pomorskiej. Posiadał lekką klasę odporności C (ściany żelbetowe 0,6 m i pancerna płyta stalowa 40 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
5	Czarsolesie 163-b	Schron bojowy HO-11 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy) z zewnętrznym stanowiskiem obserwatora. Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym HO (niem. Hochzeit, pol. Stare Osieczno) Pozycji Pomorskiej. Posiadał średnią klasę odporności B1 (ściany żelbetowe 1 m, pancerz stalowy do 100 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
6	Czarsolesie 163-d	Schron bojowy HO-09 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy) ze stanowiskiem obserwatora pod kopułą pancerną 9P7 (niezachowana). Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym HO (niem. Hochzeit, pol. Stare Osieczno) Pozycji Pomorskiej. Posiadał najwyższą klasę odporności B (ściany żelbetowe 1,5 m, pancerz stalowy do 200 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
7	Czarsolesie 163-d	Schron bojowy HO-10 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy). Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym HO (niem. Hochzeit, pol. Stare Osieczno) Pozycji Pomorskiej. Posiadał średnią klasę odporności B1 (ściany żelbetowe 1 m, pancerz stalowy do 100 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
8	Czarsolesie 163-g	Stanowisko obserwacyjne HO-06 Pozycji Pomorskiej	Schron bierny ze stanowiskiem obserwatora zabezpieczonym poziomą płytą pancerną o wymiarach 200x200 cm i grubości 10 cm (niezachowana). Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym HO (niem. Hochzeit, pol. Stare Osieczno) Pozycji Pomorskiej. Posiadał średnią klasę odporności B1 (ściany żelbetowe 1 m, płyta pancerna 100 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.

Lp	Lokalizacja (leśnictwo, pododdział)	Nazwa obiektu	Ogólny opis
9	Czarcolesie 163-h	Cmentarz rodziny Rumler	Cmentarz założony w pierwszej połowie XX w. na planie wydłużonego prostokąta o powierzchni około 0,15 ha [WUOZ]. W przeszłości były tu cztery groby członków rodziny Rummler, do której przed wojną należał duży tartak z napędem parowym „Elizabeth Mühle” w Starym Osiecznie. Najbardziej okazały jest blok granitowy poświęcony synowi właściciela tartaku, Adolfowi (1893-1915), który poległ podczas pierwszej wojny światowej na froncie we Francji. Jego grób prawdopodobnie miał charakter symboliczny. U stóp pomnika widoczne są ślady wykopu poszukiwawczego. Obok leży płyta pomnikowa z grobu Luise Rumler (1905-1925) oraz jej trzech córek: Hildegard, Else i Louise. Dwa pozostałe pomniki zniknęły z cmentarza w niewyjaśnionych okolicznościach. Jak pisze Zbigniew Mieczkowski: „Pierwszy poświęcony był Adolfowi Rummlerowi seniorowi, który w 1929 roku popełnił samobójstwo. Prawdopodobnie przyczyną tego był światowy kryzys gospodarczy i utrata tutejszego tartaku. Ostatnia płyta wspominała kolejnych dwóch synów Adolfa i Louise, Richarda, który zmarł w 1934 roku oraz Karla, który zginął na początku II wojny światowej” [Mieczkowski 2022]. Kilkanaście metrów na północ od grobów Rummlerów znajduje się jeszcze jeden nagrobek w formie głazu z paskowca. Jest to grób Kurta Dittmara, który poległ podczas pierwszej wojny światowej we Francji 9 stycznia 1915 roku. Granice założenia cmentarnego nieczytelne, brak śladów ogrodzenia.
10	Czarcolesie 163-h	Stanowisko obserwacyjne HO-04 Pozycji Pomorskiej	Schron bierny ze stanowiskiem obserwatora artylerii, wyposażony w pancerną kopułę obserwacyjną 9P7 (niezachowana). Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym HO (niem. Hochzeit, pol. Stare Osieczno) Pozycji Pomorskiej. Posiadał średnią klasę odporności B1 (ściany żelbetowe 1 m, pancerz stalowy do 100 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
11	Czarcolesie 163-h	Schron dowodzenia HO-03 Pozycji Pomorskiej	Schron bierny ze stanowiskiem dowodzenia. Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym HO (niem. Hochzeit, pol. Stare Osieczno) Pozycji Pomorskiej. Posiadał średnią klasę odporności B1 (ściany żelbetowe 1 m, pancerz stalowy do 100 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
12	Czarcolesie 163-l	Schron bojowy HO-02 "Dromedar" Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia okrężnego z pięciu ciężkich karabinów maszynowych (ckm), typ B-werk, określane także jako Panzerwerk 920 (Pz. W. 920), z nazwą własną "Dromedar". Wybudowany w 1935 r. na odcinku taktycznym Ke (niem. Kesselgrund, pol. Czarcolesie) Pozycji Pomorskiej. Posiadał najwyższą klasę odporności B (ściany żelbetowe 1,5 m, pancerze stalowe do 200 mm). Był wyposażony w dwie kondygnacje: górną, z pięcioma izbami bojowymi dla ckm MG 08 (w tym jedna izba z niezachowaną kopułą pancerną typu 2P7) oraz dolną, socjalno-techniczną, mieszczącą maszynownię z pomieszczeniem filtrów, kuchnię, izby łączności i dowodzenia. Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu. Na jednym z fragmentów zniszczonej konstrukcji zachował się odcisnięty w betonie napis z nazwą własną "Dromedar".
13	Czarcolesie 164-a	Schron bojowy HO-12 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy). Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym HO (niem. Hochzeit, pol. Stare Osieczno) Pozycji Pomorskiej. Posiadał lekką klasę odporności C (ściany żelbetowe 0,6 m i pancerz stalowy 40 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
14	Czarcolesie 164-c	Schron bojowy HO-05 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy) pełniący jednocześnie funkcję stanowiska dowodzenia. Posiadał pomieszczenie dla drużyny wypadowej, izbę łączności oraz izbę dowódcy. Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym HO (niem. Hochzeit, pol. Stare Osieczno) Pozycji Pomorskiej. Wzniesiony w średniej klasie odporności B1 (ściany żelbetowe 1 m, pancerz stalowy do 100 mm). Prawa ściana o zwiększonej grubości 1,4 m. Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
15	Czarcolesie 186-f	Schron bojowy HO-01 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia z dwóch ciężkich karabinów maszynowych (schron dwusektorowy), określane także jako Panzerwerk 919 (Pz. W. 919) z trójstrzelnicową kopułą pancerną typu 3P7 (niezachowana). Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym HO (niem. Hochzeit, pol. Stare Osieczno) Pozycji Pomorskiej. Posiadał średnią klasę odporności B1 (ściany żelbetowe 1 m, pancerz stalowy 100 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
16	Czarcolesie 186-i	Schron bojowy KE-21 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia okrężnego z jednego karabinu maszynowego, typ Ringstand 58 c (Bauform 201). Wybudowany w 1944 r. na odcinku taktycznym Ke (niem. Kesselgrund, pol. Czarcolesie) Pozycji Pomorskiej. Posiadał najniższą klasę odporności D. Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Głusko

Lp	Lokalizacja (leśnictwo, pododdział)	Nazwa obiektu	Ogólny opis
17	Czarcolesie 186-j	Schron bojowy KE-19 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy), określany jako Panzerwerk 918 (Pz. W. 918), z kopułą pancerną typu 3P7 (niezachowana). Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym Ke (niem. Kesselgrund, pol. Czarcolesie) Pozycji Pomorskiej. Posiadał najwyższą klasę odporności B (ściany żelbetowe 1,5 m, pancerz stalowy do 200 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
18	Czarcolesie 186-j	Schron bojowy KE-22 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia okrężnego z jednego karabinu maszynowego, typ Ringstand 58 c (Bauform 201). Wybudowany w 1944 r. na odcinku taktycznym Ke (niem. Kesselgrund, pol. Czarcolesie) Pozycji Pomorskiej. Posiadał najniższą klasę odporności D. Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
19	Czarcolesie 186-j	Fundamenty wieży obserwacyjnej KE-20 Pozycji Pomorskiej	Fragmenty betonowych fundamentów wieży obserwacyjnej typu 8PZ wybudowanej w 1934 r. na odcinku taktycznym Ke (niem. Kesselgrund, pol. Czarcolesie) Pozycji Pomorskiej.
20	Czarcolesie 186-m	Schron bojowy KE-18 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy). Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym Ke (niem. Kesselgrund, pol. Czarcolesie) Pozycji Pomorskiej. Posiadał średnią klasę odporności B1 (ściany żelbetowe 1 m, pancerz stalowy do 100 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
21	Czarcolesie 207-m	Schron bojowy KE-16 (Ke.18) Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia okrężnego z pięciu ciężkich karabinów maszynowych (ckm), typ B-werk, określany także jako Panzerwerk 917 (Pz. W. 917). Wybudowany w latach 1934-1935 na odcinku taktycznym Ke (niem. Kesselgrund, pol. Czarcolesie) Pozycji Pomorskiej. Posiadał najwyższą klasę odporności B (ściany żelbetowe 1,5 m, pancerz stalowy do 200 mm, kopuły pancerne do 250 mm). Był wyposażony w dwie kondygnacje: górną, z pięcioma izbami bojowymi dla ckm MG 08 (w tym jedna izba z kopułą pancerną typu 2P7, niezachowana) oraz dolną, socjalno-techniczną, mieszczącą maszynownię z pomieszczeniem filtrów, kuchnię, izbę łączności i izbę dowodzenia. Pomimo wysadzenia obiekt jest zachowany w czytelnym stanie, szczególnie górna kondygnacja, która po eksplozji pozostała w całości. Kondygnacja dolna zniszczona w większym stopniu. Na jednej ze ścian zachowana sygnatura taktyczna Ke.18
22	Czarcolesie 207-f	Schron bojowy KE-17 (Ke.19) Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy). Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym Ke (niem. Kesselgrund, pol. Czarcolesie) Pozycji Pomorskiej. Posiadał średnią klasę odporności B1 (ściany żelbetowe 1 m, pancerz stalowy do 100 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
23	Czarcolesie 207-k	Schron bojowy KE-13 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia bocznego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy). Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym Ke (niem. Kesselgrund, pol. Czarcolesie) Pozycji Pomorskiej. Posiadał lekką klasę odporności C (ściany żelbetowe 0,6 m i pancerz stalowy 40 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
24	Czarcolesie 207-k	Stanowisko obserwacyjne KE-14 Pozycji Pomorskiej	Odkryte stanowisko dla jednego obserwatora. Wybudowane w 1934 r. na odcinku taktycznym Ke (niem. Kesselgrund, pol. Czarcolesie) Pozycji Pomorskiej. Obiekt o lekkiej klasie odporności C (ściany żelbetowe 0,6 m), zachowany w dobrym stanie.
25	Czarcolesie 207-l	Schron bojowy KE-15 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia bocznego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy). Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym Ke (niem. Kesselgrund, pol. Czarcolesie) Pozycji Pomorskiej. Posiadał lekką klasę odporności C (ściany żelbetowe 0,6 m, płyta stalowa 40 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu
26	Czarcolesie 238-a	Dawna binduga Kottlina	Jedną z dwudziestu dawnych bindug, czyli miejsc służących do przygotowania drewna do spławu (z niem. binden – wiązać), istniejących na Drawie w okresie funkcjonowania spławu od XVIII do drugiej połowy XX w. Przy bindudze znajduje się drewniany krzyż "papieski" szlaku kajakowego im. Księdza Kardynała Karola Wojtyły, pole biwakowe nad Drawą oraz otoczona starodrzewem leśniczówka Czarcolesie (Kesselgrund).

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Głusko

Lp	Lokalizacja (leśnictwo, pododdział)	Nazwa obiektu	Ogólny opis
27	Czarcolesie 238-f	Osada służbowa Czarnolesie (Kesselgrund)	Osada założona w drugiej połowie XIX w. na terenie lasów królewskich Stare Osieczno (Königliche Forst Hochzeit, następnie nadleśnictwo państwowe Stare Osieczno – Staatsforst Hochzeit), w zespole dóbr (Forstgutbezirt) obejmującym cztery osady leśne należące do okręgu sądowego Dobiegniew (Woldenberg). W 1895 r. mieszkało tutaj 9 osób [Gemeindelexikon]. Na mapach archiwalnych osada była opisywana jako leśniczówka Kesselgrund [Messtischblatt]. Nazwa pochodzi od niemieckiego słowa Kessel oznaczającego kotłnię (kilkaset metrów na zachód znajdowały się mokradła Kessel Bruch). Od końca XIX w. do drugiej połowy XX w. obok leśniczówki funkcjonowała binduga nad Drawą (miejsce służące do składowania i przygotowania drewna do spławu). Po wojnie była tutaj leśniczówka Kotlina, obecnie w osadzie mieści się siedziba leśnictwa Czarnolesie Nadleśnictwa Głusko. W Państwowym Rejestrze Nazw Geograficznych zachowała się dla tego miejsca stara nazwa Kotlina.
28	Czarcolesie 238-o	Schron bojowy KE-11 (Ke.10) Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia z dwóch ciężkich karabinów maszynowych (schron dwusektorowy), określane także jako Panzerwerk 916 (Pz. W. 916), z pancerną kopułą trójstrzelnicową typu 3P7 (niezachowana) oraz dodatkowym pomieszczeniem (izbą pogotowia bojowego) dla drużyny wypadowej. Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym Ke (niem. Kesselgrund, pol. Czarnolesie) Pozycji Pomorskiej. Posiadał średnią klasę odporności B1 (ściany żelbetowe 1 m, pancerz stalowy 100 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu, na ścianie wewnętrznej słabo czytelna sygnatura taktyczna Ke.10.
29	Czarcolesie 238-o	Schron bojowy KE-23 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia okrężnego z jednego karabinu maszynowego, typ Ringstand 58 c (Bauform 201). Wybudowany w 1944 r. na odcinku taktycznym Ke (niem. Kesselgrund, pol. Czarnolesie) Pozycji Pomorskiej. Posiadał najniższą klasę odporności D. Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
30	Czarcolesie 238-o	Schron bojowy KE-12 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy). Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym Ke (niem. Kesselgrund, pol. Czarnolesie) Pozycji Pomorskiej. Posiadał średnią klasę odporności B1 (ściany żelbetowe 1 m, pancerz stalowy do 100 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
31	Czarcolesie 239-i	Kamień pamiątkowy Krause Ruh	Kamień z wrytą inskrypcją: „Krasue/ Ruh” znajduje się przy starej drodze ze Starego Osieczna (Hochzeit) do Łęczyna (Lenzenbruch), około 500 m na południowy zachód od leśniczówki Czarnolesie. Obok betonowa podstawa nieistniejącego drogowskazu. Kamień i drogowskaz nie są zaznaczone na mapach przedwojennych.
32	Czarcolesie 252-g	Schron bojowy KE-10 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy), typ Regelbau C-1. Wybudowany w 1937 r. na odcinku taktycznym Ke (niem. Kesselgrund, pol. Czarnolesie) Pozycji Pomorskiej. Posiadał lekką klasę odporności C (ściany żelbetowe 0,6 m i pancerze stalowe do 60 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
33	Czarcolesie 252-g	Schron bojowy KE-08 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy), typ Regelbau C-2 z dodatkowym pomieszczeniem (izbą pogotowia bojowego) dla drużyny wypadowej. Wybudowany w 1937 r. na odcinku taktycznym Ke (niem. Kesselgrund, pol. Czarnolesie) Pozycji Pomorskiej. Posiadał lekką klasę odporności C (ściany żelbetowe 0,6 m i pancerze stalowe do 60 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
34	Czarcolesie 252-f	Schron bojowy KE-09 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy), typ Regelbau C-1. Wybudowany w 1937 r. na odcinku taktycznym Ke (niem. Kesselgrund, pol. Czarnolesie) Pozycji Pomorskiej. Posiadał lekką klasę odporności C (ściany żelbetowe 0,6 m i pancerze stalowe do 60 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
35	Czarcolesie 252-g	Schron bojowy KE-24 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia okrężnego z jednego karabinu maszynowego, typ Ringstand 58 c (Bauform 201). Wybudowany w 1944 r. na odcinku taktycznym Ke (niem. Kesselgrund, pol. Czarnolesie) Pozycji Pomorskiej. Posiadał najniższą klasę odporności D. Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
36	Czarcolesie 252-i	Schron bojowy KE-07 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy), typ Regelbau C-1. Wybudowany w 1937 r. na odcinku taktycznym Ke (niem. Kesselgrund, pol. Czarnolesie) Pozycji Pomorskiej. Posiadał lekką klasę odporności C (ściany żelbetowe 0,6 m i pancerze stalowe do 60 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Głusko

Lp	Lokalizacja (leśnictwo, pododdział)	Nazwa obiektu	Ogólny opis
37	Czarsolesie 259 c	Dawny cmentarz ewangelicki w Łęczynie (Lenzenbruch)	Cmentarz założony w połowie XIX w. na planie zbliżonym do kwadratu o powierzchni około 0,45 ha, z dwoma dawnymi wejściami od strony północnej i zachodniej. Opuszczony po drugiej wojnie światowej [WUOZ]. Granice założenia wyznaczone od północy i zachodu przez drogi, od wschodu i południa słabiej czytelne. Pierwotny układ kwater zatarty. Zachowało się kilkanaście kompletnych pomników nagrobnych z czytelnymi inskrypcjami, fragmenty nagrobków i obramowań grobów oraz kilkadziesiąt mogił - część z obramowaniem betonowym, pozostałe w formie zarysów ziemnych. Uwagę zwraca pomnik nagrobny z żeliwnym krzyżykiem i motywem splecionych dłoni, wyremontowany przez mieszkańca Łęczyna i ustawiony w pobliżu dawnego wejścia północnego, a także pomnik nagrobny Friedricha Kroppa w południowo-wschodniej części cmentarza oraz żeliwna tablica z inskrypcją, będąca prawdopodobnie fragmentem ogrodzenia grobowca. Nie odnaleziono nagrobka z 1866 r., który w karcie ewidencyjnej z 1989 r. został wskazany jako najstarszy na cmentarzu. Nazwiska odczytane z inskrypcji nagrobnych (w kolejności lat pochówku): Friedrich Wilhelm Kropp (1849-1874, najstarsza odczytana inskrypcja), Karl Gabberl (1896-1897), Wilhelm Humboldt (1858-1911), Mathilde Krienke (1860-1928), Emma Krienke (1894-1929), Hulda Humboldt (1856-1931), Charlotte Steckhan (1914-1935). Roślinność na cmentarzu: dęby, lipy, świerki, modrzewie, żywotnik zachodni, czeremcha, lilak, bluszcz pospolity.
38	Czarsolesie 261-a	Schron bojowy KE-05 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy), typ Regelbau C-2 z dodatkowym pomieszczeniem (izbą pogotowia bojowego) dla drużyny wypadowej. Wybudowany w 1937 r. na odcinku taktycznym Ke (niem. Kesselgrund, pol. Czarsolesie) Pozycji Pomorskiej. Posiadał lekką klasę odporności C (ściany żelbetowe 0,6 m i pancerze stalowe do 60 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu
39	Czarsolesie 261-a	Schron bojowy KE-06 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy), typ Regelbau C-1. Wybudowany w 1937 r. na odcinku taktycznym Ke (niem. Kesselgrund, pol. Czarsolesie) Pozycji Pomorskiej. Posiadał lekką klasę odporności C (ściany żelbetowe 0,6 m i pancerze stalowe do 60 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
40	Czarsolesie 262-d	Schron bojowy KE-04 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy), typ Regelbau C-2 z dodatkowym pomieszczeniem (izbą pogotowia bojowego) dla drużyny wypadowej. Wybudowany w 1937 r. na odcinku taktycznym Ke (niem. Kesselgrund, pol. Czarsolesie) Pozycji Pomorskiej. Posiadał lekką klasę odporności C (ściany żelbetowe 0,6 m i pancerze stalowe do 60 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
41	Jażwiny 123-a	Nieistniejąca osada młyńska Bussberger Mühle	Osada młyńska nad Korytnicą, na lewym brzegu rzeki, opisywana na mapach archiwalnych jako Ober Mühle [KDR 1830], następnie Bussberger Mühle [KDR 1893, 1919]. Była związana z odległym o około 4,5 km na wschód folwarkiem Jelenie (Bussberg, Bußber). Obok młyna znajdował się most na Korytnicy, którym biegła droga z Jeleni do Dominikowa (Minken). Osada przestała istnieć prawdopodobnie w latach 20. lub 30. XX wieku - na mapach z roku 1934 i 1937 nie ma już tutaj żadnej zabudowy, zaznaczony jest tylko sam most na Korytnicy [Messtischblatt]. Zachowały się zarysy ziemne dwóch budynków z niewielką ilością gruzu i pozostałości przyczółków mostowych (nasypy ziemne). W korycie rzeki widoczne są fragmenty kilku drewnianych pali pochodzących z konstrukcji nieistniejącego mostu.
42	Jażwiny 152-b	Dawny cmentarz ewangelicki w Sówce (Luisenau)	Cmentarz założony w połowie XIX w. na planie nieregularnego czworoboku o powierzchni około 0,25 ha, z dawnym wejściem od północnego wschodu. Opuszczony po drugiej wojnie światowej [WUOZ]. Granice nieczytelne, brak śladów ogrodzenia, pierwotny układ i rozplanowanie całkowicie zatarte. Brak śladów nagrobków i grobów. Roślinność na cmentarzu: buk, lipa, lilak, śnieguliczka, bluszcz pospolity. Przy drodze biegnącej obok cmentarza rosną stare dęby.
43	Jażwiny 170-h	Bezimienna mogiła	Mogiła lub kamień pamiątkowy znajduje się około 200 m na południowy wschód od zabudowań osady Jażwiny. Na betonowym postumencie ustawiony jest nieregularny głaz z zatartą inskrypcją w języku niemieckim (krój pisma gotycki). Czytelne są daty umieszczone na końcu inskrypcji: 28.2.1843 – 23.8.1912.

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Głusko

Lp	Lokalizacja (leśnictwo, pododdział)	Nazwa obiektu	Ogólny opis
44	Jażwiny 189-b	Dawny cmentarz ewangelicki w Jażwinach (Hertelsaue)	Cmentarz założony w połowie XIX w. na planie nieregularnego czworoboku o powierzchni około 0,12 ha, z dawnym wejściem od strony wschodniej. Opuszczony po drugiej wojnie światowej [WUOZ]. Obecnie granice nieczytelne, brak śladów ogrodzenia, pierwotny układ i rozplanowanie całkowicie zatarte. Zachował się żeliwny krzyż z grobu Emilie Salzmann geb. Rosanska (1820-1867), który został przemieszczony z mogiły i ułożony pod drzewem. W pobliżu znajduje się fragment betonowego nagrobka w formie pnia drzewa, także przemieszczony. Poza tym brak nagrobków i śladów mogił. Nie odnaleziono opisanego w dokumentacji konserwatorskiej z 1989 r. nagrobka z porcelanową tabliczką imienną Ludwiga Berkera (1897-1900). Starodrzew na cmentarzu: lipy, dęby, buk.
45	Jelenie 124-o	Krzyż przydrożny	Krzyż z drewnianych belek przy starym dębie na rozstaju dróg, kilkadziesiąt metrów od leśniczówki Jelenie. Na krzyżu figura Jezusa osłonięta półokrągłym blaszanym daszkiem z ząbkowaną krawędzią. Na belce pionowej wyryty napis: W X/ ROCZNICE/ UTWORZENIA/ DRAWIEN-/ -SKIEGO/ PARKU/ NARODO-/ -WEGO/ 2000 r. Krzyż otoczony drewnianym ogrodzeniem sztachetowym.
46	Jelenie 124-p	Dawny przykościelny cmentarz ewangelicki w Miradzu (Grüneberg)	Cmentarz przy nieistniejącym szachulcowym kościele parafialnym z 1791 r. w Miradzu (Grüneberg). Założony na początku XIX w. na nieregularnym planie, na powierzchni około 0,7 ha, z dawnym wejściem od strony wschodniej. Opuszczony po drugiej wojnie światowej [WUOZ]. Zachował czytelne granice wyznaczone przez drogi obiegające jego teren. Brak śladów ogrodzenia, pierwotny układ i rozplanowanie kwater całkowicie zatarte. We wschodniej części cmentarza znajduje się oryginalny pomnik nagrobny leśnika Fritza Rau (1881-1928), ufundowany przez jego żonę, z wyobrażeniem jelenia z krzyżem pomiędzy rogami i umieszczonym na obrzeżach wersetem piosenki myśliwskiej W. Bornemanna z 1827 r.: „W lesie i na wrzosowisku szukam swojego szczęścia...” [cyt. za: Mieczkowski 2022]. Przy pomniku od strony północnej ślady fundamentów nieistniejącego kościoła. Na zachodnim skraju fragmenty nagrobków i betonowych ram grobów. Roślinność na cmentarzu: lipy, kasztanowce, jesiony, klony, brzozy, świerki, lilak, śnieguliczka, bluszcz.
47	Jelenie 96-g	Kamień pamiątkowy Walthera Kleemanna	Kamień pamiątkowy ku czci Walthera Kleemana (1875-1923), niemieckiego doktora prawa i urzędnika państwowego, sprawującego w latach 1911-1919 urząd starosty powiatu Thorn (Toruń), a następnie w latach 1919-1923 powiatu Deutsch Krone (Wałcz). Pomnik znajduje się w miejscu, w którym podczas polowania w 1923 r. Kleeman został zaatakowany i poturbowany przez rannego dzika. W wyniku odniesionych obrażeń starosta zmarł wkrótce po przewiezieniu do szpitala w Berlinie [Mieczkowski 2022]. Na głazie umieszczona jest ryta w kamieniu inskrypcja, częściowo czytelna: Dr...../ Walther Kleemann/ Lande..... Kreises D... Krone/ 17.11.1875 zu Mauderode/ 18.2.1923 – Berlin.
48	Korytnica 17-b,c,d,f,g,h	Nieistniejąca osada Brodźce (Pfingstfurt)	Osada założona w XIX w. jako folwark w majątku Krępa Krajeńska (Krampe, Crampe). Leżała w pobliżu ujścia Korytnicy do jeziora Nowa Korytnica, na obu brzegach rzeki, które łączył w tym miejscu most na drodze z Krępy w kierunku Dębska (Denzig) i Białego Zdroju (Balster). W XIX w. w Brodźcach znajdowała się smolarnia, a później także piec wapienniczy (KDR). W 1895 r. osada miała 4 domy i 26 mieszkańców [Gemeindelexikon]. W następnych latach została opuszczona, a jej teren w 1906 r. przekazano na rzecz skarbu państwa w celu zalesienia. W okresie międzywojennym była tu leśniczówka Pfingsfurth [Messtischblatt]. Na terenie osady zachowały się fragmenty kamiennych i ceglanych fundamentów i murów oraz wypełnione gruzem zarysy ziemne kilku budynków. W nurcie rzeki Korytnicy widoczne są drewniane pale będące pozostałością po konstrukcji mostu. Droga biegnąca przez nieistniejącą osadę obsadzona jest starymi dębami i klonami, nad Korytnicą stoi stara sosna. W Państwowym Rejestrze Nazw Geograficznych zachowały się dla tego miejsca nazwy: Brodźce i Zielonoświątkowy Bród (dla przeprawy przez Korytnicę).

Lp	Lokalizacja (leśnictwo, pododdział)	Nazwa obiektu	Ogólny opis
49	Korytnica 33-o	Dawny przykościelny cmentarz ewangelicki w Nowej Korytnicy (Neu Körtnitz)	Cmentarz przy nieistniejącym drewnianym kościele parafialnym z 1767 r. w Nowej Korytnicy (niem. Neu Körtnitz). Założony na początku XIX w. na planie nieregularnego czworoboku o powierzchni około 0,26 ha, z dawnym wejściem od strony zachodniej. Opuszczony po drugiej wojnie światowej [WUOZ]. Granice założenia czytelne, wyznaczone przez krawędzie lekkiego wyniesienia. Brak śladów ogrodzenia, pierwotny układ i rozplanowanie kwater całkowicie zatarte. Zachowały się fragmenty kilku betonowych nagrobków oraz przewrócony żeliwny krzyż nagrobny. Inny krzyż żeliwny został odsłonięty spod warstwy ziemi podczas weryfikacji terenowej, nazwisko na krzyżu: Carl Brunh (1834-1880). Nie odnaleziono nagrobków opisanych w karcie ewidencyjnej z 1989 r.: Wilhelm Wegner (?-1908, krzyż żeliwny), Sophie Emilie Helene Blümchen (1844-1882, krzyż żeliwny), Moritz Buchholz (1842-1927, krzyż żeliwny). Na planie zamieszczonym w karcie ewidencyjnej z 1989 r. w środkowej części cmentarza zaznaczono fundamenty kościoła, który według różnych źródeł spłonął w 1944 r. lub został rozebrany. W 2022 r. nie odnaleziono żadnych czytelnych śladów fundamentów. Na cmentarzu rośnie kilka świerków.
50	Korytnica 33-o	Kamień pamiątkowy leśnika Jerzego Fliszy	Kamień pamiątkowy ku czci leśnika Jerzego Fliszy (1957-2019) przy dawnym cmentarzu ewangelickim w Nowej Korytnicy. Na kamieniu umieszczona jest tablica z inskrypcją: JERZY/ FLISZTA/ 1957-2019/ LEŚNIK/ POKOCHAŁ LAS/ - Z WZAJEMNOŚCIĄ/ JURKOWI / PRZYJACIELE/ NADLEŚNICTWO GŁUSKO (logo Lasów Państwowych).
51	Moczele 4-b	Drogowskaz kamienny	Kamienny drogowskaz na rozstaju dróg. W górnej części słabo czytelne napisy wykonane farbą: Marzelle, Regenthin (obecnie: Moczele, Radęcin) oraz napis ryty w kamieniu: Theerofen (dawniej Regenthiner Theerofen, czyli Smolarnia Radęcińska, obecnie Ostrowiec). Drogowskaz jest zaznaczony na mapach z pierwszej połowy XX w.
52	Moczele 4-l	Dawny cmentarz ewangelicki w Moczelach (Marzelle)	Cmentarz założony w połowie XIX w. na planie nieregularnego czworoboku o powierzchni około 0,22 ha, z dawnym wejściem od strony wschodniej. Opuszczony po drugiej wojnie światowej [WUOZ]. Granice założenia czytelne, utrwalone współczesnym ogrodzeniem z drewnianych żerdzi i słupków. Nie zachowały się żadne elementy oryginalnego ogrodzenia, być może jego pozostałością jest usypisko kamieni przy północnej granicy. Pierwotny układ alejowo-kwaterowy, częściowo czytelny. Zachowało się kilka pomników nagrobnych, fragmenty nagrobków i obramowań grobów oraz kilkadziesiąt mogił - część z obramowaniem betonowym, pozostałe w formie zarysów ziemnych. Niektóre nagrobki posiadają inskrypcje, czytelne w całości lub częściowo. Uwagę zwraca nagrobek w rzadko spotykanej formie otwartej księgi oraz nagrobek rocznej Anni Kopnick, która pochodziła z rodziny właścicieli przedwojennej karczmy w Moczelach [Mieczkowski 2022]. Nie odnaleziono krzyża żeliwnego z 1868 r., który w karcie ewidencyjnej z 1989 r. został opisany jako najstarszy zachowany obiekt. Starodrzew na cmentarzu: świerki i dęby.
53	Moczele 6-d	Kamień pamiątkowy leśnika Romana Skibińskiego	Kamień pamiątkowy ku czci leśnika Romana Skibińskiego (1931-2019) w osadzie Moczele. Na kamieniu umieszczona jest tablica z inskrypcją: ROMAN/ SKIBIŃSKI/ 1931-2019/ LEŚNIK/ POKOCHAŁ LAS/ - Z WZAJEMNOŚCIĄ/ ROMKOWI/ PRZYJACIELE/ NADLEŚNICTWO GŁUSKO (logo Lasów Państwowych).
54	Moczele 16-f	Osada służbowa Świnki (Deutchebruch)	Osada założona około połowy XIX w. (datowanie na podstawie analizy dostępnych materiałów kartograficznych). Na przedwojennych mapach archiwalnych opisywana jako leśniczówka (Försterei) Deutchebruch [KDR], co można tłumaczyć jako Niemieckie Błota. Ostatnim niemieckim leśniczym był Obertreis [heimatkreis-arnswalde.de]. Wprowadzona po wojnie polska nazwa Świnki nawiązuje do nazwy pobliskiego jeziora. Obecnie w osadzie mieści się siedziba leśnictwa Moczele Nadleśnictwa Głusko.
55	Moczele 68-q	Słupek oddziałowy	Stary, kamienny słupek oddziałowy w obecnym oddziale nr 68 leśnictwa Moczele (pd.-zach. narożniku oddziału). Pod współczesnego oznaczeniem podziału powierzchniowego zachował się wryty w kamieniu numer przedwojennego oddziału nr 147. Na mapach archiwalnych w miejscu tym zaznaczony jest drogowskaz. Być może kamień pełnił dwie funkcje lub został wykorzystany wtórnie jako słupek oddziałowy.

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Głusko

Lp	Lokalizacja (leśnictwo, pododdział)	Nazwa obiektu	Ogólny opis
56	Moczela 6m, 18c	Nieistniejąca osada służbowa Bukowa Góra (Buchberg)	Osada założona w drugiej połowie XIX w. na terenie lasów królewskich Radęcin (Königliche Regenthiner Forst, następnie nadleśnictwo państwowe Radęcin – Staatsforst Regenthin). Na mapach archiwalnych opisywana jako leśniczówka (Försterei) Buchberg [KDR, Messtischblatt]. W 1895 r. mieszkało tutaj 11 osób [Gemeindelexikon]. W 1929 r. leśniczym w Buchberg był niejaki Zühlsdorff [woldenberg-neumark.eu]. Po wojnie nazwę zmieniono na Skrzastew, następnie na Bukową Górę i ta nazwa figuruje obecnie w Państwowym Rejestrze Nazw Geograficznych. Zachowały się zarysy ziemne budynków, fragmenty kamiennych fundamentów, ceglana podmurówka, betonowe schody. Od drogi z Moczeli do Starego Osieczna (dawny Trakt Solny) do nieistniejącej osady prowadzi aleja grabowa. Sama osada leżała na wysokim brzegu Drawy – w wielu przewodnikach miejsce to polecane jest jako punkt widokowy na dolinę rzeki. W 2022 r. wejście na teren osady nie było możliwe (ogrodzenie z drutu kolczastego).
57	Sitnica 246-b	Kamień pamiątkowy leśnika Waldemara Lejbika	Kamień pamiątkowy ku czci leśnika Waldemara Lejbika (1965-2016) przy nieistniejącej leśniczówce Knieja. Na kamieniu umieszczona jest tablica z inskrypcją: WALDEMAR/ LEJBİK/ 1965-2016/ LEŚNIK/ POKOCHAŁ LAS/ - Z WZAJEMNOŚCIĄ/ WALDKOWI / PRZYJACIELE/ NADLEŚNICTWO GŁUSKO (logo Lasów Państwowych).
58	Sitnica 253-bx	Kamienie pamiątkowe leśników: Zbigniewa Adamczyka i Teofila Grasia	Dwa kamienie pamiątkowe ku czci leśników: Zbigniewa Adamczyka (1936-2013) i Teofila Grasia (1923-2014) przy dawnej szkole w Sitnicy. Na kamieniach umieszczone są bliźniacze płyty z inskrypcją zawierającą: imię i nazwisko leśnika, lata jego życia, sentencję „Pokochał las – z wzajemnością” oraz logo Lasów Państwowych (Nadleśnictwo Głusko).
59	Wologoszcz 159-n	Dawny cmentarz ewangelicki w Wologoszczy (Wolgast)	Cmentarz założony w pierwszej połowie XIX w. na planie wydłużonego prostokąta o powierzchni około 0,55 ha, z dwoma dawnymi wejściami od strony północnej i wschodniej. Opuszczony po drugiej wojnie światowej [WUOZ]. Granice założenia czytelne, w formie nasypu ziemnego. Nie zachowały się żadne elementy oryginalnego ogrodzenia. Pierwotne rozplanowanie regularne, z układem alejowo-kwaterowym, obecnie zatarte. Zachowały się fragmenty kilku nagrobków z częściowo czytelnymi inskrypcjami, żeliwny krzyż z inskrypcją w języku niemieckim (krój pisma gotycki), fragmenty postumentów pomników nagrobnych oraz kilkadziesiąt mogił, w tym część z betonowymi ramami. W południowo-zachodniej części cmentarza znajdują się fundamenty grobowca rodziny Waldowów, właścicieli Wologoszczy od XIX w. do 1945 r., jednego ze znaczących rodów Nowej Marchii, obecnego na tym terenie od XIII w. W karcie ewidencyjnej podano nazwisko pochowanego tutaj Friedriecha Waldow (zm. 1815 r.). Inne nazwiska odczytane z fotografii w karcie: Friederike Waldow (zm. 1853) Carl August Wendt (1809-1873), Anna Scheling (zm. 1892). Nazwisko odczytane w terenie w 2022 r.: Carl Ludwig August Kook (1831-1866). Starodrzew: akacja, klon, dąb, lipa, modrzew, świerk.
60	Wologoszcz 227-b	Dawny cmentarz ewangelicki w Chrapowie (Grapow)	Cmentarz założony w połowie XIX w. na planie nieregularnego czworoboku o powierzchni około 0,10 ha, z wejściem od strony południowej. Opuszczony po drugiej wojnie światowej [WUOZ]. Granice słabo czytelne. Z dawnego ogrodzenia zachowały się fragmenty przewróconych słupków ceglanych z betonowymi nakrywami. Pierwotne rozplanowanie regularne, obecnie całkowicie zatarte. Zachowały się pojedyncze fragmenty nagrobków. W centralnym miejscu cmentarza rośnie stary dąb.
61	Żelaźnica 111-h	Słupki oddziałowe	Dwa stare, kamienne znaki dawnych podziałów powierzchniowych w przylegających do siebie narożnikach obecnych oddziałów leśnych nr 111 i 127 leśnictwa Żelaźnica. Pod oznaczeniem współczesnego podziału powierzchniowego zachowały się ślady wyrytych w kamieniu numerów przedwojennych, czytelny jest nr 83.
62	Żelaźnica 123-b	Schron studni wody NEU-04 Pozycji Pomorskiej	Schron bierny do ochrony ujęcia wody dla załogi pobliskich schronów. Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym Neu (niem. Neubrück, pol. Mostniki) Pozycji Pomorskiej. Posiadał lekką klasę odporności C (ściany żelbetowe 0,6 m). Otwór wejściowy był zabezpieczony dwudzielnymi drzwiami stalowymi o grubości 1 cm. Wewnątrz znajdowała się ręczna pompa z zabudowanym wokół niej podestem roboczym (pompa i podest niezachowane). Było to jedyne chronione w ten sposób ujęcie wody na odcinku Mostniki. Schron leży na trasie ścieżki poznawczej „Mostniki” Drawieńskiego Parku Narodowego.
63	Żelaźnica 123-b	Fundament wieży obserwacyjnej NEU-03 Pozycji Pomorskiej	Betonowe fundamenty wieży obserwacyjnej typu 8PZ wybudowanej w 1934 r. na odcinku taktycznym Neu (niem. Neubrück, pol. Mostniki) Pozycji Pomorskiej. Obiekt leży na trasie ścieżki poznawczej „Mostniki” Drawieńskiego Parku Narodowego.

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Głusko

Lp	Lokalizacja (leśnictwo, pododdział)	Nazwa obiektu	Ogólny opis
64	Żelaźnica 123-b	Schron dowodzenia NEU-05 (Neu.3) "Detlev" Pozycji Pomorskiej	Schron bierny ze stanowiskiem dowodzenia. Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym Neu (niem. Neubrück, pol. Mostniki) Pozycji Pomorskiej. Posiadał średnią klasę odporności B1 (ściany żelbetowe 1 m, pancerz stalowy do 100 mm). Składał się z trzech pomieszczeń przeznaczonych dla dowódcy odcinka, centrali łączności i stanowisk obserwacyjnych. Do wnętrza prowadziły dwa wejścia zamykane stalowymi drzwiami z wylazem ewakuacyjnym i strzelnicą broni ręcznej. Pomiędzy wejściami, na całej długości schronu, znajdował się korytarz pełniący funkcję służy gazoszczelnej. W ścianach umieszczono nisze na broń, amunicję oraz zapas żywności. Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu. Na fragmencie konstrukcji zachował się odcisnięty w betonie napis z nazwą własną schronu "Detlev".
65	Żelaźnica 126-f	Drogowskaz kamienny	Kamienny drogowy przy starej drodze ze Starego Osieczna (niem. Hochzeit) do Radęcina (Regenthin). W górnej części zachował się wykonany farbą znak graficzny strzałki i czytelny napis: Regenthin (obecnie: Radęcin). Drogowskaz jest zaznaczony na mapach z pierwszej połowy XX w.
66	Żelaźnica 142-d	Schron bojowy HO-16 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy) z zewnętrznym stanowiskiem obserwatora. Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym HO (niem. Hochzeit, pol. Stare Osieczno) Pozycji Pomorskiej. Posiadał średnią klasę odporności B1 (ściany żelbetowe 1 m, pancerz stalowy do 100 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
67	Żelaźnica 142-i	Schron bojowy HO-14 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy). Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym HO (niem. Hochzeit, pol. Stare Osieczno) Pozycji Pomorskiej. Posiadał średnią klasę odporności B1 (ściany żelbetowe 1 m, pancerz stalowy do 100 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
68	Żelaźnica 142-i	Schron bojowy HO-13 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy). Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym HO (niem. Hochzeit, pol. Stare Osieczno) Pozycji Pomorskiej. Posiadał lekką klasę odporności C (ściany żelbetowe 0,6 m i pancerz stalowy do 60 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
69	Żelaźnica 143-b	Schron bojowy HO-15 Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy) z zewnętrznym stanowiskiem obserwatora. Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym HO (niem. Hochzeit, pol. Stare Osieczno) Pozycji Pomorskiej. Posiadał lekką klasę odporności C (ściany żelbetowe 0,6 m i pancerz stalowy do 60 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu.
70	Żelaźnica 141-b	Schron bojowy NEU-01 "Adolf" Pozycji Pomorskiej	Schron bojowy do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego (schron jednosektorowy). Wybudowany w 1934 r. na odcinku taktycznym Neu (niem. Neubrück, pol. Mostniki) Pozycji Pomorskiej. Posiadał średnią klasę odporności B1 (ściany żelbetowe 1 m, pancerz stalowy do 100 mm). Obiekt w stanie ruiny po wysadzeniu. Zachowana nazwa własna "Adolf".
71	Żelaźnica 59-l,m,n,o,p	Dawna hamernia i osada służbowa Żeleźnica (Eisenhammer)	Na terenie Żeleźnicy istniała najstarsza w tym rejonie hamernia (kuźnica), czyli manufaktura trudniąca się wytopem żelaza z rud darniowych i jego wstępną obróbką przy pomocy młota napędzanego kołem wodnym. Najwcześniejsze wzmianki na jej temat pochodzą z dokumentów z lat 1350 i 1407. Rudę do produkcji żelaza pozyskiwano prawdopodobnie z rozległej łąki, która po zalaniu stała się górnym zbiornikiem dzisiejszej elektrowni Kamienna. W 1608 r. przy hamerni znajdował się należący do Maurycego Gitterta folwark z trzema zagrodnikami. W XVIII w. w pobliżu działała także smolarnia. Pod koniec XIX w. czynna tu była już tylko kuźnia należąca do majątku w Głusku, w której produkowano i naprawiano narzędzia i maszyny rolnicze. W 1895 r. w Eisenhammer mieszkało 10 osób. Po upadku hamerni na jej miejscu powstała leśniczówka. W 1940 r. mieszkał w niej leśniczy Sommerfeld z rodziną. Mieściła się tutaj także baza ornitologiczna do obserwacji ptaków na górnym zbiorniku elektrowni wodnej Kamienna. Obserwacje te gromadził leśniczy Willy Rüdiger. Od 1940 r. do zakończenia wojny w osadzie gospodarzył ogrodnik Siegrid Greinke. Po wojnie leśniczym był Nowicki. W 1960 r. obok dawnej hamerni wybudowano leśniczówkę, siedzibę leśnictwa Żeleźnica [Mieczkowski 2022].
72	Żelaźnica 59-r	Kamień pamiątkowy Siegfrieda Greinke	Kamień pamiątkowy ku czci Siegfrieda Greinke (1927-1996), przedwojennego mieszkańca Żeleźnicy (Eisenhammer), który po wojnie odwiedzał rodzinną miejscowość, nawiązując przy tej okazji kontakt z nowymi osadnikami. Na kamieniu wyryta inskrypcja: SIEGFRIED/ GREINKE/ * 25 4 1927/ † -1996).

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Głusko

Lp	Lokalizacja (leśnictwo, pododdział)	Nazwa obiektu	Ogólny opis
73	Żelaźnica 60	Dawny zespół dworsko-folwarczny	<p>Budynki dawnego zespołu dworsko-folwarczno, założonego w pierwszej połowie XIX w. przez właściciela majątku Głusko (Steinbusch) Friedricha Sydowa. Do końca XIX w. własność spadkobierców Sydowa i ośrodek administracyjny dóbr, w I. poł. XX w. siedziba nadleśnictwa państwowego i szkoły leśnej. Po II wojnie światowej zakład karny i bursa OHP, następnie zawodowa szkoła leśna, obecnie siedziba Nadleśnictwa z zapleczem technicznym oraz domy mieszkalne.</p> <p>Pomimo wielu zmian związanych z rozbudową, przebudową lub rozbiórką obiektów, zespół zachował czytelny w ogólnych zarysach układ przestrzenny, na który składają się: dawny dwór (obecnie siedziba Nadleśnictwa), oficyna, wielorodzinny budynek mieszkalny, szopa, kuźnia (później stolarnia), magazyn w skarpie oraz neogotycki kościół.</p> <p>Historia: Pierwotny, XIX-wieczny zespół wybudowany za czasów Friedricha Sydowa składał się z prostokątnego podwórza folwarczno z czworobocznym dworem, z dziedzińcem wewnętrznym od wschodu, ciągami zabudowy gospodarczej od południa i od północy oraz parkiem po wschodniej i południowej stronie podwórza. Po utworzeniu nadleśnictwa państwowego i szkoły leśnej północne i południowe skrzydła dworu zaadaptowano na potrzeby szkoły, a skrzydło południowe i zachodnie rozebrano, budując na miejscu tego ostatniego nowy dwór (obecna siedziba Nadleśnictwa), do którego dobudowano oficynę (obecnie budynek mieszkalny).</p> <p>W tym samym czasie przekształceniu uległa także zabudowa gospodarcza. W kamienne mury pierwotnego browaru z około 1820 r. wbudowano pod koniec XIX w. salowy kościół z wyodrębnionym prezbiterium i pięciokondygnacyjną wieżą od zachodu, o neogotyckiej formie architektonicznej. Na miejscu budynków gospodarskich wzniesiono w 1883 r. wielorodzinny, parterowy dom mieszkalny z czerwonej cegły (rozbudowany w 1905 r. w kierunku wschodnim) oraz remizę strażacką.</p> <p>Z budynków po północnej stronie podwórza zachowały się: murowana szopa z około 1920 r., kotłownia (w miejscu szachulcowego młyna) i kuźnia (stolarnia). Pozostałe budynki w tej części założenia (podłużna stodoła, stajnia oraz pawilon myśliwski) zostały rozebrane po II wojnie. Od wschodu założenie zamyka skarpa wzmocniona kamienno-ceglanym murem oporowym i wbudowanym w nią murowanym magazynem.</p> <p>Dziedziniec podworski nie jest ogrodzony, aleja dojazdowa (na osi wschód-zachód) obsadzona żywopłotem, z centralnym gazonem przed dworem (Nadleśnictwem). W miejscu podwórza folwarczno założono trawniki.</p> <p>W części południowo-wschodniej założenia znajduje się park z 1 połowy XIX w. o powierzchni około 2 ha, o charakterze krajobrazowym, z przewagą drzewostanu liściastego (lipa, dąb, wiąz) [WUOZ].</p>
74	Żelaźnica 60-z	Pomnik mieszkańców poległych w I wojnie światowej	Kamienny obelisk z wrytymi nazwiskami kilkudziesięciu mieszkańców Głuska i okolic, którzy polegli w latach 1914-1918 na frontach I wojny światowej. Część nazwisk nieczytelna. Od drogi do pomnika prowadzi drewniany mostek – pierwotnie obelisk stał na wysepce urządzonej na stawie hodowlanym.
75	Żelaźnica 60-i	Strzelnica myśliwska	Strzelnica myśliwska wybudowana w 1927 r. przez K. Krügera dla kursantów szkoły leśnej i miejscowej organizacji paramilitarnej [Mieczkowski 2022]. Obecnie posiada osł strzelań o długości 25 m i drewniano-ziemny kulochwył.
76	Żelaźnica 60-t	Dawna stacja pomp wodociągu wiejskiego	Stacja pomp wybudowana około 1890 r. jako element systemu wodociągowego doprowadzającego wodę do majątku w Głusku. System składał się z ujęcia wody, pompy tłokowej, koła wodnego napędzającego pompę, terenowego zbiornika wody i sieci wodociągowej. Był użytkowany do roku 1967, kiedy woda płynąca Kanałem Głuchym przerwała wały, spływając do rzeki Płocicznej. Po uszkodzeniu kanału wodociąg został porzucony. W 1999 r. sporządzono dokumentację konserwatorską, w której wnioskowano o wpisanie obiektu do rejestru zabytków ze względu na wysoką wartość zabytkową i historyczną. Jego stan oceniono wówczas jako dostateczny, postulowano pilny remont. W tamtym czasie budynek przepompowni posiadał jeszcze dach, a wewnątrz oprócz koła wodnego znajdowały się elementy układu przeniesienia napędu oraz pompa [WUOZ, Mieczkowski 2022]. W 2022 r. obiekt znajdował się w stanie ruiny: dach budynku zawalony, ściany z wyraźnymi pęknięciami, konstrukcja koła naruszona przez spadające belki więźby dachowej. Nie odnaleziono pompy tłokowej ani innych elementów obecnych w 1999 r.
77	Żelaźnica 93-h	Drogowskaz kamienny	Kamienny drogowskaz na rozstaju dróg. Nie zachowały się żadne oznaczenia. Drogowskaz jest zaznaczony na mapach z pierwszej połowy XX w.
78	Żelaźnica 93-f	Drogowskaz kamienny	Betonowa podstawa drogowskazu przy dużym skrzyżowaniu dróg na starym trakcie ze Starego Osieczna (niem. Hochzeit) do Radęcina (Regenthin). Drogowskaz jest zaznaczony na mapach z pierwszej połowy XX w.

Lp	Lokalizacja (leśnictwo, pododdział)	Nazwa obiektu	Ogólny opis
79	Żelaźnica 94-d	Drogowskaz kamienny	Kamienny drogowskaz, przewrócony i przemieszczony kilkadziesiąt metrów od drogi w głąb lasu. W górnej części wryty w kamieniu znak graficzny strzałki oraz nieczytelna ryta inskrypcja. Drogowskaz jest zaznaczony na mapach z pierwszej połowy XX w.
80	Żelaźnica 95-c	Drogowskaz kamienny	Kamienny drogowskaz przy skrzyżowaniu dróg. Nie zachowały się żadne napisy. Drogowskaz jest zaznaczony na mapach z pierwszej połowy XX w.

Objaśnienia do tabeli:

W opisach obiektów w nawiasach okrągłych podano dawne niemieckie nazwy geograficzne, natomiast w nawiasach kwadratowych umieszczono odnośniki do najczęściej wykorzystywanych źródeł:

Gemeindelexikon: *Gemeindelexikon für die Provinz Pommern*, Berlin 1898 (dane na rok 1895); Berlin 1908 (dane na rok 1905).

KDR: *Karte des Deutschen Reiches* 1:100 000, 1893-1934 r.

Messtischblatt: *Messtischblatt* 1:25 000, 1878-1945 r.

Mieczkowski 2022: Zbigniew Mieczkowski, *Łączy nas Drawa. Monografia rzeki*, Drawsko Pomorskie 2022.

WUOZ – materiały Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

Tabela 53. Zestawienie informacji o obiektach dawnej Pozycji Pomorskiej (Pommernstellung) na gruntach Nadleśnictwa Głusko

Lp	Lokalizacja (leśnictwo, pododdział)	Nazwa obiektu*	Rodzaj obiektu	KO**	Rok budowy	OT***	Uwagi	Współrzędne GPS	
1	Czarcolesie 162-f	Stanowisko obserwacyjne HO-08	schron bierny ze stanowiskiem obserwatora zabezpieczonym kopułą pancerną typu 9P7	C	1934	HO	Zachowany w dobrym stanie. Schron wkomponowany w narożnik ogrodzenia starego cmentarza ewangelickiego. Zachowana kopuła obserwacyjna, wspornik siedziska obserwatora i sygnatura taktyczną Artl.Beob.Ho. Na panczeru kopuły czytelna sygnatura z numerem fabrycznym (11), danymi producenta (zakłady Otto Grusona z Magdeburga) i rokiem wykonania (1934).	53.00847	15.94523
2	Czarcolesie 162-w	Schron bojowy HO-07	1-sektorowy do ognia czołowego	C	1934	HO	Ruiny	53.00622	15.94426
3	Czarcolesie 163-b	Schron bojowy HO-11	1-sektorowy do ognia czołowego z zewnętrznym stanowiskiem obserwatora	B1	1934	HO	Ruiny	53.00834	15.94026
4	Czarcolesie 163-d	Schron bojowy HO-09	1-sektorowy do ognia czołowego ze stanowiskiem obserwatora pod kopułą pancerną 9P7 (niezachowana)	B	1934	HO	Ruiny	53.00723	15.94004

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Głusko

Lp	Lokalizacja (leśnictwo, pododdział)	Nazwa obiektu*	Rodzaj obiektu	KO**	Rok budowy	OT***	Uwagi	Współrzędne GPS	
5	Czarnolesie 163-d	Schron bojowy HO-10	1-sektorowy do ognia czołowego	B1	1934	HO	Ruiny	53.00772	15.94077
6	Czarnolesie 163-h	Stanowisko obserwacyjne HO-06	schron bierny ze stanowiskiem obserwatora zabezpieczonym poziomą płytą pancerną (niezachowana)	B1	1934	HO	Ruiny	53.00616	15.94168
7	Czarnolesie 163-h	stanowisko obserwacyjne HO-04	stanowisko obserwatora artylerii z pancerną kopułą obserwacyjną 9P7 (niezachowana)	B1	1934	HO	Ruiny	53.00529	15.93892
8	Czarnolesie 163-h	Schron dowodzenia HO-03	Schron bierny ze stanowiskiem dowodzenia	B1	1934	HO	Ruiny	53.00509	15.93828
9	Czarnolesie 163-l	Schron bojowy HO-02 "Dromedar"	Schron do ognia okrężnego, typ B-werk (Panzerwerk Pz.W. 920, „Dromedar”)	B	1935	HO	Ruiny	53.00460	15.94270
10	Czarnolesie 164-a	Schron bojowy HO-12	1-sektorowy do ognia czołowego	C	1934	HO	Ruiny	53.00712	15.93570
11	Czarnolesie 164-c	Schron bojowy HO-05	1-sektorowy do ognia czołowego ze stanowiskiem dowodzenia	B1	1934	HO	Ruiny	53.00375	15.93305
12	Czarnolesie 186-f	Schron bojowy HO-01	2-sektorowy do ognia czołowego, typ Panzerwerk (Pz. W. 919) z kopułą pancerną 3P7 (niezachowana)	B1	1934	HO	Ruiny	53.00190	15.94000
13	Czarnolesie 186-i	Schron bojowy KE-21	Schron do ognia okrężnego, typ Ringstand 58c (Bauform 201)	D	1944	KE	Ruiny	53.00074	15.94330
14	Czarnolesie 186-j	Fundamenty wieży obserwacyjnej KE-20	wieża obserwacyjna	D	1934	KE	Ruiny	52.99808	15.94247
15	Czarnolesie 186-j	Schron bojowy KE-19	2-sektorowy do ognia czołowego	B	1934	KE	Ruiny	52.99892	15.94242
16	Czarnolesie 186-j	Schron bojowy KE-22	Schron do ognia okrężnego, typ Ringstand 58c (Bauform 201)	D	1944	KE	Ruiny	52.99878	15.94249
17	Czarnolesie 186-m	Schron bojowy KE-18	1-sektorowy do ognia czołowego	B1	1934	KE	Ruiny	52.99774	15.94270
18	Czarnolesie 207-m	Schron bojowy KE-16 (Ke.18)	Schron do ognia okrężnego, typ B-werk (Panzerwerk Pz.W. 921, „Dromedar II”)	B	1934- 1935	KE	Ruiny, zachowana sygnatura taktyczna Ke.18	52.99347	15.94632
19	Czarnolesie 207-f	Schron bojowy KE-17 (Ke.19)	1-sektorowy do ognia czołowego	B1	1934	KE	Ruiny, zachowana sygnatura taktyczna Ke.19 oraz dywizyjno-pułkowa C/a/10	52.99477	15.94510
20	Czarnolesie 207-k	Schron bojowy KE-13	1-sektorowy do ognia bocznego	C	1934	KE	Ruiny	52.99331	15.94935

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Głusko

Lp	Lokalizacja (leśnictwo, pododdział)	Nazwa obiektu*	Rodzaj obiektu	KO**	Rok budowy	OT***	Uwagi	Współrzędne GPS	
21	Czarcolesie 207-k	Stanowisko obserwacyjne KE-14	odkryte stanowisko obserwacyjne	C	1934	KE	Zachowany w dobrym stanie	52.99370	15.94950
22	Czarcolesie 207-l	Schron bojowy KE-15	1-sektorowy do ognia bocznego	C	1934	KE	Ruiny	52.99341	15.94803
23	Czarcolesie 238-o	Schron bojowy KE-11 (Ke.10)	2-sektorowy, typ Panzerwerk (Pz. W. 916) z pancerną kopułą trójstrzelnicową i izbą pogotowia bojowego dla drużyny wypadowej	B1	1934	KE	Ruiny	52.98603	15.95068
24	Czarcolesie 238-o	Schron bojowy KE-23	Schron do ognia okrężnego, typ Ringstand 58c (Bauform 201)	D	1944	KE	Ruiny	52.98641	15.95049
25	Czarcolesie 238-o	Schron bojowy KE-12	1-sektorowy do ognia czołowego	B1	1934	KE	Ruiny	52.98653	15.95017
26	Czarcolesie 252-g	Schron bojowy KE-10	1-sektorowy do ognia czołowego, typ Regelbau C-2	C	1937	KE	Ruiny	52.98224	15.95173
27	Czarcolesie 252-g	Schron bojowy KE-08	1-sektorowy do ognia czołowego z pomieszczeniem drużyny wypadowej, typ Regelbau C-2	C	1937	KE	Ruiny	52.97909	15.95320
28	Czarcolesie 252-f	Schron bojowy KE-09	1-sektorowy do ognia czołowego, typ Regelbau C-1	C	1937	KE	Ruiny	52.98029	15.95264
29	Czarcolesie 252-g	Schron bojowy KE-24	Schron do ognia okrężnego, typ Ringstand 58c (Bauform 201)	D	1944	KE	Ruiny	52.97787	15.95319
30	Czarcolesie 252-i	Schron bojowy KE-07	1-sektorowy do ognia czołowego, typ Regelbau C-1	C	1937	KE	Ruiny	52.97772	15.95340
31	Czarcolesie 261-a	Schron bojowy KE-05	1-sektorowy do ognia czołowego z pomieszczeniem drużyny wypadowej, typ Regelbau C-2	C	1937	KE	Ruiny	52.97544	15.95356
32	Czarcolesie 261-a	Schron bojowy KE-06	1-sektorowy do ognia czołowego, typ Regelbau C-1	C	1937	KE	Ruiny	52.97653	15.95525
33	Czarcolesie 262-d	Schron bojowy KE-04	1-sektorowy do ognia czołowego z pomieszczeniem drużyny wypadowej, typ Regelbau C-2	C	1937	KE	Ruiny	52.97325	15.94500
34	Żelaźnica 123-b	Schron studni wody NEU-04	Schron bierny do ochrony pompy i ujęcia wody	C	1934	NEU	Zachowane ściany i strop	53.01808	15.93591
35	Żelaźnica 123-b	Fundament wieży obserwacyjnej NEU-03	Wieża obserwacyjna	D	1934	HO	Ruiny	53.01788	15.93646
36	Żelaźnica 123-b	Schron dowodzenia NEU-05 (Neu.3 "Detlev")	Schron bierny ze stanowiskiem dowodzenia	B1	1934	NEU	Ruiny, zachowana nazwa własna "Detlev"	53.01817	15.93559

Lp	Lokalizacja (leśnictwo, pododdział)	Nazwa obiektu*	Rodzaj obiektu	KO**	Rok budowy	OT***	Uwagi	Współrzędne GPS	
37	Żelaźnica 142-d	Schron bojowy HO-16	1-sektorowy do ognia czołowego ze stanowiskiem obserwatora	B1	1934	HO	Ruiny	53.01435	15.93759
38	Żelaźnica 142-i	Schron bojowy HO-14	1-sektorowy do ognia czołowego	B1	1934	HO	Ruiny	53.01224	15.93897
39	Żelaźnica 142-i	Schron bojowy HO-13	1-sektorowy do ognia czołowego	C	1934	HO	Ruiny	53.01156	15.93917
40	Żelaźnica 143-b	Schron bojowy HO-15	1-sektorowy do ognia czołowego ze stanowiskiem obserwatora	C	1934	HO	Ruiny	53.01401	15.93238
41	Żelaźnica 141-b	Schron bojowy NEU-01 ("Adolf")	1-sektorowy do ognia czołowego	B1	1934	NEU	Ruiny, zachowana nazwa własna "Adolf"	53.01640	15.93905

Objaśnienia do tabeli:

* numeracja obiektów współczesna według Krzysztofa Kusego, w nawiasie numeracja oryginalna tam, gdzie jest zachowana

** KO - klasa odporności obiektu: B (ściany żelbetowe 1,5 m i pancerze stalowe do 200 mm), B1 (ściany żelbetowe 1 m i pancerze stalowe do 100 mm), C (ściany żelbetowe 0,6 m i pancerze stalowe do 60 mm), D (najniższa klasa odporności dla obiektów wybudowanych w 1944 r.)

*** OT - Odcinek taktyczny: KE (niem. Kesselgrund, pol. Czarnolesie), HO (niem. Hochzeit, pol. Stare Osieczno), NEU (niem. Neubrück, pol. Mostniki).

Tabela 54. Stanowiska z ewidencji stanowisk archeologicznych na gruntach Nadleśnictwa Głusko

Lp	Lokalizacja (leśnictwo, pododdział)	Nr stanowiska w miejscowości	Nr arkusza AZP/nr stanowiska na arkuszu	Funkcja i chronologia stanowiska
1	Czarnolesie 259-g	Łęczyn nr 15	AZP 40-18/15	Obozowisko, epoka kamienia Punkt osadniczy, pradziej Stanowisko częściowo na gruntach Nadleśnictwa.
2	Czarnolesie 232-a	Łęczyn nr 12	AZP 40-18/12	Ślady osadnicze: pradziej, mezolit
3	Czarnolesie 232-a	Łęczyn nr 13	AZP 40-18/13	Ślad osadniczy, mezolit
4	Czarnolesie 232-a	Łęczyn nr 13	AZP 40-18/14	Ślad osadniczy, mezolit
5	Czarnolesie 228-l	Łęczyn nr 17	AZP 40-18/17	Ślad osadniczy, schyłkowy paleolit, mezolit
6	Jażwiny 180-b	Drawno nr 18	AZP 36-18/1	Ślad osadniczy, brak datowania
7	Moczele 6-h,i,j,k,l,m,n,o,p,s; 18-a,b,c,d,f	Głusko nr 8	AZP 38-18/5	Punkt osadniczy, epoka kamienia Osada, okres wpływów rzymskich
8	Wologoszcz 259-i	Stare Osieczno nr 1	AZP 40-17/107	Ślad osadniczy, późne średniowiecze

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Głusko

Lp	Lokalizacja (leśnictwo, pododdział)	Nr stanowiska w miejscowości	Nr arkusza AZP/nr stanowiska na arkuszu	Funkcja i chronologia stanowiska
9	Wołoszcz 259-i	Stare Osieczno nr 2	AZP 40-17/108	Ślad osadniczy, późne średniowiecze
10	Wołoszcz 157-i	Głusko nr 3	AZP 40-17/109	Ślad osadniczy, neolit (?), późne średniowiecze
11	Wołoszcz 137-d	Chrapów nr 1	AZP 40-17/15	Funkcja nieznana, fragmenty ceramiki z pradziejów i okresu wpływów rzymskich
12	Wołoszcz 57-m	Chrapów nr 2	AZP 40-17/44	Ślady osadnicze: pradzieje, okres wpływów rzymskich (?)
13	Wołoszcz 229-b	Osiek nr 4	AZP 40-17/72	Ślad osadniczy, nowożytność
14	Wołoszcz 259-k	Osiek nr 5	AZP 40-17/73	Ślad osadniczy, pradzieje
15	Wołoszcz 259-i	Osiek nr 6	AZP 40-17/74	Osada, brak datowania
16	Wołoszcz 232-a	Grąsy nr 1	AZP 40-17/57	Ślady osadnicze: okres wpływów rzymskich (?), późne średniowiecze
17	Żelaźnica 157-f	Głusko nr 3	AZP 38-18/4	Ślad osadniczy, nowożytność

5.6. Ochrona obiektów zabytkowych na gruntach Nadleśnictwa

Na podstawie ogólnej oceny stanu dokonanej podczas weryfikacji terenowej w październiku 2022 r. i w maju 2023 r. można wskazać następujące potrzeby w zakresie ochrony obiektów zabytkowych na gruntach Nadleśnictwa:

1. Zabezpieczenie dawnego budynku pomp wodociągu wiejskiego w Głusku wraz z pozostałościami jego wyposażenia (koło wodne), w dalszej perspektywie rewitalizacja tego obiektu jako cennego zabytku techniki i ważnego elementu systemu hydrotechnicznego zbudowanego w XIX w. na terenie majątku Głusko.
2. Przywrócenie i utrwalenie czytelności układów przestrzennych dawnych cmentarzy ewangelickich (Chrapów, Jażwiny, Łęczyn, Miradz, Nowa Korytnica, Stare Osieczno - cmentarz rodziny Rumler, Sówka i Wołogoszcz) poprzez wykonanie ogrodzeń na obrysach dawnych granic podanych na planach cmentarzy w dokumentacji konserwatorskiej (karty ewidencyjne cmentarzy).
3. Przywrócenie i bieżące utrzymywanie szerszej ekspozycji krajobrazowej zasłoniętego przez roślinność pomnika nagrobego leśnika Fritza Rau na dawnym cmentarzu ewangelickim w Miradzu, który jest jednym z najciekawszych zachowanych zabytków plastyki nagrobnej na terenie Nadleśnictwa.
4. Zachowanie przedwojennych kamiennych drogowskazów i znaków dawnych leśnych podziałów powierzchniowych w ich pierwotnej lokalizacji oraz ochrona tych obiektów przed uszkodzeniem podczas prowadzonych w pobliżu prac gospodarczych.

W ramach udostępniania turystycznego walorów kulturowych Nadleśnictwa rozważyć można stworzenie ścieżki poznawczej po wybranych obiektach dawnej Pozycji Pomorskiej pomiędzy Starym Osiecznem i osadą Czarnolesie, ze szczególnym uwzględnieniem ruin dwóch dużych schronów typu B-werk. Pod względem sposobu oznakowania i infrastruktury informacyjnej ścieżka może nawiązywać do podobnych, już istniejących ścieżek tematycznych utworzonych w pobliżu na terenie Drawieńskiego Parku Narodowego.

5.7. Fotografie wybranych obiektów kultury materialnej

5.7.1. Dawny zespół dworsko-folwarczny w Głusku

Fotografia 6. Widok na budynek nadleśnictwa (dawny dwór), budynki mieszkalne i gospodarcze oraz wieżę kościoła, pocztówka przedwojenna (<https://fotopolska.eu/>)

Fotografia 7. Budynek Nadleśnictwa i jego otoczenie, 2022 r.

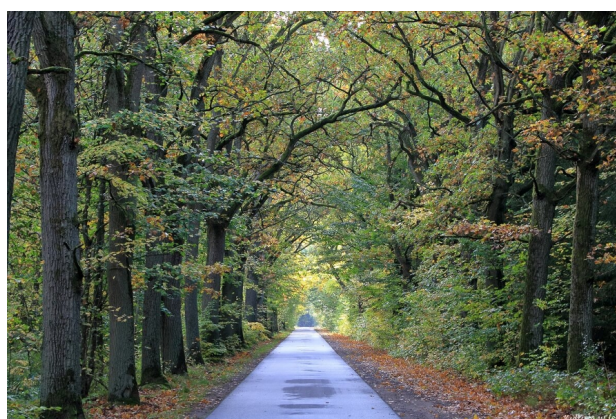
Fotografia 8. Jeden z zachowanych budynków gospodarczych

Fotografia 9. Dawna kuźnia, później stolarnia

Fotografia 10. Koło wodne w dawnej stacji pomp wodociągu wiejskiego

Fotografia 11. Zabytkowa aleja dębowa przy wjeździe do Głuska od strony Starego Osieczna

5.7.2. Dawne cmentarze ewangelickie

Fotografia 12. Stare Osieczno, ruiny mauzoleum rodzinnego, leśnictwo Czarnolesie, oddział 162

Fotografia 13. Łęczyn, tablica żeliwna z inskrypcją, pierwotnie umieszczona prawdopodobnie na ogrodzeniu grobowca, leśnictwo Czarnolesie, oddział 259

Fotografia 14. Nowa Korytnica, krzyż nagrobny odsłonięty podczas weryfikacji terenowej cmentarza, leśnictwo Korytnica, oddział 33

Fotografia 15. Moczele, nagrobek w formie otwartej książki, leśnictwo Moczele, oddział 4

Fotografia 16. Stare Osieczno, cmentarz rodziny Rumler, leśnictwo Czarnolesie, oddział 163

Fotografia 17. Jażwiny, żeliwny krzyż nagrobny, leśnictwo Jażwiny, oddział 189

Fotografia 18. Miradź, pomnik nagrobny leśnika Fritza Rau (1881-1928), leśnictwo Jelenie, oddział 124

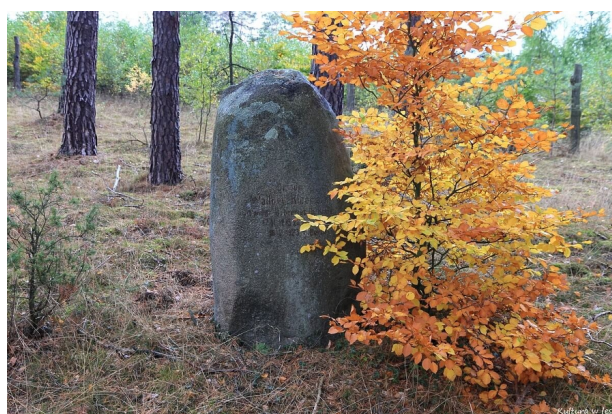

Fotografia 19. Łęczyn, pomnik nagrobny Friedricha Wilhelma Kroppa (1849-1874), leśnictwo Czarnolesie, oddział 259

5.7.3. Miejsca pamięci

Fotografia 20. Pomnik mieszkańców Głuska i okolic poległych w czasie pierwszej wojny światowej, leśnictwo Żelaźnica, oddział 60

Fotografia 21. Kamień pamiątkowy w miejscu wypadku Walthera Kleemana, leśnictwo Jelenie, oddział 96

Fotografia 22. Kamień pamiątkowy Siegfrieda Greinke, leśnictwo Żelaznica, oddział 59

Fotografia 23. Kamień pamiątkowy leśnika Jerzego Fliszy, leśnictwo Korytnica, oddział 33

Fotografia 24. Kamień pamiątkowy leśnika Romana Skibińskiego, leśnictwo Moczele, oddział 6

Fotografia 25. Kamień pamiątkowy leśnika Waldemara Lejbika, leśnictwo Sitnica, oddział 246

5.7.4. Obiekty Pozycji Pomorskiej (Pommernstellung, Wał Pomorski)

Fotografia 26. Fragment schronu bojowego HO-02 do prowadzenia ognia okrężnego z pięciu ciężkich karabinów maszynowych (ckm), typ B-werk, określanego także jako Panzerwerk (Pz. W.) 920, z nazwą własną "Dromedar", leśnictwo Czarnolesie, oddział 163

Fotografia 27. Schron bojowy Ke-16 typu B-werk, Panzerwerk (Pz. W.) 917, leśnictwo Czarnolesie, oddział 207

Fotografia 28. Schron HO-08 ze stanowiskiem obserwatora artylerii, z pancerną kopułą obserwacyjną typu 9P7, wbudowany w ogrodzenie cmentarza w Starym Osiecznie, leśnictwo Czarnolesie, oddział 162

Fotografia 29. Schron bierny HO-08, wnętrze schronu z kopułą i stelazem siedziska obserwatora artyleryjskiego

Fotografia 30. Schron bierny NEU-05 "Detlev" ze stanowiskiem dowodzenia, leśnictwo Żelaznica, oddział 123

Fotografia 31. Schron bojowy KE-10 jednosektorowy, do prowadzenia ognia czołowego z jednego ciężkiego karabinu maszynowego, leśnictwo Czarnolesie, oddział 252

Fotografia 32. Schron bojowy KE-22 do prowadzenia ognia okrężnego z jednego karabinu maszynowego, typ Ringstand 58 c, leśnictwo Czarnolesie, oddział 186

Fotografia 33. Schron bierny NEU-04 do ochrony ujęcia wody, leśnictwo Żelaznica, oddział 123

5.7.5. Dawne kamienie drogowe i znaki podziałów powierzchniowych

Fotografia 34. Drogowskaz z napisami (Marzelle, Regenthin, Theerofen), leśnictwo Moczele, oddział 4

Fotografia 35. Drogowskaz ze znakiem graficznym strzałki i czytelnym napisem: „Regenthin”, leśnictwo Żelaźnica, oddział 126

Fotografia 36. Drogowskaz, wyryty w kamieniu znak graficzny strzałki oraz nieczytelna ryta inskrypcja, leśnictwo Żelaźnica, oddział 93

Fotografia 37. Drogowskaz, leśnictwo Żelaźnica, oddział 93

Fotografia 38. Słupek oddziałowy w oddziale 68, pod współczesnym oznaczeniem wyryty numer przedwojennego oddziału nr 147, leśnictwo Moczele

Fotografia 39. Słupek oddziałowy w oddziale 111, pod współczesnym oznaczeniem wyryty numer przedwojennego oddziału nr 83, leśnictwo Żelaźnica

6. ZAGROŻENIA

6.1. Zagrożenia antropogeniczne

Wśród wielu czynników antropogenicznych trzy spośród nich: zanieczyszczenie powietrza, wody i powierzchni ziemi – jakkolwiek malejące w wyniku podejmowanych działań oraz stale rosnącej świadomości ekologicznej społeczeństwa – stanowią nadal istotne źródło zagrożeń środowiska przyrodniczego i ekosystemów leśnych.

6.1.1. Zanieczyszczenia powietrza

Aktualne dane na temat stanu zanieczyszczeń powietrza zawarte są w *"Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim, raport wojewódzki za rok 2021"*, opracowanej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska, Szczecin 2022 r. oraz w *"Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie lubuskim, raport wojewódzki za rok 2021"*, opracowanej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Zielonej Górze, Zielona Góra 2022 r.

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie zachodniopomorskim oraz lubuskim jest emisja antropogeniczna pochodząca z sektora komunalno-bytowego (emisja powierzchniowa), mniejszy udział stanowią emisje z transportu (emisja liniowa) oraz z działalności przemysłowej (emisja punktowa). Znaczący udział w stężeniach substancji na obszarze województwa ma również napływ zanieczyszczeń z pozostałego obszaru Polski oraz z Europy.

Strefę zachodniopomorską (do której zalicza się północna część Nadleśnictwa, głównie Obręb Głusko) oceniano pod kątem ochrony zdrowia ludzi wykonano dla 12 zanieczyszczeń:

- dwutlenek siarki (SO₂) - stężenie dwutlenku siarki nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- dwutlenek azotu (NO₂) - stężenie dwutlenku azotu nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- tlenek węgla (CO) - stężenie tlenku węgla nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- benzen (C₆H₆) - stężenie benzenu nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- ozon (O₃) - stężenie ozonu nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- pył zawieszony PM₁₀ - stężenie pyłu zawieszonego PM₁₀ nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- pył zawieszony PM_{2,5} - stężenie pyłu zawieszonego PM_{2,5} nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A1),
- ołów (Pb) w pyle zawieszonym PM₁₀ - stężenie ołowiu w pyle zawieszonym PM₁₀ nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- arsen (As) w pyle zawieszonym PM₁₀ - stężenie arsenu w pyle zawieszonym PM₁₀ nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- kadm (Cd) w pyle zawieszonym PM₁₀ - stężenie kadmu w pyle zawieszonym PM₁₀ nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- nikiel (Ni) w pyle zawieszonym PM₁₀ - stężenie niklu w pyle zawieszonym PM₁₀ nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- benzo(a)piren w pyle zawieszonym PM₁₀ - stężenie benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM₁₀ przekraczało obowiązujące poziomy dopuszczalne pod kątem ochrony zdrowia (klasa C),

W rocznej ocenie jakości powietrza za rok 2021 z uwzględnieniem kryteriów przyjętych ze względu na ochronę zdrowia ludzi, klasę C uzyskała jedynie strefa

zachodniopomorska ze względu na zanieczyszczenia powietrza benzo(a)pirenem w pyłe zawieszonym PM10. W przypadku pozostałych zanieczyszczeń wszystkie trzy strefy województwa zostały sklasyfikowane jako A (A1 pod kątem pyłu zawieszonego PM2,5 faza II). Ocenę przeprowadzono głównie w oparciu o wyniki pomiarów prowadzonych w roku 2021 na stacjach włączonych do sieci Państwowego Monitoringu Środowiska (GIOŚ, Szczecin 2022 r.).

Strefę lubuską (do której zalicza się południową część Nadleśnictwa Głusko, głównie Obręb Wołogoszcz) oceniano pod kątem ochrony zdrowia ludzi wykonano dla 12 zanieczyszczeń:

- dwutlenek siarki (SO₂) - stężenie dwutlenku siarki nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- dwutlenek azotu (NO₂) - stężenie dwutlenku azotu nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- tlenek węgla (CO) - stężenie tlenku węgla nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- benzen (C₆H₆) - stężenie benzenu nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- ozon (O₃) - stężenie ozonu nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- pył zawieszony PM10 - stężenie pyłu zawieszonego PM10 nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- pył zawieszony PM2,5 - stężenie pyłu zawieszonego PM2,5 nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A1),
- ołów (Pb) w pyłe zawieszonym PM10 - stężenie ołowiu w pyłe zawieszonym PM10 nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- arsen (As) w pyłe zawieszonym PM10 - stężenie arsenu w pyłe zawieszonym PM10 nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- kadm (Cd) w pyłe zawieszonym PM10 - stężenie kadmu w pyłe zawieszonym PM10 nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- nikiel (Ni) w pyłe zawieszonym PM10 - stężenie niklu w pyłe zawieszonym PM10 nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- benzo(a)piren w pyłe zawieszonym PM10 - stężenie benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 przekraczało obowiązujące poziomy dopuszczalne pod kątem ochrony zdrowia (klasa C),

Na przestrzeni lat 2012 – 2021 w strefie lubuskiej poziom docelowy określony dla stężenia benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 był przekraczany w województwie lubuskim regularnie. Przekroczenie to miało miejsce niemalże na każdej stacji.

6.1.2. Zanieczyszczenia wód

Zanieczyszczenia wód powodowane są przez wnikanie do wód zanieczyszczeń pochodzących z następujących potencjalnych źródeł:

- punktowe zrzuty ścieków z miejskich i wiejskich systemów kanalizacji,
- punktowe zrzuty ścieków pochodzących z zakładów przemysłowych posiadających własne urządzenia kanalizacyjne,
- rozproszone zrzuty ścieków w miejscowościach nieposiadających systemów kanalizacyjnych,
- spływy zanieczyszczonych wód deszczowych,
- spływy wód z terenów rolniczych, na których stosowane były nawozy, środki ochrony roślin i inne,
- substancje biogenne (głównie związki azotu i fosforu), odpowiedzialne za eutrofizację wód powierzchniowych,

6.1.3. Zagrożenia związane z przebiegiem szlaków komunikacyjnych

Nadleśnictwo Głusko charakteryzuje średnio rozwinięta sieć drogowa, która jednak w znacznym stopniu usprawnia prowadzenie efektywnej gospodarki leśnej. Do ważniejszych szlaków komunikacyjnych na terytorium Nadleśnictwa należą: droga krajowa 22 (prowadząca od przejścia granicznego polsko-rosyjskiego w Grzechotkach do granicy polsko-niemieckiej w Kostrzynie nad Odrą) oraz droga wojewódzka nr 160 przebiegająca z Suchania przez Choszczno, Dobiegniew, Drezdenko, Międzychód do Miedzichowa

Na terenie Nadleśnictwa występują również gminne oraz drogi, leśne, utwardzane i gruntowe umożliwiające dojazd do poszczególnych kompleksów leśnych. Drogi leśne są dobrze powiązane ze sobą oraz z siecią dróg publicznych.

6.1.4. Bezpośrednie negatywne oddziaływanie człowieka na lasy

Bezpośrednie, negatywne oddziaływanie człowieka przejawia się głównie szkodnictwem leśnym. Na terenie Nadleśnictwa Głusko szkodnictwo dotyczy głównie zaśmiecania terenów leśnych. Pozostałe negatywne działania, ale o zdecydowanie mniejszym znaczeniu to:

- nieprzestrzeganie zakazu wjazdu pojazdów mechanicznych na tereny leśne oraz nieprzestrzeganie zasad prawidłowego zachowania się w lesie;
- masowy i plądrowniczy sposób zbierania grzybów (również na terenach kilkuletnich upraw leśnych) prowadzący do zanikania niektórych gatunków, niszczenie grzybów nieprzydatnych spożywczo, a także pozyskiwanie owoców runa leśnego za pomocą niedozwolonych narzędzi i sposobów (np. wyczesywanie jagód czernicy z krzewinek specjalnymi grzebieniami, rozgarnianie ścioty w poszukiwaniu młodych grzybów);
- przenoszenie z lasu do przydomowych ogrodów i oczek wodnych prawnie chronionych gatunków roślin;
- kradzieże choinek, nielegalne pozyskiwanie stroiszu;
- nieuprawnione korzystanie z otwartego ognia na terenach leśnych.

6.1.5. Zakłady uciążliwe dla środowiska

Ochrona powietrza atmosferycznego stanowi w całości zagadnienie ochrony środowiska jeden z najistotniejszych problemów. Otaczające nas powietrze jest nie tylko niezbędnym do życia zasobnikiem tlenu, lecz także stanowi część środowiska o decydującym wpływie na zdrowie.

W granicach terytorialnego zasięgu Nadleśnictwa brak jest wielkich zakładów przemysłowych, które mogłyby negatywnie oddziaływać na środowisko w tym na lasy Nadleśnictwa.

6.1.6. Pożary⁴

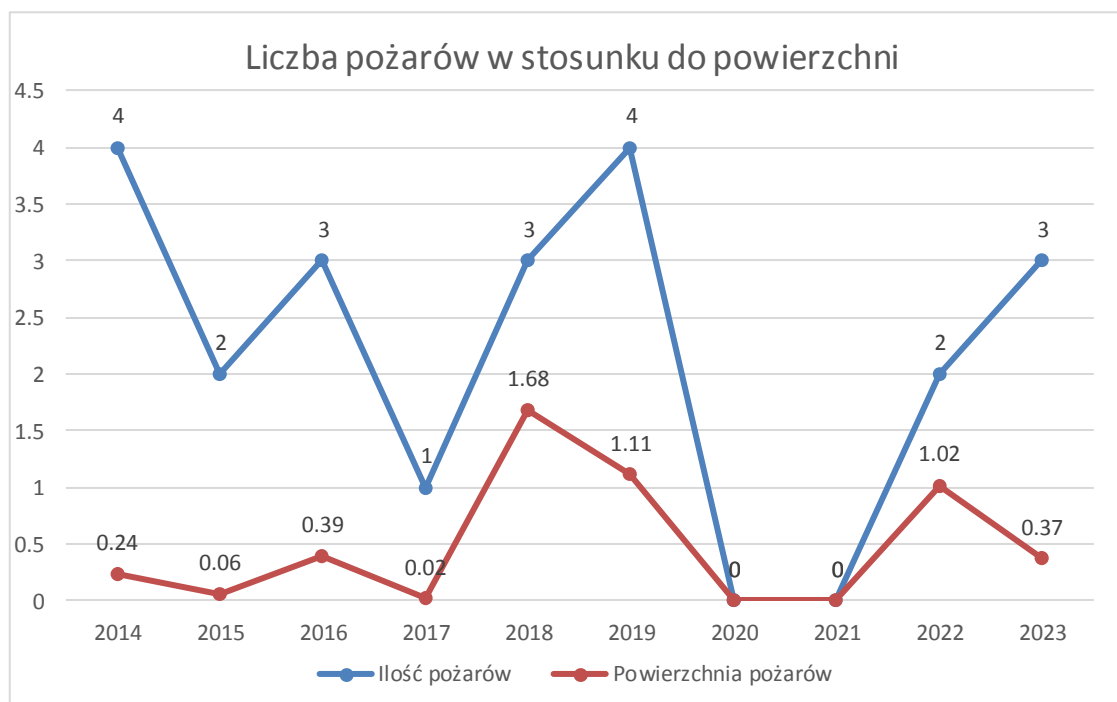
W minionym dziesięcioleciu lasy Nadleśnictwa Głusko były zakwalifikowane do II kategorii zagrożenia pożarowego. Na lata 2024-2033 zgodnie z obowiązującymi obecnie kryteriami II kategoria zagrożenia pożarowego lasu nie powinna ulec zmianie. W latach 2014 – 2033 wystąpiły 22 pożary o łącznej powierzchni 4,89 ha. Dane dotyczące pożarów w minionym okresie przedstawia poniższa tabela.

⁴ Rozdział opracowany w całości na podstawie "Referatu Nadleśniczego Nadleśnictwa Głusko na Naradę Techniczno-Gospodarczą, Analiza gospodarki leśnej za okres 01.01.2014-31.12.2023, Głusko, 2023r."

Tabela 55. Liczba pożarów w stosunku do powierzchni w latach 2014-2023

Rok	Liczba pożarów	Powierzchnia [ha]	Średnia powierzchnia jednego pożaru [ha]
2014	4	0,24	0,06
2015	2	0,06	0,03
2016	3	0,39	0,13
2017	1	0,02	0,02
2018	3	1,68	0,56
2019	4	1,11	0,28
2020	0	-	-
2021	0	-	-
2023	2	1,02	0,51
2023*	3	0,37	0,13
Razem	22	4,89	0,17

* realizacja planu z roku 2023 za okres od stycznia do września

Wykres 3. Liczba pożarów w stosunku do powierzchni w latach 2014-2023

Analizując przyczyny powstania pożarów należy stwierdzić, że najczęstszą przyczyną ich powstania były zaniedbania skutkujące wywołaniem pożarów w sposób niezamierzony przez ludzi używających ognia lub żarzących się obiektów.

W drugiej kolejności pożary powstawały w wyniku celowego działania człowieka, czyli podpalenia.

Wykres 4. Przyczyny pożarów w latach 2014-2023

Elementy stanowiące zabezpieczenie przeciwpożarowe Nadleśnictwa Głusko:

- Punkt Alarmowo Dyspozycyjny (PAD) zlokalizowany jest w biurze Nadleśnictwa Głusko.
- Punkt Obserwacyjny z kamerą zlokalizowany na dostrzegalni przeciwpożarowej w leśnictwie Żelaźnica.
- Samochód patrolowo-gaśniczy marki Ford Ranger wyposażony w zbiornik na wodę o pojemności 400l oraz pompę z osprzętem do podawania wody i piany.
- Ciągnik z pługiem jest w dyspozycji Zakładu Usług Leśnych, który na podstawie zawartej umowy jest dysponowany do ograniczenia rozprzestrzeniania się pożaru oraz zabezpieczenia pożarzyska.
- Punkty czerpania wody (PCW) w ilości 11 szt. rozmieszczonych na terenie Nadleśnictwa Głusko: 8 naturalnych oraz 3 sztuczne.
- Pasy przeciwpożarowe typu BK o łącznej długości 1,716 km (bruzda o szerokości 4 mb), umiejscowione wzdłuż linii kolejowej nr 203 Piła-Ulikowo.
- Baza sprzętu p.poż. umiejscowiona jest przy siedzibie Nadleśnictwa Głusko.
- System łączności:
 - telefoniczna przewodowa
 - telefoniczna komórkowa
 - radiowa
 - radiotelefon bazowy
 - radiotelefony samochodowe
 - radiotelefony nasobne.

6.2. Zagrożenia abiotyczne⁵

Zagrożenia abiotyczne stanowią głównie silnie wiejące wiatry, zmiany stosunków wodnych, susze, podtopienia oraz wczesne i późne przymrozki. Występowanie szkód na skutek tych czynników jest niemożliwe do przewidzenia, gdyż zależne są one od warunków pogodowych, które w związku ze zmianami klimatycznymi stały się gwałtowne. Do obniżenia odporności drzewostanów przyczyniła się w największym stopniu susza z lat 2018-2020 – aż 191 ha - oraz w mniejszym stopniu występowanie przymrozków późnych w roku 2014. Szkody powstałe w wyniku susz miały wpływ na poziom poprawek w uprawach. W roku 2017 oraz 2022 powstały szkody spowodowane silnymi wiatrami w wyniku czego pozyskano 24 730 m³.

Tabela 56. Wykaz szkód spowodowanych przez czynniki abiotyczne

Rok	Zakłócenia stosunków wodnych		Niskie i wysokie temperatury		Wiatr [ha]
	Podtopienia i zalania [ha]	Obniżenie poziomu wód, susza [ha]	Zmrożenia, zwarzenia [ha]	Oparzenia (zgorzel słoneczna), wędnięcie i zamieranie [ha]	
2014			9,26		4,95
2015		1,16	1,04		
2016					
2017	1,83				17,19
2018		73,61			
2019		12,10			
2020		105,23		4,33	
2021					
2022				4,96	95,36
2023*					
RAZEM	1,83	192,10	10,30	9,29	117,50

* realizacja planu z roku 2023 za okres od stycznia do września

⁵ Rozdział opracowany w całości na podstawie "Referatu Nadleśniczego Nadleśnictwa Głusko na Naradę Techniczno-Gospodarczą, Analiza gospodarki leśnej za okres 01.01.2014-31.12.2023, Głusko, 2023r."

6.3. Zagrożenia biotyczne⁶

Zagrożenia biotyczne to działania organizmów żywych prowadzące do powstawania szkód w drzewostanach. Do grupy tej należy zaliczyć:

- zwierzynę łowną,
- szkodniki owadzie,
- grzyby patogeniczne,

6.3.1. Zwierzyna łowna

Poniższe zestawienie prezentuje rozmiar zainwentaryzowanych szkód, wyrządzonych przez zwierzynę, w minionym 10-leciu.

Tabela 57. Rozmiar szkód spowodowanych przez ssaki [ha]

Rok	Powierzchnia uszkodzeń (ha)	Powierzchnia uszkodzeń (ha)	Ogólna powierzchnia uszkodzeń (ha)
	21-40%	ponad 40%	
2014	82,09	18,66	100,75
2015	18,29	8,16	26,45
2016	25,35	13,77	39,12
2017	24,22	0,20	24,42
2018	12,84		12,84
2019	1,52	0,60	2,12
2020	7,71	3,18	10,89
2021	13,09	2,24	15,33
2022	6,92	0,68	7,60
2023*	17,88	1,19	19,07

* realizacja planu z roku 2023 za okres od stycznia do września

Najwyższy rozmiar szkód od zwierzyny zainwentaryzowany był w 2014 r., następnie zdecydowanie się zmniejszył. Wpływ na to miały m.in. działania prowadzone zgodnie z Instrukcją Ochrony Lasu oraz „Kierunkowymi wytycznymi dot. strategii zabezpieczania upraw i młodników przed szkodami od zwierzyny płowej, ze szczególnym uwzględnieniem gradzeń w nadleśnictwach na terenie RDLP w Szczecinie” a także systematyczne wykładanie drzew zgryzowych w okresach niedoboru naturalnego żeru.

Tabela 58. Inwentaryzacja szkód od zwierzyny > 20 % [ha]

Rok	Uprawy	Młodniki	Drzewostany starsze	Razem
2014	7,06	93,69		100,75
2015	7,08	16,85	2,52	26,45
2016	8,85	30,27		39,12
2017		22,82	1,60	24,42
2018		11,32	1,52	12,84
2019	0,60		1,52	2,12
2020	9,37		1,52	10,89
2021	15,33			15,33

⁶ Rozdział opracowany w całości na podstawie "Referatu Nadleśniczego Nadleśnictwa Głusko na Naradę Techniczno-Gospodarczą, Analiza gospodarki leśnej za okres 01.01.2014-31.12.2023, Głusko, 2023r."

Rok	Uprawy	Młodniki	Drzewostany starsze	Razem
2022	7,60			7,60
2023*	16,28	2,79		19,07

* realizacja planu z roku 2023 za okres od stycznia do września

W latach 2014-2018 największy odsetek szkód występował w młodnikach jednak w ostatnich latach niemalże wszystkie szkody inwentaryzowane są w uprawach. Głównym ich sprawcą jest jeleni. Systematycznie zwiększa się ilość szkód powodowanych przez bobry, które polegają na ogryzaniu i zgryzaniu drzew w różnych stadiach rozwoju a w konsekwencji ich obalanie. Powoduje to niszczenie okolicznych drzew, upraw i uszkodzanie grodzień leśnych. W związku z budowaniem przez ten gatunek tam oraz żeremi nagminne stało się zatykanie rowów melioracyjnych i innych cieków oraz występowanie podtopień sąsiadujących drzewostanów czy dróg leśnych. Uszkodzenia te występują wzdłuż cieków wodnych oraz na obrzeżach jezior.

Tabela 59. Inwentaryzacja szkód od zwierzyny w 2023 roku, szczegółowo [ha]

Faza rozwoju d-stanu	Uprawy			Młodniki			Drzewostany starsze			Ogółem		
	21-40 %	> 40 %	Razem	21-40 %	> 40 %	Razem	21-40 %	> 40 %	Razem	21-40 %	> 40 %	Razem
Przedziały procentowe uszkodzeń												
Sprawca uszkodzeń:	POWIERZCHNIA USZKODZEŃ W HA											
Jeleń	15,09	0,87	15,96							15,09	0,87	15,96
Sarna		0,32	0,32								0,32	0,32
Bóbr				2,79		2,79				2,79		2,79
Ogółem:	15,09	1,19	16,28	2,79		2,79				17,88	1,19	19,07

W celu ograniczenia szkód powodowanych przez zwierzynę, główny nacisk położono na dostosowanie do optymalnego poziomu liczebności zwierzyny płowej oraz uregulowanie jej struktury wiekowej i płciowej. Oprócz tego nadleśnictwo prowadziło działania profilaktyczne polegające na wykładaniu drzew zgryzowych. Nadleśnictwo również zabezpieczało całe drzewka liściaste, przed zgryzaniem, spałowaniem, jak i osmykiwaniem stosując osłonki samozwijające. Od kilku lat nie stosujemy już tej metody. Uprawy liściaste i sosnowe zabezpieczane były przed szkodami z wykorzystaniem repelentu. W analizowanym okresie wszystkie zakładane uprawy liściaste, a w uzasadnionych sytuacjach również iglaste były chronione poprzez grodenie.

Poniższa tabela prezentuje różne działania ochronne przed zwierzyną leśną. Najwięcej stosowano grodzień siatką leśną, która jest najdroższą, ale jednocześnie najskuteczniejszą metodą zabezpieczania młodego pokolenia lasu. W minionym 10-leciu ogrodzono 432 ha upraw. Nie stosowano mechanicznych metod ochrony. Od 2018 roku zaprzestano stosowania metod chemicznych.

Rok planu	Rodzaj zabezpieczeń			
	grodenia [ha]	mechaniczne [ha]	chemiczne [ha]	Wykładanie drzew zgryzowych [ha]
2014	71,48	-	7,12	730,37
2015	70,36	-	33,47	492,87
2016	60,05	-	42,00	545,91
2017	55,53	-	52,88	597,78

Rok planu	Rodzaj zabezpieczeń			
	grodzienia [ha]	mechaniczne [ha]	chemiczne [ha]	Wykładanie drzew zgrzyzowych [ha]
2018	20,75	-	69,78	473,46
2019	24,06	-	-	402,07
2020	28,20	-	-	431,69
2021	30,54	-	-	422,79
2022	33,45	-	-	1002,04
2023*	37,61	-	-	277,73
RAZEM	432,03	-	205,25	5376,71

* realizacja planu z roku 2023 za okres od stycznia do września

6.3.2. Szkodniki owadzie

6.3.2.1. Szkodniki korzeni

W Nadleśnictwie Głusko szkody od pędraków występują w niewielkim stopniu tylko na terenie byłej szkółki leśnej. Do ich ograniczenia stosowano metody agrotechniczne.

6.3.2.2. Szkodniki upraw i młodników

Szkody od szeliniaka sosnowca na terenie Nadleśnictwa Głusko występują w niewielkim stopniu z uwagi na przelegiwanie zrębów. Z innych szkodników sporadycznie występuje smolik znaczony.

6.3.2.3. Szkodniki pierwotne drzewostanów iglastych

W roku 2014 w drzewostanach sosnowych na powierzchni 2323 ha przeprowadzono agrolotnicze zabiegi ratownicze ograniczające liczebność gąsienic barczatki sosnowki za pomocą samolotu Dromader i środka biologicznego FORAY 76B w dawce 2,5l/ha. Zabiegami objęto leśnictwa obrębu Głusko, tj. Korytnica, Jażwiny, Jelenie i Sitnica. W latach 2017 - 2019 r. rejestrowano zagrożenie ze strony strzygoni choinówki i brudnicy mniszki. Prowadzone były obserwacje drzewostanów sosnowych pod kątem występowania tych szkodników. Nastąpiło załamanie gradacji i nie było potrzeby przeprowadzania zabiegów ratowniczych. W drzewostanach dębowych Nadleśnictwa Głusko w 2014 r. i 2016 r. odnotowano występowanie piędzika przedzimka i susówki dębówki. Na obecnym poziomie szkodniki te nie stanowią zagrożenia dla trwałości lasu.

Tabela 60. Pola zabiegowe na barczatkę sosnowkę

Nr pola zabiegowego	Powierzchnia (ha)
1	1805
2	318
3	200
RAZEM	2323

6.3.2.4. Szkodniki wtórne drzewostanów iglastych

W minionym okresie obowiązującego PUL stan sanitarny lasu utrzymywał się na dobrym poziomie. Posusz czynny był na bieżąco wyznaczany i usuwany. Najistotniejszym szkodnikiem wtórnym drzewostanów iglastych (mimo niewielkiego obszaru objętego jego działaniem) jest na terenie Nadleśnictwa Głusko kornik drukarz (*Ips typographus*). Jako szkodnik wtórny atakuje on drzewostany świerkowe osłabione działaniem różnych czynników (susze, zmiany poziomu wód gruntowych). Celem utrzymania prawidłowego

stanu drzewostanów świerkowych, nadleśnictwo podejmowało co roku działania sanitarne polegające na terminowym pozyskaniu drewna i wywozie posuszu, wywrotów, złomów, a także spalaniu lub rozdrobnieniu pozostałości po wycince. Rejestrowane szkody występują w formie pojedynczych gniazd, a pojaw szkodników nie ma charakteru gradacyjnego. W roku 2020 na terenie leśnictwa Wołogoszcz (oddział 236o i 237h) stwierdzono grupowe występowanie kornika ostrozębnego (*Ips acuminatus*). Po konsultacjach z ZOL w Szczecinku drzewostany zagospodarowano rębniami IBS.

6.3.2.5. Foliofagi drzew liściastych

Notorycznie co około kilka sezonów wegetacyjnych zauważane jest wzmożone występowanie szkodników liściożernych drzewostanów dębowych. Następuje wtedy znaczne zredukowanie aparatu asymilacyjnego. Problemem utrudniającym skuteczne ograniczanie liczebności tych owadów jest fakt bliskiego sąsiedztwa drzewostanów znajdujących się w otulinie Drawieńskiego Parku Narodowego.

6.3.3. Grzyby patogeniczne

W drzewostanach założonych na gruntach porolnych występują uszkodzenia od huby korzeni i huby sosny utrzymujące się w stopniu niezagrażającym trwałości lasu. W odnowieniach dębowych spotyka się drzewka porażone mączniakiem prawdziwym dębu a w sosnowych osutką sosny. Zarówno mączniak jak i osutka sosny z reguły nie stanowią zagrożenia dla wzrostu upraw.

7. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO ORAZ WYKONYWANIA PRAC

7.1. Wytyczne do organizacji gospodarstwa leśnego

Dla pełniejszego wykorzystania zdolności produkcyjnej siedlisk przy ciągłym dążeniu do zwiększenia bogactwa składu gatunkowego i urozmaicenia struktury drzewostanów oraz w celu sprawnego projektowania urządzeniowego uwzględniającego wymienione na wstępie założenia przyjęto podstawowy podział lasów na gospodarstwa.

W dostosowaniu do warunków siedliskowych i funkcji, jakie spełniają lasy Nadleśnictwa Głusko oraz zgodnie z Instrukcją Urządzania Lasu i Zasadami Hodowli Lasu, zastosowano gospodarstwa: specjalne (S), wielofunkcyjnych lasów ochronnych (O).

Niezależnie od wyodrębnienia podstawowych grup lasów, określonych na podstawie pełnionych przez nie wiodących funkcji, dla celów planowania urządzeniowego i podkreślenia pełnionej przez nie specyficznej roli, całość przedmiotowych lasów pogrupowano na gospodarstwa. W celu charakterystyki wyróżnionych gospodarstw, na podstawie Tabeli VI, zestawiono ich ogólną powierzchnię oraz zapas występujących tam drzewostanów. W poniższej tabeli dokonano również rozbicia poszczególnych gospodarstw w udziale procentowym w odniesieniu do powierzchni zalesionej Nadleśnictwa Głusko.

Tabela 61. Podział lasów Nadleśnictwa Głusko na gospodarstwa

Lp.	Gospodarstwo	Powierzchnia (ha) / Zapas (m ³)	Udział w powierzchni leśnej zalesionej (%)
1	specjalne (S)	328,66	2,58
		107790	3,47
2	wielofunkcyjnych lasów ochronnych (O)	12394,31	97,42
		3002875	96,53
Razem:		12722,97	100,00
		3110665	100,00

7.2. Wytyczne w sprawie wykonywania prac leśnych

W celu poprawy stanu środowiska przyrodniczego w trakcie wykonywania prac leśnych szczególną uwagę należy zwrócić na:

- wytyczanie i wykorzystywanie stałych szlaków zrywkowych;
- ochronę stanowisk gatunków chronionych grzybów, roślin i zwierząt, podczas trzebieży i innych zabiegów, m. in. poprzez zwracanie uwagi na miejsca obalania drzew, przebieg szlaków zrywkowych, pozostawianie kęp starodrzewu;
- stałe podnoszenie wiedzy przyrodniczej pracowników nadleśnictwa, zwracając szczególną uwagę na rozpoznawanie gatunków roślin, zwierząt oraz siedlisk przyrodniczych;
- prowadzenie ewidencji występowania nowych stanowisk gatunków chronionych, obiektów cennych przyrodniczo;
- ochronę i pielęgnację niektórych elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego (parki, aleje, cmentarze, groby, itp.);
- otoczenie opieką istniejących i proponowanych do objęcia ochroną prawną obiektów przyrodniczych;
- podjęcie starań o uznanie proponowanych form ochrony przyrody.

8. PLAN DZIAŁAŃ

8.1. Obligatoryjne zadania z zakresu ochrony przyrody

Obligatoryjne zadania z zakresu ochrony przyrody szczegółowo przedstawiono w Tabeli XXIII - Zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody dla leśnych ochronnych obszarów funkcjonalnych, występujących w granicach zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Głusko w rozdziale 8.3.2.

8.2. Fakultatywne wskazania ochronne

8.2.1. Kształtowanie i ochrona stosunków wodnych

Zagadnienia związane z ochroną zasobów wodnych są istotną częścią prawidłowej gospodarki leśnej. Lasy pełnią ważną funkcję w retencji wody poprzez zatrzymywanie spływu powierzchniowego, gromadzenie wody w ściocie, torfowiskach, śródleśnych terenach zabagnionych i oczkach wodnych.

Objawami zwiększania się deficytu zasobów wodnych są:

- przesuszenie torfowisk i bagien,
- zanik śródleśnych jezior i oczek wodnych,
- zmiany siedliskowe (powolne aczkolwiek systematyczne kurczenie się zasięgu siedlisk wilgotnych i bagiennych).

W trakcie prowadzenia prac leśnych zaleca się:

- poprawę stosunków wodnych na terenie Nadleśnictwa poprzez:
 - utrzymywanie naturalnego charakteru brzegów bagien, jezior, rzek;
 - zachowanie istniejących torfowisk;
- wokół bagien stanowiących osobne wydzielienia oraz pozostałych bagien, będących siedliskami przyrodniczymi, źródeł, wycieków i wysięków wód podziemnych zaleca się w trakcie wykonywania cięć rębnych zachowywanie lub kształtowanie stref pasa ochronnego, z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia;
- wyłączenie z użytkowania rębnych drzewostanów na zabagnionych, trudno dostępnych siedliskach Bb, BMb, LMb oraz niektórych Ol i OIj.

8.2.2. Kształtowanie strefy ekotonowej

Ekoton jest to strefa przejściowa pomiędzy różnymi zespołami biotycznymi, np. lasem i łąką, w skład której wchodzi oprócz organizmów przenikających do tej strefy z biocenoz graniczących ze sobą, także gatunki charakterystyczne, znajdujące tu optymalne warunki bytowania. Wyróżniającą cechą tego środowiska jest to, że liczebność gatunków i osobników jest większa niż w biocenozach otaczających. Kształtowanie tej strefy jest bardzo ważne ze względu na zwiększenie różnorodności biologicznej oraz odporności ekosystemów leśnych.

Zadania związane z kształtowaniem tej strefy zostały ujęte w Planie Urządzenia Lasu i sprowadzają się do następujących czynności:

- w przypadku prowadzenia cięć rębnych na obrzeżu lasu, w miejscach gdzie sąsiaduje on z terenami otwartymi i ciekami wodnymi, zaleca się kształtować ekoton poprzez wykorzystanie istniejących fragmentów starodrzewiu, z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia.
- w nowo zakładanych zalesieniach graniczących z terenami bezleśnymi, na ich obrzeżach powinno się wysadzać gatunki drzew i krzewów tworzące mocny system korzeniowy i dobrze rosnące w warunkach zmiennego oświetlenia panującego w strefie okrajowej.

8.2.3. Ochrona różnorodności biologicznej

Ochrona różnorodności biologicznej w lasach jest obowiązkiem prawnym wynikającym z zarządzeń i instrukcji. W trakcie prowadzenia gospodarki leśnej zaleca się:

- skład gatunkowy upraw dostosowywać do siedliska, dążyć do właściwego udziału gatunków liściastych, oraz podtrzymać praktykę wprowadzania na uprawy wielu gatunków domieszkowych i biocenotycznych (np.: lip, wiązów, jarzęba pospolitego i brekinii, głogów, śliwy tarniny, czereśni ptasiej, dzikiej jabłoni, gruszy) w odpowiednim zmieszaniu i zgodnie z siedliskiem,
- w miarę możliwości wykorzystywać w odnowieniach istniejące młode warstwy drzewostanów,
- wprowadzać gatunki biocenotyczne również w ramach dolesiania luk i przerzedzeń,
- przebudować na zgodne z siedliskiem, drzewostany przewidziane do przebudowy w PUL,
- w trakcie prowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych, dotyczących piętra górnego i młodego pokolenia, zwrócić uwagę na usuwanie gatunków obcych, zwłaszcza klonu jesionolistnego, czeremchy amerykańskiej, czy śnieguliczki białej,
- promować gatunki rodzime,
- pozostawiać w drzewostanach drzewa cenne, okazałe, rzadkich gatunków, owocujące oraz dziuplaste,
- pozostawiać i utrzymywać w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu tzw. drzew biocenotycznych w celu zwiększenia różnorodności biologicznej, z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia;
- zachowywać w lasach okazałe, często o ciekawych formach drzewa lub kępy starodrzewi, drzewa owocowe, klony, lipy drobnolistne, topole rodzime, jarzęby, drzewiaste formy: głogów, czeremchy zwyczajnej, jałowca, trzmielin, szakłaka;
- pozostawiać i nie zalesiać śródleśnych łąk, pastwisk, terenów zabagnionych,

Zalecenia w zakresie ochrony cennych gatunków grzybów i roślin naczyniowych:

W stosunku do gatunków grzybów i roślin, których stanowiska są wymienione w niniejszym Programie, zaleca się:

- upowszechnienie wiedzy o wymienionych gatunkach grzybów i roślin, ich wymagań ekologicznych, stwierdzonych stanowisk wśród pracowników służby leśnej w Nadleśnictwie;
- aktualizowanie waloryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa o nowe stanowiska chronionych gatunków grzybów i roślin;
- podczas prowadzenia zabiegów gospodarczych sukcesywnie eliminować gatunki ekspansywne (czeremcha amerykańska) zagrażające bezpośrednio stanowiskom cennych roślin;
- podczas projektowania szlaków zrywkowych (ciągów technologicznych) na etapie sporządzania szacunków brakarskich zaleca się uwzględniać wszystkie elementy związane z ochroną przyrody, w tym stanowiska rzadkich i chronionych gatunków roślin – ich stanowiska zaznaczyć na szkicu powierzchni manipulacyjnej. Przy użytkowaniu rębnym pozostawiać biogrupy i/lub kępy z wszystkimi warstwami lasu.

Zalecenia w zakresie ochrony cennych roślin zarodnikowych:

- kontynuowanie, w ramach realizowanej gospodarki leśnej, działań mających na celu zachowanie ilości martwego drewna i drzew biocenotycznych.

Zalecenia w zakresie ochrony starych i cennych drzew:

- zaleca się zachowywać drzewa cenne o rozmiarach pomnikowych oraz drzewa o szczególnych cechach (tworzące określone układy przestrzenne np. aleje, stanowiące pamiątkę kultury leśnej np. pojedyncze drzewa egzotyczne, uznane za lokalnie rzadkie lub ginące, reprezentujące unikatowe formy np. szczudłowe świerki oraz będące przykładami unikatowych zjawisk biologicznych np. zrosty drzew);
- zaleca się monitorowanie stanu zachowania drzew będących uznanymi pomnikami przyrody i w zależności od potrzeb, po uzgodnieniu z organem ochrony przyrody podjęcie odpowiednich działań ochronnych;
- zakazuje się wprowadzania istotnych zmian w bezpośrednim otoczeniu drzew pomnikowych. Nie należy niszczyć roślinności epifitycznej, nie składować pozostałości zrębowych i innych odpadów w promieniu 10 m od drzewa. Drzew pomnikowych nie należy wycinać, uszkadzać, należy je pozostawiać na pniu, aż do naturalnego ich rozkładu, z wyjątkiem sytuacji zagrażających bezpieczeństwu;
- należy dążyć do zachowania w lasach nadleśnictwa jak największej liczby drzewiastych form głogów, czeremchy zwyczajnej, jałowca, trzmielin, szakłaka.

Zalecenia z zakresu ochrony fauny kręgowców

- zgłaszanie do służb ochrony przyrody kolejnych stref ochrony dla ujawnionych stanowisk gatunków chronionych;
- należy przestrzegać regulacji prawnych obowiązujących w strefach ochrony gatunków chronionych (strefy ochronne gniazd). Zabiegi gospodarcze prowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami.

8.2.4. Typy drzewostanów i orientacyjne składy upraw

Typy drzewostanów (TD) o kierunku gospodarczym oraz orientacyjne składy upraw dla poszczególnych typów siedliskowych lasu (TSL) przyjęto na podstawie tabeli zamieszczonej w Protokole z Komisji Założeń Planu (KZP).

Tabela 62. Typy drzewostanów o dominującym kierunku gospodarczym (wg KZP)

Typ Siedliskowy Lasu (TSL)	Typ drzewostanu (TD)	Docelowy skład odnowień (%)	Zalecany rodzaj rębni
Bśw	So	So 80, Brz i in. 20	I

Typ Siedliskowy Lasu (TSL)	Typ drzewostanu (TD)	Docelowy skład odnowień (%)	Zalecany rodzaj rębni
Bb	So	So 80, Brz i in. 20	-
BMśw	So	So 80, Brz i in. 20	I / -
	Bk-So	So 70, Bk 20, Db i in. 10	I / III
	Db-So	So 70, Db 20, Bk i in. 10	I / III
BMw	So	So 70, Św i in. 30	I / III
BMb	So	So 80, Brz i in. 20	-
LMśw	Bk-So	So 60, Bk 30, Db i in. 10	III / II / I
	Db-So	So 60, Db 30, Bk i in. 10	III / II / I
	So-Bk	Bk 50, So 30, Db i in. 20	III / II / I
	So-Db	Db 50, So 30, Bk i in. 20	III / II / I
LMw	So-Db	Db 50, So 30, Wz i in. 20	III / II
LMb	Brz-OI	OI 70, Brz i in. 30	-
Lśw	Bk	Bk 80, Db i in. 20	II / III
	Bk-Db	Db 60, Bk 30, Lp i in. 10	II / III
	Db-Bk	Bk 50, Db 30, Lp i in. 20	II / III
	Db	Db 70, Bk i in. 30	II / III
Lw	Db	Db 70, Wz i in. 30	III / II
OI	OI	OI 90, Js i in. 10	I / -
OIJ	OI-Js ¹	Js 40, OI 40, Wz i in. 20	III / I
	Js-OI ¹	OI 60, Js 30, Wz i in. 10	III / I

¹ W przypadku TD oraz orientacyjnych składów gatunkowych upraw, w których występuje jesion, do czasu ustąpienia zjawiska zamierania tego gatunku, na etapie zakładania uprawy należy zastępować go innymi gatunkami, takimi jak, np. Db, Wz, Jw, OI.

W uzasadnionych przypadkach Nadleśniczy może podjąć decyzję o zmianie w/w orientacyjnego składu gatunkowego uprawy. Dla zapewnienia zamierzonego celu hodowlanego należy kierować się zasadą, że odchyłki dla poszczególnych gatunków głównych nie powinny przekraczać 20%, a w łącznym udziale gatunków głównych - 30%. Natomiast w przypadku gatunków domieszkowych, łączne odchyłki nie powinny przekraczać 40%. Większe odstępstwa mogą być tolerowane tylko w uprawach powstałych z odnowień naturalnych oraz na małych powierzchniach tj. do 1 ha. Wyjątkowo w sytuacjach szczególnych gdzie w/w składy oraz dopuszczalne odchyłki nie gwarantują pożądanego skutku hodowlanego Nadleśniczy na wskazanej pozycji ma prawo do podejmowania indywidualnych decyzji, w kierunku zapewniającym najlepszą realizację celów gospodarki leśnej.

Dla leśnych siedlisk przyrodniczych położonych w siedliskowych obszarach Natura 2000 i części siedlisk przyrodniczych poza siedliskowymi obszarami Natura 2000 przyjęto typy drzewostanu zgodne z aneksem nr 3/2014 z dnia 27 sierpnia 2014r. do porozumienia nr 1/2009 z dnia 23.11.2009 r. zawartego pomiędzy Regionalnym Dyrektorem Lasów Państwowych w Szczecinie i Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Szczecinie.

Tabela 63. Typy drzewostanów i docelowe składy odnowień dla leśnych siedlisk przyrodniczych położonych w siedliskowych obszarach Natura 2000

Kod Siedliska	TSL	TD	Orientacyjny skład upraw	Zalecany rodzaj rębni
9110-1	BMśw	So Bk**	Bk 60 So 30 Db i inne 10	II/III/IV/V
	LMśw LMw	Bk	Bk 90 Db i inne 10	
		Bk*	Bk 70 Db, So i inne 30	
		So Bk*	Bk 50 So 30 Db i inne 20	
	Lśw	Bk	Bk 90 Db i inne 10	
		Db Bk*	Bk 70 Db i inne 30	
9130-1	BMśw	So Bk**	Bk 60 So 30 Db i inne 10	II/III/IV/V
	LMśw	Bk	Bk 80 Db i inne 20	
	Lśw	Bk	Bk 90 Db i inne 10	
	Lw	Db Bk*	Bk 60 Db 30 Wz i inne 10	
		Bk	Bk 90 Db i inne 10	
9160	BMśw BMw LMśw	Db	Db 80 Gb i inne 20	II/III/IV/V
		So Db Bk**	Bk 50 Db 30 So i inne 20	
		So Gb Db**	Db 40 Gb 30 So i inne 30	
	LMw	Db	Db 80 Gb i inne 20	
		Gb Db	Db 60 Gb 30 Lp i inne 10	
	Lśw	Db	Db 80 Gb i inne 20	
		Gb Db	Db 50 Gb 30 Lp i inne 20	
		Gb Bk	Bk 50 Gb 30 Lp i inne 20	
		Lp Db	Db 50 Lp 30 Gb i inne 20	
		Gb Bk Db	Db 40 Bk 30 Gb i inne 30	
		Gb Db Bk	Bk 40 Db 30 Gb i inne 30	
		Db Gb	Gb 50 Db 30 Lp i inne 20	
	Lw	Bk Gb	Gb 50 Bk 30 Lp i inne 20	
		Db	Db 80 Gb i inne 20	
		Gb Db	Db 60 Gb 30 Lp i inne 10	
9170-1	LMśw LMw Lśw Lw	GbDb	Db 50 Gb 30 Bk, Lp i inne 20	III/IV/V
		Gb Db	Db 50 Gb 30 Bk, Lp i inne 20	
		Lp Gb Db	Db 40 Gb 30 Lp 20 Kl.P i inne 10	
		Lp Gb Db	Db 40 Gb 30 Lp 20 Kl.P i inne 10	
9190-1	Bez względu na TSL	Brz Db	Db 60 Brz 30 So i inne 10	II/III/IV/V
		So Db Brz	Brz 40 Db 30 So 30	
		Db Brz	Brz 60 Db 30 i inne 10	
		So Db	Db 60 So 40	
		So Brz Db	So 30 Brz 30 Db 30 i inne 10	
		Bk Db	Db 60 Bk 30 Brz i inne 10	
		So Db	Db 50 So 30 Bk i inne 20	
9190-2	BMśw	Db So **	So 50 Db 30 Bk i inne 20	II/III/IV/V
		So Db	Db 50 So 30 Bk i inne 20	
	LMśw	Bk Db	Db 50 Bk 30 So i inne 20	
		So Db	Db 50 So 30 Bk i inne 20	
	LMw	So Db	Db 50 So 30 Bk i inne 20	
	Lśw	Bk Db	Db 50 Bk 30 So i inne 20	
Db		Db 80 Bk i inne 20		
Db Bk		Bk 50 Db 30 Jw. I inne 20		
91D0-1*	BMb	So Brz	Brzom 60 So 40	-

Kod Siedliska	TSL	TD	Orientacyjny skład upraw	Zalecany rodzaj rębni
	LMb	So Brz	Brzom 60 So 30 Ol i inne 10	
91D0-2*	Bb	So	So 90 Brzom i inne 10	
	BMb	Brz So	So 60 Brzom i inne 40	
91D0-3	Bez względu na TSL	Brz Ol	Ol 70 Brz i inne 30	
		SoBrzOl	Ol 60 Brz 30 So i inne 10	
91E0-1*	Bez względu na TSL	Wb	Wb 70 Ol i inne 30	-
91E0-2*	Bez względu na TSL	Tp	Tp 70 Ol i inne 30	-
91E0-3*	LMw	Ol Js	Js 50 Ol 30 Brz i inne 20	I/II/III/IV/V
		Js Ol	Ol 50 Js 30 Brz i inne 20	
	Lw	Ol Js	Js 50 Ol 30 Brz i inne 20	
		Js Db	Db 50 Js 30 Wz i inne 20	
		Db Js	Js 50 Db 40 Ol i inne 10	
		Db Ol	Ol 50 Db 30 Wz i inne 20	
		Ol Db	Db 50 Ol 30 Wz i inne 20	
	OIJ	Js Ol	Ol 60 Js 30 Brz i inne 10	
		Ol Js	Js 60 Ol 30 Brz i inne 10	
	Ol	Ol	Ol 90 Js i inne 10	
91E0-4*	OIJ	Ol	Ol 90 Js i inne 10	-
91E0-5*	Bez względu na TSL	Js	Js 90 Ol i inne 10	-
91F0-1	Lw	Js Wz Db	Db 40 Wz 30 Js i inne 30	II/III/IV/V
91F0-2	LMw	Js Wz	Wz 40 Js 30 Db i inne 30	
	Lw			
91I0-1*	Bez względu na TSL	So Db	Dbb 50 So 30 Brz i inne 20	IV/V
		Db	Dbb 90 Lp i inne 10	
91T0	Bśw	So	So 90 Brz 10	I/IV
9180*	Lśw	Wz Jw	Jw. 60 Wz 20 Lp i inne 20	II/III/IV/V
	Lw			

* - siedliska przyrodnicze o znaczeniu priorytetowym

** - TD dopuszczone do zastosowania dla siedlisk przyrodniczych w stanie zachowania „C”

1. w przypadkach uzasadnionych uwarunkowaniami terenowymi dla wszystkich TD wymienionych w w/w tabeli dopuszcza się zmiany w składach gatunkowych upraw w granicach +/- 10%.

2. Na siedliskach przyrodniczych zlokalizowanych na stokach o stromym nachyleniu odstąpić od użytkowania rębego, natomiast w obrzeżach wód i cieków wodnych, obrzeżach źródeł, torfowisk przejściowych, wysokich, nakredowych oraz alkalicznych kształtować strefy przejściowe – zwane ekotonami.

3. W przypadku TD oraz orientacyjnych składów gatunkowych upraw, w których występuje Js, do czasu ustąpienia choroby tego gatunku należy zastępować go innymi gatunkami, takimi jak, np. Db, Wz, Jw., Ol.

4. w przypadku, gdy dane siedlisko przyrodnicze przypisane jest dla całego wydzielenia, a występuje tylko na jego części (w płatach na powierzchni co najmniej 0,25 ha) zaleca się stosowanie TD oraz orientacyjnych składów gatunkowych tylko dla płatów tego siedliska przyrodniczego.

8.2.5. Formy ochrony przyrody

W przypadku wszystkich form ochrony przyrody położonych na terenach administrowanych przez Nadleśnictwo Głusko powinno się przestrzegać obowiązujących uregulowań prawnych.

Zaleca się:

- otoczenie opieką istniejących i proponowanych do objęcia ochroną prawną obiektów przyrodniczych;
- podjęcie starań o uznanie prawne proponowanych form ochrony przyrody;
- stale podnosić wiedzę przyrodniczą pracowników Nadleśnictwa, zwracając szczególną uwagę na rozpoznawanie chronionych gatunków grzybów, roślin, zwierząt oraz siedlisk przyrodniczych;
- prowadzenie ewidencji występowania nowych stanowisk gatunków chronionych, siedlisk chronionych.

8.3. Tabele działań ochronnych

8.3.1. Tabela XXII wg IUL

Tabela 64. Zestawienie przedmiotów ochrony, dla których wyznaczono obszary Natura 2000 w lasach Nadleśnictwa Głusko

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
Przedmioty ochrony występujące w obszarze Natura 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016					
1	A021 - <i>Botaurus stellaris</i> bąk Ocena ogólna wg SDF – C	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony (FV). Utrzymanie populacji na poziomie min. 25 odżywiających się samców. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Głusko

⁷ Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony, zagrożenia oraz zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych w obszarach Natura 2000 opracowano na podstawie Zarządzeń ustanawiających Plany Zadań Ochronnych dla poszczególnych obszarów Natura 2000.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
2	A030 - <i>Ciconia nigra</i> bocian czarny Ocena ogólna wg SDF – C	Gatunek objęty w Nadleśnictwie ochroną strefową Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 7 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - zalesianie terenów otwartych (B01.01) - wycinka lasu (B02.02)	Zapewnienie trwałej dostępności drzewostanów lęgowych oraz zapewnienie minimalnego udziału starych drzew poprzez pozostawianie na pasach, smugach i strefach cięć rębnych o powierzchni większej niż 1 ha (bez względu na rodzaj rębni) kęp starodrzewu wraz z dolnymi warstwami drzewostanu na obszarze równym 5% powierzchni manipulacyjnej pasa, smugi lub strefy, z możliwością rozliczenia tej powierzchni w ramach ostępu leśnego przy rębniach złożonych. Drzewa w pozostawionych biogrupach nie podlegają użytkowaniu, są pozostawione do naturalnej śmierci i rozkładu, z wyjątkiem konieczności usuwania drzew stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi i mienia oraz drzew przegradzających ciągi komunikacyjne. Nie jest konieczne pozostawianie fragmentów starodrzewu w przypadku zagrożenia trwałości lasu i bezpieczeństwa ludzi, na powierzchniach zrębów mniejszych niż 1 ha oraz w przypadku bloku upraw pochodnych czy zachowawczych, jeśli stanowią je gatunki drzew, dla których założono dany blok.
3	A036 - <i>Cygnus olor</i> łabędź niemy Ocena ogólna wg SDF – B	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV) w obszarze. Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 150 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Głusko

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
4	A067 - <i>Bucephala clangula</i> - gągoł Ocena ogólna wg SDF – B	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 170 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku. Ograniczenie strat w lęgach i zwiększenie sukcesu lęgowego.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - wycinka lasu (B02.02) - usuwanie martwych i umierających drzew (B02.04)	Zapobieganie zmniejszaniu się powierzchni drzewostanów dojrzałych przyległych do zbiorników wodnych i rzek poprzez pozostawianie wyłączonych z cięć rębnych pasów o szerokości min. 30 m od brzegów jezior i po obu stronach cieków naturalnych. Nie jest konieczne pozostawianie wyłączonych z cięć rębnych drzewostanów w sytuacjach sytuacji kłeskowych, w przypadkach zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia
5	A070 - <i>Mergus merganser</i> nurogęś Ocena ogólna wg SDF – B	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 60 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku. Ograniczenie strat w lęgach i zwiększenie sukcesu lęgowego	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - wycinka lasu (B02.02) - usuwanie martwych i umierających drzew (B02.04)	Zapobieganie zmniejszaniu się powierzchni drzewostanów dojrzałych przyległych do zbiorników wodnych i rzek poprzez pozostawianie wyłączonych z cięć rębnych pasów o szerokości min. 30 m od brzegów jezior i po obu stronach cieków naturalnych. Nie jest konieczne pozostawianie wyłączonych z cięć rębnych drzewostanów w sytuacjach sytuacji kłeskowych, w przypadkach zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
6	<p>A072 - <i>Pernis apivorus</i> trzmielojad</p> <p>Ocena ogólna wg SDF – C</p>	<p>Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"</p>	<p>Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 30 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.</p>	<p>Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną</p> <p>Potencjalne: - zalesianie terenów otwartych (B01.01)</p>	<p>Zapewnienie trwałej dostępności drzewostanów lęgowych oraz zapewnienie minimalnego udziału starych drzew poprzez pozostawianie na pasach, smugach i strefach cięć rębnych o powierzchni większej niż 1 ha (bez względu na rodzaj rębni) kęp starodrzewu wraz z dolnymi warstwami drzewostanu na obszarze równym 5% powierzchni manipulacyjnej pasa, smugi lub strefy, z możliwością rozliczenia tej powierzchni w ramach ostępu leśnego przy rębniach złożonych. Drzewa w pozostawionych biogrupach nie podlegają użytkowaniu, są pozostawione do naturalnej śmierci i rozkładu, z wyjątkiem konieczności usuwania drzew stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi i mienia oraz drzew przegradzających ciągi komunikacyjne. Nie jest konieczne pozostawianie fragmentów starodrzewu w przypadku zagrożenia trwałości lasu i bezpieczeństwa ludzi, na powierzchniach zrębów mniejszych niż 1 ha oraz w przypadku bloku upraw pochodnych czy zachowawczych, jeśli stanowią je gatunki drzew, dla których założono dany blok.</p> <p>Ochrona siedlisk i żerowisk poprzez utrzymywanie dotychczasowego przeznaczenia gruntów na terenach otwartych – bagien, łąk, wrzosowisk, a w razie potrzeby podejmowanie zabiegów powstrzymujących sukcesję na ww. siedliskach.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
7	A074 - <i>Milvus milvus</i> kania ruda Ocena ogólna wg SDF – C	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 9 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - zalesianie terenów otwartych (B01.01)	Zapewnienie trwałej dostępności drzewostanów lęgowych oraz zapewnienie minimalnego udziału starych drzew poprzez pozostawianie na pasach, smugach i strefach cięć rębnych o powierzchni większej niż 1 ha (bez względu na rodzaj rębni) kęp starodrzewu wraz z dolnymi warstwami drzewostanu na obszarze równym 5% powierzchni manipulacyjnej pasa, smugi lub strefy, z możliwością rozliczenia tej powierzchni w ramach ostępu leśnego przy rębniach złożonych. Drzewa w pozostawionych biogrupach nie podlegają użytkowaniu, są pozostawione do naturalnej śmierci i rozkładu, z wyjątkiem konieczności usuwania drzew stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi i mienia oraz drzew przegradzających ciągi komunikacyjne. Nie jest konieczne pozostawianie fragmentów starodrzewu w przypadku zagrożenia trwałości lasu i bezpieczeństwa ludzi, na powierzchniach zrębów mniejszych niż 1 ha oraz w przypadku bloku upraw pochodnych czy zachowawczych, jeśli stanowią je gatunki drzew, dla których założono dany blok. Ochrona siedlisk i żerowisk poprzez utrzymywanie dotychczasowego przeznaczenia gruntów na terenach otwartych – bagien, łąk, wrzosowisk, a w razie potrzeby podejmowanie zabiegów powstrzymujących sukcesję na ww. siedliskach.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
8	A075 - <i>Haliaeetus albicilla</i> bielik Ocena ogólna wg SDF – B	Gatunek objęty w Nadleśnictwie ochroną strefową Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 19 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Zapewnienie trwałej dostępności drzewostanów lęgowych oraz zapewnienie minimalnego udziału starych drzew poprzez pozostawianie na pasach, smugach i strefach cięć rębnych o powierzchni większej niż 1 ha (bez względu na rodzaj rębni) kęp starodrzewu wraz z dolnymi warstwami drzewostanu na obszarze równym 5% powierzchni manipulacyjnej pasa, smugi lub strefy, z możliwością rozliczenia tej powierzchni w ramach ostępu leśnego przy rębniach złożonych. Drzewa w pozostawionych biogrupach nie podlegają użytkowaniu, są pozostawione do naturalnej śmierci i rozkładu, z wyjątkiem konieczności usuwania drzew stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi i mienia oraz drzew przegradzających ciągi komunikacyjne. Nie jest konieczne pozostawianie fragmentów starodrzewu w przypadku zagrożenia trwałości lasu i bezpieczeństwa ludzi, na powierzchniach zrębów mniejszych niż 1 ha oraz w przypadku bloku upraw pochodnych czy zachowawczych, jeśli stanowią je gatunki drzew, dla których założono dany blok.
9	A081 - <i>Circus aeruginosus</i> błotniak stawowy Ocena ogólna wg SDF – C	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV) w obszarze. Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 70 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - zalesianie terenów otwartych (B01.01)	Ochrona siedlisk i żerowisk poprzez utrzymywanie dotychczasowego przeznaczenia gruntów na terenach otwartych – bagien, łąk, wrzosowisk, a w razie potrzeby podejmowanie zabiegów powstrzymujących sukcesję na ww. siedliskach.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
10	A094 - <i>Pandion haliaetus</i> rybołów Ocena ogólna wg SDF – A	Gatunek objęty w Nadleśnictwie ochroną strefową Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Poprawa stanu ochrony gatunku w obszarze (z U2 na U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 7 par lęgowych. Zwiększenie sukcesu lęgowego. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	W ramach projektu „Ochrona rybołowa na wybranych obszarach SPA Natura 2000 w Polsce” KOO w 2018 roku zamontował w strefie całorocznej 2 platformy oraz 1 platformę poza strefą W 2019 roku zamontowane zostały 3 metalowe szlabany. W 2022 roku przy gnieździe rybołowa zamontowana była fotopułapka. Zapewnienie trwałej dostępności drzewostanów lęgowych oraz zapewnienie minimalnego udziału starych drzew poprzez pozostawianie na pasach, smugach i strefach cięć rębnych o powierzchni większej niż 1 ha (bez względu na rodzaj rębni) kęp starodrzewu wraz z dolnymi warstwami drzewostanu na obszarze równym 5% powierzchni manipulacyjnej pasa, smugi lub strefy, z możliwością rozliczenia tej powierzchni w ramach ostępu leśnego przy rębniach złożonych. Drzewa w pozostawionych biogrupach nie podlegają użytkowaniu, są pozostawione do naturalnej śmierci i rozkładu, z wyjątkiem konieczności usuwania drzew stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi i mienia oraz drzew przegradzających ciągi komunikacyjne. Nie jest konieczne pozostawianie fragmentów starodrzewu w przypadku zagrożenia trwałości lasu i bezpieczeństwa ludzi, na powierzchniach zrębów mniejszych niż 1 ha oraz w przypadku bloku upraw pochodnych czy zachowawczych, jeśli stanowią je gatunki drzew, dla których założono dany blok.
11	A127 - <i>Grus grus</i> żuraw Ocena ogólna wg SDF – C	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV) w obszarze. Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 320 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych frakcji rozrodznej, oraz siedlisk żerowiskowych i noclegowisk frakcji migrującej.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - zalesianie terenów otwartych (B01.01)	Ochrona siedlisk i żerowisk poprzez utrzymywanie dotychczasowego przeznaczenia gruntów na terenach otwartych – bagien, łąk, wrzosowisk, a w razie potrzeby podejmowanie zabiegów powstrzymujących sukcesję na ww. siedliskach

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Głusko

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
12	A155 - <i>Scolopax rusticola</i> - słonka Ocena ogólna wg SDF – B	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV). Utrzymanie populacji na poziomie min. 300 odzywających się samców. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Głusko.
13	A165 - <i>Tringa ochropus</i> samotnik Ocena ogólna wg SDF – C	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 80 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - wycinka lasu (B02.02)	Zachowanie trwałości i jakości siedlisk gatunku poprzez: 1) Utrzymanie, w całym okresie realizacji planu, naturalnego charakteru cieków, w tym naturalnych procesów kształtujących ich koryto (pozostawianie mielisz, łach i odsypów brzegowych), za wyjątkiem przeciwdziałania sytuacjom zagrożenia bezpieczeństwa ludzi lub mienia. 2) Utrzymanie śródleśnych zbiorników wodnych, bagien, torfowisk.
14	A207 - <i>Columba oenas</i> siniak Ocena ogólna wg SDF – C	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 270 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - usuwanie martwych i umierających drzew (B02.04)	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Głusko.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
15	<p>A217 - <i>Glaucidium passerinum</i> sóweczka</p> <p>Ocena ogólna wg SDF – C</p>	<p>Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"</p>	<p>Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1)</p>	<p>Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną</p> <p>Potencjalne: - usuwanie martwych i umierających drzew (B02.04)</p>	<p>Zapewnienie trwałej dostępności drzewostanów lęgowych oraz zapewnienie minimalnego udziału starych drzew poprzez pozostawianie na pasach, smugach i strefach cięć rębnych o powierzchni większej niż 1 ha (bez względu na rodzaj rębni) kęp starodrzewu wraz z dolnymi warstwami drzewostanu na obszarze równym 5% powierzchni manipulacyjnej pasa, smugi lub strefy, z możliwością rozliczenia tej powierzchni w ramach ostępu leśnego przy rębniach złożonych. Drzewa w pozostawionych biogrupach nie podlegają użytkowaniu, są pozostawione do naturalnej śmierci i rozkładu, z wyjątkiem konieczności usuwania drzew stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi i mienia oraz drzew przegradzających ciągi komunikacyjne. Nie jest konieczne pozostawianie fragmentów starodrzewu w przypadku zagrożenia trwałości lasu i bezpieczeństwa ludzi, na powierzchniach zrębów mniejszych niż 1 ha oraz w przypadku bloku upraw pochodnych czy zachowawczych, jeśli stanowią je gatunki drzew, dla których założono dany blok.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
16	A223 - <i>Aegolius funereus</i> włośchatka Ocena ogólna wg SDF – C	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1) Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 14 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych tego gatunku.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - zalesianie terenów otwartych (B01.01)	Zapewnienie trwałej dostępności drzewostanów lęgowych oraz zapewnienie minimalnego udziału starych drzew poprzez pozostawianie na pasach, smugach i strefach cięć rębnych o powierzchni większej niż 1 ha (bez względu na rodzaj rębni) kęp starodrzewu wraz z dolnymi warstwami drzewostanu na obszarze równym 5% powierzchni manipulacyjnej pasa, smugi lub strefy, z możliwością rozliczenia tej powierzchni w ramach ostępu leśnego przy rębniach złożonych. Drzewa w pozostawionych biogrupach nie podlegają użytkowaniu, są pozostawione do naturalnej śmierci i rozkładu, z wyjątkiem konieczności usuwania drzew stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi i mienia oraz drzew przegradzających ciągi komunikacyjne. Nie jest konieczne pozostawianie fragmentów starodrzewu w przypadku zagrożenia trwałości lasu i bezpieczeństwa ludzi, na powierzchniach zrębów mniejszych niż 1 ha oraz w przypadku bloku upraw pochodnych czy zachowawczych, jeśli stanowią je gatunki drzew, dla których założono dany blok.
17	A224 - <i>Caprimulgus europaeus</i> lelek Ocena ogólna wg SDF – C	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 55 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - zalesianie terenów otwartych (B01.01) - gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji (B02)	Zachowanie siedlisk gatunku w obszarze: 1) W zagospodarowaniu zrębowym preferowanie cięć o możliwie największej powierzchni. 2) Prowadzenie gospodarki leśnej w sposób gwarantujący utrzymanie powierzchni otwartych na terenach leśnych obszaru, w tym m.in. zrębów i upraw w wieku do 5 lat.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
18	A229 - <i>Alcedo atthis</i> - zimorodek Ocena ogólna wg SDF – B	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 70 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Głusko.
19	A236 - <i>Dryocopus martius</i> - dzięcioł czarny Ocena ogólna wg SDF – C	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV) w obszarze. Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 350 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - usuwanie martwych i umierających drzew (B02.04)	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Głusko.
20	A320 - <i>Ficedula parva</i> muchołówka mała Ocena ogólna wg SDF – C	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 200 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - wycinka lasu (B02.02) - usuwanie martwych i umierających drzew (B02.04)	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Głusko.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
Siedliska przyrodnicze występujące w obszarze Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046					
21	3140 - Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic <i>Charetea</i> (jeziora ramienicowe) Ocena ogólna wg SDF – B	Obręb Wołogoszcz: 191g, 214f, 214c, 214d	Utrzymanie stanu ochrony siedliska na poziomie właściwym (FV)	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Umożliwienie naturalnego kształtowania się strefy ekotonowej poprzez wyłączenie z użytkowania rębnego pasa drzewostanu o szerokości przynajmniej 30 m, wokół zbiorników wodnych wraz z otaczającymi je zatorfieniami, cieków wraz z łęgami na dnie doliny, źródlisk i ekosystemów torfowiskowych i bagiennych stanowiących siedliska przyrodnicze z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia
22	3150 - Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion, Potamion</i> Ocena ogólna wg SDF – B	Obręb Głusko (strefy buforowe wokół Jeziora Nowa Korytnica): 17c, 17f, 17h, 17j, 17k, 21a, 21b, 21c, 22a, 23a, 23d, 23f, 24a, 24b, 24c, 25a, 25b, 25c, 25d, 32c, 32d, 32g, 33a, 33b, 33c, 33i, 33k Obręb Wołogoszcz: 161b, 161d, 161k, 161p, 194n, 207j, 238r, 252b	Utrzymanie stanu ochrony siedliska (U1)	Istniejące: - rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem (H01.05) Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Umożliwienie naturalnego kształtowania się strefy ekotonowej poprzez wyłączenie z użytkowania rębnego pasa drzewostanu o szerokości przynajmniej 30 m, wokół zbiorników wodnych wraz z otaczającymi je zatorfieniami, cieków wraz z łęgami na dnie doliny, źródlisk i ekosystemów torfowiskowych i bagiennych stanowiących siedliska przyrodnicze z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia
23	3160 - Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne Ocena ogólna wg SDF – B	Obręb Głusko: 202i	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony siedliska (FV)	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Umożliwienie naturalnego kształtowania się strefy ekotonowej poprzez wyłączenie z użytkowania rębnego pasa drzewostanu o szerokości przynajmniej 30 m, wokół zbiorników wodnych wraz z otaczającymi je zatorfieniami, cieków wraz z łęgami na dnie doliny, źródlisk i ekosystemów torfowiskowych i bagiennych stanowiących siedliska przyrodnicze z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
24	6120 - Ciepłolubne, śródładowe murawy napiaskowe (<i>Koelerion glaucae</i>) Ocena ogólna wg SDF – C	Obręb Wołogoszcz: 231a	Poprawa stanu ochrony siedliska przyrodniczego z poziomu złego (U2) na poziom niezadawalający (U1).	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Głusko.
25	6510 - Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie <i>Arrhenatherion elatioris</i> Ocena ogólna wg SDF – C	Obręb Wołogoszcz: 61g, 178i, 203m, 224b, 162n, 252a, 260l	Utrzymanie stanu ochrony siedliska (U1)	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	<u>Obligatoryjne:</u> 1. Ekstensywne użytkowanie kośne, kośnopastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych. 2. Zachowanie siedliska przyrodniczego położonego na trwałych użytkach zielonych. <u>Fakultatywne:</u> Użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego wariantu pakietu rolno-środowiskowoklimatycznego, ukierunkowanego na ochronę siedliska 6510.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
26	<p>7140 - Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>)</p> <p>Ocena ogólna wg SDF – B</p>	<p>Obręb Głusko: 1a, 1b, 7c, 7d, 7i, 7j, 8f, 8g, 8k, 9h, 10c, 11h, 13d, 186b, 141d, 141g, 141i, 141j, 156c, 156h, 195h, 197d, 202h, 202i, 203h, 213h, 217k, 229i, 229l, 229o, 232i, 241i, 241k, 247j</p> <p>Obręb Wołogoszcz: 186k, 187g, 211d, 219d, 219h, 222f, 222k, 223h, 223j, 223l, 223m, 227h, 239b, 241a, 242d</p>	<p>Utrzymanie stanu ochrony siedliska na poziomie właściwym (FV) z uwzględnieniem naturalnych procesów</p>	<p>Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną</p> <p>Potencjalne: - wycinka lasu (B02.02)</p>	<p>1. Zwalczanie, przez cały okres realizacji PZO, tawuły kutnerowatej przez usunięcie i zniszczenie okazów lub ich części, w terminie zależnym od potrzeb</p> <p>2. Usuwanie, w razie potrzeby, w całym okresie realizacji PZO, odrosli i nalotów powstających po wykonaniu działań usunięcia drzew z torfowisk w przeszłości. (odpowiedzialnym za wykonanie ww. zadań ochronnych jest Dyrektor RDOŚ w porozumieniu z Nadleśniczym N-ctwa Głusko)</p> <p>3. Umożliwienie naturalnego kształtowania się strefy ekotonowej poprzez wyłączenie z użytkowania rębego pasa drzewostanu o szerokości przynajmniej 30 m, wokół zbiorników wodnych wraz z otaczającymi je zatorfieniami, cieków wraz z łęgami na dnie doliny, źródlisk i ekosystemów torfowiskowych i bagiennych stanowiących siedliska przyrodnicze z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
27	<p>7230 - Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk</p> <p>Ocena ogólna wg SDF – B</p>	<p>Obręb Głusko: 6d, 51d, 62c</p> <p>Obręb Wołogoszcz: 185j</p>	<p>Utrzymanie stanu ochrony siedliska (U1) lub jego poprawa z uwzględnieniem procesów naturalnych</p>	<p>Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną</p> <p>Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną</p>	<p><u>Obligatoryjne:</u> 1. Ekstensywne użytkowanie kośne, kośnopastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych. 2. Zachowanie siedliska przyrodniczego położonego na trwałych użytkach zielonych.</p> <p><u>Fakultatywne:</u> Użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego wariantu pakietu rolno-środowiskowo-klimatycznego, ukierunkowanego na ochronę siedliska 7230. W przypadku ekspansji trzciny, okresowe stosowanie koszenia corocznie, w fazie kwitnienia trzciny, do czasu wyeliminowania trzciny.</p> <p>Umożliwienie naturalnego kształtowania się strefy ekotonowej poprzez wyłączenie z użytkowania rębego pasa drzewostanu o szerokości przynajmniej 30 m, wokół zbiorników wodnych wraz z otaczającymi je zatorfieniami, cieków wraz z łęgami na dnie doliny, źródlisk i ekosystemów torfowiskowych i bagiennych stanowiących siedliska przyrodnicze z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
28	<p>9110 - Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagenion</i>)</p> <p>Ocena ogólna wg SDF – B</p>	<p>Obręb Głusko: 32b, 35b, 169a, 190b, 228d, 228h</p> <p>Obręb Wołogoszcz: 3b, 3c, 3f, 3i, 3j, 5f, 5g, 5i, 11h, 14b, 15c, 20d, 22a, 22c, 23a, 23f, 23g, 24b, 24c, 24d, 24f, 24g, 32c, 33a, 34f, 50g, 51b, 51c, 62c, 62d, 62f, 62h, 62i, 63c, 63d, 75d, 75k, 77h, 78b, 87c, 87d, 87h, 91g, 92d, 92f, 106a, 106b, 106d, 107a, 107c, 107c, 108c, 109f, 110b, 110c, 123g, 124a, 124a, 125c, 125i, 125i, 126f, 127b, 127d, 130b, 150d, 188f, 188g, 190a, 190f, 191c, 191h, 191i, 191k, 192b, 192d, 193c, 193d, 193f, 223n, 255i, 256i, 262c</p>	<p>Utrzymanie stanu ochrony siedliska przyrodniczego (U1) lub jego poprawa</p>	<p>Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną</p> <p>Potencjalne: - usuwanie martwych i umierających drzew (B02.04)</p>	<p>1. Pozostawianie na powierzchniach zrębowych ok. 5% powierzchni w formie grup i / lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonym runem i podszytem z wyjątkiem zrębów do 1 ha, bloków upraw pochodnych, sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych. W rębniach złożonych preferuje się pozostawianie grup, kęp lub pojedynczych drzew. Preferuje się łączenie w większe powierzchnie pozostawionych biogrup w nawrotach cięć na sąsiadujących wydzieleniach.</p> <p>2. Pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu drzew biocenotycznych w celu zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy stanu siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000, z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych i dróg.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
29	<p>9130 - Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati Fagenion</i>)</p> <p>Ocena ogólna wg SDF – B</p>	<p>Obręb Wołogoszcz: 2b, 2c, 2d, 3a, 4d, 4g, 4h, 5b, 5c, 8f, 8g, 9g, 12i, 13a, 13c, 13d, 13f, 13g, 14d, 14f, 14g, 15a, 15b, 19a, 20a, 20b, 20c, 20d, 21a, 21b, 26a, 26b, 78h, 79h, 79i, 79j, 91b, 91c, 91f, 92a, 92b, 108d, 109b, 109d, 109f, 110b, 110b, 110d, 110f, 124b, 125a</p>	<p>Utrzymanie stanu ochrony siedliska na co najmniej obecnym poziomie (U1)</p>	<p>Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną</p> <p>Potencjalne: - usuwanie martwych i umierających drzew (B02.04)</p>	<p>1. Pozostawianie na powierzchniach zrębowych ok. 5% powierzchni w formie grup i / lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonym runem i podszytem z wyjątkiem zrębów do 1 ha, bloków upraw pochodnych, sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych. W rębniach złożonych preferuje się pozostawianie grup, kęp lub pojedynczych drzew. Preferuje się łączenie w większe powierzchnie pozostawionych biogrup w nawrotach cięć na sąsiadujących wydzieleniach.</p> <p>2. Pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu drzew biocenotycznych w celu zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy stanu siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000, z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych i dróg.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
30	<p>9160 - Grąd subatlantycki (<i>Stellario-Carpinetum</i>)</p> <p>Ocena ogólna wg SDF – B</p>	<p>Obręb Głusko: 17b, 123a, 137a, 137b, 137i, 152j, 152j, 170a, 170a, 170h, 170j, 170j, 190f, 254b, 254j</p> <p>Obręb Wologoszcz: 9g, 13b, 14c, 15g, 16a, 25a, 27c, 27d, 27f, 31c, 31f, 32f, 33b, 33c, 33d, 34a, 34b, 35a, 58a, 58b, 66k, 78c, 78d, 91d, 91h, 91i, 111g, 129j, 166d, 166d, 217a, 220k, 225f, 226i, 252f, 252h, 252i, 261a, 261c, 263a,</p>	<p>Utrzymanie stanu ochrony siedliska przyrodniczego (U1) lub jego poprawa</p>	<p>Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną</p> <p>Potencjalne: - usuwanie martwych i umierających drzew (B02.04)</p>	<p>1. Pozostawianie na powierzchniach zrębowych ok. 5% powierzchni w formie grup i / lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonym runem i podszytem z wyjątkiem zrębów do 1 ha, bloków upraw pochodnych, sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych. W rębniach złożonych preferuje się pozostawianie grup, kęp lub pojedynczych drzew. Preferuje się łączenie w większe powierzchnie pozostawionych biogrup w nawrotach cięć na sąsiadujących wydzieleniach.</p> <p>2. Pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu drzew biocenotycznych w celu zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy stanu siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000, z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych i dróg.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
31	<p>9170- Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>)</p> <p>Ocena ogólna wg SDF – B</p>	<p>Obręb Głusko: 229j</p> <p>Obręb Wołogoszcz: 16b, 42c, 179r, 180m, 187m, 203b, 203l, 203i, 207d, 219n, 227c, 228a, 230a, 230b</p>	<p>Utrzymanie stanu ochrony siedliska przyrodniczego (U1) lub jego poprawa</p>	<p>Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną</p> <p>Potencjalne: - usuwanie martwych i umierających drzew (B02.04)</p>	<p>1. Pozostawianie na powierzchniach zrębowych ok. 5% powierzchni w formie grup i / lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonym runem i podszytem z wyjątkiem zrębów do 1 ha, bloków upraw pochodnych, sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych. W rębniach złożonych preferuje się pozostawianie grup, kęp lub pojedynczych drzew. Preferuje się łączenie w większe powierzchnie pozostawionych biogrup w nawrotach cięć na sąsiadujących wydzieleniach.</p> <p>2. Pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu drzew biocenotycznych w celu zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy stanu siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000, z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych i dróg.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
32	<p>9190-Kwaśne dąbrowy (<i>Quercion robori-petraeae</i>)</p> <p>Ocena ogólna wg SDF – B</p>	<p>Obręb Głusko: 126b, 139a, 153g, 171f, 172b, 245j, 254m</p> <p>Obręb Wołogoszcz: 7x, 36b, 53b, 54g, 67c, 67d, 129d, 130d, 130g, 141f, 141g, 167d, 186i, 217f, 239c</p>	<p>Utrzymanie stanu ochrony siedliska przyrodniczego (U1) lub jego poprawa</p>	<p>Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną</p> <p>Potencjalne: - usuwanie martwych i umierających drzew (B02.04)</p>	<p>1. Pozostawianie na powierzchniach zrębowych ok. 5% powierzchni w formie grup i / lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonym runem i podszytem z wyjątkiem zrębów do 1 ha, bloków upraw pochodnych, sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych. W rębniach złożonych preferuje się pozostawianie grup, kęp lub pojedynczych drzew. Preferuje się łączenie w większe powierzchnie pozostawionych biogrup w nawrotach cięć na sąsiadujących wydzieleniach.</p> <p>2. Pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu drzew biocenotycznych w celu zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy stanu siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000, z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych i dróg.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
33	<p>91D0 - Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i>, <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>, <i>Pino mugo-Sphagnetum</i>, <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>) i brzożowo-sosnowe bagienne lasy borealne</p> <p>Ocena ogólna wg SDF – B</p>	<p>Obręb Wołogoszcz: 187g, 187i, 197h, 198d, 223g, 240c</p>	<p>Utrzymanie stanu ochrony siedliska przyrodniczego (U1) lub jego poprawa z uwzględnieniem naturalnych procesów</p>	<p>Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną</p> <p>Potencjalne: - wycinka lasu (B02.02)</p>	<p>1. Zwalczenie, przez cały okres realizacji PZO, tawuły kutnerowatej przez usunięcie i zniszczenie okazów lub ich części, w terminie zależnym od potrzeb (odpowiedzialnym za wykonanie zadania ochronnego jest Dyrektor RDOŚ w porozumieniu z Nadleśniczym N-ctwa Głusko)</p> <p>2. Pozostawienie bez zabiegów gospodarczych borów bagiennych, we właściwym stanie (FV) położonych wzdłuż naturalnych cieków.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
34	<p>91E0 - Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i>, <i>Populetum albae</i>, <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>, olsy źródłiskowe)</p> <p>Ocena ogólna wg SDF – B</p>	<p>Obręb Głusko: 12j, 17c, 89g, 169c</p> <p>Obręb Wołogoszcz: 6b, 58h, 58i, 61h, 185d, 185g, 186h, 187c, 203a, 203n, 224c, 225c, 226k, 251b, 251f, 251f, 260k, 260m, 260n, 260s, 260t, 262d, 262d, 262f, 262g, 262h, 263b, 263c</p>	<p>Utrzymanie stanu ochrony siedliska na co najmniej obecnym poziomie (U1) z uwzględnieniem naturalnych procesów</p>	<p>Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną</p> <p>Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną</p>	<p>91E0 poza podtypami źródłiskowymi i płatami położonymi wzdłuż cieków naturalnych): 1. Pozostawianie na powierzchniach zrębowych ok. 5% powierzchni w formie grup i / lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonym runem i podszytem z wyjątkiem zrębów do 1 ha, bloków upraw pochodnych, sytuacji kłeskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych. W rębniach złożonych preferuje się pozostawianie grup, kęp lub pojedynczych drzew. Preferuje się łączenie w większe powierzchnie pozostawionych biogrup w nawrotach cięć na sąsiadujących wydzieleniach.</p> <p>91E0 z podtypami źródłiskowymi i płatami położonymi wzdłuż cieków naturalnych): 1. Pozostawianie bez zabiegów gospodarczych łęgów źródłiskowych (91E0-4) oraz łęgów (91E0-1,2,3) we właściwym stanie (FV) położonych wzdłuż naturalnych cieków.</p> <p>Wszystkie płaty 91E0: 1. Pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu drzew biocenotycznych w celu zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy stanu siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000, z wyłączeniem sytuacji kłeskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych i dróg. 2. Umożliwienie naturalnego kształtowania się strefy ekotonowej poprzez wyłączenie z użytkowania rębego pasa drzewostanu o szerokości przynajmniej 30 m, wokół zbiorników wodnych wraz z otaczającymi je zatorfieniami, cieków wraz z łęgami na dnie doliny, źródlisk i ekosystemów torfowiskowych i bagiennych tanowiących siedliska przyrodnicze z wyłączeniem sytuacji kłeskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia</p>

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Głusko

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
35	91T0- Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonia-Pinetum</i> i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>) Ocena ogólna wg SDF – C	Obręb Głusko: 68d, 90h, 91a, Obręb Wołogoszcz: 201g,	Utrzymanie niezadawalającego (U1) stanu ochrony siedliska przyrodniczego z uwzględnieniem naturalnych procesów.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - wycinka lasu (B02.02)	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Głusko.
Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046					
36	1014 - <i>Vertigo angustior</i> poczwarówka zwężona Ocena ogólna wg SDF – B	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Przywrócenie właściwego stanu ochrony siedliska gatunku (FV)Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000.	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Głusko.
37	1042 - <i>Leucorrhinia pectoralis</i> zalotka większa Ocena ogólna wg SDF – B	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Głusko.
38	1060 - <i>Lycaena dispar</i> czerwończyk nieparek Ocena ogólna wg SDF – B	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie stanu ochrony siedliska na co najmniej obecnym poziomie (U1) poprzez przywrócenie właściwej ekstensywnej gospodarki łąkarskiej na stanowiskach gatunku. Osiągnięcie postawionych celów, w tym utrzymanie siedlisk, jest w pełni możliwe.	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Głusko.

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Głusko

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
39	1166 - <i>Triturus cristatus</i> traszka grzebieniasta Ocena ogólna wg SDF – B	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000.	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Głusko.
40	1188 - <i>Bombina bombina</i> kumak nizinny Ocena ogólna wg SDF – B	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Głusko.
41	1337 - <i>Castor fiber</i> bóbr europejski Ocena ogólna wg SDF – C	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie we właściwym stanie ochrony gatunku (FV)	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Głusko.
42	1352 - <i>Canis lupus</i> wilk Ocena ogólna wg SDF – B	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie stanu ochrony gatunku na obecnym poziomie (U2 stan zachowania zły) z uwzględnieniem naturalnych procesów. Przeprowadzenie działań edukacyjnych przeciwdziałających negatywnemu odbiorowi społecznemu gatunku.	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Głusko.
43	1355 - <i>Lutra lutra</i> wydra europejska Ocena ogólna wg SDF – C	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie właściwego stanu ochrony gatunku (FV), w tym przeprowadzenie działań edukacyjnych przeciwdziałających negatywnemu odbiorowi społecznemu gatunku.	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Głusko.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
44	4056 - <i>Anisus vorticulus</i> zatoczek łamliwy Ocena ogólna wg SDF – C	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Głusko.
45	6216 - <i>Hamatocaulis vernicosus</i> haczykowiec błyszczący Ocena ogólna wg SDF – C	Informacje dt. występowania gatunku zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie stanu ochrony siedliska gatunku na co najmniej obecnym poziomie (U1) z uwzględnieniem naturalnych procesów.	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Głusko.

8.3.2. Tabela XXIII wg IUL

Tabela 65. Zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody dla leśnych ochronnych obszarów funkcjonalnych, występujących w granicach zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Głusko (Tabela XXIII wg IUL)

Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
		Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
1	2	3	4
REZERWAT PRZYRODY			
<p>Rezerwat Przyrody Flisowe Źródlika</p> <p>224c, 225c, 225f, 226i, 226k</p>	<p>Cały obszar rezerwatu objęty ochroną ścisłą</p>	<p>Rezerwat nie posiada otuliny ani zatwierdzonego planu ochrony. Posiada natomiast wyznaczone zadania ochronne ustanowione Zarządzeniem Nr 1/2023 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 2 stycznia 2023 roku w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody Flisowe Źródlika. Uzasadnienie do wskazanego powyżej Zarządzenia podaje, że po analizie dokumentacji przyrodniczej obiektu pod kątem istniejących zagrożeń, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, wobec braku ich stwierdzenia, przyjął za zasadne kontynuację ochrony siedlisk i różnorodności biologicznej rezerwatu przyrody, poprzez objęcie jego całego obszaru ochroną ścisłą. Przyjęty niniejszym Zarządzeniem środek ochrony, do czasu sporządzenia projektu planu ochrony, stanowi istotne narzędzie zachowania spójnej i ciągłej ochrony obszaru, w tym w szczególności jego celów ochrony.</p>	
<p>Rezerwat Przyrody Torfowisko Osowiec</p> <p>-płaty zarośniętego trzciną, łożą i olszą mszaru torfowcowego i mechowiska w północnej części torfowiska. Oddział 226</p>	<p>Wykaszenie trzciny na około 1,20 ha, szczegółowy wybór płatów pod nadzorem terenowym botanika.</p>	<p>Wykaszenie trzciny (<i>Phragmites australis</i> (Cav.) Trin. Ex Studle) w okresie kłoszenia i w późnoletnim wraz eksperymentalnym zastosowaniem różnych wariantów koszenia z usunięciem wykoszonego materiału poza torfowisko, do czasu osłabienia populacji trzciny. Później według potrzeb. Usuwanie drzew i krzewów na wykaszanej powierzchni.</p>	
<p>Rezerwat Przyrody Torfowisko Osowiec</p> <p>- Miejsca intensywniej zarośnięte na wschodnim i zachodnim obrzeżu torfowiska. Oddział 226</p>	<p>Usunięcie gatunku inwazyjnego na powierzchni około 1,30 ha intensywnie zarośnięte tawułą oraz pojedyncze osobniki tawuły z całej powierzchni obiektu</p>	<p>Usunięcie tawuły kutnerowatej (<i>Spiraea tomentosa</i> L) - jednorazowo na początku obowiązywania planu i później według potrzeb.</p>	

Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
		Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
1	2	3	4
Rezerwat Przyrody Torfowisko Osowiec - Miejsce intensywniej zarośnięte na wschodnim i zachodnim obrzeżu torfowiska. Oddział 226	Usunięcie gatunku inwazyjnego na powierzchni około 1,30 ha na obrzeżach torfowiska	Usunięcie czeremchy amerykańskiej (<i>Prunus serotina</i> Ehrh.) - jednorazowo na początku obowiązywania planu i później według potrzeb.	
Rezerwat Przyrody Torfowisko Osowiec - W północnej części obiektu, od strony osady. Oddział 226	Wykaszenie na powierzchni około 1 ha	Koszenie łąki na północnym skraju rezerwatu	
OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU			
OCHK E (Korytnica Rzeka) - cały obszar	Czynna ochrona ekosystemów : <ul style="list-style-type: none"> leśnych - prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej polegającej na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk, nieleśnych ekosystemów lądowych - dostosowanie zabiegów agrotechnicznych do wymogów zbiorowisk roślinnych i zasiedlających je gatunków fauny, zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości, oczek wodnych oraz sprzyjanie ograniczaniu ich sukcesji, ekosystemów wodnych - zachowanie i ochrona zbiorników wodnych wraz z pasem roślinności kałającej, ograniczanie zabudowy na skarpach wysoczyznowych, zapewnianie swobodnej migracji fauny w ciekach wodnych 	Stosować się do zapisów Rozporządzenia Nr 12 Wojewody Gorzowskiego z dnia 24 listopada 1998 r. w sprawie określenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa gorzowskiego (Dz. Urz. Woj. Gorz. Nr 20, poz. 266) oraz do zapisów Obwieszczenia Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały w sprawie obszarów chronionego krajobrazu . Wytyczne dotyczące czynnej ochrony ekosystemów wspomniane w ww. Obwieszczeniu zostały szczegółowo przedstawione w rozdziale 3.2.1. Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Głusko, które wchodzi w zasięg OChK E (Korytnica Rzeka) wszystkie zadania ukierunkowane na realizację strategicznych celów ochrony i funkcjonowania OChK, zostały uwzględnione w projekcie PUL.	

Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
		Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
1	2	3	4
<p>OCHK Puszcza Drawska</p> <p>- cały obszar</p>	<p>Czynna ochrona ekosystemów :</p> <ul style="list-style-type: none"> leśnych - prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej polegającej na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk, nieleśnych ekosystemów łądowych - dostosowanie zabiegów agrotechnicznych do wymogów zbiorowisk roślinnych i zasiedlających je gatunków fauny, zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości, oczek wodnych oraz sprzyjanie ograniczaniu ich sukcesji, ekosystemów wodnych - zachowanie i ochrona zbiorników wodnych wraz z pasem roślinności kalającej, ograniczanie zabudowy na skarpach wysoczyznowych, zapewnianie swobodnej migracji fauny w ciekach wodnych 	<p>Stosować się do zapisów Rozporządzenia Nr 14 Wojewody Lubuskiego z dnia 24 lipca 2003 r. w sprawie określenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa lubuskiego (Dz. Urz. z 2003 r. Nr 47, poz. 820) oraz zapisów Uchwały Nr L/795/18 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 29 października 2018 r. zmieniająca uchwałę w sprawie obszaru chronionego krajobrazu o nazwie "Puszcza Drawska" (Dz. Urz. z 2018 r. poz. 2530).</p> <p>Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Głusko, które wchodzi w zasięg OChK Puszcza Drawska wszystkie zadania ukierunkowane na realizację strategicznych celów ochrony i funkcjonowania OChK, zostały uwzględnione w projekcie PUL.</p>	

Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
		Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
1	2	3	4
<p>OCHK Puszcza Nad Drawą</p> <p>- cały obszar</p>	<p>Czynna ochrona ekosystemów :</p> <ul style="list-style-type: none"> leśnych - prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej polegającej na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk, nieleśnych ekosystemów lądowych - dostosowanie zabiegów agrotechnicznych do wymogów zbiorowisk roślinnych i zasiedlających je gatunków fauny, zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości, oczek wodnych oraz sprzyjanie ograniczaniu ich sukcesji, ekosystemów wodnych - zachowanie i ochrona zbiorników wodnych wraz z pasem roślinności kalającej, ograniczanie zabudowy na skarpach wysoczyznowych, zapewnianie swobodnej migracji fauny w ciekach wodnych 	<p>Stosować się do zapisów Uchwały Nr IX/56/89 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Pile z dnia 31 maja 1989 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie pilskim (Dz. Urz. Nr 11, poz. 95 z 1989 r.) oraz zapisów Obwieszczenia Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. z 2021 r. poz. 2091).</p> <p>Wytyczne dotyczące czynnej ochrony ekosystemów wspomniane w ww. Obwieszczeniu zostały szczegółowo przedstawione w rozdziale 3.2.3.</p> <p>Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Głusko, które wchodzą w zasięg OChK Puszcza nad Drawą wszystkie zadania ukierunkowane na realizację strategicznych celów ochrony i funkcjonowania OChK, zostały uwzględnione w projekcie PUL.</p>	
OBSZARY NATURA 2000			
<p>Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016</p>	<p>Zgodnie z tabelą XXII</p>	<p>Stosować się do zapisów PZO ustanowionych Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 29 października 2021 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016 (Dz. U. Woj. Zachodniopomorskiego z 2021 r., poz. 4596, Dz. U. Woj. Lubuskiego z 2021 r., poz. 2222, Dz. U. Woj. Wielkopolskiego z 2021 r., poz. 8055)</p> <p>Wspomniane Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO definiuje działania ochronne za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Głusko, wykaz działań ochronnych, szczególnie dla poszczególnych przedmiotów ochrony przedstawiono w tabeli nr XXII</p>	

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Głusko

Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
		Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
1	2	3	4
Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	Zgodnie z tabelą XXII	<p>Stosować się do zapisów PZO ustanowionych Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 23 listopada 2022 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 (Dz. U. Woj. Zachodniopomorskiego z 2022r. poz. 5136, Dz. U. Woj. Lubuskiego z 2022r. poz. 2344, Dz. U. Woj. Wielkopolskiego z 2022r. poz. 8416).</p> <p>Wspomniane Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO definiuje działania ochronne za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Głusko, wykaz działań ochronnych, szczegółowo dla poszczególnych przedmiotów ochrony przedstawiono w tabeli nr XXII</p>	
POMNIKI PRZYRODY			
Obręb Wołogoszcz	<p>Pomniki Przyrody</p> <p>pełną charakterystykę wszystkich pomników przyrody podano w rozdziale 3.4.</p>	<p>Zakazuje się wprowadzania istotnych zmian w bezpośrednim otoczeniu drzew pomnikowych. Nie należy niszczyć roślinności epifitycznej, nie składować pozostałości zrębowych i innych odpadów w promieniu 10 m od drzewa. Drzew pomnikowych nie należy wycinać, uszkadzać, należy je pozostawiać na pniu, aż do naturalnego ich rozkładu, z wyjątkiem sytuacji zagrażających bezpieczeństwu.</p>	<p>Zaleca się monitorowanie stanu zachowania drzew będących uznanymi pomnikami przyrody i w zależności od potrzeb, po uzgodnieniu z organem ochrony przyrody podjęcie odpowiednich działań ochronnych</p>
STANOWISKA GRZYBÓW I POROSTÓW, ROŚLIN I ZWIERZĄT CHRONIONYCH			
Całe Nadleśnictwo	Ochrona gatunkowa grzybów i porostów		Wskazania do gospodarki leśnej w miejscach występowania chronionych gatunków grzybów i porostów podano w wytycznych fakultatywnych w rozdziale 8
	Ochrona gatunkowa roślin		Wskazania do gospodarki leśnej w miejscach występowania chronionych gatunków roślin chronionych (wątrobowców, mchów, widłaków, paprotników oraz roślin nasiennych) podano w wytycznych fakultatywnych w rozdziale 8
	Ochrona gatunkowa fauny bezkręgowców i kręgowców		Wskazania do gospodarki leśnej w miejscach występowania chronionych gatunków zwierząt podano w wytycznych fakultatywnych w rozdziale 8

Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
		Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
1	2	3	4
STREFY OCHRONY			
<p>1. strefa bielika (<i>Haliaeetus albicilla</i>), położona w Leśnictwie Wologoszcz, gmina Dobiegniew; (WPN-I.6442.8.2016.JK)</p> <p>2. strefa bielika (<i>Haliaeetus albicilla</i>), położona w Leśnictwie Żelaźnica, gmina Dobiegniew; (WPN-I.6442.77.2015.JK)</p> <p>3. strefa rybołowa (<i>Pandion haliaetus</i>) położona w Leśnictwie Czarnolesie, gmina Dobiegniew; (WPN-I.6442.80.2015.JK)</p> <p>4. strefa bociana czarnego (<i>Ciconia nigra</i>) położona w Leśnictwie Moczele, gmina Dobiegniew; (WPN-I.6442.75.2015.JK)</p>	Lokalizacje stref ochrony zostały zamieszczone w "Załączniku do POP - Dane wrażliwe"	Należy przestrzegać zapisów aktów prawnych obowiązujących dla stref ochrony gatunków	W przypadku gdy w wydzieleniu nie zaplanowano działań gospodarczych, tzw. „BRAK WSKAZAN” należy podkreślić, że zapis ten wynika z wymogów programu „Taksator” i bazy SILP oraz odnosi się do braku działań z zakresu gospodarki leśnej i nie jest jednoznaczne z „brakiem konieczności prowadzenia działań ochronnych” z innego zakresu w tych terenach
POZOSTAŁE CENNE OBSZARY NIE BĘDĄCE FORMAMI OCHRONY PRZYRODY			
Wszystkie bagna ewidencyjne	Zachowanie enklaw wśród leśnych siedlisk świeżych		1) Nie odwadnianie; 2) Wokół bagien zaleca się w trakcie wykonywania cięć zachowywać lub kształtować strefę pasa ochronnego z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia
Wszystkie źródłiska	Zachowanie źródlisk		Wokół bagien zaleca się w trakcie wykonywania cięć zachowywać lub kształtować strefę pasa ochronnego z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia
Całe Nadleśnictwo	Ochrona bioróżnorodności biologicznej		zgodnie z rozdziałem 8.2.3.

Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
		Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
1	2	3	4
Całe Nadleśnictwo	Kształtowanie strefy ekotonowej		zgodnie z rozdziałem 8.2.2.
Całe Nadleśnictwo	Kształtowanie i ochrona stosunków wodnych		zgodnie z rozdziałem 8.2.1.
Całe Nadleśnictwo	Ochrona pamiątek kultury leśnej i kultury powszechnej w lasach		zgodnie z rozdziałem 5.6.
SIEDLISKA PRZYRODNICZE NATURA 2000 WYSTĘPUJĄCE POZA OBSZARAMI "SIEDLISKOWYMI"			
3150- starorzeczca i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nymphaeion, Potamion</i>	Poprawa (siedliska w stanie B) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego		Zaleca się w trakcie wykonywania cięć rębnych zachowywać lub kształtować strefę pasa ochronnego z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia.
6510 - niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	Przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego		Użytkowanie kośne, z pozostawieniem fragmentów nieskoszonych
7230 - Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	Poprawa (siedliska w stanie B) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego		Zaleca się w trakcie wykonywania cięć rębnych zachowywać lub kształtować strefę pasa ochronnego z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia.
9110 - kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagetum</i>)	Wydzielenia z planowanymi zabiegami pielęgnacyjnymi (TP): Przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego		Na drodze zabiegów pielęgnacyjnych regulować skład gatunkowy drzewostanów
	Wydzielenia z brakiem wskazań: Poprawa (siedliska w stanie B) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego		W PUL drzewostany pozostawione bez wskazań gospodarczych, z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia.

Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
		Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
1	2	3	4
9170- Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i>, <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Wydzielenia z planowanymi zabiegami pielęgnacyjnymi (CW, CP, TW, TP): Przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego		Na drodze zabiegów pielęgnacyjnych regulować skład gatunkowy drzewostanów
	Wydzielenia z planowanym i rębniemi: Przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego		Pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu tzw. drzew biocenotycznych z wyjątkiem sytuacji kłeskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia; Przy zabiegach odnowieniowych zaleca się stosować składy gatunkowe odpowiednie dla siedlisk przyrodniczych
	Wydzielenia z brakiem wskazań: Przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego		W PUL drzewostany pozostawione bez wskazań gospodarczych, z wyłączeniem sytuacji kłeskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia.
9190 - kwaśne dąbrowy (<i>Quercion roboripetraeae</i>)	Wydzielenia z planowanymi zabiegami pielęgnacyjnymi (TP): Przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego		Na drodze zabiegów pielęgnacyjnych regulować skład gatunkowy drzewostanów
	Wydzielenia z brakiem wskazań: Przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego		Pozostawienie bez zabiegów gospodarczych z wyjątkiem możliwości zapewnienia bezpieczeństwa publicznego i trwałości lasu.

9. TURYSTYKA W LASACH

Tereny Nadleśnictwa Głusko to nie tylko bogactwo walorów przyrodniczych – to także, nie do końca jeszcze poznane, dzieje dawnego osadnictwa, oryginalne zabytki architektury ludowej. Walory położenia geograficznego i bogata historia regionu składają się na duży kapitał szans i możliwości rozwojowych.

9.1. Szlaki piesze

W poniższej tabeli zestawiono szlaki turystyczne przechodzące w całości, lub w części przez teren administrowany Nadleśnictwa Głusko.

Tabela 66. Zestawienie pieszych szlaków turystycznych Nadleśnictwa Głusko

Kolor szlaku	Nazwa i opis
	Szlak pieszy „im. Hetmana Stefana Czarnieckiego”, biegnie przez Równina Pyrzycką, Iński Park Krajobrazowy, Drawieński Park Narodowy, Puszcę Drawską, Puszcę Barlinecką i Równinę Gorzowską. Na terenie Nadleśnictwa Głusko przebiega fragmentarycznie przez kompleksy leśne Leśnictwa Moczele
	Szlak pieszy „Płociczna, most-Prostynia”. Na terenie Nadleśnictwa Głusko przebiega przez kompleksy leśne Leśnictwa Korytnica i Jelenie
	Szlak pieszy „Człopa-Wierzbno”. Na terenie Nadleśnictwa Głusko przebiega przez kompleksy leśne Leśnictwa Czarnolesie oraz fragmentarycznie przez grunty w zasięgu terytorialnym Leśnictwa Żelaźnica

9.2. Szlaki rowerowe

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Głusko wyznaczona została sieć oznakowanych szlaków rowerowych. Opis przebiegu podano według informacji zawartych na stronie: <https://czaswlas.pl>.

- Szlak rowerowy "Droga Solna" - szlak historii wzdłuż granicy z Drawieńskim Parkiem Narodowym. Ciekawa historia transportu soli z nad morza, Na terenie Nadleśnictwa Głusko przebiega fragmentarycznie przez kompleksy leśne Leśnictwa Moczele
- Szlak rowerowy "Mierzęcinka" - szlak przebiegający przez południowe kompleksy leśne Leśnictw Wołogoszcz i Czarnolesie

9.3. Szlaki kajakowe

Przez teren Nadleśnictwa przebiegają 2 spływowe szlaki kajakowe, które zlokalizowano na rzece Drawie oraz Korytnicy.

9.4. Ścieżki edukacyjne i przyrodniczo-leśne

W Nadleśnictwie Głusko zlokalizowana jest Ścieżka przyrodniczo-edukacyjna – znajdująca się w Parku Wiejskim w Głusku, obok siedziby nadleśnictwa. Ścieżka ta doskonale wpisują się w koncepcję prowadzenia edukacji przez Lasy Państwowe oraz udostępniania społeczeństwu atrakcyjnych krajobrazowo i przyrodniczo zakątków leśnych Nadleśnictwa Głusko.

10. PROMOCJA I EDUKACJA LEŚNA

Zgodnie z § 37 Instrukcji Sporządzania Programu Ochrony Przyrody w Nadleśnictwie, niniejszy POP jest podstawowym instrumentem:

- kształtowania, promowania i realizacji proekologicznej gospodarki leśnej,
- kształtowania świadomości ekologicznej miejscowego społeczeństwa,
- racjonalnej współpracy Nadleśnictwa z organizacjami ochrony przyrody, stowarzyszeniami ekologicznymi.

Program edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Głusko na lata 2024-2033 jest opracowany i zatwierdzony przez Dyrektora RDLP w Szczecinie.

Podstawy prawne programu edukacji leśnej społeczeństwa, który jest jednym z zadań realizowanych przez Lasy Państwowe wynika z założeń Polityki Leśnej Państwa i przyjętych „kierunków rozwoju edukacji leśnej społeczeństwa w lasach państwowych”.

11. ŹRÓDŁA DANYCH

11.1. Literatura

- Cieśliński S., Ronikier W., Stojanowska W. 2006. Czerwona lista porostów w Polsce. [w:] Mirek Z., Zarzycki K., Wojewoda W., Szelań Z. (red.). Red list of plants and fungi in Poland. Czerwona lista roślin i grzybów Polski. Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Kraków.
- Dokumentacja konserwatorska: karty ewidencyjne obiektów zabytkowych oraz karty ewidencyjne zabytków archeologicznych (KEZA), dostęp online w serwisie internetowym Narodowego Instytutu Dziedzictwa: <https://zabytek.pl/pl>.
- Dokumentacja Planu Ochrony rezerwatu przyrody Flisowe Źródłiska w województwie lubuskim, Komag Consulting, 2019 r.
- Dokumentacja projektu planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą, Klub Przyrodników & Taxus SI, 2014
- Fortyfikacje Pozycji Pomorskiej. Brak daty wydania. Folder turystyczny. Drawieński Park Narodowy.
- Gemeindelexikon für das Königreich Preußen: auf Grund der Materialien der Volkszählung vom 1. Dezember 1885 und anderen amtlichen Quellen, tom III: Stadtkreis Berlin und Provinz Brandenburg, Berlin 1898. Wersja online na stronie Biblioteki Uniwersyteckiej Cottbus-Senftenberg: <https://opus4.kobv.de/opus4-btu/frontdoor/index/index/year/2016/docId/3781> [dost. 24.01.2023].
- Głowaciński Z. (red.). 2001. Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce. Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa.
- Głowaciński Z. (red.). 2002. Czerwona Lista zwierząt ginących i zagrożonych wyginięciem. Red list of threaten and endangered animals. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków
- Głowaciński Z., Nowacki J. (red.), 2004. Polska czerwona księga zwierząt. Bezkręgowce. Instytut Ochrony Przyrody PAN w Kraków.
- Gromadzki M. (red.) 2004. Ptaki. Poradnik ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 7 (część I), s. 314. T. 8 (część II), s. 447.
- Haze M. (red.) 2012. Zasady Hodowli Lasu. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa.
- Herbich J. (red.). 2004. Lasy i Bory. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 5, s. 344.
- Herbich J. (red.). 2004. Murawy, łąki, ziołorośla, wrzosowiska, zarośla. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 3., s. 101.

- Instrukcja ochrony przeciwpożarowej lasu. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa 2020
- Instrukcja Urządzania Lasu część I, II, III. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa 2012
- Kaźmierczakowa R., Bloch-Orłowska J., Celka Z., Cwener A., Dajdok Z., Michalska-Hejduk D., Pawlikowski P., Szczęśniak E., Ziarnik K. Polska czerwona lista paprotników i roślin kwiatowych. (IOP 2016).
- Kaźmierczakowa R., Zarzycki K., Mirek Z. (red.). 2014. Polska Czerwona Księga Roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. Polish Red Data Book of Plants. Pteridophytes and flowering plants. Wyd. III. uaktualnione i rozszerzone. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków.
- Kondracki J. 2013. Wyd. 3 uzup., Geografia regionalna Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN SA, Warszawa.
- Kruszewicz A., Ptaki Polski t. 1. Wydawnictwo Multico, 2005.
- Kruszewicz A., Ptaki Polski t. 2. Wydawnictwo Multico, 2006.
- Kupiec M., Olejniczak M. 2020. Struktura militarnego krajobrazu pozycji umocnionej z drugiej wojny światowej na przykładzie wybranych odcinków Pozycji Pomorskiej. W: Studia Geohistorica nr 8.
- Marchowski D., Ptaki Polski. Wydawnictwo SBM Renata Gmitrzak, 2015.
- Matuszkiewicz J. M. 2008. Potential natural vegetation of Poland (Potencjalna roślinność naturalna Polski) IGIPIZ PAN, Warszawa.
- Matuszkiewicz J. M. 2008. Zespoły leśne Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Matuszkiewicz J., M. 2008. Geobotanical regionalization of Poland (Regionalizacja geobotaniczna Polski). IGIPIZ PAN, Warszawa.
- Matuszkiewicz W., Sikorski P., Szwed W., Wierzba M. 2012. Lasy i zarośla. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Michalak K., Wajda J. 2011. Fortyfikacje Pozycji Pomorskiej jako walor kulturowy Drawieńskiego Parku Narodowego. W: Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny nr 18.
- Mieczkowski Z. 2016. Spławność i żeglowność Drawy przez wieki. Flisacy na Drawie, referat naukowy wygłoszony podczas XIII Henrykowskich Dni w Siemczynie. W: Zeszyty Siemczyńsko-Henrykowskie tom IX. Henrykowskie Stowarzyszenie w Siemczynie, Siemczyno.
- Mieczkowski Z. 2022. Łączy nas Drawa. Monografia rzeki. Wyd. Zbigniew Mieczkowski „Ranczo pod Mieczem”, Drawsko Pomorskie.
- Mieczkowski Z., 2021. Renesans Głuska n. Drawą za czasów J. Friedricha Sydowa. Wyd. Zbigniew Mieczkowski „Ranczo pod Mieczem”, Drawsko Pomorskie.
- Miniewicz J., Perzyk B. 1997. Wał Pomorski. Wyd. Militaria Bogusława Perzyka, Warszawa.
- Mirek Z., Zarzycki K., Wojewoda W., Szelań Z. 2006. Red list of plants and fungi in Poland; Czerwona lista roślin i grzybów Polski. W: Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences Kraków.
- Molenda T., (red.) Mała Encyklopedia Leśna, 1980 PWN
- Motyl K. 2011. Stanowisko obserwacyjne w Starym Osiecznie – pretendent do rangi zabytku architektury obronnej. W: Lubuskie Materiały Konserwatorskie tom VIII.
- N2000 – Standardowy formularz danych Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016
- N2000 – Standardowy formularz danych Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046
- Ochyra R. 1992. Czerwona lista mchów zagrożonych w Polsce, s. 79-85 [w:] Zarzycki K., Wojewoda W., Heinrich Z. Lista roślin zagrożonych w Polsce. Instytut Botaniki PAN, Kraków.
- Paczyński B., Sadurski A. Hydrogeologia regionalna Polski tom I - Wody słodkie, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2007r.

- Pawlaczyk P., i in. 2010. Leśne siedliska przyrodnicze Natura 2000 mogące występować w Lasach Państwowych.
- Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Głusko na okres od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2023 r. Program ochrony przyrody. BULiGL, Gorzów Wielkopolski 2014.
- Przewodnik po Drawnie i okolicach 2019 (zbior.). Urząd Miejski w Drawnie, Drawno.
- Przewodnik po lokalnej tradycji architektonicznej Puszczy Drawskiej 2013 (zbior.). Drawieński Park Narodowy, Drawno.
- Richling A., Solon J., Macias A., Balon J., Borzyszkowski J., Kistowski M. (red.) 2021. Regionalna geografia fizyczna Polski. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań.
- Romer R., 1949, Regiony klimatyczne Polski, Pr. Wroc. TN. Ser. B nr 20 ss. 28.
- Rymar E. 2012. Zamek, miasteczko i przejście graniczne na Drawie w Starym Osiecznie przed wiekami. W: Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny nr 19.
- Rymar E. 2016. Drawa jako rzeka graniczna w XIII-XV wieku, referat naukowy wygłoszony podczas XIII Henrykowskich Dni w Siemczynie. W: Zeszyty Siemczyńsko-Henrykowskie tom IX. Henrykowskie Stowarzyszenie w Siemczynie, Siemczyno.
- Twardowski M. 2007. Historia zapomnianych papierni. W: Ziemia Drawieńska Nr 45 (71).
- Urbanek G., Wojtasik M. 2011. Ciężki schron bojowy Pz.W.921 pod Starym Osiecznem - próba rekonstrukcji. W: Lubuskie Materiały Konserwatorskie, tom VIII.
- Woś A., 1993, Regiony klimatyczne Polski w świetle częstości występowania różnych typów pogody, IGiPZ PAN, Warszawa, ss. 91.
- Woś A., 1999. Klimat Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa
- Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków: <https://dane.gov.pl/pl/dataset/1130,rejestr-zabytkow-nieruchomych>.
- Zarzycki K., Szelaż Z. 2006. Czerwona lista roślin naczyniowych w Polsce. [w:] Mirek Z., Zarzycki K., Wojewoda W., Szelaż Z. (red.). Red list of plants and fungi in Poland. Czerwona lista roślin i grzybów Polski. Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Kraków.
- Zawadzka D., Fauna Polski. Ptaki. Wydawnictwo Multico, 2017.
- Zielony R., Kliczkowska A. 2012. Regionalizacja przyrodniczo-leśna Polski 2010. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa.

11.2. Mapy archiwalne

- KDR: Karte des Deutschen Reiches 1:100 000, arkusz nr 221 Schloppe, 1830, 1893, 1919, 1934 r., <http://igrek.amzp.pl>.
- Mess: Messtischblatt 1:25 000, 1878-1945, arkusze: 1494 Regenthin, 1567 Friedrichsdorf, 2761 Kallies, 2861 (1414) Zatten, 2862 Tuetz, <http://igrek.amzp.pl>, <https://kartenforum.slub-dresden.de>.
- Reymann: Topographischer Spezial-Karte von Central-Europa 1:200 000 (Reymann), 1806-1908, arkusze: 61 Arnswalde (1851), 62 Schneidemuehl (po 1851), 77 Birnbaum (1865), 78 Rogasen (1837), https://www.landkartenarchiv.de/deutschland_topographischespecialkarte.php, <http://igrek.amzp.pl/mapindex.php?cat=REYMANN200>.
- Zannoni: Carte de la Pologne ca 1:690 000, aut. Rizzi Zannoni, 1772, <http://igrek.amzp.pl/mapindex.php?cat=ZANNONICDLP>.

11.3. Strony internetowe

- <http://4historie.pl/category/fortyfikacje/pozycja-pomorska/>,
- <http://bip.lasy.gov.pl>
- <http://czaswlas.pl>

- <http://gdos.gov.pl>
- <http://glusko.szczecin.lasy.gov.pl>
- <http://hauba.pl/>,
- <http://isap.sejm.gov.pl>
- <http://natura2000.gdos.gov.pl>
- <http://otop.org.pl>
- <http://szczecin.lasy.gov.pl>
- <http://szczecin.rdos.gov.pl/>
- <http://siedliska.gios.gov.pl>
- <http://wirtualneszlaki.com.pl>
- <http://www.heimatkreis-arnswalde.de/>
- <https://glusko.szczecin.lasy.gov.pl/>
- <https://www.dws-xip.com/LWP/lwp18A.html>
- <https://www.fortyfikacje.xyz/>,
- <https://www.meyersgaz.org/>
- <https://zabytek.pl/pl>

A series of horizontal dotted lines for text entry, consisting of 44 lines.

A large rectangular area filled with horizontal dotted lines, intended for handwritten notes or entries.

KRAMEKO sp. z o.o. opracowuje:

1. Plany ochrony dla parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, pomników przyrody i obszarów Natura 2000.
2. Plany urządzania lasu i uproszczone plany urządzania lasu, opracowania glebowo-siedliskowe i fitosocjologiczne.
3. Strategiczne oceny przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.
4. Dokumentacje ekofizjograficzne.
5. Dokumentacje dla zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.

KRAMEKO sp. z o.o. :
Projektuje i wdraża programy GIS: Mapan LAS, Mapan M Las, KoMar, Linie i poligony,
Analiza przestrzenna, Analiza zrzutów GPS, Sklejanie warstw, Konfigurator SWDE, ePowiat,
Moduł DREWNO
Wykonuje analizy gleb oraz materiałów roślinnych we własnym laboratorium
Kadrę stanowi ponad 60 pracowników z wykształceniem uniwersyteckim, w tym czterech
z tytułem doktora nauk przyrodniczych

30-023 Kraków, ul. Mazowiecka 108
e-mail: sekretariat@krameko.com.pl
tel: +48(12) 294-52-22 fax: +48(12) 376-73-94

